

ISSN 0857-0086

T.L.A. BULLETIN

วารสารห้องสมุด

ปีที่ 51 ฉบับที่ 2 ฉบับพิเศษ กรกฎาคม-ธันวาคม 2550

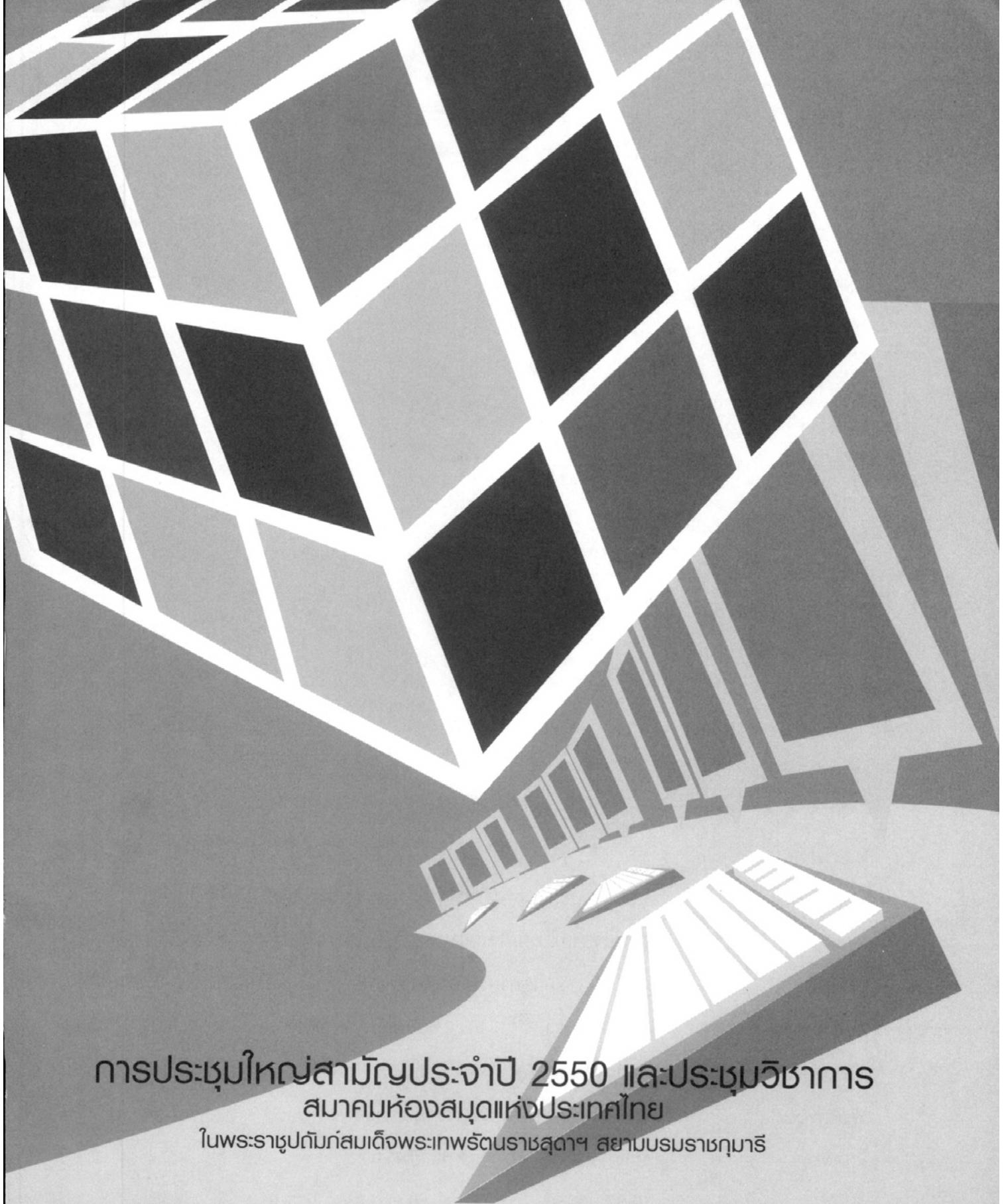
การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการ
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชนูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมาร

การรู้สารสนเทศของปวงชน: เรียนรู้เพื่อสังคมเศรษฐกิจพอเพียง
Information Literacy for All: Learning for Sufficient Economic Society

วันที่ 17-21 ธันวาคม 2550

ณ โรงแรมแอมباسชาเดอร์ กรุงเทพมหานคร

การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการ
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การรู้สารสนเทศของปวงชน: เรียนรู้เพื่อสังคมเศรษฐกิจพอเพียง
Information Literacy for All: Learning for Sufficient Economic Society

วันที่ 17-21 ธันวาคม 2550

ณ โรงแรมแอมบาลชาเดอร์ กรุงเทพมหานคร

สำนักหอสมุดและการพัฒนาฯ
LIBRARY AND INFORMATION CENTER

๘/๑๒.๘.๕/

๑๘ ธ.ค. ๒๕๕๑

ชื่อหนังสือ	วารสารห้องสมุดฉบับเพิ่ม กว้างๆ กว้าง ปี 2550
ครั้งที่พิมพ์	การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการ เรื่อง การรักษาสันติภาพในปัจจุบัน: เทียบกับเพื่อสังคมการเมืองกิจกรรมเพียง พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 2,500 เล่ม
เมืองที่พิมพ์	กรุงเทพมหานคร
ผู้จัดพิมพ์	สำนักห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
โรงพิมพ์	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เมืองกรุงพาร์ค
ISSN	0857 - 0086

สารบัญสารฉบับพิเศษ

	หน้า
สารจากนายกสมาคม	1
จารยานบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	2
ภาคที่ 1 โครงการและกำหนดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการ	5
ภาคที่ 2 บทความวิชาการ	15
การรู้สารสนเทศ: ความสามารถที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	17
รศ. ดร.นันทา วิทวุฒิศักดิ์	
การรู้สารสนเทศ: การสอนและการวิจัย	27
รศ. ดร.ชุตima สัจจานันท์	
พัฒนาการการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในต่างประเทศและในประเทศไทย	47
รศ. ดร.จุนพจน์ วนิชกุล	
การรู้สารสนเทศ (Information literacy) สำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	73
ผศ.ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ	
ทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย	81
รศ. ดร.น้ำทิพย์ วิภาวนิ	
บทบาทและความสำคัญของสารสนเทศกับการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข	
ของประเทศไทย	93
นายแพทย์ศักดิ์ อาจองค์	
เทคโนโลยีบริการประเมินการรู้สารสนเทศตามสภาพจริง	115
นายเทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง	
มาตรฐานการรู้สารสนเทศ สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอสเตรเลีย	133
กองบรรณาธิการ	
มาตรฐานการรู้สารสนเทศ: ความจำเป็นสำหรับประเทศไทย	145
ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร	

สารบัญสารอجبัพนิคช (ต่อ)

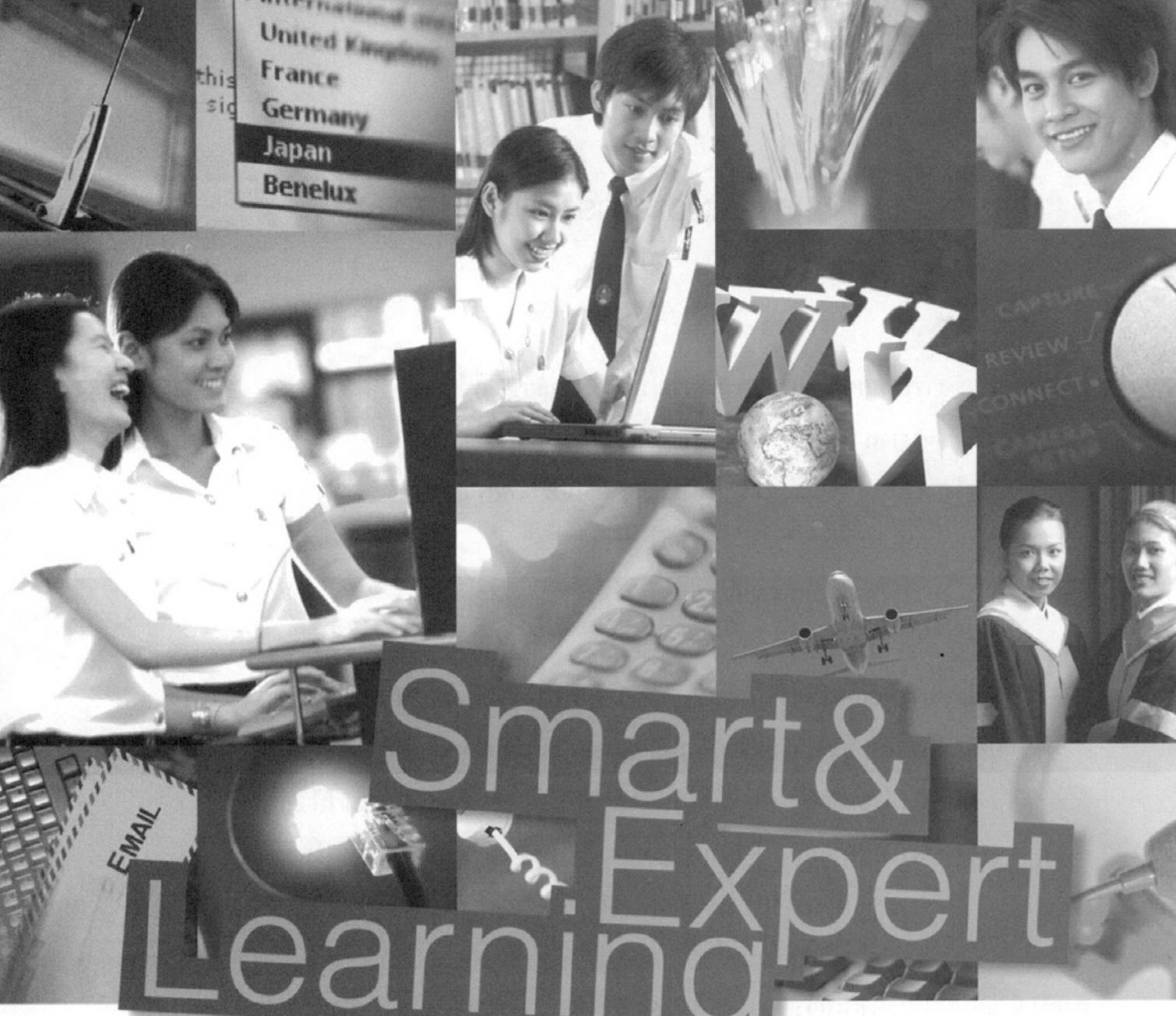
หน้า

การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษผ่านกระบวนการฝึกการทำงานในห้องสมุด	151
ดร.สุวินล ชนะผลเลิศ	
การเผยแพร่สารสนเทศผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง	161
รศ.เบญจวรรณ กีสุขพันธ์	
ILIS: Information Literacy and Informed Society	171
Dr. Sujin Butdisuwan & Dr. E. Rama Reddy	
Information Literacy Standards	181
Council of Australian University Librarians	
Information Literacy Competency Standards for Higher Education	198
Association of College and Research Libraries	
Australian and New Zealand Information Literacy Framework	213
Australian and New Zealand Institute for Information Literacy	
 ภาคที่ 3 บทคัดย่อรายงานวิจัย/วิทยานิพนธ์	 231
พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง	233
นางสาวจันทร์เพ็ญ สิงหนุต	
การสอนการรู้สารสนเทศทางเว็บไซต์ของห้องสมุด	243
นายศิวราช ราชพัฒน์	
การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยครินทริวโรด	245
นางสาวปภาดา เจียวกก	
การประเมินการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนสังกัด	249
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	
นางยุวดี คงกรังกูล	

สารบัญสารฉบับพิเศษ (ต่อ)

หน้า

การรู้สึกของนิสิตฯ ทางการณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 นางสาวกมลรัตน์ สุขมาก	253
การรู้สึกของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา	255
นางสาวสุพิช นาယุคายกุน	
 ภาคที่ 4 ผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	 259
คำประกาศเกียรติคุณผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุดประจำปี 2550	
คำประกาศเกียรติคุณบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประจำปี 2550	
 ภาคที่ 5 สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2550 ของคณะกรรมการบริหาร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย	 265
รายชื่อผู้จัดทำสารฉบับพิเศษ	281

“เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ก้าวกันวิทยาการ
ด้วยหลักสูตรที่เพียบพร้อมกั้งภาคฤดูร้อน และปฏิบัติ
เพื่อพัฒนาความคิด และความพร้อมทางสังคม
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ติดต่อสอบถามรายละเอียด :
สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
295 ถนนสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2244-5160, 5164
โทรสาร 0-2668-7143

สารจากนายกสบmac

สมาคมห้องสมุดแห่งสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชนิปัลลังก์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นสมาคมวิชาชีพสมาคมเดียวของครู อาจารย์ บรรณารักษ์ ผู้ประกอบวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2497 สมาคมได้ดำเนินภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาและสังคมมาโดยสืบเนื่อง และกิจกรรมสำคัญ ประการหนึ่งซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี คือการจัดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี และประชุมวิชาการ ซึ่งใน พ.ศ. 2550 คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ กำหนดจัดประชุมวิชาการเรื่อง “การรู้สารสนเทศ ของปวงชน: เรียนรู้เพื่อสังคม เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลสมัยที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุ 80 พรรษา อันเป็นวิถีหนึ่งในการพัฒนาการเรียนรู้ และการเข้าสู่สังคมความรู้ของคนไทยในกระแสแห่งความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการหลากหลาย ด้าน ตลอดจนให้ครู อาจารย์ บรรณารักษ์และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลงานของสมาคมในปีที่ผ่านมา ในการนี้ สมาคมได้รับเกียรติจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุมพล ศิลปอาชา อธิตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการ และเป็นองค์ประธานพิเศษในการประชุมครั้งนี้

เพื่ออำนวยประโยชน์แก่บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ ผู้ประกอบวิชาชีพนี้ โดยเฉพาะ สมาชิก คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ จึงได้มีมติให้จัดทำเป็นวารสารห้องสมุด ฉบับพิเศษ ฉบับที่ 2 เพื่อแจกแก่ผู้เข้าประชุมและสมาชิกทุกคน โดยได้รับความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนดุสิตสนับสนุนการจัดทำ ซึ่งสมาคมได้ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้ และ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สุขุม เฉลยทรัพย์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และ อุปนายกคนที่ 1 ของสมาคม และคณะกรรมการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต รองศาสตราจารย์ ดร. จุ่มพจน์ วนิชกุล ประธานแผนกวิชาการคนที่ 1 องศาสตราจารย์ ดร. ทัศนา หาญพล ประธาน แผนกวิชาการคนที่ 2 คณะวิทยากร ผู้เขียนบทความ คณะกรรมการ/อนุกรรมการทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม ในการดำเนินการจัดทำวารสาร ดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และการประชุม ทางวิชาการจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จารยานบรรณบรรณาธิการรักษาและนักสารสนเทศของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

จารยานบรรณบรรณาธิการรักษาและนักสารสนเทศของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ.2521 ปรับปรุงครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2529 การปรับปรุงครั้งนี้เป็นการปรับปรุงครั้งที่สอง พ.ศ. 2550 เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพและสังคม จารยานบรรณนี้ใช้เป็นแนวทางสำหรับบรรณาธิการรักษาและนักสารสนเทศในการประกอบวิชาชีพ มีสาระสำคัญครอบคลุมจารยานบรรณ ต่อผู้รับบริการ วิชาชีพ ผู้ร่วมงาน สถาบัน และสังคม ดังนี้

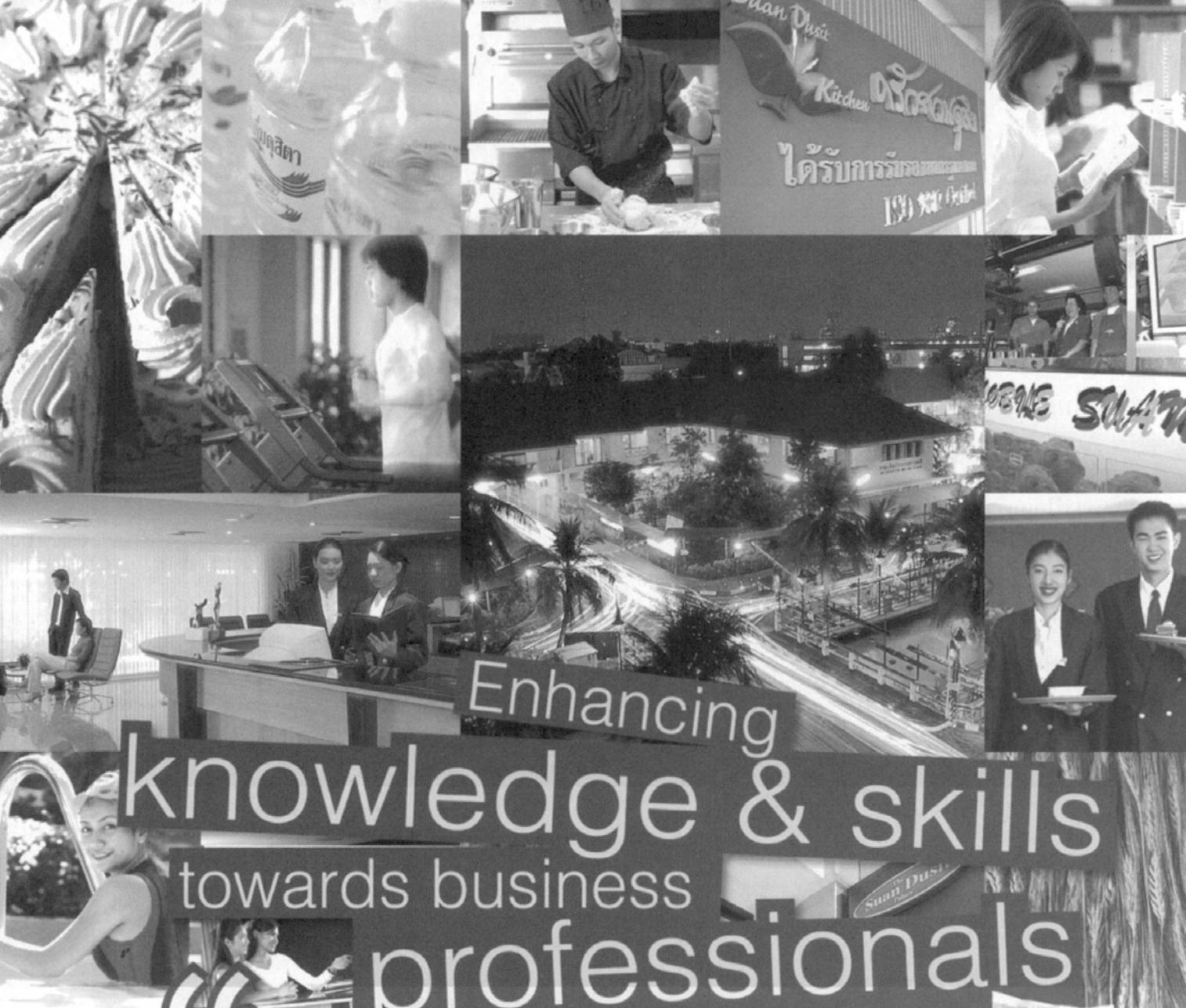
1. พึงให้บริการอย่างเต็มความสามารถ ด้วยบริการที่มีคุณภาพและด้วยความเสมอภาคแก่ผู้รับบริการ
2. พึงรักษาระดับ เคราะห์และปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการรับรู้ของผู้รับบริการ
3. พึงมีความศรัทธาในวิชาชีพและใช้วิชาชีพปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ออดทน และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม โดยปราศจากการลูกรองจำด้วยอิทธิพลหรือผลประโยชน์อันมิชอบทุกประการ
4. พึงแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองทางวิชาการ วิชาชีพ อย่างต่อเนื่องให้ทันความเปลี่ยนแปลงและได้มาตรฐานทางวิชาการ วิชาชีพระดับสากล
5. พึงเป็นกัลยาณมิตรของผู้ร่วมงาน ร่วมมือ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน เปิดโอกาสให้แก่กันและกัน และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

6. พึงพัฒนาสัมพันธภาพและความร่วมมือระหว่างบุคคลและสถาบัน และช่างไวนิ่ง ไว้ซึ่ง
ชื่อเสียงและเกียรติภูมิของสถาบัน

7. ไม่พึงใช้คำแห่งหน้าที่ ชื่อสถาบันและทรัพยากรของสถาบันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวหรือหมู่คณะ โดยมิชอบ

8. พึงยืนหยัดในหลักการแห่งเสรีภาพทางปัญญา เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และช่างไวนิ่ง เสรีภาพของห้องสมุดและเกียรติภูมิของวิชาชีพ

9. พึงมีความรับผิดชอบต่อสังคม อุทิศตนเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของสังคม และมีบทบาทในการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ

Enhancing knowledge & skills towards business professionals

ก้าวใหม่ของการศึกษา พัฒนา ความรู้และทักษะ ของนักศึกษา

จากการทำงานจริง ในหลากหลายธุรกิจ ที่ สวนดุสิต

มีบริการให้กับบุคคลทั่วไป อาทิ โรงแรมส่วนตัว เพลส

โรม เบเกอร์ ครัวสวนดุสิต สวนดุสิตโพล โรงแรมสีข้าว ฯลฯ

เพื่อสร้างบุคลิกภาพให้พร้อมก้าวสู่ความเป็นมืออาชีพ อย่างแท้จริง

ติดต่อสอบถามรายละเอียด :

สำนักกิจการพิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

295 ถ.ราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2244-5370-5

โทรสาร 0-2243-5779

ภาคที่ 1

โครงการและกำหนดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550
และประชุมวิชาการ

การประชุมให้ hely สำนักงานปี 2550 และการประชุมวิชาการ
เรื่อง “การรู้สารสนเทศของปวงชน: เรียนรู้เพื่อสังคมเศรษฐกิจพอเพียง”
(Information Literacy for All: Learning for Sufficient Economic Society)
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุ不如
ณ โรงแรมแอมباسชาเดอร์ กรุงเทพมหานคร
วันที่ 18-21 ธันวาคม 2550

หน่วยงานที่จัด

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุ不如

วันเวลาและสถานที่ในการประชุม

วันที่ 18-21 ธันวาคม 2550 ณ โรงแรมแอมباسชาเดอร์ กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

ในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญและเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนในสังคมอย่างกว้างขวาง ทั้งในสังคมโลกและสังคมไทย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลและองค์กรทั้งทางบวกและทางลบ การรู้สารสนเทศ (information literacy) จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับทุกคน ทุกสาขาวิชาชีพ และมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตลอดชีวิต รวมถึง การพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศสู่สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สอดคล้องกับแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในทุกมิติอย่างสมดุล การรู้สารสนเทศเป็นความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวัน การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยจึงมีแนวคิดที่ส่งเสริมความสำคัญของการรู้สารสนเทศและความจำเป็นที่

จะต้องสร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ มีนิสัยรักการอ่าน ไฟร์ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึงและค้นหาสารสนเทศจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รู้เท่าทันสารสนเทศ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตน สังคม และประเทศชาติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบและมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการสื่อสาร การใช้ภาษา และใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย ในต่างประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ การรู้สารสนเทศถือเป็นนโยบายระดับชาติ และมีการกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับต่างๆ ดังแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา การรู้สารสนเทศเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์และเป็นพื้นฐานของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศ การรู้สารสนเทศจึงมีความจำเป็นต่อนโยบายที่มุ่งให้ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมการเรียนรู้ ทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย ครู อาจารย์ บรรณาธิการ นักวิชาการ นักการศึกษา นักพัฒนา ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศ และครอบครัวต่างมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีความตระหนักร่วมกันในการพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ พัฒนาการรู้สารสนเทศเพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
- เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจความตระหนักร่วมกันเรื่องการรู้สารสนเทศและการสร้างคนไทยให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ
- เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศในประเทศไทย

ผู้เข้าประชุม

- บรรณาธิการ ครู อาจารย์ และบุคลากรที่ทำงานห้องสมุด หน่วยงานจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศศูนย์ข้อมูล และองค์กรที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารในภาครัฐและเอกชน
- คณาจารย์ในสถาบันที่จัดการศึกษาและการวิจัยทางบรรณาธิการรักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- ผู้บริหาร สื่อมวลชน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชนทั่วประเทศ

ປະໂຍບນໍ້າຄາດວ່າຈະໄດ້ຮັບ

1. ຜູ້ເຂົ້າປະໜຸມມີຄວາມຮູ້ ຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະມີຄວາມຕະຫຼາດໃນເຮືອກຮຽ້ສາරສະແກທ ແລະການສ້າງຄົນໄທຢ່າເປັນຜູ້ໃໝ່ແລະເປັນຜູ້ຮຽ້ສາරສະແກທ
2. ຜູ້ເຂົ້າປະໜຸມ ໂດຍເນັພາະຄຽວອາຈາຍທີ່ຮັບຜິດຂອບການເຮືອນກາຮສອນທຸກຮະດັບ ແລະຜູ້ສອນກລຸ່ມສາຮກເຮືອນຮູ້ ສາມາດນຳໄປໃຫ້ບູຮາມກາຮກາຮສອນວິຊາຕ່າງໆ ອັນຈະຂ່າຍເພີ່ມປະສິທິພາພ ການເຮືອນຮູ້ພັດນາຄຸມລັກນະຄວາມໄຟ້ ແລະນີ້ສັບການອ່ານອອນນັກເຮືອນ ນິສິຕ ນັກສຶກຍາ
3. ຜູ້ເຂົ້າປະໜຸມທີ່ປົງປັນຕິງານຫ້ອງສນຸດ ສາມາດນຳໄປປະຍຸກຕີໃຫ້ໃນກາຮພັດນາກາຮບົງຫາຮຈັດກາຮໂດຍເນັພາະກາຮໃຫ້ກາຮສຶກຍາຜູ້ໃໝ່
4. ຜູ້ເຂົ້າປະໜຸມຕິດຕາມຄວາມຮູ້ແລະນົດກຽມໃໝ່ ຈາກພົງຈານວິຊາກາຮທີ່ເກື່ອງກັບການຮຽ້ສາරສະແກທ

กำหนดการ

วันจันทร์ที่ 17 ธันวาคม 2550

09.00 - 17.00 น. ลงทะเบียนและรับเอกสาร

วันอังคารที่ 18 ธันวาคม 2550

07.00 - 08.45 น. การลงทะเบียนและรับเอกสาร (ต่อ)

09.00 - 09.45 น. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุมพล ศิลปอาชา อธิตรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการ ประธานในพิธี เดินทางมาถึงห้องประชุม¹
ประธานจุดธงปลุกเทียนบูชาพระรัตนตรัย และเปิดกรวย ถวาย
เครื่องราชสักการะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ผู้เข้าร่วมประชุมร่วงเพลง “พ่อแห่งแผ่นดิน”
รองศาสตราจารย์ชุติมา สัจจานันท์ นายกสมาคมห้องสมุดฯ กล่าวรายงาน
นางสาวประดิษฐา ศิริพันธ์ อุปนายิก คนที่ 2 และนางสาวกรองกาญจน์
ถนนมพล ประธานฝ่ายพิธีการ อ่านรายงานผู้มีอุปการคุณต่อวงการ
ห้องสมุดและการศึกษาวิชาชีพบรรณารักษ์ศาสตร์และสารนิเทศ
ศาสตร์และรายงานนามบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษ์ศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์ ประจำปี 2550 เข้ารับโล่ นางสุวนันท์ ศิริวงศ์สวัสดิ์
บรรณารักษ์อาวุโส กล่าวนำบรรณารักษ์ปฏิญาณตน
ประธานกล่าวเปิดการประชุม

09.45 - 10.45 น. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “นโยบายของรัฐกับการรู้สารสนเทศ”

วิทยากร: อธิตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุมพล ศิลปอาชา)

10.45 - 1100 น. พักรับประทานอาหารว่าง

11.00 - 12.00 น. การบรรยายพิเศษเรื่อง “การรู้สารสนเทศกับสังคมเศรษฐกิจพอเพียง”

วิทยากร: ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 - 14.30 น.

การอภิปรายเรื่อง “การรู้สารสนเทศของปวงชน”

วิทยากร: ศาสตราจารย์ ไกรฤทธิ์ บุญยเกียรติ

กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงศ์มณฑา

ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต

และดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

อาจารย์นายแพทย์ศักดิ์ อาจองค์

ผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์

โรงพยาบาลรามาธิบดี

วิทยากรและผู้ดำเนินรายการ:

รองศาสตราจารย์ ดร. สุขุม เฉลยทรัพย์

รองอธิการบดีฝ่ายศูนย์บริการการศึกษามหาวิทยาลัย

ราชภัฏสวนดุสิต และอุปนายกสมาคมห้องสมุด

แห่งประเทศไทยฯ คนที่ 1

14.30 - 14.45 น.

พักรับประทานอาหารว่าง

14.45 - 16.30 น.

การอภิปรายเรื่อง “การรู้สารสนเทศของปวงชน” (ต่อ)

17.00 - 20.00 น.

งานแสดงความยินดี งานแสดงมนติคิจิตแด่ผู้เกียรติอายุ และงานเลี้ยงรับรอง

วันพุธที่ 19 ธันวาคม 2550

08.30 - 10.30 น.

การอภิปรายเรื่อง “การรู้สารสนเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน:

แนวคิด ทฤษฎี มาตรฐาน การวิจัย และการปฏิบัติ”

วิทยากร: ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

ประธานสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา

รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา สัจจานันท์

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

และนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ดร. นงเยาว์ เปรมกนลเนตร

นักวิจัย สำนักวิจัยและบริการวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ຜູ້ດຳເນີນຮາຍການ: ຜູ້ໜ້າຍຄາສຕຣາຈາຣີ ດຣ.ໄຟໂຣຈິນ ຈລາຣັກຍໍ
ປະຊາຊົນສາງສາງວິຊາການຈັດກາຣຄວາມຮູ້ ບັນທຶກວິທາລັບ
ມາວິທາລັບຮາຍກັງກາງຈຸນບຸຮີ

10.30 - 10.45 ນ.	ພັກຮັບປະທານອາຫາວ່າງ
10.45 - 12.00 ນ.	ກາຣອົກປະຢາເຮືອງ “ກາຣຮູ້ສາຮສະເໜດສູ່ກາຣພັດນາທີ່ຍັງຍືນ” (ຕ່ອ)
12.00 - 13.00 ນ.	ພັກຮັບປະທານອາຫາກລາງວັນ
13.00 - 14.30 ນ.	ກາຣເສັນອົດລາງວິຊ້/ວິທານິພົນຮໍແລ້ວວັດກຽມກາຣຮູ້ສາຮສະເໜດແລ້ວ ລາງວິຊ້ທີ່ເກີ່ຍວ່າງ
	ຜູ້ວິພາກຍໍ: ຮອງຄາສຕຣາຈາຣີພວາ ພັນຮູ້ເມມາ ໜ້າຮາຍການນຳນາງ ຄະະມນຸຍຄາສຕຣີ ມາວິທາລັບຍົກເລີນຄຣິນທຣວິໂຮ
14.30 - 14.45 ນ.	ພັກຮັບປະທານອາຫາວ່າງ
14.45 - 16.30 ນ.	ກາຣປະໜຸນຂອງໝາຍນິຕ່າງ ທ່າ

ວັນພຸດທີສັບຕົກ 20 ຮັນວັນ 2550

08.30 - 10.30 ນ.	ກາຣະດນຄວາມຄິດເຮືອງ “ກາຣພັດນາບ່າທຂອງຫ້ອງສນຸດ ໃນກາຣພັດນາກາຣຮູ້ສາຮສະເໜດຂອງຜູ້ໃໝ່” ກຸລຸ່ມທີ 1 ສຕາບັນກາຣສຶກຍາວິຊາບ່າຮຣາກຍໍຄາສຕຣີແລ້ວ ສາຮສະເໜດຄາສຕຣີ ແລ້ວບ່າຮຣາກຍໍສຕາບັນອຸດມສຶກຍາ ຮັບຜິດຂອນໂດຍ : ຊມຮນບ່າຮຣາກຍໍສຕາບັນອຸດມສຶກຍາ ແລ້ວໝາຍນິຕ່າງສນຸດເພື່ອກາເຊົ້າສຶກຍາແລະເທັກໂນໂລຢີ ໝາຍນິຕ່າງສອນວິຊາບ່າຮຣາກຍໍຄາສຕຣີແລ້ວສາຮສະເໜດຄາສຕຣີ ວິທາການນຳ: ຮອງຄາສຕຣາຈາຣີ ດຣ. ລຳປາງ ແມ່ນມາຕີ ຄົນບົນບັນທຶກວິທາລັບ ມາວິທາລັບຂອນແກ່ນ ແລ້ວປະຊານແພນກັດທໍາວາຮສາຮ
------------------	--

ກຸ່ມື້ນທີ 2 ຄຽງ ອາຈານຢ່າງຮັບຮັດກົມໍ່ຫ້ອງສຸດໂຮງຮູ່

ຮັບຜິດຂອບໂດຍ: ຂໍມຽນບຣະນາຮັກມໍ່ຫ້ອງສຸດໂຮງຮູ່

ແລະ ຂໍມຽນຫ້ອງສຸດໂຮງຮູ່ເອກະພາບ

ວິທາກຽນນຳ: ດຣ. ສຸວິມລ ຮະພລເລີກ

ຜູ້ອໍານວຍການສູນຍົບຮຣະນາສຳເນົາທຳການສຶກສາ

ຄະນະຄຽກສາຕ່າງ ຈຸພາລົງກຣົມມາວິທາລັບ

ແລະ ປະກາດແນກມາຕຽບສູ່ຫ້ອງສຸດ ດນທີ 2

ກຸ່ມື້ນທີ 3 ບຣະນາຮັກມໍ່ຫ້ອງສຸດເນັພາະ ນັກວິຊາການ ນັກວິຊາເພື່ອ

ເນັພາະວິຊາຕ່າງ ຈຸ ຮັບຜິດຂອບໂດຍ: ຂໍມຽນຫ້ອງສຸດເນັພາະ

ແລະ ຂໍມຽນບຣະນາຮັກມໍ່ແລະ ນັກເອກະພາບສຳເນົາທຳການ

ວິທາກຽນນຳ: ນາງສາວປະດິຍສູາ ສີເມັນຕີ

ຜູ້ອໍານວຍການສູນຍົບສຳເນົາທຳການເຕັກໂນໂລຢີ

ແລະ ອຸປະນາຍກສາມາຄມຫ້ອງສຸດແຫ່ງປະເທດ

ໄທຍາ ດນທີ 2

ກຸ່ມື້ນທີ 4 ບຣະນາຮັກມໍ່ແລະ ບຸກລາກຮັກມໍ່ຫ້ອງສຸດປະເທດແລະ

ຫອສຸດແຫ່ງໜັກ ຮັບຜິດຂອບໂດຍ: ຂໍມຽນຫ້ອງສຸດ

ປະເທດແລະ ຂໍມຽນເພື່ອຫອສຸດແຫ່ງໜັກ

ວິທາກຽນນຳ: ຮອງຄາສຕາຈາກຢ່າງ ດຣ. ຊຸດິມາ ສັຈານນັກ

ສາຂາວິຊາຄືລປຄາສຕົມມາວິທາລັບສູ່ໂບທັບຮຽນມາຮົງຮາຍ

ແລະ ນາຍກສາມາຄມຫ້ອງສຸດແຫ່ງປະເທດໄທຍາ

10.30 - 10.45 ນ. ພັກຮັບປະທານອາຫານວ່າງ

10.45 - 12.00 ນ. ການເສັນອັດກາຮະດມຄວາມຄືດເຫັນ ໂດຍວິທາກຽນນຳ ອໍານວຍການ

ກຸ່ມື້ນຕ່າງ ຈຸ

ຜູ້ດໍາແນີນຮາຍການ: ຮອງຄາສຕາຈາກຢ່າງ ດຣ. ທັກນາ ແກ້ວມະນຸດ

ສາຂາວິຊາຄືລປຄາສຕົມ ມາວິທາລັບສູ່ໂບທັບຮຽນມາຮົງຮາຍ

ແລະ ປະກາດແນກກວິຊາການ ດນທີ 2

12.00 - 13.00 ນ. ພັກຮັບປະທານອາຫານຄາລາງວັນ

13.00 - 14.15 น.	รายงานการดำเนินงานกิจกรรมของสมาคมฯ
14.15 - 14.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.30 - 15.15 น.	การบรรยายเรื่อง “ทิศทางระบบสารนิเทศสำหรับประเทศไทย” วิทยากร: นางสาวประดิษฐา ศิริพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศทางเทคโนโลยี และอุปนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย คนที่ 2
15.15 - 16.30 น.	การบรรยายสรุปเรื่อง “การรู้สารสนเทศกับวิชาชีพและ สังคมไทย” วิทยากร: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉลาดสส. วงศ์ประเสริฐ หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต และประธานแผนกวิจัยและพัฒนา คนที่ 2

วันศุกร์ที่ 21 ธันวาคม 2550

08.30 - 16.00 น.	การศึกษาดูงาน
สายที่ 1	ดร.ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์ ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์ ผู้ประสานงาน ศูนย์การเรียนรู้ชอยพระนาง กรุงเทพมหานคร สถานีโทรทัศน์โมเดริនไนน์ทีวี สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. และสำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท.
สายที่ 2	ห้องสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ บริษัทโพสต์พับลิชิ่ง จำกัด (มหาชน) หนังสือพิมพ์ บางกอกโพสต์ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์
สายที่ 3	ห้องสมุดโรงเรียนทวีธาภิเมก บริษัทอมรินทร์พรีนติ้งกรุ๊ป (มหาชน)
สายที่ 4	ห้องสมุดแห่งชาติสุพรรณบุรีเฉลิมพระเกียรติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี หอเกียรติยศ ฯพณฯ บรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีคนที่ 21
สายที่ 5	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี การบริหารจัดการความรู้ด้านข้อมูลสารสนเทศ สำนักบินสุวรรณภูมิ

ภาคที่ 2

บทความวิชาการ

Graphic Site สวนดุสิต กราฟิกไซต์
Suan Dusit Graphic Site

การรู้สารสนเทศ : ความสามารถกี่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รศ.ดร.นันดา วิภาวนะคั้กต์ *

สังคมสารสนเทศมีลักษณะเด่น คือ ความหลากหลายและมากมายของสารสนเทศ จนเกิด สภาวะที่เรียกว่า การหลักแหลมของสารสนเทศ (information explosion) หรือสารสนเทศเกินพิกัด (information overload) พร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งทางด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสาร หรือโตรคนานาคม ทำให้การจัดเก็บ การเข้าถึง และการถ่ายทอดสารสนเทศมีความ слับซับซ้อนยิ่งขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในสังคมสารสนเทศ ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมทักษะ และ วัฒนธรรมในการใช้สารสนเทศ เพราะทักษะหรือความรู้ที่เคยมีมาในอดีต ซึ่งไม่เพียงพอ กับสภาพ ของสารสนเทศ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังที่ ลิขิต ธิรเวคิน (2541, หน้า 6) กล่าวว่า “ในสังคมสารสนเทศจะ เปิดโอกาสให้มนุษย์ได้รับสารสนเทศมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าคนขาดจิตวิเคราะห์ไม่สามารถแยกแยะ สารสนเทศที่ถูกต้อง สารสนเทศที่บิดเบือน หรือสารสนเทศที่ไม่ครบถ้วน ก็เหมือนกับการหลับตา กิน ยาโดยไม่รู้ว่ายาชนิดไหน ใช้กับโรคอะไร” ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะใหม่เพื่อให้มี ความสามารถที่จะใช้สารสนเทศให้ได้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ถ้าจะมองย้อนกลับไปยังพัฒนาการทางสังคม ที่ได้มีการกล่าวกันว่าสังคมในยุคแรกเป็นสังคม เกษตรกรรม ต่อมาก็เป็นสังคมอุตสาหกรรม สังคมข้อมูลข่าวสาร และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สารสนเทศได้เป็นปัจจัยสำคัญมาโดยตลอด บุคคลกลุ่มแรกๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสารสนเทศ คือ นักวิชาศาสตร์ หลังจากที่ได้ผลิตความรู้และมีการบันทึกเผยแพร่ข้อมูลกลุ่มนี้มีบทบาทต่อการ จัดการข้อมูลข่าวสาร คือ กลุ่มบรรณาธิการ นักสารสนเทศ และนักคอมพิวเตอร์ แต่ต่อไปในอนาคตเป็น การคาดการณ์ที่ไม่เกิดจริงนักก็คือ สารสนเทศเป็นเรื่องของทุกคน เพราะสารสนเทศมาかけถึงประตู บ้าน โดยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นคนที่จะอยู่ในสังคมสารสนเทศได้ก็ควรต้องมี การศึกษา มีความรู้ความสามารถทางด้านสารสนเทศ

* รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ถึงแก่อสัญญา)

นักวิจัยของ UNESCO (1971) ได้ทำการศึกษาพบว่า หากนับเวลาจากต้นคริสต์ศวรรษที่ 1 การเพิ่มทวีคูณ (double) ความรู้ของทั้งโลกเป็นอีกหนึ่งเท่าตัวนั้น ใช้เวลาถึง 1,750 ปี และจากปี ค.ศ. 1750-1900 มีการเพิ่มทวีคูณของความรู้อีกครึ่งหนึ่ง ซึ่งในส์บิต (Naisbitt, 1982) กล่าวว่า ในยุคปัจจุบัน สารสนเทศมีการเพิ่มทวีคูณทุกรอบระยะเวลา 5.5 ปี และเขาได้ทำนายว่า ในเวลาอีก ไม่ช้านี้จะมีการเพิ่มทวีคูณของสารสนเทศทุกๆ ระยะเวลา 20 เดือน จะเห็นได้ว่าความจริงที่ประจักษ์แจ้ง แต่ยอมรับว่ามีสารสนเทศมากมายมหาศาลในลักษณะของการ “ลื้นระเบิด” ของสารสนเทศ (information explosion) ซึ่งสารสนเทศจะก่อให้เกิดคูณประโภชน์หรือนำไปใช้งานได้นั้น ต้องนำมาจัดระบบระเบียบ ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้กลายเป็นความรู้ (knowledge) และเมื่อบูรณาการความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม ก็สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ซึ่งเป็นการสร้างปัญญา (wisdom) ที่จะช่วยให้ทั้งชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัวมีความสุข ประสบความสำเร็จ และทำให้สังคมโดยรวมมีความเข้มแข็งและสามารถก้าวเดินไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ขณะนี้ ในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องรู้สารสนเทศ ซึ่งการรู้สารสนเทศ (information literacy) เป็นคำที่เริ่มใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1974 และแพร่หลายต่อมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลา 4-5 ปี นานนี้ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นอย่างมากของสารสนเทศ ซึ่งนำไปสู่ความยากลำบากในการค้นหา และการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการในภาษาอังกฤษ คำว่า information literacy มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า information competency แต่มีความแตกต่างจากคำว่า library literacy เนื่องจากคำว่า information literacy ครอบคลุมถึงความสามารถที่มากกว่าการค้นหาสารสนเทศโดยใช้เครื่องมือช่วยค้นของห้องสมุด เช่น OPAC หรือทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด หากแต่ information literacy แสดงความหมายถึงผลสัมฤทธิ์ในเชิงเป้าหมายสำหรับผู้ใช้สารสนเทศ

ความหมาย

การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความรู้และความสามารถของบุคคลในการระบุความต้องการสารสนเทศของตนเอง ความสามารถในการค้นหา ประเมินคุณค่าและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (American Library Association, 1989, p.1) ดังนั้น การรู้สารสนเทศจึงครอบคลุมความรู้ความสามารถของบุคคลในเรื่องต่อไปนี้

1. ตระหนักรู้ว่าสารสนเทศที่ถูกต้องสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
2. รู้ว่าตนเองมีความต้องการสารสนเทศใด
3. สามารถตั้งคำถามหรือระบุความต้องการสารสนเทศของตนเองได้

4. สามารถระบุหรือชี้แหล่งสารสนเทศที่จะกินหาได้
5. สามารถพัฒนากลวิธีการค้นคืนสารสนเทศได้
6. สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทั้งที่จัดเก็บอยู่ในสื่อคอมพิวเตอร์และสื่อรูปแบบอื่นๆได้
7. สามารถประเมินคุณค่าสารสนเทศได้
8. สามารถจัดกลุ่มหรือหมวดหมู่สารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้
9. สามารถบูรณาการสารสนเทศใหม่ๆ เข้ากับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมได้
10. สามารถใช้สารสนเทศในการคิดเชิงวิเคราะห์ และใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้

ดังนั้น ผู้รู้สารสนเทศจึงเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถที่สำคัญ คือ รู้ความต้องการ

สารสนเทศ สามารถค้นหาและประเมินคุณค่าสารสนเทศ สามารถคิดเชิงวิเคราะห์ (critical thinking) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการรู้สารสนเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถสื่อสารเทคโนโลยีใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประการสุดท้ายคือมีความเข้าใจเรื่องจริยธรรม และมีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศ

ความจำเป็นที่จะต้องมีทักษะการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ เป็นลักษณะหรือคุณสมบัติที่สำคัญที่เป็นแนวความคิดของสัญลักษณ์ ด้านการเปลี่ยนแปลงของผู้ใช้ช่องทางสื่อสารในสังคมสารสนเทศนับแต่อดีต คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของผู้รู้ หรือนักวิชาการ มักเปลี่ยนไปตามเครื่องมือของสังคมสมัยนั้นๆ ยุคโบราณที่ยังไม่มีการพิมพ์เกิดขึ้น การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากผู้รู้มาสู่ผู้เรียนกันเป็นทอดๆ ด้วยการจำ ดังเช่น คำสอนของศาสนาพุทธ เป็นต้น แม้ยุคต่อมาจะมีระบบการพิมพ์เกิดขึ้นแล้วก็ตาม ทักษะทางด้านการจำเกี่ยวกับมีบทบาทสำคัญ แต่กลับลดบทบาททักษะการเรียนรู้ ปัจจุบันมีการจัดเก็บสารสนเทศในสื่อคอมพิวเตอร์ ทักษะที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามเครื่องมือที่ใช้ ดังนั้นความจำเป็นที่จะต้องมีทักษะการรู้สารสนเทศ สรุปได้ดังนี้

1. การเพิ่มขึ้นอย่างมากของสารสนเทศ ทั้งด้านปริมาณ รูปแบบและเนื้อหา ทั้งที่อยู่ในรูปแบบและเนื้อหา ทั้งที่อยู่ในสื่อที่เป็นสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมกับวิชาการต่างๆ ได้แตกสาขาเพิ่มขึ้นอย่างมาก

2. บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารหรือโทรคมนาคม ที่ทำให้การจัดเก็บและการแพร่กระจายสารสนเทศ มีเพิ่มจำนวนมากขึ้น และแพร่หลายไปทั่วโลก

สมาคมนักการศึกษาห้องสมุด และสื่อแห่งแคลิฟอร์เนีย (California Media and Library Educator Association, 1994, pp.VI-VII) ได้ให้เหตุผลดังนี้คือ

1. เรายังคงอยู่ในสังคมสารสนเทศ

2. สารสนเทศ เป็นเครื่องอุปโภคที่ไม่มีลิ้นสูด และเราต้องการให้สารสนเทศได้แพร่หลาย และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเรา

3. เทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งวิธีการและความก้าวหน้าทั้งในด้านการจัดสร้าง และการจัดเก็บสารสนเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่เราจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ทักษะและยุทธวิธีในการเข้าถึงสารสนเทศ พร้อมกันนี้ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า การรู้สารสนเทศถือเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับทุกๆ คน ที่จะต้องนำไปใช้และปฏิบัติในสังคม ระบบประชาธิปไตย เพราะเราต้องการสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) ที่จะต้องให้มีการเกิดขึ้นจนเป็นนิสัยของทุกๆ คน อันเป็นลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิต เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542, หน้า 221) ได้ให้ข้อคิดถึงความจำเป็นของการรู้สารสนเทศว่า “ในอนาคตสื่อมวลชนและสื่อสื่อเล็กทรอนิกส์ จะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ สารสนเทศจะมาในรูปแบบการหลังไฟและทั่วทั่วที่สิ่งหนึ่งที่จะเป็นปัญหาใหญ่ก็คือ การไม่รู้จักวิธีการเลือกรับสารสนเทศหรือความรู้ที่มีอยู่” ซึ่งถูกถ่ายกับแนวความคิดของ สุนทร แก้วลาย (2535, หน้า 2) ซึ่งให้เหตุผลว่า “การคิดค้นระบบการพิมพ์เมื่อ 500 ปีมาแล้ว มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบการถ่ายทอดสารสนเทศอย่างไม่คาดฝัน ในปัจจุบันระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์กำลังเข้ามาแทนระบบการพิมพ์แบบดั้งเดิม ปริมาณสารสนเทศหลายรูปแบบที่เพิ่มมากขึ้นมากมาย ทำให้การเลือกและเข้าถึงสารสนเทศมีความยุ่งยาก และต้องการความชำนาญมากขึ้น ขณะเดียวกันเทคโนโลยี สำหรับการจัดเก็บ การเข้าถึงและการถ่ายทอดสารสนเทศก็มีความ слับซับซ้อนยิ่งขึ้น”

คุณสมบัติของผู้รู้สารสนเทศ

ดอยล์ (California Media and Library Association, 1994, pp. 2-3) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้รู้สารสนเทศ ไว้ 3 ประการหลักดังนี้คือ

1. บุคคลที่รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ดังนี้

1.1 รู้ชัดถึงความต้องการสารสนเทศ

1.2 รู้ชัดว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจทางปัญญา

1.3 สามารถกำหนดความบนพื้นฐานของความต้องการสารสนเทศ

1.4 มีศักยภาพที่จะระบุถึงแหล่งทรัพยากรสารสนเทศได้

- 1.5 สามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการค้นคืนสารสนเทศได้อย่างสำเร็จตามความต้องการ
- 1.6 สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และในรูปของเทคโนโลยีได้
- 1.7 เป็นนักอ่านที่มีความสามารถ และความชำนาญเป็นอย่างดี
2. บุคคลที่รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศ ได้ดังนี้
 - 2.1 สามารถกำหนดแหล่งสารสนเทศที่เชื่อถือได้
 - 2.2 สามารถตัดสินใจสารสนเทศที่ถูกต้องและที่เกี่ยวข้องได้
 - 2.3 สามารถรู้ประเด็นของสารสนเทศว่าเป็นข้อวิจารณ์ ทัศนะ หรือข้อเท็จจริงได้
 - 2.4 ปฏิเสธสารสนเทศที่ไม่ถูกต้อง หรือทำให้เกิดการเข้าใจผิด
 - 2.5 สามารถสร้างสารสนเทศขึ้นมาใหม่ จากสารสนเทศที่ไม่ถูกต้อง หรือทำให้เกิดการเข้าใจผิด ได้ตามความต้องการ
3. บุคคลที่รู้สารสนเทศ สามารถใช้สารสนเทศได้ดังนี้
 - 3.1 สามารถจัดการกับสารสนเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติได้
 - 3.2 สามารถบูรณาการสารสนเทศใหม่ ให้อยู่ในรูปขององค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ได้
 - 3.3 สามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศ ในการคิดและแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ได้ สมิธ (Smith, 2549) ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่ USF School of Library and Information Science ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้รู้สารสนเทศ ไว้ดังนี้
 1. รู้ชัดถึงความต้องการสารสนเทศ
 2. มีความสามารถในการติดตามและเข้าถึงสารสนเทศ ดังนี้
 - 2.1 รู้จักการจัดหมวดหมู่หนังสือ เช่น ระบบทศนิยมดิจิทัล และระบบบรรจุสภาพาเมริกัน พร้อมทั้งสัญลักษณ์ทางด้านเลขเรียกหนังสือ (call number)
 - 2.2 รู้จักการค้นด้วยระบบ Boolean
 3. มีความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ดังนี้
 - 3.1 มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 3.2 การประเมินสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ได้
 - 3.3 การประเมินสารสนเทศบนเว็บ ได้
 4. มีความสามารถในการ ใช้และการสื่อสารสนเทศ ดังนี้
 - 4.1 สามารถสรุปความ และนำข้อความที่ถูกต้องไปใช้ได้
 - 4.2 สามารถเปลี่ยนอ้างอิง หรืออ้างถึงได้

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 2549) ได้กำหนดเป็นมาตรฐานไว้ 9 ข้อ สำหรับนักศึกษา (The Nine Information Literacy Standards for Student Learning) โดยแบ่งออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

1. หมวดการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานข้อที่ 1 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มาตรฐานข้อที่ 2 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ จะต้องมีความเชี่ยวชาญ และมีวิจารณญาณในการประเมินสารสนเทศ

มาตรฐานข้อที่ 3 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ จะต้องใช้สารสนเทศอย่างถูกต้อง และสร้างสรรค์

2. หมวดการเรียนรู้อย่างอิสระ

มาตรฐานข้อที่ 4 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เรียนรู้อย่างอิสระด้วยการรู้สารสนเทศและติดตามสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของตนเอง

มาตรฐานข้อที่ 5 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เรียนรู้อย่างอิสระด้วยการรู้สารสนเทศ ด้วยการนำวรรณกรรมและสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ด้านอื่นๆ ด้วย

มาตรฐานข้อที่ 6 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เรียนรู้อย่างอิสระด้วยการรู้สารสนเทศ และไข่กว่าเพื่อให้เกิดความสามารถในการค้นคว้าสารสนเทศและสร้างความรู้

3. หมวดการตอบสนองต่อสังคม

มาตรฐานข้อที่ 7 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เกือกุลต่อสังคมอย่างแท้จริง เพื่อชุมชนการเรียนรู้ และสังคมการเรียนรู้สารสนเทศ จะต้องยอมรับถึงความสำคัญของสุารสนเทศที่มีต่อสังคมในระบบประชาธิปไตย

มาตรฐานข้อที่ 8 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เกือกุลต่อสังคมอย่างแท้จริง เพื่อชุมชนการเรียนรู้ และสังคมการรู้สารสนเทศ จะต้องฝึกปฏิบัติตนให้มีพุทธิกรรมที่มีมารยาท และจรรยาบรรณที่เกี่ยวกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐานข้อที่ 9 นักศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เกือกุลต่อสังคมอย่างแท้จริง เพื่อชุมชนการเรียนรู้ และสังคมการรู้สารสนเทศ จะต้องมีส่วนร่วมกับกลุ่มที่มีการติดตาม และสร้างสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิผล

สถาบันที่มีบทบาทในการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ

การพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถทำได้ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา แต่ในที่นี่จะยกถ่วงการพัฒนาในระบบการศึกษาท่านนี้

1. สถาบันการศึกษา ภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันการศึกษา คือให้ความรู้ สร้างปัญญาและพัฒนาให้บุคคลเป็นผู้รู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นวิธีการที่บุคคลสามารถพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวไว้ว่า สถาบันการศึกษาทุกรายดับตั้งแต่โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สามารถ พัฒนาบุคคลให้เป็นผู้รู้สารสนเทศได้ทั้งสิ้น สถาบันการศึกษาอาจบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในหลักสูตรการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติได้และเห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนรูปแบบที่พบรหณ์ได้บ่อย ได้แก่

1.1 การสอนแบบการศึกษาด้วยตนเอง เป็นการสอนแบบไม่ต้องเข้าชั้นเรียน โดยจะมี ชุดการเรียนด้วยตนเอง (self-paced) ซึ่งออกแบบมาอย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1.2 การสอนแบบบูรณาการ (integrated) เป็นการสอนแบบที่มีชั้นเรียนและมีชุดการสอน และ/หรือชุดการเรียนด้วยตนเองประกอบด้วย

1.3 การสอนแบบเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร เป็นวิธีการสอนการรู้สารสนเทศที่มี ประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศโดยเฉพาะเนื้อหาที่สอนเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศมักประกอบด้วยทักษะและความรู้ความ เข้าใจที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) ทักษะทั่วไป ครอบคลุมทักษะเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสารทั้งการพูด การฟัง การเขียน และทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์

2) ทักษะทางด้านสารสนเทศ ครอบคลุมทักษะการแสวงหาสารสนเทศ การ ใช้สารสนเทศและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3) เนื้อหาที่ปลูกฝังทัศนคติ ความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับจริยธรรมในการ ใช้สารสนเทศ ความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นผลมาจากการใช้สารสนเทศทั้งจากสารสนเทศดิจิทัล สารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์และรูปแบบอื่นๆ

2. ห้องสมุด ห้องสมุดเป็นแหล่งสะสมภูมิปัญญาของมนุษยชาติ และเป็นสถาบันที่อยู่คู่กับ อารยธรรมของโลกมาแต่สมัยโบราณ ห้องสมุดมีการปรับตัวและมีพัฒนาการไปตามวิทยาการและ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนโลกให้ก้าวหน้า อย่างไรก็ตาม แนวคิดและการหน้าที่หลักของห้องสมุดไม่เคย

เปลี่ยนหนึ่งในจำนวนนี้ คือการทำให้ผู้ใช้รู้จักห้องสมุด รู้จักรหัพยากรสารสนเทศและสามารถนำหัพยากรสารสนเทศไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมและวิธีการของห้องสมุดที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้รู้จักห้องสมุดและสามารถใช้ประโยชน์จากสารสนเทศมีหลายวิธี เช่น สอนการค้นหาสารสนเทศของห้องสมุด สอนการค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศที่อยู่ภายนอกห้องสมุด รวมทั้งกิจกรรมในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันซึ่งใช้คำเรียกว่าการให้การศึกษาผู้ใช้ (User education) ซึ่งหมายถึง การสอนหรือแนะนำให้ผู้ใช้รู้จักและเข้าใจบริการสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ การค้นหาสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของห้องสมุด (A.L.A. Glossary of Library and Information Science, 1983, p. 37)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศมิได้เป็นเรื่องใหม่สำหรับห้องสมุด แต่ยังไหากแต่ค่าว่า การรู้สารสนเทศเป็นคำที่นิยมใช้ในระยะหลังซึ่งเน้นและให้ความสำคัญกับความเข้าใจถึงความสำคัญของสารสนเทศ ความสามารถที่จะระบุความต้องการสารสนเทศ ความสามารถที่จะระบุแหล่งสารสนเทศ ความสามารถในการค้นหาและประเมินค่า

การรู้สารสนเทศในสถาบันการศึกษา

การพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ฝึกการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นบทบาทสำคัญของการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่าสถาบันแต่ละแห่งมุ่งสอนให้นักศึกษา คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นทำเป็น และฝึกการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อที่จะให้ออกไปเป็นพลเมืองที่ดี ทักษะการรู้สารสนเทศจะทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่จำกัดเฉพาะในห้องสีเหลี่ยมเท่านั้น นักศึกษาสามารถเรียนตามความสนใจของตนเอง โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

สถาบันการศึกษางานแห่งได้จัดการศึกษาออกไปยังวิทยาเขต หรือศูนย์บริการต่างๆ ซึ่งการเรียนการสอนลักษณะนี้เป็นการสอนทางไกลลักษณะหนึ่ง ด้านนักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศเป็นอย่างดี และการเรียนลักษณะนี้ก็ไม่เป็นปัญหา นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียน อย่างไรก็ตามการรู้สารสนเทศของนักศึกษาที่เรียนในระบบและนักศึกษาที่เรียนระบบทางไกล ควรจะมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน

การสร้างทักษะการรู้สารสนเทศให้กับนักศึกษา จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งด้านผู้สอน บรรณารักษ์ และผู้บริหารของมหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้สอนอาจกำหนดให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมประกอบการเรียนแต่ละวิชา จากการสอบถามนักศึกษาที่ใช้ห้องสมุด พบว่า ส่วนใหญ่ มาทำงานที่อาจารย์มอบหมาย ส่วนบรรณารักษ์ก็เตรียมทรัพยากรต่างๆ มีการคัดเลือกและ

ประเมินผลทรัพยากรที่มีอยู่ว่าสอดคล้องกับหลักสูตรต่างๆ เนื่องมาความทันสมัยมากน้อยเพียงใด มีการแนะนำ การใช้หรืออบรมเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่มีในห้องสมุด สำหรับผู้บริหารกีจัดสรรงบประมาณทรัพยากรและบุคลากรอย่างเพียงพอ และกระตุนให้มีโครงการพัฒนาการรู้สารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

จากการที่นักวิชาการ สมาคม องค์การต่างๆ กล่าวถึงการรู้สารสนเทศไว้หลากหลาย จึงพอสรุป การรู้สารสนเทศความสามารถที่จำเป็นสำหรับบุคคลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ดังนี้

1. รู้ชัดถึงความต้องการสารสนเทศ
2. สามารถเข้าถึงและใช้สารสนเทศได้
3. สามารถประเมิน และเลือกใช้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการหรือเกี่ยวข้อง และเป็นสารสนเทศที่ถูกต้อง และสมบูรณ์
4. สามารถนำสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในการคิด แก้ปัญหาและบูรณาการสารสนเทศใหม่ๆ กับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม
5. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างงาน เพยแพร่สารสนเทศของตนเองได้
7. มีจริยธรรม หรือจรรยาบรรณ ในการใช้และเผยแพร่งานสารสนเทศในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น การอ้างอิง เป็นต้น

พร้อมกันนี้ ดอยล์ (Doyle, 2549) ได้สรุปถึงคุณสมบัติของการรู้สารสนเทศไว้สั้นๆ ว่า “Access, evaluate and use information from variety sources” นั้นก็คือสามารถที่จะเข้าถึง ประเมินและใช้สารสนเทศจากแหล่งที่หลากหลายได้

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). คลื่นลูกที่ 5 ประยุ้งสังคม: สังคมไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพ: ชั้นเชสมีเดีย.
- พงษ์ศักดิ์ สังขกิจโภ. (2542). โลกของสารนิเทศ. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- รังสรรค์ ถุกันทา. (2543). การรู้สารสนเทศ (Information literacy): ปัจจุบันความสามารถที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารครุศาสตร์, 28(3), 17-24
- ลิขิต ธีระเดช. (2541, เมษายน 14). ข่าวสาร ความรู้ และปัญญา. มติชน, หน้า 6.
- สุจิน พุตรดีสุวรรณ. (2546). การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) สำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. สารนิเทศ, 10(1-2), 35-43.
- สุนทร แก้วลาย. (2535). ทักษะด้านสารนิเทศสำหรับนักการศึกษาในวิชาชีพสารนิเทศในยุคปัจจุบัน. วารสารบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, 1, 1-7.
- สีปาน ทรัพย์ทอง. (2548). การรู้สารสนเทศ. วารสารห้องสมุด, 49(2), 58-68.
- American Library Association. (1989). **President committee on information literacy final report.** Chicago: American Library Association.
- Smith, Drew. (1998). **Directory of online resources for information literacy.** Retrieved July 20, 2004, from <http://nosferatu.cas.usf.edu/lis/>
- _____. (1983). **The ALA glossary of library and information science.** Chicago: American Library Association.
- California Media and Library Educators Association. (1994). **From library skills to information literacy: A handbook for the 21 th century.** Cattle Fock, Colorado: Hi Willow Research and publishing.
- Doyle, Chris. (1999). **Information literacy skills.** Retrieved July 24, 2004, from <http://sfaff.lib.vtexas.edu/~beth/IRSQ/skills.html>
- Naisbitt, John. (1982). **Megatrends.** New York: Wavner Books.
- Smith, Drew. (1998). **Directory of online resources for information literacy.** Retrieved July 20, 2004, from <http://nosferatu.cas.usf.edu/lis/>

การรู้สารสนเทศ: การสอนและการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร. บุตีมา สวัสดิ์บันก์*

ความนำ

การรู้สารสนเทศมีความสำคัญ และถือเป็นสมรรถนะหลักของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีข้อมูล ข่าวสาร หรือสารสนเทศ เป็นหัวใจสำคัญและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นพลังขับเคลื่อน หรือปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนในสังคม ทั้งสังคมโลกและสังคมไทย เป็นเหตุปัจจัย ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อนบุคคลและองค์กรทั้งทางบวกและทางลบ ในประเทศไทย เช่น สาธารณรัฐอเมริกา แคนาดา เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ การรู้สารสนเทศ ได้รับความสำคัญในระดับชาติอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า 20 ปี นับตั้งแต่การสอน การศึกษา ค้นคว้าวิจัยเรื่องการรู้สารสนเทศอย่างกว้างขวางในระดับสากล ดังจะเห็นจากบทความ เอกสาร งานวิจัย จำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศที่เผยแพร่ทั้งในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

แนวคิดเรื่องการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ แปลมาจาก information literacy ซึ่งยังไม่มีศัพท์บัญญัติเป็นภาษาไทย แต่มี ผู้แปลเป็นภาษาไทยไว้ต่าง ๆ กัน เช่น การรู้สารสนเทศ ความรู้ทางสารสนเทศ ทักษะการใช้ประโยชน์ จากสารสนเทศ นอกจากนี้ยังมีศัพท์อื่นที่เกี่ยวข้องกัน คือ computer literacy ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2538, หน้า 29) บัญญัติศัพท์ไว้ว่า การรู้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันคำว่า literacy ซึ่งเป็นที่ เข้าใจกันในคำแปลที่ว่า “การอ่านออกเขียนได้” และได้ถูกนำมาใช้ร่วมกับคำ อื่น ๆ เช่น economic literacy , media literacy, digital literacy ความหมายสรุปโดยรวมคือ การมีความรู้ ความเข้าใจ พื้นฐานในเรื่องนั้น ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สื่อ และดิจิทัล

**อ.บ.พ.ม.อ.ม.(บรรณาธิการศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Post Grad. Dip. Science Information Specialist in Southeast Asia, M.L.S (Information Science), Ed.D Charles Sturt University, Australia รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

คำภาษาอังกฤษว่า information literacy เป็นที่รู้จักและกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน โดยเฉพาะในแวดวงการศึกษาศัพท์คำนี้ปรากฏใช้ครั้งแรกเมื่อ ก.ศ.1974 โดยพอล ชูร์คาวสกี (Zurkowski, 1974, p. 6) อธิบายโดยสมาคมอุตสาหกรรมสารสนเทศ (Information Industry Association – IIA) และมีคำอธิบายในบริบทและมุมมองต่าง ๆ ดังนี้ เช่น บรรณารักษ์อธิบายว่าการรู้สารสนเทศเป็นการขยายรูปแบบเดิมของการสอนวิชาห้องสมุดและบรรณานุกรม (Behrens, 1994, p. 132) นักเทคโนโลยีสารสนเทศอธิบายว่าการรู้สารสนเทศ คือ ความสามารถใช้เทคโนโลยีชนิดต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดเก็บคืนคืน และส่งสารสนเทศจำนวนมาก (Demo, 1986, p. 6) นักการศึกษาอธิบายว่า การรู้สารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Breivik, 1987, p. 46) และบางคนเข้าใจว่า คือ ความสามารถในการใช้ห้องสมุด การใช้ระบบการค้นคืนรายการสารสนเทศ หรือโอแพค (Online Public Access Catalogue-OPAC) หรือการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ดอยล์ (Doyle, 1992, p. 5) ได้ประมวลความหมายที่มีผู้ให้ไว้กระจัดกระจาย โดยใช้เทคนิควิจัยแบบเดลฟาย ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ 130 คน ในสหรัฐอเมริกา ปรากฏในรายงาน Final Report to the National Forum on Information Literacy ว่า การรู้สารสนเทศ คือ ความสามารถในการเข้าถึง การประเมิน และการใช้สารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ การรู้สารสนเทศ เป็นคำหรือแนวคิดที่มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษา ระดับอุดมศึกษา (Campbell, 2004, p. 2)

ความจำเป็นของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศมีความจำเป็นต่อการสร้างสังคมสารสนเทศและสังคมความรู้ ด้วยเหตุและปัจจัยที่สำคัญดังนี้

- สารสนเทศ เป็นทรัพยากรหลักในสังคมและถือเป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยการผลิต เป็นสินค้าที่มีค่า มีราคา และองค์รวมใช้ได้ไม่หมดสิ้น สารสนเทศเป็นแกนกลางของกิจกรรมทั้งมวล ในการดำเนินชีวิต การตัดสินใจ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการดำเนินงาน การสร้างมาตรฐานและการแข่งขัน ความต้องการ การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศของประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกสาขาอาชีพกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น ทั้งเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน การปฏิบัติงานในหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการเป็นพลเมืองตามสิทธิพื้นฐานของบุคคล มีการพัฒนาการเข้าถึงสารสนเทศ ความໂປ່ງໄສ และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศคืออำนาจ สามารถชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ ได้ ปริมาณของข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเกิดภัยการณ์ “ทะลักทะลาย” หรือ “การท่วมท้นของสารสนเทศ” (information explosion)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารเป็นไปโดยไร้พรมแดน โอกาสและช่องทางการสื่อสารเป็นไปอย่างกว้างขวางหลากหลาย รวดเร็ว ขยายโอกาสสั่งประชาชนจำนวนมาก มีปริมาณและอัตราการกระจายสารสนเทศสูง สื่อต่าง ๆ มีปริมาณและอัตราการกระจายสารสนเทศสูง สื่อต่าง ๆ มีปริมาณและบทบาทมาก การเข้าถึงและการเชื่อมโยงด้วยข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศทำให้กิจกรรมทุกด้านถูกเชื่อมโยงกันทั่วโลก มีการพึ่งพา การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการดำเนินธุรกิจ การประกอบกิจการ ชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั่วโลก รวมถึงสังคมไทย และเกิดกระแสโลกภัยตัน แผ่นดินกันทั่วโลก

- อินเทอร์เน็ต เป็นบุมทรัพย์ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศจำนวนมหาศาลที่มีเครือข่าย กว้างขวางเชื่อมโยงทั่วโลก จนมีผู้เปรียบเป็นห้องสมุดโลก อินเทอร์เน็ตเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการศึกษา วิจัย และพัฒนา ธุรกิจ และการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล อินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะเว็บไซต์ เว็บไซต์ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่เปิดกว้างในเรื่องของข่าวสาร ข่าวสาร และสารสนเทศ ความรู้ ความคิดเห็น สร้างวัฒนธรรมของความร่วมมือ การวิพากษ์ วิจารณ์ เสริมภาพในการพูด การสื่อสาร เชื่อกันว่า อินเทอร์เน็ตเป็นวัตกรรมที่ยิ่งใหญ่และมีศักยภาพสูงสุดในการเปลี่ยนแปลงสังคม สารสนเทศจาก อินเทอร์เน็ตนี้ข้อได้เปรียบในเรื่องความทันสมัย ความกว้างขวาง ครอบคลุม และมีปริมาณมาก แต่มีข้อจำกัดเนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายสาธารณะ ขาดการกลั่นกรอง ตรวจสอบ ผู้ใช้งานต้องมี วิจารณญาณ สามารถเปลี่ยนความหมาย จัดระบบและสังเคราะห์สารสนเทศเพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

- นโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษา ของชาติ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สะท้อนให้เห็นวิภารณ์ ปรับเปลี่ยนของสังคม โดยเฉพาะในด้านการศึกษาตามเงื่อนไขและกระแสของสังคมโลก อย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อปรับบทบาทของการศึกษาให้เข้าสังคม เป็นการศึกษาที่มุ่งสู่ การศึกษาสำหรับทุกคน การศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้บุคคลจำเป็นต้องเป็นผู้รู้สารสนเทศและบทบาท ของผู้สอน ได้เปลี่ยนเป็นผู้อ่อน懦 ให้เกิดการเรียนรู้

ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศมีความสำคัญทึ้งต่อการศึกษาและการดำรงชีวิต ในด้านการศึกษา การรู้สารสนเทศเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการศึกษาทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการศึกษาทางไกล การรู้สารสนเทศเป็นข้อกำหนดพื้นฐานสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมตามระบบของประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม การสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจในอนาคต การเรียนรู้ตลอดชีวิต การแก้ไขปัญหาในระดับโลก และการปักครองตนเอง (Australian Library and Information Association, 2000)

การรู้สารสนเทศเป็นทึ้งความรู้ ความสามารถ ทักษะและกระบวนการอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต และช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคมปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การรู้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะในกระบวนการเข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศ จากฐานข้อมูลรายการสารานุกรม หรือ ไอแพด ของห้องสมุดจากอินเทอร์เน็ต และต้องอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ
- ด้านภาษา การรู้และทักษะด้านภาษามีความสำคัญ เช่น ในขั้นตอนการค้นคืนสารสนเทศ ต้องมีการกำหนดคำค้น คำสำคัญ หรือหัวเรื่อง ในการใช้สารสนเทศ โดยเฉพาะสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต และการนำเสนอสารสนเทศ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะทางภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ด้านความคิด การพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิด รู้จักคิด วิเคราะห์ เป็นกระบวนการสำคัญในการสอนเรื่องการรู้สารสนเทศ และสร้างผู้รู้สารสนเทศ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดอย่างมีระบบ การคิดแก้ปัญหา และการมีวิจารณญาณ ได้รับการสร้างเสริมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การแสวงหา การเข้าถึง การประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอสารสนเทศ ถือได้ว่าความคิดเป็นแกนสำคัญของการบูรณาการรู้สารสนเทศ

- ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ การสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ มีความสำคัญและเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การรู้สารสนเทศ ช่วยสร้างเสริมและเน้นขึ้นมาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะในการแสวงหา การเข้าถึง การใช้ เช่น เรื่องการนำข้อมูล หรือแนวคิดของผู้อื่นมาใช้ในงานของตน จำเป็นต้องได้รับการอ้างอิง เรื่องลิขสิทธิ์ และการใช้สารสนเทศโดยชอบอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม

ผู้รู้สารสนเทศ

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ โดยองค์กรทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการรู้สารสนเทศ ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association Presidential Committee on Information Literacy, 1989) สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัย (Association of College and Research Libraries, 2000) งานวิจัยและนบทความของดอยล์ (Doyle, 1997) บราซ (Bruce, 1992) และเชอค (Cheuck, 1998) สภาบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยแห่งออสเตรเลีย (Council of Australian Universities Libraries, 2001) แคมเบล(Campbell, 2004) ประมวลลักษณะผู้รู้สารสนเทศ (information literate) ได้ดังนี้

- urenakถึงความจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ รู้ว่าเมื่อไรต้องใช้สารสนเทศ
- urenakว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจที่恰當
- กำหนดขอบเขตปัญหาและสารสนเทศที่ต้องการได้ สามารถตั้งคำถามสิ่งที่ต้องการได้
- รู้แหล่งสารสนเทศที่ต้องการ
- เข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- ร่วมมือกับผู้อื่น และ ได้รับบริการสารสนเทศจากผู้เกี่ยวข้อง ได้เมื่อมีความต้องการ
- ประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ได้อย่างมีวิจารณญาณ
- บูรณาการสารสนเทศที่เลือกสรรแล้วสู่ฐานความรู้ของตน
- จัดสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อการนำไปใช้ รวมถึงสร้างสารสนเทศขึ้นมาใหม่ได้
- ใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
- urenakถึงบริบททางเศรษฐกิจ กฎหมาย สังคมที่มีผลกระทบถึงการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ
- ใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย
- urenakว่าการรู้สารสนเทศ คือ พื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

องค์การและสถาบันที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติได้ให้ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ จึงได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศและที่เกี่ยวข้อง เช่น ศหรัฐอเมริกา ได้กำหนดมาตรฐานความสามารถในการรู้สารสนเทศ ระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เช่น

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัย (Association of College and Research Libraries, 2000) ได้กำหนดมาตรฐานความสามารถในการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Competency Standards for Higher Education) ซึ่งเสนอมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และผลที่ได้รับ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของนักศึกษา และบันทึกอันเป็นผลผลิตจากสถาบันอุดมศึกษาว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ

สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน (American Association of School Librarians (AASL) และสมาคมการสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษา (Association of Educational Communications and Technology-AECT) ได้จัดทำมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน (Information Literacy Standards for Student Learning)

รัฐ โรงเรียนมหาวิทยาลัย และสถาบันท้องถิ่นหลายแห่ง ได้พัฒนามาตรฐานความรู้สารสนเทศของแต่ละแห่งเป็นการเฉพาะ (<http://www.fiu.edu/library/ili/iliweb.html>) เช่น สมาคมสื่อการศึกษาแห่งมลรัฐนิวเจอร์ซี (Educational Media Association, New Jersey) ได้พัฒนามาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักเรียนและมาตรฐานเนื้อหาหลักสูตรแกน (Information literacy Standards for Student Learning and the New Jersey Core Curriculum Content Standards) (ค.ศ.1999) แบ่งเป็นมาตรฐาน 9 ระดับ (<http://www.emanj.org/s1april99.html>)

ออสเตรเลีย มีแนวทางการออกแบบการเรียนการสอนและการประเมินการรู้สารสนเทศของบุคคล ตามมาตรฐาน The Australian Information Literacy Standards และ Australian and New Zealand Information Literacy Framework.

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความก้าวหน้าและการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ติดอันดับโลก และมุ่งมั่นการพัฒนาสู่การเป็นชาติแห่งการเรียนรู้ภายใต้แผน “IT 2000” ด้วยตระหนักรถึงความสำคัญของสารสนเทศและความรู้ในฐานะเป็นทรัพยากรหลักของการพัฒนาประเทศ ดังปรากฏในคำกล่าวของนายกรัฐมนตรี กี๊ โจ๊ะ ตง (Gho Chock Tong) ในวันชาติประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ เมื่อ ค.ศ.1993 ถึงความสำคัญของความรู้และสารสนเทศว่า “อนาคตเป็นของประเทศซึ่งประชาชนให้สารสนเทศ ความรู้และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จทางเศรษฐกิจ” (Library 2000 Review Committee, 1999, p. 33)

กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐสิงคโปร์ translate หนังสือความสำคัญของการรู้สารสนเทศ และได้จัดพิมพ์แนวทางดำเนินการเรื่องการรู้สารสนเทศ (The Information Literacy Guidelines) เมื่อ ค.ศ. 1997 โดยยึดรูปแบบ “Big-Six Model” เป็นกรอบการวางแผนหลักสูตรการสอนเรื่องการเรียนรู้สารสนเทศซึ่งบรรจุไว้ในหลักสูตรการสอนทุกระดับ

การสอนการรู้สารสนเทศ

การสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศนั้นจำเป็นต้องเริ่มดำเนินการปั้นฐาน โดยการสอน ตั้งแต่การศึกษาระดับต้นและต่อเนื่องจนถึงระดับอุดมศึกษา การสอนการรู้สารสนเทศมีการดำเนินการ ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ในรูปแบบที่หลากหลาย เอดเวิร์ด (Edwards, 1994) ปริทัศน์เอกสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างค.ศ. 1977 – 1991 พบว่าความสนใจเรื่องการสอน การรู้สารสนเทศได้พัฒนาอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากจำนวนการประชุม สัมมนา จำนวนเอกสาร บทความ งานวิจัยในเรื่องนี้ที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีคำเรียกต่างๆ กันในการดำเนินงานลักษณะนี้ เช่น การนำชมห้องสมุด (library tours) การปฐมนิเทศห้องสมุด (library orientation) การสอนทางบรรณานุกรม (bibliographic instruction) การสอนห้องสมุด วิจัยห้องสมุด (library research courses) การฝึกอบรมผู้ใช้ (user training) การสอนทักษะห้องสมุด (library skills instruction) การให้การศึกษาผู้ใช้ การศึกษาลูกค้าห้องสมุด การศึกษาผู้ใช้ปลายทาง การสอนทักษะสารสนเทศ การรู้สารสนเทศ การสอนการวิจัย และคำอื่นๆ

การสอนเรื่องการรู้สารสนเทศมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการทั้งเป็นรายวิชาโดยตรง และการสอนบูรณาการกับรายวิชาอื่นๆ

การสอนวิชาการรู้สารสนเทศเป็นรายวิชาโดยเฉพาะ โดยพัฒนามาจากการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด หรือการสอนเรื่องบรรณานุกรม ซึ่งต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อวิชา เช่น การใช้สารสนเทศ ทักษะสารสนเทศ การค้นคว้าและเขียนรายงาน สารสนเทศกับการศึกษาค้นคว้า เทคโนโลยีสารสนเทศกับการค้นคว้า โดยมีขอบข่ายเนื้อหา เช่นเดียวหรือใกล้เคียงกับการสอนเรื่องการรู้สารสนเทศ ในประเทศไทยในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปกำหนดไว้เป็นวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป โดยบางสถาบันกำหนดเป็นวิชาบังคับ และบางสถาบันกำหนดเป็นวิชาเลือก

ส่วนการสอนอีกลักษณะหนึ่งคือการบูรณาการทักษะสารสนเทศในหลักสูตรระดับต่างๆ และในรายวิชาต่างๆ ในระดับอุดมศึกษา เช่น ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและค้นคืน วิชาการวิจัย วิชาทักษะชีวิต เป็นต้น ส่วนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การสอนความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศบูรณาการอยู่ในเนื้อหาวิชาต่างๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ (Brown & Krumholz, 2002) เป็นต้น

ຮູບແບບທີ່ໄດ້ຮັບ ຄວາມນິຍມອ່າງແພຣ່ຫລາຍຮູບແບບນີ້ ທີ່ມີຜູ້ນິຍມນຳໄປປະຢູກຕີໃນຫລັກສູດຮຽນ
ການສອນກາຮູ້ສາຮັນເທຂອງປະເທດຕ່າງໆ ຄື່ອ ຮູບແບບກາຮັກປັບປຸງຫາສາຮັນເທຂ 6 ປະກາດສຳຄັນ
“Big-Six Information Problem-Solving” (Eisenberg & Berkowitz, 1990) ພຣີເຮົາກຍ່ອໆ ວ່າ
“Big-Six Model” ທີ່ຈະທຽບທຳການຊີ້າການຂອງປະເທດສາຮັນເທຂຮັບສົງຄໂປ່ງໄດ້ນຳໄປໃຫ້ເປັນກອບໃນ
ການພັນໜາຫລັກສູດຮຽນ ກາຮູ້ສາຮັນເທຂເພື່ອໃຫ້ທົ່ວປະເທດ

ຮູບແບບນີ້ມີ່ພັນນາຜູ້ເຮັນໄໝມີປະສົບກາຮັນ 6 ຂັ້ນຕອນໃນການດຳເນີນກິຈການທຸກອ່າງທີ່ຕ້ອງ
ໃຫ້ສາຮັນເທຂ ເຊັ່ນ ການທຳຮາຍງານ ການຕັດສິນໄຈ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 1 ການກຳຫັນດຳການຕ້ອງການແລະການທີ່ຕ້ອງໃຫ້ສາຮັນເທຂ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 2 ການກຳຫັນດົກລູ້ທີ່ກາຮັກແສວງຫາສາຮັນເທຂ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 3 ການກຳຫັນດແລ່ລ່ວທີ່ມີສາຮັນເທຂແລະກາເຂົ້າຄຶ້ນສາຮັນເທຂ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 5 ການນຳເສັນອ ສ້ອສາຮັນເທຂ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 6 ການປະເມີນກະບວນກາຮັກແລະພຸລັພົບຈາກສາຮັນເທຂ

ການສອນເຮືອງກາຮູ້ສາຮັນເທຂໄໝວ່າຈະໃນຮູບແບບໄດ້ ສິ່ງສຳຄັນທີ່ເກີ່ວຂຶ້ອງກັບການສອນ ພຣີກາຮັກ
ສ້າງຜູ້ຮູ້ສາຮັນເທຂພຶ້ງດຳເນີນກາຮັກ ຄື່ອ ການເປີດໂອກາສໄໝຜູ້ເຮັນໄດ້ນຳເສັນອແລະແລກເປີ່ຍນ
ປະສົບກາຮັນ ປັບປຸງຫາ ອຸປ່ສຣຄ ຈາກການດຳເນີນກິຈການທີ່ 6 ຂັ້ນຕອນຮ່ວມກັນ ໂດຍ ດຣ. ອາຈານຍ ແລະ
ບຣະນາຮັກຍ ມີບທາາຫເປັນຜູ້ເອີ້ນຈຳນວຍໃຫ້ເກີດກາເຮັນຮູ້ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ເສັນອແນະເພື່ອການປັບປຸງແລະ
ເສີມສ້າງໃຫ້ການເຮັນຮູ້ເປັນໄປອ່າງມີປະສິທິພາບ ທີ່ນີ້ ຄວາມມີຄະແນນສຳຫັບການນຳເສັນອດ້ວຍ

ປະເດືອນທີ່ ດຣ. ອາຈານຍ ບຣະນາຮັກຍ ຈາກເສັນອແນະໄຫ້ຜູ້ເຮັນຕັ້ງຄຳຄາມຕະນອງ ເຊັ່ນ

1) ຜັນໄດ້ຮັບຄຳຕອບທີ່ມີປະສິທິພາບສູງສຸດຫຼືໄໝ່

2) ຜັນໄດ້ຮັບຄວາມຮູ້ ຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະປະສົບກາຮັນໃໝ່ ເພີ່ມຈິ້ນຫຼືໄໝ່

3) ຜັນໄດ້ຮັບແນວດີທີ່ໜັດເຈນໃນສິ່ງທີ່ຕ້ອງການແສວງຫາຫຼືໄໝ່

4) ຜັນຮູ້ຈັກແລ່ລ່ວສາຮັນເທຂທີ່ຜັນສາມາດໃໝ່ປະໂຍ້ນໄດ້ອ່າງກວາງຂວາງຫຼືໄໝ່

5) ຜັນໄດ້ໃຫ້ເທັກໂນໂລຢີສາຮັນເທຂບ້າງຫຼືໄໝ່

6) ຜັນໄດ້ປະເມີນຄວາມຄຸກຕ້ອງ ແມ່ນຢ່າງ ບອນສາຮັນເທຂທີ່ໄດ້ຮັບຫຼືໄໝ່

7) ຜັນຈະສາມາດຄື້ນຫາສາຮັນເທຂໄດ້ມີປະສິທິພາບເພີ່ມຈິ້ນໃນຄັ້ງຕ່ອໄປຫຼືໄໝ່

8) ຜັນຈະສາມາດຄື້ນຫາສາຮັນເທຂໄດ້ມີປະສິທິພາບເພີ່ມຈິ້ນໃນຄັ້ງຕ່ອໄປຫຼືໄໝ່

บทบาทของห้องสมุดกับการสอนการรู้สารสนเทศ

ห้องสมุดมีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ บรรณารักษ์อาจเป็นผู้สอนหรือผู้ร่วมสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักศึกษาในรายวิชาการรู้สารสนเทศ หรือร่วมกับอาจารย์ผู้สอนในการบูรณาการการสอนการรู้สารสนเทศในรายวิชาต่างๆ ในต่างประเทศ เรเดอร์(Rader,1999, pp. 219-224) ได้ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศพบว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เท่านั้นที่มีบทบาทในเรื่องนี้ ห้องสมุดประเภทอื่นๆ ยังมีบทบาทจำกัดเฉพาะ โดยห้องสมุดประชาชน เพิ่งเริ่มมีบทบาทโดยเน้นการสอนทักษะคอมพิวเตอร์และห้องสมุดเฉพาะมีบทบาทน้อยมาก

นอกจากนี้บรรณารักษ์ยังมีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศให้กับผู้ใช้ในรูปแบบดัง ๆ เช่น การปฐมนิเทศ การนำชม การตอบคำถาม การจัดฝึกอบรมระยะสั้น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำและการสอนผ่านสื่อ เช่น เว็บช่วยสอน ซีดีรอม ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด การเขียนรายงาน การวิจัยจากห้องสมุด การเขียนบรรณานุกรม เป็นต้น

สื่อการสอนนอกจากสื่อบุคคลแล้ว ปัจจุบันมีพัฒนาการรูปแบบการสอนโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ผู้เรียนศึกษาด้านคว้าด้วยตนเอง โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาระบบทางไกล เช่น การใช้เว็บช่วยสอน (web-based instruction) ดังจะพูดบนเว็บไซต์ของห้องสมุดต่างๆ โดยการสอนการรู้สารสนเทศแก่ผู้ใช้ถือเป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญ

ความสนใจเรื่องการรู้สารสนเทศในระดับสากล

ความสนใจเรื่องการรู้สารสนเทศในระดับสากลจะเห็นได้จากการจัดให้มีการประชุมสัมมนา ระดับนานาชาติ การรวมกลุ่มผู้สนใจเฉพาะเรื่องการรู้สารสนเทศ (ALIA Information Literacy Forum หรือ INFCLIT) (<http://www.alia.org.au/groups/infolit/>) การจัดทำเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเรียนรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะ เช่น The Big 6.com website (<http://big6.com/>) National Forum on Information Literacy (<http://www.infolit.org>) Institute for Information Literacy (<http://www.ala.org/acrl/nili/nilimiss.html>) (<http://www.ala.org/acrl/resfeb99.html>) นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ และ ยังมีแหล่งที่ปรึกษา เช่น ผู้สนใจสามารถหารายละเอียดเพิ่มเติมได้อีกทาง กว้างขวาง และมี Big Six Mailing List เป็นเวทีอภิปรายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้สนใจเรื่องการรู้สารสนเทศด้วย (http://www.askeric.org/egi-bin/res.cgi/Subjects/Information_Literacy) องค์กรยูเนสโก ได้จัดทำเนื้อหาและแหล่งที่ปรึกษาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ (www.infoltglobal.info)

องค์กรทางวิชาชีพที่สำคัญ คือ สหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบันหนังสืออิฟล่า (International Federations of Library Associations and Institutions--IFLA) ได้จัดตั้งแผนก Information Literacy Section ซึ่งพัฒนามากจากกลุ่มการให้การศึกษาผู้ใช้ (User Education Roundtable) เมื่อ ค.ศ.2002

The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer window displaying the IFLANET website at <http://www.ifla.org/VII/s42/index.htm>. The page title is "Information Literacy Section". On the left, there is a sidebar with a "SITE SEARCH" section containing a Google search bar and radio buttons for "IFLA" and "This section". Below that is a "IN THIS SECTION" menu with links to "Scope", "Strategic Plan", "Projects", and "Join the Section". The main content area contains two sections: "Information Literacy Section" and "SCOPE". The "SCOPE" section includes a detailed paragraph about the history and purpose of the Information Literacy Section.

นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรการรู้สารสนเทศระดับสากล (International Information Literacy Certificate—IILC) เป็นวาระระดับโลก โดยอิฟล่าและสมาคมห้องสมุดของแต่ละประเทศจะมีบทบาทในการสอน รูปแบบหน่วยการเรียนการสอนและการปฏิบัติที่ดี จำแนกดังนี้ (Urena, 2003, p. 1)

หน่วยที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

หน่วยที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศและวิธีการที่แตกต่างกันในการสนองความต้องการสารสนเทศ

หน่วยที่ 3 กลยุทธ์การแสวงหาสารสนเทศ การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยที่ 4 การประเมินสารสนเทศที่เข้าถึง

หน่วยที่ 5 การจัดระบบ การประยุกต์ใช้และการสื่อสารสารสนเทศ

หน่วยที่ 6 การสังเคราะห์และการสร้างสารสนเทศใหม่

หน่วยที่ 7 ปัญหาสังคมและปัญหากฎหมายในการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ

หน่วยที่ 8 ประเด็นสารสนเทศที่เน้นเนื้อหา ศาสตร์และอาชีพ

หน่วยที่ 9 ประเด็นสารสนเทศที่เฉพาะเจาะจงระดับนานาชาติและภูมิภาค

หน่วยที่ 10 การจัดการความรู้และประเด็นสารสนเทศในองค์กร

การวิจัยเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในประเทศไทยมีพัฒนาการตามพัฒนาการขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สาขาวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ พัฒนาสู่วิชาบรรณารักษ์ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และสู่ความเป็นสาขาวิชาการเพิ่มมากขึ้น งานวิจัยในอดีตมุ่งให้ความสำคัญในเรื่องการอ่าน การใช้ห้องสมุด / การใช้สารสนเทศ/ทรัพยากรสารสนเทศ/บริการห้องสมุด การวิจัยเกี่ยวกับการค้นหา การค้นคืนสารสนเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนหนึ่งของการรู้สารสนเทศ และเมื่อห้องสมุดมีการพัฒนาสู่การเป็นห้องสมุดดิจิทัล ได้มีความสนใจศึกษาในด้านพฤติกรรม การแสวงหาสารสนเทศ การประเมินความสามารถในการใช้สารสนเทศ และมีการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมการรู้สารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

ในต่างประเทศมี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศของผู้ใช้ โดยเฉพาะในรูปแบบสถาบันอุดมศึกษา มีการวัดระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยแยกวัดตามสาขาวิชาเฉพาะ เช่น งานวิจัยของบราวน์ (Brown, 1999) ศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศาสตร์กายภาพ ในมหาวิทยาลัยโอลด์มาโนมา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งแบบสอบถามปลายเปิด และแบบทดสอบ โดยมุ่งนำผลการวิจัยไปส่งเสริมและพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาต่อไป

จากการสำรวจงานวิจัยในประเทศไทยพบว่าในระยะหลังงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการรู้สารสนเทศได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศโดยตรง ของกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (วุฒิพงษ์ บุไธสง, 2542; สมฤตี หัตถพงษ์, 2547) นักศึกษาระดับปริญญาตรี (กมลรัตน์ สุขมาก, 2547; ชุติมา ยิ่งสุขวัฒนา, 2547; ดวงกมล อุ่นจิตติ, 2545; รัชฎา ปกรณ์ นิมิตรประจักษ์, 2547; ปภาดา เจียวก้าว, 2547; มุจrinทร์ พลกาลล้า, 2550; ศรีเพ็ญ มะโน, 2536; สุพิช บ้ายคายกม, 2550) การรู้สารสนเทศของกลุ่มนักศึกษาเฉพาะสาขา เช่น กลุ่มนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ (สุภารดี ศรีสุตตา, 2549) การพัฒนามาตรฐาน ตัวบ่งชี้และลักษณะการรู้สารสนเทศ (หนูไกร บุตตะวงษ์ สุจิน บุตรดีสุวรรณ และเฉลิมศักดิ์ ชูปวา, 2548) การสอนการรู้สารสนเทศ (บรรเลง สระนุล, 2546; ศิวรัช ราชพัฒน์, 2547) การส่งเสริมการรู้สารสนเทศ (สุจิรา คงงาม, 2547)

นอกจากนั้นมีงานวิจัยอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์และประเด็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของการรู้สารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ การกำหนดคำค้น การใช้รายการเข้าถึงแบบออนไลน์ การค้นคืนรายการทางบรรณานุกรม การใช้สารสนเทศ ทักษะการใช้ห้องสมุด/สารสนเทศ การประเมินสมรรถนะสารสนเทศ

บทสรุป

ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต มีความคิด วิจารณญาณ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำรงชีวิตในสังคมสารสนเทศและโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีความสำคัญยิ่งและเป็นพื้นฐานการพัฒนาบุคคล องค์กรและประเทศชาติ รู้ สถาบันการศึกษาและห้องสมุดจึงต้องมีบทบาทร่วมกันส่งเสริมการรู้สารสนเทศและสร้างบุคคลให้เป็นผู้สารสนเทศ และสร้างความตื่นตัวในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อให้การรู้สารสนเทศเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนและสู่สังคมเศรษฐกิจพอเพียง

ບຣະນາມຸກຮນ

ກມລວັດນີ້ ສູນມາກ. (2547). ກາຣູ້ສາຣົນິເທດຂອງນິສິຕຸຈຸພາລົງກຣົມທາວິທຍາລັຍຊັ້ນປີ່ 1.

ວິທຍານິພົນ໌ ອ.ມ. (ບຣະນາຮັກຍຄາສຕຣ໌ແລລສາຣສະນເທດຄາສຕຣ໌) ບັນທຶກວິທຍາລັຍ
ຈຸພາລົງກຣົມທາວິທຍາລັຍ

ຫຼຸດິມາ ຍິ່ງສຸຂວັພນາ. (2547). ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດດ້ານກາຣູ້ສາຣສະນເທດແລລຄອມພິວເຕອົ້ວັ້ນ
ພື້ນຖານສໍາຫັນກາຣູ້ສາຣະດັບປະລິຜູ້ຢາຕີ ຕາມຄວາມຄິດເຫັນແລລຄວາມຄາດຫວັງຂອງຜູ້ໃໝ່
ບັນທຶກ ມາວິທຍາລັຍຂອນແກ່ນ. ວິທຍານິພົນ໌ ຄ.ສ.ມ. (ບຣະນາຮັກຍຄາສຕຣ໌ແລລສາຣສະນເທດ
ຄາສຕຣ໌) ບັນທຶກວິທຍາລັຍ ມາວິທຍາລັຍຂອນແກ່ນ

ຫຼຸດິມາ ສ້າງຈານນັ້ນທໍ. (2544). ກາຣູ້ສາຣສະນເທດເພື່ອກາຣູ້ປະກັນຄຸນກາພາກກາຣູ້ສາຣ. ດັນໄທຢະແລ
ສັງຄມໄທຢ. ວາරສາຣສູໂໂທໜ້ອມຮ່າມຊີຣາຊ, 14(3), 50-63.

ດວກກມລ ອຸ່ນຈິຕິຕີ. (2546). ກາຣູ້ປະກັນກາຣູ້ສາຣສະນເທດຂອງນິສິຕຸປະລິຜູ້ຢາຕີ ມາວິທຍາລັຍນູຽກພາ.
ຫລຸບ່ຽ: ມາວິທຍາລັຍນູຽກພາ.

ຫຼຸ້ມ່າປກຮົນ ນິມິຕປະຈັກຍໍ. (2547). ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດດ້ານກາຣູ້ສາຣສະນເທດແລລຄອມພິວເຕອົ້ວ
ັ້ນພື້ນຖານສໍາຫັນກາຣູ້ສາຣະດັບປະລິຜູ້ຢາຕີ ຕາມຄວາມຄິດເຫັນຂອງນັກກົມຍາ
ມາວິທຍາລັຍຂອນແກ່ນ. ວິທຍານິພົນ໌ ຄ.ສ.ມ. (ບຣະນາຮັກຍຄາສຕຣ໌ແລລສາຣສະນເທດ
ຄາສຕຣ໌) ບັນທຶກວິທຍາລັຍ ມາວິທຍາລັຍຂອນແກ່ນ

ບຣະລັງ ສະໝູລ. (2546). ກາຣູ້ປະກັນຄວາມຕ້ອງກາຈໍາເປັນເພື່ອພັດນານັກກົມຍາດ້ານສມຮຣຄນະ
ສາຣສະນເທດ: ກາຣູ້ສາຣາກລຸ່ມພູ. ວິທຍານິພົນ໌ ອ.ມ. (ບຣະນາຮັກຍຄາສຕຣ໌ແລລສາຣສະນເທດ
ຄາສຕຣ໌) ບັນທຶກວິທຍາລັຍ ຈຸພາລົງກຣົມທາວິທຍາລັຍ

ປກາດ ເຈີຍກຶກ. (2547). ກາຣູ້ສາຣສະນເທດຂອງນິສິຕຸຮະດັບປະລິຜູ້ຢາຕີ ມາວິທຍາລັຍ
ຄຣີນຄຣິນທຣວິໂຮມ. ປະລິຜູ້ຢານິພົນ໌ ຄ.ສ.ມ. (ບຣະນາຮັກຍຄາສຕຣ໌ແລລສາຣນິເທດຄາສຕຣ໌)
ບັນທຶກວິທຍາລັຍ ມາວິທຍາລັຍຄຣີນຄຣິນທຣວິໂຮມ.

ພຣະຣາຊບໍ່ມູ້ມູ້ຕີກາຣູ້ສາຣາກແໜ່ງໜາຕີ ພ.ສ.2542. (2542). ກຽມເທັມມານຄຣ: ສໍານັກງານຄະກຣມກາຣ
ກາຣູ້ສາຣາກແໜ່ງໜາຕີ.

นุ Jurinthr. ผลกถ้า. (2550). การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.

(บรรณาธิการศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). ตัวที่คุณพิวเตอร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

วนุชชิดา สุภัควนิช. (2547). การบูรณาการการรู้สารสนเทศในกระบวนการสอนรายวิชา
ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยา
เขตภาคสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณาธิการศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วุฒิพงษ์ บุญไธสง. (2542). การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ศรีเพ็ญ มะโน. (2536). การสร้างแบบจำลองการรู้สารสนเทศ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดย
ใช้วิธีการเชิงระบบ. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิวรัช ราชพัฒน์. (2547). การสอนการรู้สารสนเทศทางเว็บไซต์ของห้องสมุด. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (บรรณาธิการศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สมฤทธิ์ หัดดาพงษ์. (2544). การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติดูบบันที่ 10 พ.ศ. 2550-2544. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สุจิรา คงงาม. (2547). สภาพการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วง
ชั้นที่ 3 ถึงช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้า
อิสระ ศศ.ม. (บรรณาธิการศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- สุภาวดี ศรีสุคต. (2549). การรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ปรัชญาการศึกษาและสารสนเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. (2540, ธันวาคม). แบบจำลองการรู้สารสนเทศ. บรรณศาสตร์, 12(2), 57-68.
- สุพิช นาယุกายน. (2550). การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ปรัชญาการศึกษาและสารสนเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยบูรพา
- หนูไกร บุตตะวงษ์ สุจิน บุตรดีสุวรรณ และ เจริญศักดิ์ ชูปว. (2548). มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และ ลักษณะการรู้สารสนเทศ: เทคนิคเดลฟี่. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- American Association of School Librarians and Association of Educational Communications and Technology. (1998). **Information power**. Chicago: American Library Association.
- American Library Association. (1989). **Presidential committee on information literacy competency: Final report**. Retrieved October 31, 1999, from
<http://www.ala.org/nili/il1st.html>
- American Library Association. (2004). **Task force on information literacy for science and technology: Proposed standards**. Retrieved October 31, 1999, from
<http://www.ala.org/nili/il1st.html>
- Association of College and Research Libraries. (2000). **Competency standards for higher education standards, performance indicator information literacy and outcomes**. Retrieved November 5, 2000, from <http://www.ala.org/acrl/ilstandardlo.html>
- Association of College and Research Libraries (2001). **Objectives for information literacy instruction: Model statement for academic librarians**. Retrieved October 10, 2007, from <http://www.ala.org/acrl/guides/objinfolit.html>
- Association of College and Research Libraries. (2002). **Information literary competency standards for higher education**. Retrieved November 2, 2007, from <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standardsguidelines.htm>.

Australian Library and Information Association. (2000). **Statement on information literacy for the nation.** Retrieved July 12, 2007, from <http://www.alia.org.au/sigs/infolit/statement.html>

Bainton, Toby. (2001). **Information literacy and academic libraries: The SCONUL approach (UK/Ireland).** In **67th IFLA Council and General Conference Proceedings-August 16th-25th, 2001.** Retrieved July 7, 2007, from <http://www.ifla.org/Ivifla67/papers/016-126e.pdf>

Behrens, S. J. (1994). A conceptual analysis and historical overview of information Literacy. **College & Research Libraries**, **55**(4), 309-322.

Breivik, P.S. (1987). Making the most of libraries in the search of academic excellence. **Change**, 19.

Brown, Cecelia M. & Krumholz, Lee R. (2002). Intergrating information literacy into the science curriculum. **College & Research Libraries**, **63**(2), 111-123.

Campbell, Sandy. W. (2004). **Defining information literacy in the 21 st century. Paper presented to Division VII – Education and research, 70 th IFLA General Conference and Council, 22-27 August 2004.**

Retrieved November 15, 2007, from www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm

Cheuk, Bonnie & Wai-yi. What is Information Literacy? **Singapore Libraries**, **27**, 1.

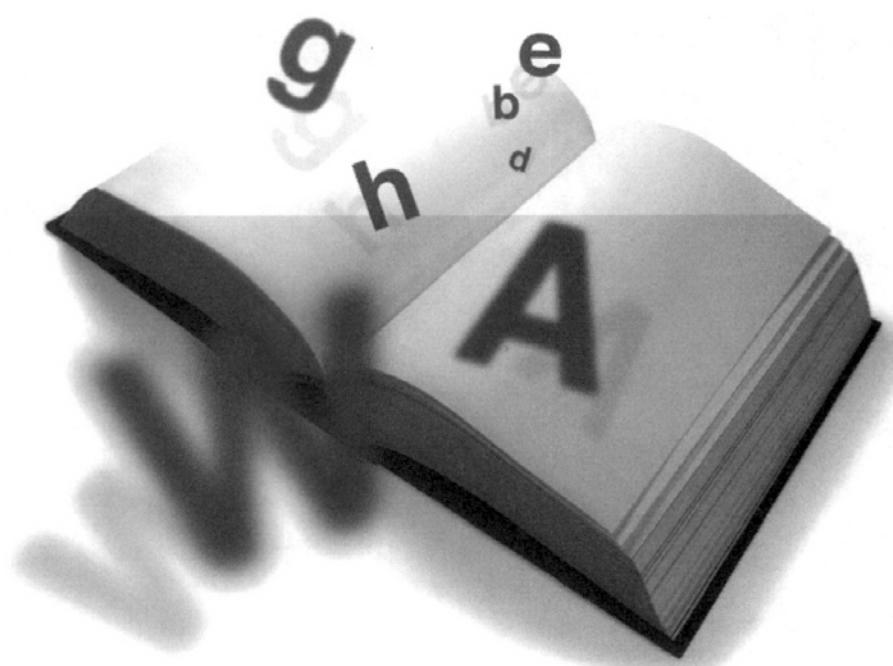
Council of Australian Universities Librarians. (2001). **Information literacy standards.** Retrieved November 20, 2007, from http://www.alia.org.au/sections/uclls/aarl/32.1/fulltext/infor_it.htm

Demo. W. (1986). **Idea of information literacy in the age of high technology.** New York: Tompkins Cartiand Community College.

Doyle, C. (1992). **Outcome measures for information literacy within the national education goals of 1990: Final report to the national forum on information literacy: Summary of findings.** (ERIC Document Reproduction Service No.ED 351033).

- Doyle, C. (1992). **Development of a model of information literacy outcome measures within national education goals of 1990 (education policy).** Thesis (ED.D.) Northern Arizona University.
- Doyle, C. (1994). **Information literacy in an information society: A concept for the information age.** New York: ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse University.
- Educational Media Association of New Jersey. (1999). **Information literacy standards for student learning and the New Jersey core curriculum content standards.** Retrieved July 20, 2007, from <http://www.emanj.org/s1april99.html>
- Edwards, S. (1994). Bibliographic instruction research: An analysis of the journal literature from 1997 to 1991. **Research Strategies**, 12(2), 68-78.
- Eisenberg, M.B. & Berkowitz, R.E. (1990). **Information problem-solving: The big six skills approach to library & information skills instruction.** Norwood, N.J.: Ablex Pub Corp.
- ERIC Electronic Communication. (2001). **Big Six Mailing List.** Retrieved July 10, 2001, from <http://www.askeric.org/ithome/e-commun.htm>.
- Eisenberg, Michael B. & Berkowitz, Robert E. (2002). **The big 6 information problem-solving approach.** Retrieved July 20, 2007, from <http://www.big6.com>
- Gorman, Gary E. (2003). Sustainable development and information literacy: IFLA priorities in Asia and Oceania. **IFLA Journal**, 28(4), 288-294.
- Gorman, Gary E. & Dorner, Daniel G. (2003). **Information literacy education in Asia and developing countries: Cultural factors affecting curriculum development and program delivery.** Paper Presented 72 nd IFLA General Conference and Council, 20-24 August 2006. Retrieved November 15, 2007, from www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm
- Hayden, K. Alix. (2000). **Information literacy definitions.** Retrieved July 20, 2007, from <http://www.ucalgary.ca/Library/ILG/litdef.html>

- Library 2000 Review Committee. (1999). **Library 2000: Investing in a learning nation report of the library 2000 review committee.** Singapore: Ministry of Information and the Arts.
- Rader, Hannelore B. (1990). Bibliographic instruction or information literacy. **College & Research Libraries News**, 15(1), 18-21.
- Rader, Hannelore B. (1999). The learning environment—then, now and later: 30 years of teaching in information skills. **Reference Services Review**, 27(3), 219-224.
- Spitzer, Kathlean L.; Eisenberg, Michael B. & Lowe, Carrie A. (1998). **Information literacy: Essential skills for the information age.** Retrieved July 20, 2007, from <http://erict.org/plweb-cgi/fastweb>
- Urena, Cristobal Pasadas. (2003). **The international information literacy certificate: A global professional challenge? Paper presented to 69 th IFLA General Conference and Council, 1-9 August 2003.** Retrieved November 15, 2007, from www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm
- Zurkowski, P. (1974). **The information service environment relationships and priorities.** Washington, D. C.: National Commission on Libraries and Information Science.

โรงเรียนชุมชนชาวพหุชนชาติวัดสุกี้

พัฒนาการการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในต่างประเทศและในประเทศไทย

ศ.ดร. จุฬาภรณ์ วนิชกุล *

นักการศึกษาทั่วโลกกำลังดำเนินการกับการจัดการศึกษาที่ให้นักศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ได้รู้สารสนเทศด้วยตนเองให้มากขึ้น มหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศไทยกำลังให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปให้นักศึกษาได้เรียนอย่างน้อย 30 หน่วยกิตเพื่อให้นักศึกษาได้เกิดความรู้ ความเข้าใจของศาสตร์ต่างๆ เป็นต้นที่จำเป็นต่อการสร้างลักษณะคุณสมบัติของบุณฑิตที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยต้องการ และ เป็นการให้ความสำคัญต่อการสร้างการรู้สารสนเทศในสาระวิชาการต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมการเรียนรู้

สภาพการรู้สารสนเทศในปัจจุบันในทุกประเทศทั่วโลกน่าจะมีพัฒนาการมาจากการรู้หนังสือ เพราะมีการใช้คำเดียวกันว่า information literacy หมายความถึง การรู้หนังสือ ประเทศแรกที่ดำเนินการสำรวจการรู้หนังสือ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีการสำรวจข้อมูลการทำสำมะโนประชากรที่สามารถบ่งชี้ได้ว่า ประชาชนที่เป็นผู้รู้หนังสือ คือ ความสามารถในการเขียนซึ่งได้ ต่อมามีการทำสำมะโนประชากรใน พ.ศ. 2483 เพื่อต้องการข้อมูลในการรู้หนังสือด้วยการวัดความสามารถในการอ่านออกเสียง ได้ของประชาชน และระบุว่า ผู้รู้หนังสือจะต้องมีคุณสมบัติในการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (สุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2547) และต่อมามีการเพิ่มมาตรฐานการรู้หนังสือขึ้นมาอีก คือ ต้องผ่านการทดสอบการรู้หนังสือเพื่อให้มีความเข้าใจในเนื้อหา และการใช้ภาษา ตลอดจนความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลด้วย

ในประเทศไทย องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก ได้มอบโล่เกียรติยศจากสมาคมการอ่านระหว่างประเทศ และองค์การศึกษาโลก เป็นรางวัล Wealthy Fisher เมื่อ ปี พ.ศ. 2528 ให้แก่กรรมการศึกษานอกโรงเรียน ในฐานะที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการรณรงค์การรู้หนังสือของประเทศไทย โดยมีสาระที่แสดงถึงว่า

ประเทศไทยได้ดำเนินการเกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ มีผู้ไม่รู้หนังสือ เข้ารับบริการแล้วทั้งสิ้น 423,967 คน มีประชาชนอาสาสมัครสอนจำนวน 278,819 คน มีจังหวัดปลอดการไม่รู้หนังสือแล้ว 3 จังหวัด และมีอำเภอปลอดผู้ไม่รู้หนังสือแล้ว 68 อำเภอ (โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ, 2528, 30)

* รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สภาพการรู้หนังสือที่กรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ก่อน พ.ศ.2528 จนได้รับรางวัลเป็นการแสดงให้เห็นถึงวิธีการบริหารจัดการที่ใช้ห้องสมุดประชาชนเป็นฐานในการให้ประชาชนเข้าถึงการรู้หนังสือ และเน้นให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัย (Association of College and Research Libraries, 2007) ให้คำนิยามของการรู้สารสนเทศ (information literacy) ว่าเป็นชุดของความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าถึง วิเคราะห์และใช้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ลักษณะของการรู้หนังสือไม่ได้มีขอบเขตเพียงแค่การอ่านหนังสือออก ได้เท่านั้น แต่มีลักษณะของความสามารถในการเขียน เริ่มต้นจากการเขียนด้วยลายมือ เขียนตามคำบอก มีความสามารถในการอ่าน มีทักษะทางการค้นคว้า มีความคิด และมีเหตุผล นักศึกษาในแต่ละประเทศได้ขยายความหมายของการรู้หนังสือให้มีความหมายครอบคลุมถึง การมีความต้องการข้อมูล ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสามารถแสดงออกให้เห็นได้เด่นชัด ใน การเข้าถึงข้อมูล และความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมสารสนเทศ

ในยุคสมัยที่ทุกประเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างไม่มีปีดจำกัด การรู้สารสนเทศในแต่ละประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น และยิ่งทวิความสำคัญในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในสังคมสารสนเทศและการเพิ่มปริมาณอย่างรวดเร็วของแหล่งสารสนเทศต่างๆ ผู้ใช้สารสนเทศต่างเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและแหล่งสารสนเทศที่จะให้ความรู้ความเข้าใจที่มีเป็นจำนวนมากในชีวิตประจำวันในชั้นเรียน สารสนเทศที่ควรรู้สามารถแสวงหาได้จากห้องสมุด หน่วยงานต่างๆ จากรัฐบาลชั้น และการอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้สารสนเทศจึงประสบปัญหาต่อการประมวลสารสนเทศที่ได้รับ จึงควรมีการกำหนดมาตรฐานการรับรู้สารสนเทศในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่ถูกต้องกับผู้ใช้สารสนเทศในสังคมสารสนเทศปัจจุบัน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทุกประเทศได้หันมาสนใจต่อสภาพการรู้สารสนเทศของคนในประเทศ เป็นประเด็นสำคัญในการจัดให้การศึกษาและให้ความรู้ในการรณรงค์เพื่อก่อให้เกิดสภาพการรู้สารสนเทศของประชาชน ประเทศที่ให้ความสนใจในลำดับต้นๆ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย อาฟริกาใต้ และประเทศในทวีปยุโรปตอนเหนือ (Bruce, C., and P. Candy, 2000) การดำเนินการในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศได้แก่ วิธีการเผยแพร่เอกสารความรู้ การฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยี ครุ บรรณารักษ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันในหลักสูตรการเรียนการสอน และตั้งเป้าประสงค์ผลสัมฤทธิ์ของการรู้สารสนเทศของประชาชนทั่วไปและนักศึกษาด้วยวิธีการ

สนับสนุนในเรื่องกระบวนการรู้สารสนเทศอย่างเต็มที่ มีเอกสารและวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศในประเทศต่างๆทั่วโลกที่สำคัญๆ ดังนี้

สหรัฐอเมริกา

พัฒนาการการรู้สารสนเทศในประเทศไทยสหราชอาณาจักรเริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อ ปี ค.ศ. 1989 โดยเกิดขึ้นจากความร่วมมือในระดับชาติ มีการประสานงานจากการจัดการประชุมระดับชาติ จากการค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และจากการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศในประเทศ และมีการให้คำนิยามของ การรู้สารสนเทศว่า เป็นการที่ทำให้บุคคลสามารถลึกซึ้งความต้องการใช้สารสนเทศ สามารถเข้าถึง วิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงปี ค.ศ. 1971 มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านเพื่อกระตุ้นให้เกิดนิสัยรักการอ่านและเพื่อให้รู้สารสนเทศด้วยวิธีการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การก่อตั้งแหล่งจัดเก็บคู่มือและเอกสารห้องสมุด (clearinghouse for library instruction - LOEX) ซึ่งจัดตั้งโดยบรรณารักษ์ของมหาวิทยาลัยมิชิแกนตะวันออก แหล่งจัดเก็บเอกสารดังกล่าวได้จัดเก็บรายงานการประชุมประจำปีมากกว่า 30 ปี (Rader, 2002, p.15) มีสาระของการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ และ คู่มือการให้บริการแก่ผู้ใช้

เอกสารอื่นๆที่จัดเก็บไว้ยังครอบคลุมไปถึงเอกสารในระดับภูมิภาคและระดับมลรัฐต่างๆ มีเอกสารมากกว่า 5,000 รายการที่เกี่ยวข้องกับคู่มือการให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด และ บทความที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศซึ่งมีการตีพิมพ์เผยแพร่หลัง ปี ค.ศ. 1973 เป็นต้นมา

บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ นักการศึกษาจำนวนมากได้ให้ข้อคิดเห็นแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดการรู้สารสนเทศอยู่ตลอดเวลา เช่น เชอร์คาวสกี (Paul Zirkowski, cited in Webber, S & Johnston, B., 2000, pp. 381-387) เป็นผู้แนะนำความสำคัญของการรู้สารสนเทศ และเสนอข้อแนะนำให้ผู้บริหารประเทศในการจัดทำโครงการที่มุ่งก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในระดับประเทศ นักสารสนเทศได้ศึกษาและเห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศ สรุปถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศในแห่งมุ่งที่น่าสนใจ (Webber, S and B. Johnston, 2000, pp. 381-397) พอสรุปประเด็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศได้ดังต่อไปนี้

1. เป็นการแสวงหาสารสนเทศตามความต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ได้รับรู้โอกาสในการเลือกใช้แหล่งสารสนเทศและแยกแยะแหล่งสารสนเทศได้

3. ได้วิเคราะห์และเลือกใช้สารสนเทศจากเครื่องมือค้นสารสนเทศ เช่นจากเครื่องคอมพิวเตอร์ และจากเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นๆ
4. มีความสะดวกต่อการใช้สื่อมวลชนที่หลากหลายที่เหมาะสมที่สุด
5. มีความระมัดระวังต่อการใช้สารสนเทศทั้งที่เชื่อถือและเชื่อถือไม่ได้
6. สามารถถ่ายทอดสารสนเทศที่รู้ให้ผู้อื่นได้ทราบได้

ในปี ก.ศ. 1990 มีการประการศึกษาเรื่องวาระการรู้สารสนเทศแห่งชาติ (The National Forum on Information Literacy - NUIL) มีหน่วยงานที่ตอบสนองการดำเนินงานได้แก่ มหาวิทยาลัยชาน ไฮเช มนตรีแลดลีฟอร์เนีย โดยมีการจัดประชุมเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ มีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆมากกว่า 85 แห่งเข้าร่วมการประชุม ที่ประชุมได้เสนอแนะให้มีการตระหนักรู้ในความต้องการของ การรู้สารสนเทศและกระตุ้นให้มีกิจกรรมต่างๆเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศ วิธีการกระตุ้นได้แก่การสร้างกิจกรรมผ่านกระบวนการขององค์กรในประเด็นเรื่องการใช้ชีวิตประจำวันของคน การทำงาน การศึกษา และสภาพสังคมที่มีส่วนร่วม ทั้งนี้ให้มีการบูรณาการทั้ง 4 เรื่องดังกล่าว เป็นด้วยกัน

จากการประชุมในวาระที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ ที่ประชุมสนับสนุน กระตุ้น และขยายผลโครงการการรู้สารสนเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มีการยอมรับในแนวทางของนโยบาย การรู้สารสนเทศผ่านองค์กรที่สำคัญในระดับประเทศเพื่อนำไปปฏิบัติต่อ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ (State Departments of Education) คณะกรรมการการอุดมศึกษา (Commissions on Higher Education) และคณะกรรมการวิชาการแห่งรัฐ (Academic Governing Boards) เป็นต้น

มีการจัดตั้งสถาบันการรู้สารสนเทศ (The Institute of Information Literacy - NILI) ขึ้นเมื่อปี ก.ศ. 1997 ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดและการวิจัย (Association of College and Research Libraries - ACRL). วัตถุประสงค์ของสถาบันนี้ได้แก่การมีบทบาทอย่างสูงในการให้ความช่วยเหลือแก่สถาบันต่างๆที่จะช่วยร่วมมือให้เกิดการรู้สารสนเทศอย่างกว้างขวาง โดยจัดทำโครงการ การรู้สารสนเทศเชื่อมโยงกับหน่วยงานทางการศึกษา ห้องสมุดประเภทต่างๆ และให้บริการข้อมูลผ่านแหล่งสารสนเทศบนเว็บ และที่สำคัญได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศขึ้นเพื่อเป็นสิ่งกำหนดดึงการเข้ามาตรวจสอบการรู้สารสนเทศในประเทศไทยอเมริกาในปัจจุบัน

ในปี ก.ศ. 1998 สมาคมห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน (The American Association of School Libraries) และ สมาคมการสื่อสารและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (the Association of Educational

Communications and Technology) ได้ร่วมมือกันในการประรังค์การใช้สารสนเทศอย่างทั่วถึงเพื่อการเรียนรู้ มีการกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนและนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ทำให้สถาบันศึกษาต่างๆ ตื่นตัวในการใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาได้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศที่กำหนดเป็นผลลัพธ์จากมาตรฐานที่ได้กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติไว้

สถานศึกษาหลายแห่งในมลรัฐโคโลราโด ไอโอเรกอน และ วิสคอนซิล ได้นำมาตรฐานการรู้สารสนเทศไปใช้ในระบบการศึกษาเครือข่ายใหญ่ๆ เช่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแคลิฟอร์เนียม มหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ก และมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซ็ต ได้พัฒนาระบบที่เพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้มากขึ้น มหาวิทยาลัยบางแห่งได้ปรับปรุงและขยายผลการใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศในระบบหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย เช่น วิทยาลัยเอิร์ลแฮม (Earlham College) มหาวิทยาลัยนานาชาติฟลอริดา (Florida International University) วิทยาลัยคิงส์ (Kings College) มหาวิทยาลัยลูลี่สวิลล์ (University of Louisville) มหาวิทยาลัยเท็กซัส (University of Texas) และมหาวิทยาลัยวอชิงตัน (University of Washington) เป็นต้น

ปี ค.ศ. 2000 นับว่าเป็นปีเริ่มต้นของการแนะนำการประกาศใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัย (Association of College and Research Libraries) ได้กำหนดมาตรฐานความสามารถในการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษา (the Information Literacy Competency Standards for Higher Education) ซึ่งได้รับการรับรองจากสมาคมการอุดมศึกษาในปีถัดมา มาตรฐานดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการรู้สารสนเทศในประเทศต่างๆ ต่อมา เพราะมีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา เช่น ภาษาสเปน จีน และเยอรมัน เป็นต้น

แคนาดา

นโยบายของคณะกรรมการแคนาดาที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศได้แก่กำหนดวิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศให้แก่ประชาชน ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา บรรณารักษ์ในระดับอุดมศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอนนักศึกษาให้มีทักษะในการใช้ห้องสมุดและทักษะการรู้สารสนเทศ

ในการประชุมระดับชาติประจำปี ที่ประชุมได้เน้นถึงทักษะการรู้สารสนเทศเพิ่มมากขึ้น บรรณารักษ์ในสถาบันระดับอุดมศึกษามีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการเสนอแนวทางการบูรณาการทักษะการรู้สารสนเทศในหลักสูตรรายวิชาที่เรียนของนักศึกษาเหมือนกับประเทศอื่นๆ ที่เน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการเน้นทักษะการรู้สารสนเทศ

ในการวิจัยระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของบรรณารักษ์ระดับอุดมศึกษาในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ได้สรุปผลว่าทิศทางของวัตถุประสงค์ในการสอน วิธีการและสาระที่สอนยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากนัก บรรณารักษ์บางคนยังให้คำแนะนำแบบเดิมที่เคยปฏิบัติตามและยังไม่ได้ตั้งเป้าประสงค์ของวิธีการให้คำแนะนำในการรู้สารสนเทศที่ชัดเจน บรรณารักษ์จำเป็นต้องทำงานอย่างมีส่วนสัมพันธ์กับคณาจารย์ผู้สอนในระดับประถม มัธยม และระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้สารสนเทศ (Julian, 2000)

ในปี ก.ศ.1993 คณะกรรมการได้เรียกร้องให้รัฐบาลส่งเสริมการให้การศึกษาทางวิชาชีพที่ต่อเนื่อง ราชบัณฑิตแพทยศาสตร์แคนาดา (The Royal College of Physicians and Surgeons of Canada) ได้จัดตั้งโครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษ (the Maintenance of Competence Program - MOCOMP) เพื่อช่วยเหลือแพทย์ในประเทศไทยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการสร้างเครื่องมือที่ช่วยให้แพทย์ได้ตระหนักรถึงความต้องการในการใช้ กำหนดตัวแหล่งสารสนเทศ ประเมิน และสามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรดาแพทย์ได้แสดงความต้องการในการมีเครื่องมือเพื่อช่วยในการจัดการเกี่ยวกับสารสนเทศที่ต้องการ จึงมีการสร้างซอฟต์แวร์และมีการประเมินซอฟต์แวร์ที่สร้างขึ้นเมื่อปี ก.ศ. 1997 ซอฟต์แวร์ดังกล่าวได้นำไปทดลองใช้กับประเทศไทยต่างๆ เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ สวิสเซอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา ได้รับการยอมรับว่าเป็นซอฟต์แวร์ที่เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Parboosingh, 2000, pp. 121-136) และช่วยให้ผู้เรียนมีการบูรณาการการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้อย่างเป็นอิสระด้วยตนเอง

เม็กซิโก

มีหลักฐานว่าบรรณารักษ์และคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษาเกี่ยวข้องกับการสร้างสังคมสารสนเทศในประเทศไทย โดยบรรณารักษ์มีบทบาทในการให้บริการความรู้แก่ผู้ใช้บริการและยังเห็นความสำคัญต่อบทบาทนี้จากตัวอย่างที่พบเห็นในประเทศไทยสหรัฐอเมริกาและบางประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาจึงขาดทักษะการรู้สารสนเทศเช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย

ในสถาบันอุดมศึกษา บรรณารักษ์เริ่มมีบทบาทสูงต่อการสอนทักษะการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษา ในสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน บรรณารักษ์ได้สอนให้นักศึกษาได้รู้จักใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อฝึกและแนะนำให้นักศึกษาได้รู้จักการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีส่วนร่วมในการสร้างการรู้สารสนเทศจากรูปแบบการพัฒนาการศึกษาที่รัฐบาลได้

จัดทำขึ้น บรรณาธิการย์มหาวิทยาลัยซัวเรส (Juarez University in Ciudad Juarez) ให้บริการสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ที่หันสมัยจากแหล่งใหม่ ให้บริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ และมีส่วนร่วมในการบูรณา การทักษะการรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาต่างๆ (Rader, 2002, pp. 13-14) มหาวิทยาลัยซัวเรสได้เป็นผู้นำในการจัดประชุมเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในระดับชาติตามโดยตกลอด

ยุโรป

ในทวีปยุโรป มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการสนับสนุนการรู้สารสนเทศโดยสหภาพยุโรป (European Union) ได้จัดตั้งโครงการการเข้าถึงสารสนเทศสำหรับผู้ใช้ (End-user Courses in Information Access through Communication Technology - EDUCATE) ขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1994-1997 โครงการนี้ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไอร์แลนด์ สวีเดน ฝรั่งเศส สเปน และ อังกฤษ ภายใต้ความช่วยเหลือ ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่างๆ

ภายใต้ความช่วยเหลือของโครงการนี้มีการจัดทำโปรแกรมสารสนเทศบนเว็บเพื่อสอนให้ผู้ใช้ ได้เข้าใจในเรื่องสารสนเทศ 7 สาระ ใหญ่ คือ สถาปัตยกรรม เคมี พลังงาน ไฟฟ้า วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม การแพทย์ และ พลิกส์ โปรแกรมดังกล่าวได้รับการออกแบบเพื่อใช้สอนในวิชาชีพ ระบุถึงเครื่องมือ เครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน รวมทั้งสาระวิชาที่ครบถ้วน และมีโครงการที่จะเพิ่มเติมสาระ วิชาอื่นๆ ในอนาคต โครงการนี้ได้ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยและการศึกษาทางไกล

ต่อมา ในช่วงปี ค.ศ. 1998-1999 มีโครงการการศึกษาสารสนเทศทางไกลในระบบเครือข่าย (DEDICATE - Distance Education Information Courses with Access Through Networks) ซึ่งได้รับ การสนับสนุนด้านการเงินจากคณะกรรมการสหภาพยุโรป ชุดสนับสนุนการศึกษาทางไกลห้องสมุด (European Union Telematics for Libraries Fourth Framework) มีการพัฒนาการประเมินทักษะการใช้ สารสนเทศทางไกลของผู้ใช้บริการ ในประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปรวม 9 ประเทศ (Rader, 2002, pp. 8-9)

โครงการการสอนทางไกล ได้มีการออกแบบการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้ร่วม โครงการสามารถจัดการสาระเพื่อก่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศในขอบเขตที่ต้องการภายใน มหาวิทยาลัยด้วยตนเอง ผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนสร้างสาระวิชาต่างๆ ได้แก่ คณาจารย์ผู้สอน และคณะทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยต่างๆ

อังกฤษ

บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการพัฒนาโครงการและกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้รู้สารสนเทศในประเทศอังกฤษ มหาวิทยาลัย และโรงเรียนทางวิชาชีพหลายแห่งได้จัดทำเครื่องมือตลอดจนสาระเพื่อฝึกหักษณะการใช้สารสนเทศในเรื่องต่างๆ โดยผสานการวิจัยและการออกแบบการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมช่วยสอนต่างๆและมีจุดเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับบุคคลทั่วๆไป

ในปี ค.ศ. 1998 คณะกรรมการจัดประชุมของห้องสมุดแห่งชาติและห้องสมุดมหาวิทยาลัย (SCONUL - Standing Conference of National and University Libraries) ได้ตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ เพื่อเตรียมตัวในการจัดทำประกาศการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษาในประเทศไทย

หน่วยงาน SCONUL ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1980 ประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 157 แห่ง มีหน้าที่ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมของห้องสมุดในการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์ โดยมีการพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของการให้บริการสารสนเทศในระดับอุดมศึกษาและเผยแพร่มาตั้งแต่ ค.ศ. 2005

SCONUL ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ 7 ประเด็น ตั้งแต่เรื่อง ของความสามารถเบื้องต้นของทักษะการใช้ห้องสมุดและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ บรรณารักษ์ในระดับอุดมศึกษาจะมีส่วนเกี่ยวข้องในการสอนทักษะดังกล่าว นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 2005 SCONUL ได้พัฒนาระบบการเชื่อมโยงจัดการสารสนเทศบนเว็บเพื่ออำนวยความสะดวก ต่อการบริหารจัดการสารสนเทศ มีโครงสร้างในการสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่แหล่งสารสนเทศทั้ง ในระดับห้องถังและระดับชาติ และมุ่งเน้นให้บรรณารักษ์มีบทบาทที่สำคัญในการเป็นที่ปรึกษาและผู้ฝึกการให้อบรมความรู้ กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ การจัดประชุม การพัฒนาบุคลากร ในหน่วยงาน การให้บริการและคำแนะนำเกี่ยวกับการบริการสารสนเทศ ตลอดจนการพิมพ์เอกสาร การทำงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารบรรยายสรุป สถิติ คู่มือ ตลอดจนจดหมายข่าวที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

มหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศอังกฤษ เช่น มหาวิทยาลัยแครนฟิลด์ (Cranfield University) มหาวิทยาลัยเชฟฟิลด์ (University of Sheffield) และมหาวิทยาลัยนอร์ทแชนตัน (University College Northampton) ได้ทำงานภายใต้คำแนะนำของ SCONUL และมหาวิทยาลัยแห่งอื่นๆ ได้ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายที่สร้างขึ้นนำไปใช้สอนนักศึกษาให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัยของตน

มีการสนับสนุนการทำงานของ SCONUL เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุนการรู้สารสนเทศเพิ่มเติมขึ้น โดยมหาวิทยาลัยนอร์ธัมเบรีย (Northumbria University) และมหาวิทยาลัย

การ์ดิฟ (Cardiff University) ได้ร่วมจัดทำโครงการวิจัยจubiLee1 (JUBILEE1) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาผู้ใช้งานด้านพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ การคาดคะเนและภาพที่คาดหวังจากความต้องการสารสนเทศที่มีความสัมพันธ์กับการให้บริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในสถาบันระดับอุดมศึกษา

ในปี ค.ศ. 2001 มหาวิทยาลัยการ์ดิฟได้พัฒนาโภนยการรู้สารสนเทศไปใช้ในมหาวิทยาลัยโดยให้คณะวิชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ บรรณารักษ์มีส่วนเกี่ยวข้องในการแนะนำแผนยุทธศาสตร์การรู้สารสนเทศกับคณะวิชาและหน่วยงานต่างๆ ในการบูรณาการการสอนทักษะการรู้สารสนเทศในหลักสูตรวิชาต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย (Rader, 2002, pp. 8-11)

โครงการที่มีประโยชน์เกี่ยวกับการสร้างการรู้สารสนเทศในอังกฤษในระดับอุดมศึกษาอีกโครงการหนึ่งจัดทำโดยมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์เมโทร โพลิแทน (Manchester Metropolitan University) และ มหาวิทยาลัยลีดส์ (University of Leeds) มีชื่อโครงการว่า JISC (Joint Information System Committee) โครงการนี้จะช่วยสอนให้นักศึกษาเกิดทักษะการรู้สารสนเทศโดยกระบวนการสอนจัดทำโดยบรรณารักษ์ของมหาวิทยาลัย มีโมดูลการเรียนรู้ และเครื่องมือประกอบการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศที่หลากหลาย เช่น การเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งสารสนเทศในระบบเครือข่ายในทุกรอบวนการของการเรียนการสอนและการวิจัย ผู้สอนสามารถใช้บริการการแสวงหาทักษะการรู้สารสนเทศจากระบบเครือข่ายและจากการสอนที่ได้จากการฝึกอบรมจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ โครงการนี้สามารถตอบสนองการใช้ประโยชน์ในการสร้างทักษะการรู้สารสนเทศได้อย่างกว้างขวางในระดับประเทศ

สกอตแลนด์

มหาวิทยาลัยกลาสโกว์ (The University of Glasgow) ได้จัดทำโครงการ CITSCAPES Project (Rader, 2002, p. 10) มาตั้งแต่ ค.ศ. 1999 เพื่อให้นักศึกษาได้มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการ คือ การรู้สารสนเทศจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรและเป็นการเรียนรู้ในระบบเครือข่ายทั่วมหาวิทยาลัย มีการผลิตสื่อการเรียนรู้จำนวนมากในการช่วยพัฒนาทักษะการวิจัยให้แก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยอีกหลายแห่งในสกอตแลนด์ได้ช่วยกันจัดทำโปรแกรมการรู้สารสนเทศขึ้นอีกหลายโปรแกรม เช่น มหาวิทยาลัยกลาสโกว์ได้พัฒนาโปรแกรมการรู้สารสนเทศ

เทคโนโลยีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1994 และมีนักศึกษาจำนวนมากกว่า 5,200 คนเข้าร่วมโครงการ และมหาวิทยาลัยโรเบิร์ต กอร์ดอน ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาหลักสูตรทักษะการรู้สึกษาสันเทศจำนวนหลายหลักสูตรที่เปิดสอนในสกอตแลนด์

ไอร์แลนด์

ความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อการรู้สึกษาสันเทศในไอร์แลนด์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ตอบสนองความต้องการในการรู้สึกษาสันเทศที่เพิ่มขึ้น นักวิชาการศึกษาจำนวน 20 คนจากสถาบันระดับอุดมศึกษาจำนวน 5 แห่งในสาขาสังคมศาสตร์ยอมรับถึงบทบาทของสภาพจัดการให้รู้สึกษาสันเทศว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยและมีความสัมพันธ์กับการบูรณาการการสอนในมหาวิทยาลัยชุมชนอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 2000 มหาวิทยาลัยควีนส์ (Queens University) ในกรุงเบลฟัสต์ ได้จัดตั้งโครงการฝึกอบรมและการรับรองผลการฝึกให้แก่นักศึกษาและนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โครงการนี้เป็นโครงการฝึกอบรมโดยใช้เวลา 3 ปี ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากการสร้างงานและการเรียนรู้ไอร์แลนด์เหนือ (the Northern Ireland Department for Employment and Learning) (Rader, 2002, p. 10) โครงการนี้เท่าที่ได้ดำเนินการมา ปรากฏผลเป็นที่น่าพึงพอใจว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยสามารถทำการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการรู้สึกษาสันเทศให้แก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดีในหลักสูตรการเรียนการสอนและสามารถนำไปใช้กับการประกอบธุรกิจของนักศึกษาได้ต่อไป

เยอรมัน

ก่อนที่ประเทศเยอรมันจะถูกแบ่งเป็น 2 ประเทศ สภาพการศึกษาจะเน้นในเรื่องการใช้สารสนเทศเป็นเรื่องที่จำเป็นในการจัดการศึกษาทุกระดับ การให้การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดเป็นหลักสูตรที่บังคับ เพราะเกี่ยวข้องกับการควบคุมประเทของประชาชนที่รู้สึกษาสันเทศที่ควรจะเป็นทั้งนี้ เพราะเสรีภาพในการแสวงหาสารสนเทศยังมีจำกัดอยู่ เมื่อประเทศได้ถูกแบ่งเป็น 2 ประเทศภายหลังจากกรุงเบอร์ลินแตก การรู้สึกษาสันเทศเริ่มทวีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของประชาชน

ในช่วงระยะเวลาที่ห้องสมุดระดับอุดมศึกษาปิดการให้บริการ ผู้ใช้บริการสารสนเทศในเยอรมันตะวันตกขอร้องให้มีการให้เปิดบริการเพื่อขอข้อมูลสารสนเทศ การเข้าถึงการให้บริการสารสนเทศจึงเป็นเรื่องที่ยังถูกจำกัดในด้านการใช้บริการ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1990 ห้องสมุดส่วนใหญ่

เริ่มให้บริการสารสนเทศ และตระหนักว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ประชาชนทั่วไปควรจะได้รับการฝึกให้มีทักษะการรู้สารสนเทศในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเรียนการสอนในระบบออนไลน์

ทั่วมหาวิทยาลัยไฮเดลเบริร์ก (University of Heidelberg) และมหาวิทยาลัย汉堡 (University of Hamburg) ได้เริ่มทดลองการสอนวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศด้วยการสอนในระบบออนไลน์ ได้ร่วมมือในการจัดการประชุมร่วมกันเพื่อสร้างขีดสมรรถนะในการรู้สารสนเทศ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการแลกเปลี่ยนความรู้ของบุราณารักษ์ในการนำไปใช้เพื่อให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเกิดทักษะการรู้สารสนเทศต่อไป (Rader, 2002, p. 11)

จากการประชุมประจำปีของสมาคมห้องสมุดเยอรมันเมื่อปี ค.ศ. 2001 มีการพิจารณาถึงโครงการจัดทำกรรมาธิการรู้สารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนอย่างจริงจัง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ได้แนะนำการใช้ประโยชน์ของเครื่องมือการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศขึ้นในตัวผู้ใช้บริการ

สวีเดน

บรรณารักษ์ห้องสมุดระดับอุดมศึกษาในสวีเดนมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้บริการมากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการทางวิชาการด้านวิศวกรรม การแพทย์ และเคมีศาสตร์ มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีศาสตร์ (The Council for Scientific Information – NORDINFO) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้ความช่วยเหลือเรื่องสารสนเทศและวิชาการให้แก่ห้องสมุดวิจัยหลายแห่ง เช่น โครงการที่ให้ความร่วมมือโครงการหนึ่งเรียกว่า NORDINFOLIT (Rader, 2002, pp. 11-12)

มหาวิทยาลัยชาร์ลเมอร์เทคโนโลยีได้จัดทำโครงการการแนะนำให้นักศึกษาได้รู้สารสนเทศมากกว่า 2 ทศวรรษแล้ว โดยได้ให้บริการการเรียนรู้จากโครงการที่ให้นักศึกษาทดลองทำเองและถ่ายเป็นการเกิดทักษะการเรียนรู้จากเว็บ จึงเป็นการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในระบบออนไลน์

จากรายงานการวิจัยในช่วงปี ค.ศ. 1993-1994 ที่ได้สำรวจข้อมูลจากโรงเรียนมัธยมปลายจำนวน 25 แห่ง พบร่วมนักเรียนพุทธิกรรมการแสวงหาสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับการหาคำตอบมีการวิเคราะห์การใช้สารสนเทศก่อนนำมายัง การแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวข้องกับการค้นที่สัมพันธ์กับหัวข้อสาระวิชาที่กำลังค้นอยู่ ผลการวิจัยจึงมีส่วนสำคัญในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาการรู้สารสนเทศให้มีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ต่อไป โดยผลการศึกษาระบุว่ากระบวนการเรียนรู้

ที่ก่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศจะดีกว่าวิธีการให้นักเรียนค้นหาสารสนเทศหรือการใช้เทคโนโลยีโดยตรง บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนต้องร่วมมือกันในการทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์และเกิดพัฒนารูปแบบในการแสวงหาสารสนเทศและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างเต็มที่

ในปี ค.ศ. 1998 บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยโม (Malmo University) ได้เริ่มดำเนินงานการบูรณาการการรู้สารสนเทศกับหลักสูตรวิชาที่เปิดสอนแก่นักศึกษา ในปีต่อมา มีการจัดประชุมในระดับนานาชาติเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศ และมีการประชุมในปีต่อๆ มาโดยเน้นในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศในประเด็นอื่นๆ

อสเตรเลีย

การรู้สารสนเทศจะมีส่วนช่วยในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้นมาได้ในแต่ละประเทศ บางประเทศได้ทำการศึกษาวิจัย กำหนดแนวทาง มาตรการ ตลอดจนมาตรฐานการรู้สารสนเทศไว้แล้ว ในอสเตรเลีย กระทรวงพัฒนาการศึกษาและแรงงาน ได้ร่วมจัดทำโครงการวิจัยการเข้าถึงสารสนเทศออนไลน์และการบริการสารสนเทศเพื่อผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ห้องสมุดดิจิตอลเพื่อวิจัย ถึงทักษะและกลยุทธ์สำหรับนักศึกษาในการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ เพื่อเข้าถึงสารสนเทศในแหล่งให้บริการสารสนเทศประเภทต่างๆ และให้ความสำคัญต่อการจัดการรู้สารสนเทศโดยให้การสนับสนุนการทำโครงการวิจัย วิชาการศึกษาสารสนเทศทางไกล (distance education information courses) เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการรับรู้สารสนเทศผ่านการเรียนการสอนทางไกล

บรรณารักษ์ระดับอุดมศึกษาในอสเตรเลียมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการรู้สารสนเทศขึ้นภายในประเทศ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอสเตรเลียใต้ (University of South Australia Library) และสมาคมห้องสมุดและสารสนเทศแห่งอสเตรเลีย (Australian Library and Information Association) ได้จัดประชุมระดับชาติอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ มีการจัดประชุมกับผู้สอนใจแยกต่างหากรวมทั้งเผยแพร่รายงานผลของการประชุม ซึ่งมีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดแผนยุทธศาสตร์ในการใช้การรู้สารสนเทศเป็นประเด็นของการพัฒนาการศึกษา ไม่เพียงแต่นำมาพัฒนาในการเรียนการสอนในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตไปสู่สังคมส่วนรวมอีกด้วย

ที่มหาวิทยาลัยบัลลารัต (University of Ballarat) มีการสนับสนุนให้ทุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศในหัวข้อด้านการเรียนการสอน การนำไปใช้ การบูรณาการความรู้ของสาระวิชา และการค้นพบสารสนเทศใหม่ๆ บรรณารักษ์ทำงานร่วมกับอาจารย์ผู้สอนในการบูรณาการวิธีการสอนให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษา

มหาวิทยาลัยวอลลองกอล (University of Wollongong) ได้ดำเนินการจัดทำโครงการการรู้สารสนเทศมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1989 สามารถจัดทำนิยามการรู้ทักษะคอมพิวเตอร์และทักษะการรู้สารสนเทศ และมีนิยามเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศโดยตรงในปี ค.ศ. 1997 โดยมีการบูรณาการทักษะการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศในหลักสูตรวิชาต่างๆ มหาวิทยาลัยอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัยออสเตรเลียใต้ (University of South Australia) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี Sidney (University of Technology in Sidney) ได้ดำเนินการให้นักศึกษาได้รับทักษะการรู้สารสนเทศจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ระบุให้นักศึกษามีส่วนร่วม บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์เทคโนโลยี (Queensland University of Technology) มีหน้าที่สำคัญต่อการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศในระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยเช่นทรัลควีนส์แลนด์ ได้ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสองทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการแนะนำการรู้สารสนเทศผ่านระบบเครือข่ายในการศึกษาทางไกล และทำให้เห็นความสำคัญของการใช้เทคนิคการประชุมทางไกลนำมาใช้กับกระบวนการเรียนรู้ เป็นการขยายผลการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแนะนำการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนการค้นคว้าข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมอีกด้วย ให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลในชนบท การใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนรู้จะช่วยให้บรรณารักษ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Rader, 2002, pp. 6-7) ในช่วงปี ค.ศ. 1996 - 1997 มีการใช้ระบบการประชุมทางไกลเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการเข้าถึงฐานข้อมูลที่ให้บริการ กระบวนการสอนและการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้แก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัย

มีการศึกษาวิจัยในขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศในออสเตรเลียหลายเรื่องเพื่อตอบสนองในวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในออสเตรเลีย เช่น

ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้สารสนเทศกับผู้ใช้

ธรรมชาติของความรู้สารสนเทศและการรู้สารสนเทศในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ประสบการณ์การรู้สารสนเทศแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม

อุปสรรคของการจัดทำโครงการการรู้สารสนเทศ

บุคลาศาสตร์ในการช่วยเหลือให้คุณและสังคมเข้าถึงการรู้สารสนเทศ

ในปัจจุบัน สภาบรรณาธิการย์มหาวิทยาลัยอสเตรเลีย (2001, pp. 7-19) ได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับบุคคลทั่วไป (Information Literacy Standards for Person) ทั้งหมด 7 มาตรฐาน แต่ละมาตรฐานมีตัวบ่งชี้และผลลัพธ์ ดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้รู้สารสนเทศถึงความต้องการสารสนเทศ และกำหนดขอบเขตความต้องการสารสนเทศได้

มาตรฐานที่ 2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินคุณค่าสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและบูรณาการสารสนเทศที่เลือกสรรแล้วเข้ากับความรู้เดิม

มาตรฐานที่ 4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถจัดหมวดหมู่ เก็บรวบรวม ถ่ายโอน และร่วงสารสนเทศ ที่รวบรวมได้ หรือผลิตขึ้นมาใหม่ได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้รู้สารสนเทศควรขยาย ตีกรอบ หรือวางแผน หรือสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ โดยบูรณาการจากความรู้เดิม และความรู้ใหม่ เป็นของตนหรือของกลุ่ม ได้

มาตรฐานที่ 6 ผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวเนื่องกับการใช้ การเข้าถึงสารสนเทศ รวมทั้งใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ขอบด้วยกฎหมายและเคารพสิทธิ์ต่าง ๆ

มาตรฐานที่ 7 ผู้รู้สารสนเทศควรตระหนักรถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีส่วนร่วมของพลเมืองนั้นจำเป็นต้องมีการรู้สารสนเทศ

นิวซีแลนด์

ระบบมหาวิทยาลัยในประเทศนิวซีแลนด์ประกอบไปด้วยคณะผู้บริหารที่ดำเนินการอย่างอิสระในแต่ละมหาวิทยาลัย แต่มีความร่วมมือในการเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดร่วมกันมาเป็นเวลากว่า 40 ปีมาแล้ว มหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยอ๊อกแลนด์ (Auckland University) มหาวิทยาลัยโอดี้คแลนด์เทคโนโลยี (Auckland University of Technology) มหาวิทยาลัยไวกากาโต (Waikato University) มหาวิทยาลัยแมสสีซี (Massey University) มหาวิทยาลัยวิกตอเรีย (Victoria University) มหาวิทยาลัยแคนเตอร์เบรรี (Canterbury University) มหาวิทยาลัยลินคอล์น (Lincoln University) และมหาวิทยาลัยโอ塔ゴ (Otago University) ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของความเก่าแก่ของสถาบันศึกษา จำนวนนักศึกษา และ อื่นๆ เช่น แนวทางการปฏิบัติงานตามภารกิจเฉพาะของสถาบัน

คุณลักษณะของสถาบันที่แตกต่างกัน แต่ละมหาวิทยาลัยทั้ง ๘ แห่งมีแนวทางการบริหารงานที่เป็นอิสระภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. ๑๙๘๙ ที่ระบุให้แต่ละมหาวิทยาลัยดำเนินการตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้ และเน้นในเรื่องของการบูรณาการการเรียนการสอนเพื่อก่อให้เกิดสภาพการรู้สารสนเทศในตัวผู้เรียน

มหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางการบริหารงานระดับอุดมศึกษาโดยมุ่งเน้นการเรียนการสอนและการวิจัยเป็นหลัก ตอบสนองความต้องการของชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และในขณะเดียวกันได้ปฏิบัติแนวทางการดำเนินงานและบริหารงานเพื่อให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ โดยมีกระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถาบัน กำหนดถึงผลสัมฤทธิ์ของผู้ที่เข้าเรียนในแต่ละโปรแกรมวิชา ใช้วิธีการสอนที่เน้นการวิจัยเป็นฐาน ใช้สภาพแวดล้อมของแต่ละสถาบันให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเสนอเงื่อนไขคุณสมบัติพิเศษต่างๆ ที่ประเทศต่างๆ ยอมรับ ในขณะเดียวกันมีการพัฒนาบุคลากรของสถาบันให้มีคุณภาพเพื่อเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงานการศึกษานานาชาติเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ สนับสนุนในการวิจัยทั้งภายในประเทศและระดับนานาชาติ

นิวซีแลนด์มีระบบหลักสูตรแห่งชาติที่เน้นทักษะการรู้สารสนเทศเป็นภาคการศึกษานักศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 มีรายงานการศึกษามาเมื่อปี ค.ศ. 1998 ว่าครูผู้สอนเห็นความจำเป็นต่อการเตรียมตัวให้นักศึกษาใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการเรียนรู้ที่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศเป็นฐาน และเน้นในเรื่องของการบูรณาการของหลักสูตรเข้าด้วยกัน ครูผู้สอนบรรณารักษ์และบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนต้องร่วมมือในการสร้างผลสัมฤทธิ์จากตัวชี้วัดในการรู้สารสนเทศของนักเรียนและนักศึกษา

นิวซีแลนด์ได้ร่วมมือกับประเทศออสเตรเลียจัดตั้งสถาบันการรู้สารสนเทศแห่งออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (Australian and New Zealand Institute for Information Literacy – ANZIL) และได้จัดประชุมร่วมกับสภาระณารักษ์มหาวิทยาลัยออสเตรเลีย (Council of Australian Universities Librarians - CAUL) จัดทำและปรับปรุงมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่ประกาศใช้ในประเทศออสเตรเลียโดยให้ชื่อมาตรฐานว่า ครอบมาตรฐานการรู้สารสนเทศในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (The Australian and New Zealand information literacy framework) ซึ่งมีมาตรฐานการรู้สารสนเทศทั้งหมด ๖ มาตรฐาน ครอบมาตรฐานดังกล่าวได้ใช้ทั้งในประเทศออสเตรเลีย และประเทศนิวซีแลนด์ (ANZIL, 2004)

จีน

ตั้งแต่ ปีค.ศ. 1980 เป็นต้นมา รัฐบาลจีนได้สนับสนุนและกระตุ้นให้มีการสอนการใช้ห้องสมุดและการรู้สารสนเทศในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและมีการจัดประชุมระดับชาติหลายหน่วยเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการรู้สารสนเทศ ถึงแม้ว่าจะมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งให้การแนะนำในการให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในการรู้สารสนเทศ แต่อาจารย์ผู้สอนยังมีจำนวนน้อยอยู่ในการทำหน้าที่ให้ความรู้ดังกล่าว ทั้งนี้ เพราะมีอาจารย์ส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในหลักสูตรการเรียนการสอนที่บูรณาการการแนะนำการรู้สารสนเทศ

มีการประชุมครั้งแรกเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศสำหรับอุดมศึกษามีปี ค.ศ. 2002 ที่มหาวิทยาลัยไฮลงเจียง (Heilongjiang University) กรุงยาบิน มีบรรณาธิการมากกว่า 170 คนเข้าร่วมประชุมและสนใจต่อนโยบายมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่กำหนดโดยสมาคมวิชาชีพบรรณาธิการศาสตร์จากประเทศสหรัฐอเมริกา (Rader, 2002, pp. 4-5) มีการแปลมาตรฐานการรู้สารสนเทศและเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาต่างๆ

มหาวิทยาลัยซิงหัว (Tsinghua University) ได้ริเริ่มใช้โปรแกรมแนะนำการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดหักษณะการรู้สารสนเทศที่ค่อนข้างจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่มหาวิทยาลัยอื่นๆ ในจีน มหาวิทยาลัยได้เน้นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีสถาบันการวิจัย 44 แห่ง มีศูนย์กลางวิศวกรรม 9 แห่งซึ่งเป็นแหล่งห้องปฏิบัติการของชาติอีกด้วย มีนักศึกษาจำนวน 19,142 คน เปิดสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรีจำนวน 37 หลักสูตร และเป็นหลักสูตรในระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 107 หลักสูตร มีอาจารย์สอนตามสาขาวิชาต่างๆ จำนวน 7,906 คน ในจำนวนนี้เป็นสมาชิกของราชบัณฑิตทางวิศวกรรมศาสตร์ของประเทศจีนจำนวน 15 คน และเป็นสมาชิกสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยจำนวน 16 คน

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยซิงหัว ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1911 มีทรัพยากรสารสนเทศมากกว่า 2.5 ล้านรายการ ซึ่งรวมทั้งหนังสือหายากของประเทศจีน โบราณกว่า 300,000 เล่ม จึงเป็นห้องสมุดที่สำคัญในระดับประเทศและมีทรัพยากรสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ขนาดใหญ่ของประเทศ บรรณาธิการของห้องสมุดมีส่วนร่วมในการสอนเพื่อให้นักศึกษาทุกระดับเข้ารู้สารสนเทศ โดยมีการสอนในรายวิชาต่างๆ จำนวน 7 หน่วยกิต ในระดับบัณฑิตศึกษา บรรณาธิการมีส่วนช่วยอาจารย์ผู้สอนในการค้นคืนสารสนเทศประกอบการเรียนการสอนทางไกลและดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา

การจัดประชุมระดับชาติในปีต่อๆมา ที่ประชุมได้ใช้แนวทางที่มีมหาวิทยาลัยซึ่งหัวใจดำเนินการมา โดยเฉพาะในเรื่องของการสอนการใช้สารสนเทศและทักษะการรู้สารสนเทศ และมีแนวโน้มในการเพิ่มการสอนในรายวิชาเฉพาะอื่นๆเพื่อสอนให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศให้มากขึ้น

สิงคโปร์

รัฐบาลสิงคโปร์ได้ส่งเสริมการสร้างสังคมฐานความรู้เพื่อเตรียมคนให้ทำงานได้ตามสภาพของสภาพสิ่งแวดล้อมสารสนเทศค้านต่างๆ ให้มีการฝึกทักษะการแก้ปัญหา และการใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาสภาพเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม จึงมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้วางแผนไว้โดยเริ่มมาตั้งแต่ ค.ศ. 1987 และพิมพ์ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับทักษะสารสนเทศโดยตรงเมื่อ ค.ศ. 1991 รายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับทักษะสารสนเทศมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศในโรงเรียน ต่อมาในปี ค.ศ. 1996 อาจารย์และบรรณาธิการมีส่วนร่วมในการร่วมมือจัดพิมพ์โครงการความร่วมมือในการสนับสนุนห้องสมุดโรงเรียน และในปีต่อมา มีการพิมพ์คู่มือการรู้สารสนเทศฉบับเพิ่มเติมให้แก่โรงเรียนต่างๆ

มหาวิทยาลัยนันยางเทคโนโลยี (Nanyang Technological University) ได้ศึกษาวิจัยทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบร่วมนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียนทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ มีปัญหาในการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศค่อนข้างสูง (Rader, 2002, pp. 5-6) จึงได้มีการแก้ไขปัญหานี้ด้วยการสอนให้คำแนะนำการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน

นอกจากจะมีการวิจัยในสถาบันการศึกษาแล้ว ยังมีการวิจัยเกี่ยวกับสารสนเทศและทักษะการใช้สารสนเทศในสถานที่ทำงานโดยทั่วไปอีกด้วย มีการสำรวจการใช้ประโยชน์จากการแสวงหาและใช้สารสนเทศของผู้ที่ทำงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานต่างๆ พบร่วมกับการรู้สารสนเทศไม่ใช่เพียงกระบวนการค้นและใช้ตามที่เรียนรู้มาแต่ควรจะต้องมีการสร้างสรรค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้มีความรู้กว้างไกลมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งแต่ละคนจะมีทักษะการรู้สารสนเทศที่แตกต่างกันออกไป ผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานและรับผิดชอบกับการดำเนินงานของตนจำเป็นต้องมีกระบวนการคิดเกี่ยวกับสารสนเทศที่ตนเองใช้อย่างเป็นระบบ เช่น คิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางความร่วมมือ และคิดสังเคราะห์งานที่กำลังทำจากสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศจึงเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อนของกระบวนการคิดในการทำงานในสภาพจริง หน่วยงานต่างๆจึงควรพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศให้มากที่สุด เช่น การส่งเสริมการใช้ช่องทางการ комникации ที่ดีและมีประสิทธิภาพ การแลกเปลี่ยนพฤติกรรมการแสวงหาความรู้ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสะดวก

ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้พัฒนาโครงการสำหรับการรู้สารสนเทศแห่งชาติและประกาศให้เป็นแนวทางการศึกษาแห่งชาติ (Cheuk,2000, pp.178-191) เป็นการกำหนดแนวทางนโยบาย มาตรการ และมาตรฐานการรู้สารสนเทศภายในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

ญี่ปุ่น

在日本，对于信息素养的定义是“能够运用各种知识和技能，有效地利用、评价、创造和传播信息的能力”。(Inoue, 1997) 在日本，信息素养被定义为“能够有效地利用、评价、创造和传播信息的能力”，并被广泛应用于教育、工作和社会生活中。日本政府在2000年发布了《信息素养教育大纲》，强调了信息素养的重要性，并将其纳入了国民教育体系。

1. การกำหนดความสามารถในการประเมินและคัดเลือกสารสนเทศ การดำเนินงานในองค์กร และการมีส่วนร่วมของการสร้างสารสนเทศ

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของสังคมสารสนเทศ ผลกระทบของสารสนเทศที่มีต่อสังคมและประชาชน

3. การรู้ถึงความสำคัญและความรับผิดชอบในการใช้สารสนเทศ

4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานของสารสนเทศศาสตร์ การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อก่อให้เกิดการรู้สารสนเทศ

อาฟริกาใต้

南非的信息素养定义为“能够有效地利用、评价、创造和传播信息的能力”，并将其纳入了国民教育体系。南非政府在2000年发布了《信息素养教育大纲》，强调了信息素养的重要性，并将其纳入了国民教育体系。

1. นโยบายด้านการศึกษา

2. นโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)

3. นโยบายด้านห้องสมุดและการบริการสารสนเทศ

รัฐบาลได้ตอบสนองนโยบายการรักษาสารสนเทศให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบและนำไปปฏิบัติ เช่น หน่วยงานด้านการโทรคมนาคม การค้าและอุตสาหกรรมได้นำในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย การพัฒนาคุณภาพประชากรด้านต่างๆที่เป็นภาระแห่งชาติเพื่อสนับสนุนให้เกิดสังคมสารสนเทศ

รัฐบาลได้ตระหนักรถึงความสำคัญของสภาพเศรษฐกิจฐานความรู้ และต้องการให้ประชาชนของประเทศไทยเป็นประชากรที่รักษาสารสนเทศในสังคมสารสนเทศ จึงได้มีแผนงานในการสนับสนุนการเชื่อมโยงของการรักษาสารสนเทศทั้งทางด้านการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการให้ประชาชนรักษาสารสนเทศรัฐบาลได้เข้าร่วมการประชุมระดับนานาชาติ เช่น การประชุมสุดยอด G8 ที่เมือง กิวจู เมื่อปี ค.ศ. 2000 (G8 Kyushu Summit of 2000) การประชุมดังกล่าวเป็นการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศที่ร่วยว่าที่สุดในโลกและประเทศไทยที่กำลังพัฒนาเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆร่วมกัน

ในขณะนี้ รัฐบาลได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า Info.com 2025 แผนยุทธศาสตร์นี้เป็นแผนทางด้านสารสนเทศแห่งชาติและยุทธศาสตร์เทคโนโลยีการคมนาคมซึ่งจะมีส่วนในการใช้ ICT ให้เป็นระบบเครือข่ายที่ครอบคลุมไปทั่วประเทศเพื่อสร้างชุมชนสารสนเทศและก่อให้เกิดการแข่งขัน โครงการตามแผนยุทธศาสตร์ Info.com 2025 ได้กำหนดมาตรการที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับนโยบาย โครงสร้างในสภาพรวม ความสามารถในการรักษาสารสนเทศของประชาชนและสาธารณะที่ควรรักษาไว้ อุตสาหกรรม ICT วัตถุประสงค์ที่เด่นชัดจากมาตรการที่กำหนด คือ การส่งเสริมการศึกษาและการใช้เทคโนโลยีการคมนาคม มีแนวความคิดในการสร้างศูนย์สารสนเทศประชาชนในที่ทำการไปรษณีย์ และการสร้างศูนย์สารสนเทศชุมชนในเมืองและชนบท

ในช่วงปีที่ผ่านมา นักวิชาการและบรรณารักษ์ได้ร่วมมือกันในการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการรักษาสารสนเทศของประชาชนเพื่อเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภาคเครือข่ายความร่วมมือห้องสมุดอา非ริกาใต้ (Coalition of South African Library Consortia) ได้นำแผนยุทธศาสตร์ของชาติมาใช้ในการดำเนินงาน ทางด้านการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามีการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะการรักษาสารสนเทศให้สัมพันธ์กับหลักสูตรวิชา

มีโครงการบางโครงการเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรักษาสารสนเทศภายในประเทศไทย เช่น โครงการ INFOLIT เป็นโครงการส่งเสริมการรักษาสารสนเทศซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการสาร Reader's Digest เมื่อปี ค.ศ. 2000 โครงการนี้มีส่วนช่วยเหลือบรรณารักษ์ในการพัฒนาหลักสูตร

บูรณาการการสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันการศึกษาต่างๆ มีรายวิชา Information tools and skills ที่นำมาใช้สอนที่มหาวิทยาลัย开普敦 (University of Cape Town) มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996

INFOLIT (Karelse, 2000, pp.37-50) ได้ดำเนินการภายใต้ความร่วมมือของสถาบันการศึกษา และผู้ทำงานที่เกี่ยวข้องในการเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่เหมาะสมที่ผู้ใช้ต้องการ การศึกษาผู้ใช้และการรู้สารสนเทศเป็นประเด็นหัวข้อของการวิจัยในขณะนี้ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมากที่สุด ได้แก่ บรรณารักษ์วิชาชีพที่ช่วยสอนทักษะการรู้สารสนเทศในหลักสูตรการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยอาฟริกาใต้ มหาวิทยาลัยปรีโภเรย และมหาวิทยาลัยนาทอลเทคนิค มีการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัยมาโดยตลอด ในระดับบล็อกศึกษา มีการสอนรายวิชาทักษะการรู้สารสนเทศทางด้านวิชาเฉพาะ เช่น วิชาเคมี ให้นักศึกษามีโอกาสฝึกทักษะและใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

รายงานการวิจัยในปี ค.ศ. 2001 พบว่าเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีส่วนฝึกการสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการรู้สารสนเทศที่เรียนทั้งในห้องเรียน และสามารถนำไปใช้ต่อเนื่องในลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้อีกด้วย บรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า การแนะนำการรู้สารสนเทศควรต้องเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาในหลักสูตรรายวิชาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

ไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการรัฐบาลให้ดำเนินงานตามวาระแห่งชาติ 4 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ การพัฒนาทุนทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาระดับต่ำที่เป็นร่องที่มีความสำคัญต่ำดับสูงของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์คือ การปูพื้นฐานให้กับประเทศไทยและสังคมไทยไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based society) มีความรู้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ให้ก้าวหน้าอย่างสมดุลย์ยั่งยืน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และสังคมโดยรวม (อกนิยมรู้ ชุมนุม, 2547, หน้า 16-22) ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีส่วนกำหนดแนวทางของการ

ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพภายใต้การจัดการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันการศึกษา และมีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างการรู้สารสนเทศให้เกิดขึ้นภายในประเทศ

แนวทางการจัดการระดับอุดมศึกษาของสถาบันระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นให้เกิดนักศึกษารู้สารสนเทศอยู่ตลอดเวลา มีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นหลัก การจัดการศึกษาจึงควรคุ้นไปกับการพัฒนาประเทศทางสังคมและเศรษฐกิจ จำเป็นต้องมีหน่วยงานทางราชการประสานงานซึ่งกันและกันในการดำเนินการของภาคร่วมของผลผลิตของความสำเร็จของบัณฑิตที่ผลิตขึ้นทั้งในและนอกระบบว่าสามารถเป็นพลเมืองดีตามที่ประเทศชาติคาดหวังไว้มากน้อยแค่ไหน

นอกจากแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิตที่พึงประสงค์กล่าวเพื่อศึกษาถึงวิธีการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์และการพัฒนาหลักสูตรทั้งสาขาวิชาชีพและวิชาการศึกษา ทั่วไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตในอุดมคติที่คาดหวัง ให้เป็นคนที่สมบูรณ์แล้ว การรู้สารสนเทศด้านต่างๆตลอดจนการรับรู้สารสนเทศจากกระบวนการเรียนการสอนจะต้องมีแนวทางในการบูรณาการเข้าด้วยกัน ครุผู้สอนจึงมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สารสนเทศในตัวนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในประเทศไทย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชนิพัฒน์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการมีส่วนร่วมในการสร้างนิสัยรักการอ่านแก่ประชาชนมาโดยตลอดนับตั้งแต่มีการจัดตั้งสมาคมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2497 มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาห้องสมุดของประเทศไทยเพื่อสร้างมาตรฐานการรู้สารสนเทศด้านต่างๆมาตั้งแต่ พ.ศ. 2508 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรจุไว้เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ระยะที่ 2 พ.ศ. 2510-2514

กรมวิเทศสหการ ได้จัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุดของประเทศไทย ได้พิจารณาว่าประเทศไทยยังไม่มีการวางแผนพัฒนาห้องสมุด ทำให้การดำเนินงานด้านห้องสมุด ไม่เจริญก้าวหน้ามากเท่าที่ควร และห้องสมุดไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านการเงินจากสำนักงบประมาณ ตลอดจนด้านบุคลากรในการทำงานก็ไม่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ทั้งนี้ เพราะโครงการพัฒนาห้องสมุดไม่ได้อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ จึงมีการแต่งตั้งอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนาห้องสมุดของประเทศไทยเป็นโครงการ ๕ ปี รวม ๖ คณะ (สุทธิลักษณ์ จำพันวงศ์, 2511, หน้า 3-4; อุทัย ทุติยะโพธิ์, 2537, หน้า 92) คือ

1. อนุกรรมการงานด้านห้องสมุดแห่งชาติ มีนายกฤษณ์ อินทโภสัย รองอธิบดีกรมศิลปากร เป็นประธาน

2. อนุกรรมการงานด้านห้องสมุดประชาชน มีนายสมาน แสงมลิต หัวหน้ากองการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นประธาน

3. อนุกรรมการงานด้านห้องสมุดมหาวิทยาลัย มีนางสาวสุทธิลักษณ์ อำเภอพันวงศ์ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ และบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นประธาน

4. อนุกรรมการงานด้านห้องสมุดโรงเรียน มีนางสาวรัฐจัน อินทร์กำแหง ศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด กรมวิถีมัณฑ์ศึกษา เป็นประธาน

5. อนุกรรมการงานด้านห้องสมุดเฉพาะ มีนายฉุน ประภาวิวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์บริการเอกสาร สถาบันวิจัยแห่งชาติ เป็นประธาน

6. อนุกรรมการงานด้านการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีนางสาวสุทธิลักษณ์ อำเภอพันวงศ์ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ และบรรณารักษ์ห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นประธาน

คณะกรรมการได้จัดทำร่างมาตรฐานขึ้น คือ มาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย มาตรฐานห้องสมุดประชาชน มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน มัธยมศึกษา มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ และมาตรฐานการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา

เนื่องจากโครงการพัฒนางานห้องสมุดของประเทศไทยไม่ได้รับการพิจารณาบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ จึงไม่ได้มีการรับรองมาตรฐานและไม่ได้รับการประกาศใช้อายุ่เป็นทางการ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้ดำเนินการต่อมาในการยกระดับห้องสมุดต่างๆ ทั่วประเทศให้มีการดำเนินงานเพื่อให้มีมาตรฐานและมีส่วนร่วมในการสร้างนิสัยรักการอ่านและการรู้สารสนเทศ หัวข้อในการประชุมใหญ่ประจำปีจึงเกี่ยวข้องกับพัฒนาการใช้สารสนเทศของประเทศไทยในประเด็นต่างๆ การมีส่วนร่วงโครงการการอ่านและการรู้หนังสือ ตลอดจนการประกาศใช้มาตรฐานห้องสมุด ทั้งนี้เพื่อสร้างการรู้สารสนเทศในระยะยาว

ในปัจจุบัน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้พัฒนาและประกาศใช้มาตรฐานห้องสมุด ประเภทต่างๆ รวม 6 มาตรฐาน คือ

1. มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ นับตั้งแต่กรมวิเทศสหการ ได้เริ่มจัดทำเมื่อ พ.ศ. 2508 มีการปรับปรุงแก้ไขเมื่อ พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2529 พ.ศ. 2531 และฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน คือ มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ พ.ศ. 2545

2. มาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2533 และปรับปรุงแก้ไขฉบับที่ใช้ในปัจจุบันคือ มาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยโดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานเลขานุการสภาพการศึกษาให้ รองศาสตราจารย์ ดร. ชุดมิล สัจจานันท์ นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คนปัจจุบันเป็นผู้วิจัย และอนุญาตให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยทำมาประกาศใช้

3. มาตรฐานห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2533

4. มาตรฐานห้องสมุด โรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2533

5. มาตรฐานห้องสมุดสถานศึกษาเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี พ.ศ. 2535

6. มาตรฐานห้องสมุด พ.ศ. 2549 เป็นมาตรฐานกลางเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานห้องสมุดประเภทอื่นๆ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในระดับชาติ คือ การที่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2546 เป็นปีแห่งการอ่าน เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเรียน มีนิสัยรักการอ่าน เพื่อสร้างการรู้สารสนเทศ จึงมีความเคลื่อนไหวในการปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุด โดยคณะกรรมการห้องสมุด ได้มอบนโยบายในการบริการระบบห้องสมุดไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายในการพัฒนาระบบอุดมศึกษา คือการทำให้ห้องสมุดน่าสนใจ เป็นห้องสมุดที่มีชีวิต (living library) ซึ่งคาดหมายได้ว่าจะช่วยทำให้คนทั่วไปหันมาใช้บริการห้องสมุด และจะทำให้เกิดนิสัยรักการอ่านได้ แนวทางการพัฒนาห้องสมุดปัจจุบันจึงเป็นแนวทางการสร้างการรู้สารสนเทศ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้สารสนเทศทั่วประเทศอยู่ในขณะนี้

บรรณานุกรม

- โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ประชาชนรู้อะไร ? (2528). สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 32 (10), 30.
- ชุดima สัจจานันท์. (2550). บทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในกำกับมาตรฐานในงานห้องสมุด. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 25 เรื่อง มาตรฐานเพื่อการจัดการและบริการสารสนเทศ (หน้า 21-32). นครราชสีมา: ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุจิน บุตรดีสุวรรณ. (2548). การรู้สารสนเทศ:จากการทบทวนวรรณกรรม. น้ำสารคาม: มหาวิทยาลัยน้ำสารคาม.
- สุทธิลักษณ์ จำพันวงศ์. (2511). มาตรฐานของห้องสมุดในประเทศไทย. พระนคร: แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อกนิษฐ์ ชุมนุน. (2547). (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 41(5), 16-22.
- อุทัย ทุติยะโพธิ. (2537). และหลัง 40 ปีกับวิวัฒนาการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ใน 40 ปี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (หน้า 89-116). กรุงเทพมหานคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ.
- ACRL. (2000). **Information literacy competency standards for higher education**. Chicago: Association of College and Research Libraries.
- Appleton, M. and Orr, D. (2000). Meeting the needs of distance education students. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp. 11-24). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Association of College and Research Libraries. (2007). **Information literacy competency standards for higher education**. Retrieved October 31, 2007, from <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.cfm#stan>

- Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. (2004). **The Australian and New Zealand information literacy framework.** South Australia: University of South Australia Library.
- Boyer, E. (1990). **Scholarship reconsidered: Priorities of the professoriate.** Princeton, NJ.: Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching.
- Brown, G. (1998). **Information skills in the New Zealand curriculum.** ERIC Document ED 429618.
- Bruce, C. (2000). Information literacy programs and research: An international review. **Australian Library Journal**, 49(3), 21.
- Bruce, C. and P. Candy. (2000). **Information literacy around the world: Advances in programs and research.** Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Cheuk, B. (2000). Exploring information literacy in the workplace: A process approach. In **Information Literacy around the world: Advances in programs and research** (pp.178-191). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Fjallbrant, N. (2000). The development of web-based programs to support information literacy courses. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp. 27-28). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Hepworth, M. (2000). Developing information literacy programs in Singapore. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp.51-65). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Inoue, H; Naito,E. & Koshizuka, M. (1997). Mediacy: What it is ? Where to go? In **First international congress on ethical, legal, and societal aspects of digital information.** Paris: UNESCO.
- Julien, H. (2000). Information literacy instruction in Canadian academic libraries: Longitudinal trends and international comparisons. **College and Research Libraries**, 61(4), 510-523.
- Julien, J. (1998). User education in New Zealand tertiary: An international comparison. **Journal of Academic Librarianship**, 304-313.

- Karelse, C. (2000). INFOLIT: A South African experience of promoting quality education. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp.37-50). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Limberg, L. (2000). Is there a relationship between information seeking and learning outcomes? In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp.193-207). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Moore, P. (2000). Learning together: Staff development for information literacy education. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp. 257-270). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Parboosinh, J. (2000). Tools to assist physicians to manage their information needs. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp. 121-136). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Rader, Hannelore B. (2002). **Information literacy: An emerging global priority**. Retrieved October 24, 2007, from <http://www.nclis.gov/libjnter/infolitconf&meet/papers/rader-fullpaper.pdf>
- Radomski, N. (2000). Framing information literacy: The university of Ballarat experience. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp.67-81). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Sayed, Yusuf. (2000). Socio-economic status and information literacy in South African higher education. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp.237-255). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.
- Webber, S & Johnston, B. (2000). Conceptions of information literacy: New perspectives and implications. **Journal of Information Science**, 26(6), 381-387.
- Wright, L. and McGurk, C. (2000). Integrating information literacy: The wollongong experience. In **Information literacy around the world: Advances in programs and research** (pp.83-97). Wagga Wagga, New South Wales: Charles Sturt University.

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) สำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

พค.ดร.สุจิน บุตรเดชสุวรรณ*

ความนำ

สารสนเทศ นิยามมาจากการคำว่า “Information” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งในบริบทของภาษาไทยมีอีกคำหนึ่งที่ใช้คือ คำว่าสารนิเทศ ซึ่งสองคำนี้มีการถูกเอียงมาโดยตลอดว่าที่ถูกต้องควรเป็นคำใด ได้มีผู้รู้ทางท่านกล่าวว่า สารสนเทศเป็นคำที่นักคอมพิวเตอร์ใช้กันส่วนสารนิเทศ เป็นคำที่ใช้ในการบรรณาธิคณศาสตร์ แต่ในที่สุดแล้วก็มีศัพท์บัญญัติการอุดมศึกษาได้กำหนดว่า ใช้ได้ทั้งสองคำจะเลือกใช้คำใดก็ได้

สารสนเทศมีความหมายที่หลากหลาย ในความหมายทั่ว ๆ ไป สารสนเทศหมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง เรื่องราว หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ แต่ความหมายที่ลึกซึ้ง ไปอีกจะหมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ที่ผ่านกระบวนการประมวลผล มีความหมาย และสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้ ซึ่งความหมายในส่วนหลังนี้และมีความสำคัญที่ควรทำความเข้าใจ เพราะจะเห็นได้ว่าในสังคมปัจจุบันที่เรียกว่าสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) จะมีข้อมูลข่าวสารมากแต่อาจไม่สามารถนำไปใช้ได้ ดังนั้นทำอย่างไร ผู้ใช้ข้อมูลข่าวสารจึงจะรู้ว่าจะเลือกเสนอข้อมูลอะไร อย่างไร หรือจะได้จากที่ไหน หรืออีกนัยหนึ่งจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้ใช้ข้อมูลข่าวสารเป็นผู้รู้สารสนเทศ หรือ มีความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ (Information Literacy) ดังนั้นในบทความนี้ จึงจะนำเสนอความหมายของการรู้สารสนเทศ มาตรฐานความรู้ความสามารถของ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy Competency Standards) โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัย ประเทศไทยรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries) เป็นผู้จัดทำขึ้น

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy)

สารสนเทศได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีพของคนในสังคมปัจจุบัน จนมีคำกล่าวว่า สารสนเทศคืออำนาจ (Information is Power) ครรที่มีสารสนเทศมากก็จะสามารถควบคุม หรือ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 คณบดีคณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ต่อรองได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ สารสนเทศเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทยอยู่ในมือของต่างชาติ เช่น IMF ดังนั้น เราจึงเจอกับสภาพกดดันและต่อรองจาก IMF หากทำโน่นทำนี่ ถ้าไม่ทำก็จะเกิดสิ่งโน้นสิ่งนี้ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฝ่ายที่มีสารสนเทศมากกว่ามักจะได้เปรียบเสมอ จะเห็นได้ว่ามีการแข่งขันในเรื่องข้อมูลมากขึ้น และอาจนำไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร ได้

ถ้าจะมองข้อมูลไปยังพัฒนาการทางสังคม ที่ได้มีการประทับตราไว้สังคมในยุคแรก เป็นสังคมเกษตรกรรม ต่อมากลุ่มอาชญากรรม และสังคมข้อมูลข่าวสาร และกำลังจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป สารสนเทศได้เป็นปัจจัยสำคัญมาโดยตลอด บุคคลกลุ่มแรก ๆ ที่มีเกี่ยวข้องกับสารสนเทศ คือนักวิทยาศาสตร์ หลังจากที่ได้ผลิตความรู้และมีการบันทึกเผยแพร่ข้อมูล กลุ่มนี้มีบทบาทต่อการจัดการข้อมูลข่าวสาร คือ กลุ่มของบรรณาธิการ นักสารสนเทศ และนักคอมพิวเตอร์ แต่ต่อไปในอนาคตเป็นการคาดการณ์ที่ไม่เกินจริงนักก็คือ สารสนเทศเป็นเรื่องของทุกคน เพราะสารสนเทศมาเคาะถึงประตูบ้าน โดยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นคนที่จะอยู่ในสังคมสารสนเทศ ได้ก็ต้องมีการศึกษาความรู้ ความสามารถ (literacy) ทางด้านสารสนเทศ

ในการศึกษา literacy หมายถึง การอ่านออก เขียน ได้ ดังเช่นการศึกษานอกโรงเรียน ได้มีการรณรงค์ เพื่อการอ่านออกเขียน ได้ ซึ่งเป็นที่คาดกันว่าคนที่มีความสามารถ อ่านออกเขียน ได้ จะสามารถเอาตัวรอด ได้ในสังคม นอกจากความหมายดังกล่าว NECTEC ได้มีการพูดถึง literacy ในส่วนของเทคโนโลยีสารสนเทศ ว่า information technology literacy หมายถึง ทักษะความรู้ความสามารถในการใช้ IT

ดังนั้นการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) หมายถึง ทักษะความรู้ความสามารถ ของบุคคลที่จะบอกได้ว่าต้องการสารสนเทศอะไร สามารถค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศที่ได้มาอย่าง มีประสิทธิภาพ (Information literacy is a set of abilities required individuals to recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate, and use effectively the needed information)

การรู้สารสนเทศเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีพของบุคคลทุกกลุ่ม คนที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มี ความรู้สารสนเทศ (Information literacy) จะมีความรู้ความสามารถดังต่อไปนี้

1. สามารถกำหนดด้านความต้องการสารสนเทศของตนเอง ได้ว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด
2. สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. สามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้

4. สามารถประมวลและสังเคราะห์สารสนเทศได้
5. สามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ได้
6. มีความเข้าใจสารสนเทศในบริบทด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม โดยตระหนักรถึงจริยธรรมและกฎหมายในการใช้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ เพราะ พัฒนาด้าน IT จะให้ก่อให้เกิดการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ ฐานข้อมูลรวมทั้งน้ำเงาเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่องานต่าง ๆ บรรลุผล ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะทางด้าน IT

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ทักษะการรู้สารสนเทศและทักษะทางด้าน IT จะมีส่วนที่เหมือนกันอยู่แต่ ให้เกิดการรู้สารสนเทศนี่เอง

ถึงแม้ว่าความเข้าใจของคนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าการรู้สารสนเทศจะมุ่งเป็นที่สาระ การสื่อสาร การวิเคราะห์ การสืบค้น และการประเมินผลสารสนเทศ ส่วนทักษะความรู้ทางด้าน IT จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือและทักษะการใช้เทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือ

กล่าวโดยสรุป การรู้สารสนเทศจำเป็นต้องมีทักษะเกี่ยวกับ IT ด้วย IT เป็นตัวสนับสนุนให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศนั่นเอง

การรู้สารสนเทศ ในสถานศึกษา

การพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ໄฝเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นบทบาทสำคัญของการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่าสถาบันแต่ละแห่งมุ่งสอนให้นักศึกษา คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็น ทำเป็น และฝึกการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบเพื่อที่จะให้ออกไปเป็นพลเมืองที่ดี และบรรลุสังคม ดังนั้น การรู้สารสนเทศจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายนี้ ทักษะการรู้สารสนเทศจะทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง โดยมีจำกัดเฉพาะในห้องสีเหลืองเท่านั้น นักศึกษาสามารถเรียนตามความสนใจของตนเอง โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

สถาบันศึกษานางแห่งได้จัดการศึกษาออกไปยังวิทยาเขต หรือศูนย์บริการต่าง ๆ ซึ่งการเรียนการสอนลักษณะนี้เป็นการสอนทางไกลลักษณะหนึ่ง ถ้านักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศเป็นอย่างดี และการเรียนลักษณะนี้ก็ไม่เป็นปัญหา นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน อย่างไรก็ตามการรู้สารสนเทศของนักศึกษาที่เรียนในระบบและนักศึกษาที่เป็นทางไกล ควรจะมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน

การสร้างทักษะการรู้สารสนเทศให้กับนักศึกษา จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้ง ด้านผู้สอน บรรณาธิการ และผู้บริหารของมหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้สอนอาจกำหนดให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมประกอบการเรียนแต่ละวิชา จากการสอบถามนักศึกษาที่ใช้ห้องสมุด พนักงานส่วนใหญ่ ทำงาน ที่อาจารย์มอบหมายผู้เรียน ส่วนบรรณาธิการก็เตรียมทรัพยากรต่าง ๆ มีการคัดเลือกและประเมินผลทรัพยากรที่มีอยู่ว่าสอดคล้องกับหลักสูตรต่าง ๆ เนื่องจากความทันสมัยมากน้อยเพียงใด มี การแนะนำการใช้หรืออบรมเกี่ยวกับ การใช้ทรัพยากรที่มีในห้องสมุด สำหรับผู้บริหาร ควรจัดสรรงบประมาณทรัพยากรและบุคลากรอย่างเพียงพอและกระตุ้น ให้มีโครงการพัฒนาการรู้สารสนเทศ อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศจะเป็นกรอบหรือแนวทางสำหรับประเมินว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศหรือไม่ เพียงใด มาตรฐานนี้มี 5 มาตรฐาน 22 ตัวชี้วัด ในที่นี้จะยกมาเป็นตัวอย่างพอ สังเขป

มาตรฐาน 1 นักศึกษามีความสามารถดำเนินการสารสนเทศที่ต้องการได้

ดังนี้ชี้วัดได้แก่

1) ความสามารถที่นักศึกษาระบุความต้องการสารสนเทศ โดยดู 1) การร่วมอภิปราย ทำงานกลุ่ม และ/หรือ สามารถกำหนดหัวข้อการศึกษาวิจัยได้ 2) สามารถเขียนคำถ้า การวิจัย/ศึกษา 3) สำรวจ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการได้ 4) ระบุ ความคิดรวบยอดที่อธิบายความต้องการสารสนเทศ 5) สามารถประยุกต์สารสนเทศที่ได้มาใหม่กับแนวความคิดได้

2) นักศึกษาระบุประเภทและรูปแบบของแหล่งสารสนเทศที่ต้องการได้ โดยดูจาก 1) รู้จักสารสนเทศ (เกิด—จัดเก็บ – เพย์แพร) 2) รู้การจัดหมวดหมู่ของความรู้ 3) ระบุคุณค่า และความแตกต่าง ของแหล่งทรัพยากรได้ 4) บอกวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแหล่งทรัพยากรได้ 5) จำแนกได้ว่าแหล่ง ใดเป็นแหล่งปฐมนิเทศหรือแหล่งทุติยภูมิ

3) นักศึกษา ระบุถึงค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์จากการหาสารสนเทศที่ต้องการ

4) นักศึกษาทบทวนการประเมินและปริมาณของความต้องการสารสนเทศ

ມາຕຽນ 2 : ນັກສຶກຍາເຂົ້າລື່ງສາຮັນເທິກທີ່ຕ້ອງການໄດ້ອ່າງມີປະສິທິກາພແລະປະສິທິຜລ

ດັ່ງນີ້ຫົວດ້ວຍ

1. ນັກສຶກຍາເລືອກວິທີການທີ່ເໝາະສົມສໍາຫຼັບເຂົ້າລື່ງສາຮັນເທິກທີ່ຕ້ອງການ
ເກີນທີ່ການປະເມີນ

1. ນັກສຶກຍາສາມາດຮະນູ ແນວທາງທີ່ເໝາະສົມ
2. ຮະບູປະໂຍ່ນທີ່ໄດ້ຈາກວິທີການທີ່ເລືອກ
3. ຮະບູຂອນເຫດ ເນື້ອຫາ ແລະ ໂຄງສ້າງຮະບນການສືບຄົນໄດ້
4. ເລືອກວິທີການເພື່ອການເຂົ້າລື່ງສາຮັນເທິກທີ່ຕ້ອງການໄດ້

2. ນັກສຶກຍາກຳໜົດກລຸທີ່ໃນການສືບຄົນໄດ້ອ່າງມີປະສິທິກາພ
ເກີນທີ່ການປະເມີນ

1. ກຳໜົດກລຸທີ່ໃນການຄົນໄດ້
2. ຮະບູ ຄຳຄົນ ຄຳສຳຄັນ ທີ່ສອດຄລື້ອງກັບເຮືອງທີ່ຕ້ອງການ
3. ເລືອກສັພທີ່ຄວບຄຸມ ທີ່ໃຊ້ເພາະເຮືອງທີ່ຕ້ອງການ
4. ກຳໜົດວິທີການຄົນທີ່ເໝາະສົມ ເຊັ່ນ ຕຣກນູລືນ (Boolean operaties and truncation)
5. ໃຊ້ກລຸທີ່ຮະບບຄົນຄົນທີ່ຫລາກຫລາຍ

3. ນັກສຶກຍາໃຊ້ວິທີການຫລາຍ ຈະ ວິທີຄົນຄົນສາຮັນເທິກແບບອອນໄລນ໌
ເກີນທີ່ການປະເມີນ

1. ໃຊ້ຮາຍການຄົນຫລາຍ ຈະ ແບບ
2. ໃຊ້ຮະບບການຈັດໜວດໜູ່ ເພື່ອຮະບູແລ່ລ່ວທີ່ອໝ່ງຂອງສາຮັນເທິກ
4. ນັກສຶກຍາສາມາດປັບປຸງກລຸທີ່ໃນການຄົນດ້າຈຳເປັນ

1. ປະເມີນຜລສາຮັນເທິກທີ່ຄົນໄດ້ດ້ານປົກມາ ອຸປະກາພ ແລະ ຄວາມສອດຄລື້ອງຈາກ
ເພີ່ມພອຫຮູ້ໄໝ ຈຳເປັນຕົ້ນຕີ່ປັບປຸງວິທີການຫລາຍຂອງສາຮັນເທິກ
ຫລາຍ
2. ຈຳແນກ (ຮະບູ) ຂ່ອງວ່າງຂອງສາຮັນເທິກທີ່ຄົນໄດ້ ແລະ ບອກໄດ້ວ່າຕົ້ນຕີ່ປັບປຸງວິທີການຄົນ
ຫລາຍໄໝ

5. ນັກສຶກຍາສຽບຢ່ວຍ ບັນທຶກ ແລະ ຈັດການສາຮັນເທິກແລະ ທຽບພາກສາຮັນເທິກ

ເກີນທີ່ການປະເມີນ

1. ເລືອກວິທີການທີ່ເໝາະສົມໃນການຈັດການສາຮັນເທິກ
2. ສ້າງຮະບບຈັດການສາຮັນເທິກ

3. สามารถแยกแยะประเภทของแหล่งสารสนเทศที่นำมาอ้างอิง
4. บันทึกการอ้างอิงต่อไป
5. ใช้เทคโนโลยีในการจัดการสารสนเทศ

มาตรฐาน 3 นักศึกษาสามารถประเมินผลสารสนเทศและแหล่ง และสามารถนำสารสนเทศมาประยุกต์กับความรู้เดิมได้

ดังนี้

1. นักศึกษาสามารถสรุปสาระสำคัญจากสารสนเทศที่รวบรวมได้
เกณฑ์การประเมิน
 1. อ่านเอกสารและเลือกความสำคัญ
 2. เรียนเรียงสาระสำคัญหลายภาษาที่อ่านง่าย
 3. อ้างอิงแหล่งที่เหมาะสม
2. นักศึกษาเลือกเกณฑ์การประเมินสารสนเทศและแหล่ง
 1. เปรียบเทียบสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อหาความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง ทันสมัย
 2. วิเคราะห์โครงสร้างและทรัพยากรสารสนเทศทางวิชาการ
 3. คำนึงถึงสารสนเทศในบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเข้าใจผลกระทบของการตีความสารสนเทศ
3. นักศึกษาสังเคราะห์ แนวความสำคัญเพื่อสร้างความคิดใหม่
เกณฑ์การประเมิน
 1. พิจารณาถึงความสอดคล้องทางแนวคิด
 2. สามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของความคิด
4. นักศึกษาสามารถเปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อหา楠ลักษณะ

4. ผสานสารสนเทศที่ได้กับความรู้เดิมที่มี
5. เลือกสารสนเทศที่สามารถนำไปอ้างอิงได้
5. นักศึกษาตัดสินใจได้ว่า ความรู้ใหม่ส่งผลต่อค่านิยมของแต่ละคน
เกณฑ์การประเมิน
 1. สำรวจ แนวความคิดจากการอบรมที่คืน
 2. ตัดสินใจได้ว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธแนวคิดนี้
6. นักศึกษามาสามารถแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาอื่นเกี่ยวกับสารสนเทศที่คืนได้
เกณฑ์การประเมิน
 1. เข้าคืนเป็นและมีส่วนร่วมในการอภิปราย
7. นักศึกษาตัดสินใจได้ว่า จะทบทวนคำตามหรือไม่
เกณฑ์การประเมิน
 1. ตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ได้ตั้งกับความต้องการหรือไม่ หรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม
 2. ทบทวน กลยุทธ์การค้น
 3. ทบทวน/ตรวจสอบ แหล่งสารสนเทศที่ใช้และอาจเพิ่มเติมแหล่งใหม่อีก

มาตรฐาน 4 นักศึกษาใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

ดังนี้

1. นักศึกษาประยุกต์สารสนเทศในการวางแผน
เกณฑ์การประเมิน
 1. สามารถใช้วาระกรรม (เอกสารที่เกี่ยวข้อง) ทำโครงเรื่อง
 2. สามารถผสานความรู้ที่ได้มามาใช้ในการเรียน
 3. สามารถนำสารสนเทศที่ได้มามารังความรู้ใหม่
2. นักศึกษาปรับปรุง กระบวนการพัฒนาเพื่อการเรียน
เกณฑ์การประเมิน
 1. รักษาสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้นหา ประเมินผลและกำหนดสารสนเทศ
 2. บอกถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว และกลยุทธ์ทางเลือก

มาตรฐาน 5 นักศึกษาเข้าใจบริบททางสังคม กว้างขวาง และเศรษฐกิจ ของสารสนเทศและใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย

ดัชนี

1. นักศึกษา เข้าใจ จริยธรรม การใช้สารสนเทศ บริบททางเศรษฐกิจ สังคม ใน การใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

เกณฑ์การประเมิน

1. สามารถบอกร่วมอภิปราย ประเด็นที่เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย
 2. สามารถบอกร่วมอภิปรายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสารสนเทศประเภท Free และ Free-based
 3. สามารถบอกร่วมอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับ Consership และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด
2. นักศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

เกณฑ์การประเมิน

1. สามารถติดต่อผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้
 2. ใช้ Password ในการใช้สารสนเทศ
 3. ปฏิบัติตามกฎ นโยบาย ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
3. นักศึกษาแสดงความขอบคุณในการใช้สารสนเทศ

รายการอ้างอิง

ACRL. (2007). Standards & Guideline. Retrieved October 31, 2007, from

<http://www.ala.org/acrl/ilintro.htm/>

ทักษะการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีด้านอุดมศึกษาในประเทศไทย (Information Literacy Skills of University Students in Thailand)

ดร.น้ำพยอม วิภาวน*

บทคัดย่อ

ความสำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาคือการส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาในการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสืบค้นหาข้อมูลที่ต้องการ ทักษะการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยี (information literacy) เป็นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ การมีทักษะการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยี จึงเป็นเสมือนการเป็นผู้มีปัญญา มีความสามารถในการค้นคว้า แก้ปัญหาและหน้าได้ ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีของผู้เรียนแต่ละระดับ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีตามมาตรฐาน โดยทักษะการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยี เป็นทักษะในการระบุความต้องการ ค้นหา วิเคราะห์และใช้สารสนเทศ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานและการตัดสินใจ เป็นทักษะสำคัญในการรู้วิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันมีการศึกษาทักษะการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีของนักศึกษาในสถาบันต่างๆ แต่ยังไม่มีการศึกษาระดับทักษะการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีทั่วประเทศในภาพรวม ผู้วิจัยจึงตระหนักรถึงความจำเป็นในการศึกษาพัฒนาระบบการรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเหล่าเรียนรู้และห้องสมุดในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับนักศึกษาโดยรวม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีของนักศึกษามหาวิทยาลัย และเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการเรียนรู้สึกษาณ์ทางเทคโนโลยีของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

ความสำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาคือการส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาในการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสืบค้นหาข้อมูลที่ต้องการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือชี้ความรู้และเทคโนโลยีจะนำไปสู่การพัฒนาวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

* ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ทักษะการรู้สารสนเทศ (information literacy) เป็นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ การมีทักษะการรู้สารสนเทศ จึงเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นผู้มีปัญญา มีความสามารถในการค้นคว้า แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ซึ่งมีทักษะหลายระดับ ได้แก่ ระดับพื้นฐาน ระดับปานกลาง และระดับสูง จะเห็นได้จากมีการกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศของผู้เรียนแต่ละระดับ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้สารสนเทศตามมาตรฐาน โดยทักษะการรู้สารสนเทศ เป็นทักษะในการระบุความต้องการ ค้นหา วิเคราะห์และใช้สารสนเทศ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานและการตัดสินใจ เป็นทักษะสำคัญในการร่วมกิจกรรมเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การรู้สารสนเทศ (information literacy) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะรู้ว่าตนเองต้องการสารสนเทศอย่างไร และมีความสามารถในการค้นหา ประเมินและใช้สารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Association of College & Research Libraries, 2000) ผู้รู้สารสนเทศ มีลักษณะดังนี้

1. รู้ว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจ
2. รู้ถึงความต้องการสารสนเทศ
3. กำหนดคำถามบนพื้นฐานของความต้องการสารสนเทศได้
4. ระบุแหล่งสารสนเทศที่มีคุณภาพได้
5. สามารถพัฒนากลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศได้สำเร็จตามต้องการ
6. เข้าถึงแหล่งสารสนเทศโดยใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีอื่น ๆ ได้
7. ประเมินสารสนเทศได้
8. จัดระบบของสารสนเทศที่ได้มา เพื่อนำไปประยุกต์ในทางปฏิบัติได้
9. บูรณาการสารสนเทศใหม่ให้อยู่ในรูปขององค์ความรู้ได้

มาตรฐานการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries, 2000)

มาตรฐานที่ 1 : ผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้ ดังนี้

- 1.1 ระบุความต้องการสารสนเทศของตนเอง ได้ชัดเจน
- 1.2 ระบุประเภท และรูปแบบของแหล่งสารสนเทศต่างๆ ได้
- 1.3 พิจารณาค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ที่ได้รับจากสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้
- 1.4 ประเมินความต้องการ และขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการ ได้

มาตรฐานที่ 2 : ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนี้

2.1 เลือกวิธีการค้นหา หรือระบบการค้นคืนสารสนเทศที่เหมาะสมและดีที่สุด เพื่อให้เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้

2.2 กำหนดกลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศและดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ออกแบบไว้ได้อย่างดี

2.3 ค้นคืนสารสนเทศออนไลน์โดยวิธีการต่างๆ ได้

2.4 กลั่นกรองกลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้

2.5 บันทึก และจัดการสารสนเทศเหล่าสารสนเทศได้

มาตรฐานที่ 3 : ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศและผสมผสานสารสนเทศที่เลือกสรรแล้วให้เข้ากับฐานความรู้เดิมได้ ดังนี้

3.1 สรุปความคิดหลักที่ดึงมาจากสารสนเทศที่รวบรวมไว้ได้

3.2 อธิบายและประยุกต์เกณฑ์ขั้นต้นในการประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้

3.3 สังเคราะห์แนวความคิดหลัก เพื่อสร้างแนวความคิดใหม่ได้

3.4 เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่ เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้นตามลักษณะของสารสนเทศได้

3.5 พิจารณาว่าความรู้ใหม่มีผลต่อค่านิยมและประเมินความแตกต่างได้

3.6 เข้าใจและแปลความหมายของสารสนเทศได้ ตลอดจนอธิบายกับบุคคลอื่นได้

3.7 พิจารณาได้ว่าคำนາได้รับปรับปรุงแก้ไข

มาตรฐานที่ 4 : ผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 ประยุกต์ใช้สารสนเทศเดิมและใหม่ เพื่อวางแผนและการสร้างผลงานได้

4.2 ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการในการพัฒนาผลงานหรือการปฏิบัติงานได้

4.3 ตีอสารผลงาน หรือการนำไปใช้กับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 5 : ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าใจประเด็นทางด้านเศรษฐศาสตร์ กฎหมายและสังคมที่เกี่ยวกับการใช้สารสนเทศ รวมทั้งการเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมายได้ ดังนี้

5.1 อธิบายประเด็นทางด้านจริยธรรม กฎหมาย และเศรษฐศาสตร์ ในสภาพที่แวดล้อมด้วยสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศได้

5.2 ปฏิบัติตามกฎหมาย กฏระเบียบ นโยบายของสถาบันและจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึง และการใช้ทรัพยากรสานтехได้

5.3 อ้างอิงแหล่งสารสนเทศที่นำมาใช้ในการผลิตหรืออปภิบัติงานได้

ปัจจุบันมีการศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบันต่างๆ แต่ยังไม่มีการศึกษาระดับทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาทั่วประเทศในภาพรวม ผู้วิจัยจึงตระหนักรถึงความจำเป็นในการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และห้องสมุดในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับนักศึกษาโดยรวม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัย และเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรเป็นนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศรวมจำนวนทั้งสิ้น 2,122,356 คน เป็นนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษารัฐบาลจำนวน 1,845,633 คน และนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 276,723 คน โดยประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาสังกัดละ 400 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 800 คน เพื่อให้มีข้อมูลในการวิจัยมีความสมบูรณ์และครอบคลุมประชากรมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นสังกัดละ 900 คน (ที่มา: <http://www.mua.go.th/infodata/49/all2549.htm>)

ในการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (stratified random sampling) จำแนกตามสังกัดสถาบันอุดมศึกษา 2 สังกัด (รัฐบาลและเอกชน) และจำแนกตามขนาดของสถาบันอุดมศึกษา 3 ขนาด (ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่) โดยสุ่มสถาบันอุดมศึกษาอย่างง่าย (simple random sampling) จำนวนละ 3 แห่ง รวมจำนวนสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น 18 แห่ง ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดใหญ่มีเพียง 3 แห่งเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเลือกสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยสุ่มนิสิตนักศึกษาในแต่ละสถาบันอย่างง่าย จำนวนสถาบันละ 100 คน ซึ่งแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางดังนี้

จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสังกัดและขนาดของสถาบันอุดมศึกษา

		ขนาด			
		เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
สังกัด	รัฐบาล	300 (3)	300 (3)	300 (3)	900 (9)
	เอกชน	300 (3)	300 (3)	300 (3)	900 (9)
	รวม	600 (6)	600 (6)	600 (6)	1,800 (18)

(หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงจำนวนสถาบันอุดมศึกษา)

ตัวอย่างแบบสอบถาม

การศึกษาทักษะการเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

(The Study of Information Literacy Skills of University Students in Thailand)

ผลของงานวิจัยนี้ใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาของไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น (โปรด勾เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับข้อมูลของท่าน)

1.1. นักศึกษาชั้นปีที่

1 2 3 4 มากกว่าปี 4

1.2. นักศึกษาคณะ _____ สาขา _____

1.3. แหล่งสารสนเทศที่นักศึกษาใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ช่อง)

ห้องสมุด ศูนย์คอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียน

1.4 ความถี่ในการค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ

ทุกวัน ทุก 1-2 วัน ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน

1.5 ความสามารถในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ

ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก

1.6 คุณภาพของแหล่งสารสนเทศที่มีในสถาบัน

ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก

ส่วนที่ 2 วิธีการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา (โปรด勾เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วย)

2.1 วิธีการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา

	รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1.1	การบรรยายในชั้นเรียน (Lecture)	.				
2.1.2	การฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ (ห้อง Lab)					
2.1.3	การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลในห้องสมุด (Library)					
2.1.4	การศึกษาค้นคว้าจาก Search engine เช่น google					
2.1.5	การฝึกงานภาคสนาม (Field study)					
2.1.6	การทำรายงาน และโครงการ (Report, Project)					

2.2 ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ในการเรียนรู้

	รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.2.1	ตำราเรียน					
2.2.2	หนังสืออ่านประกอบ และหนังสืออ้างอิง					
2.2.3	วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์					
2.2.4	สื่อโสตทัศน์ เช่น วิดีโอ ดีวีดี โทรทัศน์ วิทยุ					
2.2.5	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์					
2.2.6	แหล่งข้อมูลในเว็บไซต์ โดยใช้ Google และ เว็บไซต์อื่นๆ					
2.2.7	บทเรียนออนไลน์ (e-learning และ courseware)					

ส่วนที่ 3 มาตรฐานทักษะการเรียนรู้สารสนเทศ (โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับระดับความสามารถของท่าน)

3.1 มีความสามารถในการอธิบายหรือระบุความต้องการสารสนเทศได้ (มาตรฐานที่ 1)

	ตัวชี้วัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1.1	อธิบายรายละเอียดของสารสนเทศที่ต้องการได้					
3.1.2	แยกประเภทและลักษณะของแหล่งสารสนเทศได้					
3.1.3	ทราบค่าใช้จ่ายและประโยชน์ของสารสนเทศที่ต้องการ					
3.1.4	ประเมินค่าความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสารสนเทศได้					

3.2 มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (มาตรฐานที่ 2)

	ตัวชี้วัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.2.1	เลือกวิธีการค้นหาข้อมูลได้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ					
3.2.2	ใช้กลยุทธ์การสืบค้นข้อมูลได้ เช่น การใช้คำค้นคำเหมือน					
3.2.3	สืบค้นข้อมูลออนไลน์โดยใช้วิธีการหลากหลายได้					
3.2.4	ทบทวนกลยุทธ์การสืบค้นเพื่อหาผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องได้					
3.2.5	ใช้เทคโนโลยีช่วยในการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้					

3.3 มีความสามารถในการประเมินผลสารสนเทศและวิเคราะห์แหล่งสารสนเทศได้ (มาตรฐานที่ 3)

	ตัวชี้วัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.3.1	สรุปแนวคิดหลัก(main idea)จากข้อมูลที่รวบรวมได้					
3.3.2	ประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศและแหล่งข้อมูลได้					
3.3.3	สังเคราะห์แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ได้(analyze)					
3.3.4	เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความคิดเดิม เพื่อเพิ่มคุณค่าของข้อมูลได้					
3.3.5	นำข้อมูลไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้					
3.3.6	สามารถตั้งคำถามได้ เพื่อทบทวนความเข้าใจ					

3.4 มีความสามารถในการใช้สารสนเทศให้สัมฤทธิผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มาตรฐานที่ 4)

	ตัวชี้วัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.4.1	ประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่และความรู้เดิมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพได้					
3.4.2	สามารถทบทวนกระบวนการพัฒนากลยุทธ์การสืบค้นที่ได้ผล					
3.4.3	สามารถถ่ายทอดวิธีการสืบค้นที่สัมฤทธิผลให้ผู้อื่นได้					

3.5 มีความสามารถในการเข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย (มาตรฐานที่ 5)

	ตัวชี้วัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.5.1	ปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ					
3.5.2	ปฏิบัติตามกฎระเบียบ/นโยบายในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ					
3.5.3	มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล ทุกครั้งที่ใช้แหล่งสารสนเทศ					

ส่วนที่ 4. ปัญหาในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา (โปรด勾เครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ท่านเห็นด้วย)

	รายการปัญหา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1	แหล่งสารสนเทศ (สถานที่และสิ่งแวดล้อม)					
4.2	ทรัพยากรสารสนเทศ (หนังสือ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์)					
4.3	บริการสารสนเทศ (บริการยืม-คืน บริการออนไลน์)					
4.4	เทคโนโลยีสารสนเทศ (คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อคันข้อมูล)					
4.5	บุคลากรที่ให้บริการสารสนเทศ (อาจารย์/บรรณารักษ์)					
4.6	นักศึกษาที่ใช้บริการสารสนเทศ (ความพร้อมในการเรียนรู้)					

5. ความคิดเห็นอื่นๆในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ (โปรดระบุ)

สรุป

เนื่องจากงานวิจัยนี้อยู่ในระหว่างการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินงาน ผลการวิจัยจะทำให้ทราบระดับมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาในประเทศไทย และจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด และศูนย์การเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ สุขมาก. (2547). การรู้สารนิเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ ๑. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงกมล อุ่นจิตติ. (2546). การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชุตima ยิ่งสุขวัฒนา. (2547). ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ชั้นพื้นฐาน สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

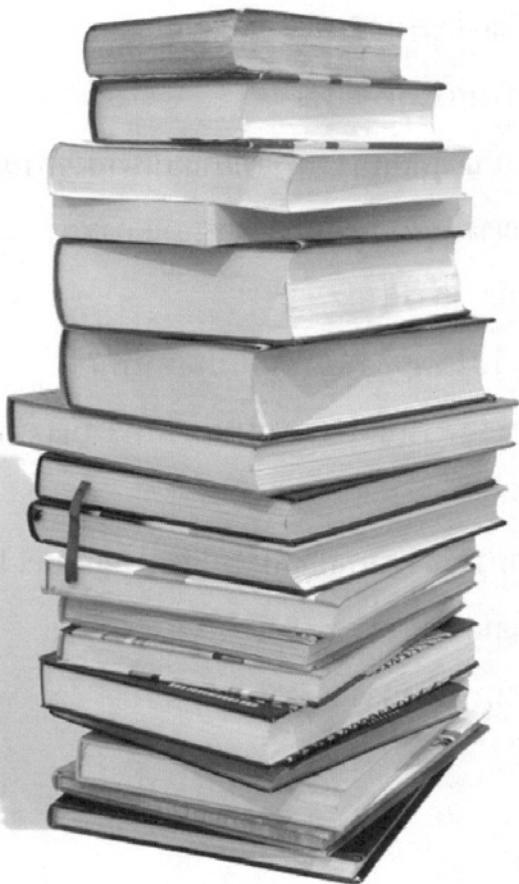
ปราดา เจียวก็ก. (2547). การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

วุฒิพงษ์ บุญไธสง. (2542) การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิวราช ราชพัฒน์. (2546). การสอนการรู้สารสนเทศทางเว็บไซต์ของห้องสมุด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศรีเพ็ญ มะโน. (2536) การสร้างแบบจำลองหลักสูตรวิชาการรู้สารนิเทศสำหรับนิสิตปริญญาตรี โดยใช้วิธีการเชิงระบบ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

- Association of College and Research Libraries. (2000). **Information literacy competency standards for higher education.** Retrieved April 25, 2007, from <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.htm>
- Learning for the future: Developing information services in school.** (2001). Carlton South, Vic.: Australian School Library Association.
- Smith, P.J & Sadler-Smith, E. (2006). **Learning in organizations: Complexities and diversities.** Ox: Routledge.
- Yamane, T. (1970). **Statistics: An introductory analysis.** New York: Harper and Row.

บทบาทและความสำคัญของสารสนเทศกับการบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุขของประเทศไทย

ศักดา อาจวงศ์ *

ความนำ

เราคงสงสัยอยู่ไม่นานก็น้อยว่าในชีวิตประจำวัน เราเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารสนเทศทางการแพทย์ได้อย่างไร? ในปัจจุบันที่เป็นยุคโลกาภิวัฒน์นี้ เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเวลาตั้งแต่ตื่นนอนจนกลับเข้านอนอีกรึ้ง อย่างน้อยในช่วงเวลาของการดำเนินชีวิตประจำวันของเรา ต้องมีโอกาสสัมผัสกับเทคโนโลยีสารสนเทศไปไม่นานก็น้อย ซึ่งบางคนอาจนึกไม่ถึง ถ้าจะยกตัวอย่างให้พอเข้าใจ อาทิ เช่น นายสมหมาย พนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง มีอาการปวดหลังจากการทำงาน พอตกลี้บลังเลิกงานได้โดย ปรึกษาเพื่อนถึงอาการที่เป็น เมื่อเขากลับถึงบ้าน ได้เข้าคืนข้อมูลเรื่องการเจ็บป่วยของตนเองเพื่อศึกษา และหาข้อมูลในการปฏิบัติดน เช่าวันรุ่งขึ้นอาการไม่ดีขึ้น เขายังตัดสินใจไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล เพื่อขอรับการตรวจร่างกาย ซึ่งเขาต้องผ่านขั้นตอนหลาย ๆ อย่าง จนกระทั่งมานั่งรอเจ้าหน้าที่เพื่อรอ เรียกเข้าห้องตรวจ โดยผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่แขวนอยู่ หลังจากเข้าห้องตรวจกับพนักงานแพทย์ซึ่งได้ ทำการตรวจและใส่อาการการตรวจของตนเองเข้าไปในคอมพิวเตอร์ตั้ง โต๊ะ และสั่งยา หลังจากนั้น สมหมายได้ไปจ่ายเงินและรับยา โดยที่ไม่ได้ถือใบยาไปเลย ซึ่งเขาใช้สีกแปลกไปเล็กน้อย หลังจาก ชำระเงิน แบบเดิมอีกเช่นกันสมหมายถูกให้นั่งรอรับยาโดยดูรายชื่อเรียงจากจ่อโทรศัพท์มือถือที่เขาใช้อยู่เพื่อ แสดงความเป็นห่วงต่ออาการเจ็บป่วยของเขา จากเหตุการณ์ที่เล่ามาจะพบว่าสมหมายได้สัมผัสหรือ เข้าไปเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้สารสนเทศหลาย ๆ รูปแบบ โดยที่ตัวเขาเองอาจ นึกไม่ถึงหรืออาจไม่รู้สึกตัว การผสมผสานระหว่างการดำเนินชีวิตและเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลาย เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันนี้ไปแล้ว ไม่เว้นแม้กระทั้งทางด้านการแพทย์และ การสาธารณสุขซึ่งคุณเมื่อนั่นว่าไม่น่าจะไปยุ่งเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเท่าไรนัก เพราะในความ นึกคิดของคนทั่ว ๆ ไป มักนึกถึงเพียงแค่ว่าสารสนเทศเป็นการใช้คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ทางด้าน

* อาจารย์ หน่วยกุมารเวชศาสตร์รุกkenin ภาควิชาเวชศาสตร์รุกkenin คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

อิเล็กทรอนิกส์ มีส่วนน้อยที่พอเข้าใจว่าเราได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในระบบสื่อสารโทรคมนาคมแบบเต็มรูปแบบแล้วในปัจจุบัน แต่ในทางตรงกันข้ามมีคนอีกส่วนหนึ่งที่ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงว่าในวงการแพทย์ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดไปจากเดิมมา ตั้งแต่ยุคที่ได้เริ่มน้ำเอาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ โดยได้นำความรู้ในส่วนของด้านข้อมูลและเทคโนโลยีมาพนวกใช้เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ป่วยที่มารับบริการมากที่สุด ดังที่เห็นในทุกวันนี้

เราสามารถเข้าถึงช่องทางการบริการทางการแพทย์ได้อย่างไร

คงไม่มีใครที่ไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะอย่างน้อยทุกคนคงต้องเคยมีอาการเจ็บไข้ไม่สบาย และต้องเคยได้รับหรือต้องพึงพาการดูแลทางการแพทย์ไม่นักก็น้อย ในปัจจุบันในยุคสังคมอินเตอร์เน็ต เราสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ตลอดไปจนถึงการดูแลรักษาตนเองได้ง่ายดาย จากเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ทั่วไปในโลกของอินเตอร์เน็ตซึ่งการเชื่อมต่อเพื่อเข้าถึงข้อมูลอาจจะเป็นแบบมีสาย (wired) ซึ่งปกติใช้ระบบสายแลน (lan) หรือโมเด็ม (modem) ในการเชื่อมต่อแบบไร้สาย (wireless) หรือแม้กระทั่งคืนหาข้อมูลเหล่านี้ผ่านโทรศัพท์มือถือ (mobile phone) โดยระบบ WAN ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้โดยไม่ยากนัก โดยเฉพาะในยุคที่อินเตอร์เน็ตกำลังแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว ร่วมกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางด้าน hardware และ software มีราคาถูกลงมากจากปัจจัยในด้านการแข่งขันทางการตลาด ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อหรือมีคอมพิวเตอร์ไว้ในครอบครองกันเกือบทุกรุ่นเรื่อง จึงลดอุปสรรคในด้านนี้ลงไปได้อย่างมาก อาจสรุปการเข้าถึงสารสนเทศในยุคปัจจุบัน สำหรับการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขได้เป็น 2 ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1.1 การหาข้อมูลทางการแพทย์โดยไม่ได้เข้าถึงการบริการทางการแพทย์โดยตรง

ดังเช่นที่ยกตัวอย่างมาให้เห็นในข้างต้น ในปัจจุบันมีการให้บริการเพื่อการค้นคืนข้อมูลทางการแพทย์ในการช่วยให้ประชาชนสามารถเลือกตัดสินใจรับบริการ หรือเพื่อที่จะดูแลตนเองขั้นต้น ก่อนที่สามารถทำได้ โดยสามารถสอบถามแบบออนไลน์ในกรณีที่การเจ็บป่วยนั้นไม่เร่งด่วนหรือฉุกเฉิน โดยมีทั้งแบบตอบแทนที่ ฝ่ากคามทั้ง ไว้โดยผู้ตอบจะมาตอบให้ภายหลัง หรืออ่านเพื่อให้ได้ความรู้และความเข้าใจในโรคที่ตนเองสงสัยอยู่ โดยผู้ตอบโดยส่วนใหญ่จะมีตั้งแต่บุคลากรทางการแพทย์หรือสาธารณสุขโดยตรง หรืออาจเป็นผู้จัดการห้องว่าง ซึ่งจัดการแต่เพียงรายเนื้อหา โดยนำเสนอคำตอบหรือความรู้ที่ใกล้เคียงที่มีอยู่แล้วซึ่งมีลักษณะคล้ายการทำเหมือนข้อมูลเพื่อนำมาตอบแต่ต้องมีวิจารณญาณในการเลือกข้อมูลให้ถูกต้องเนื่องจากมีข้อมูลจำนวนมากอยู่บนระบบอินเตอร์เน็ต

ผู้ใช้ต้องรู้จักเลือกสรรหรือเข้าถึง อาจเลือกเข้าถึงเว็บไซต์ของหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นวิธีหนึ่งของการได้มาของข้อมูลที่ถูกต้อง ตัวอย่างเว็บไซต์ต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น <http://www.ramaclinic.com>, <http://www.ramaclinic.com>, <http://www.ramacme.org>, <http://www.thaiepilepsy.org> <http://www.thaiheart.org>, เป็นต้น

รูปที่ 1 : แสดงเว็บไซต์ ramaclinic.com

Medical Congress on the Auspicious Occasion of His Majesty the King's 80th Birthday Anniversary 5th December 2007
 New Frontiers in Cardio-Vascular-Metabolic and Oncological Practices : Together for the Better Health

HOME | NEWS | LINKS | SITE MAP | ABOUT US | CONTACT

 ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของโรงพยาบาลรามาธิบดี
 Ramathibodi Center for Continuing Medical Education

[log in]

ACTIVITIES

- Article
- Update
- Research
- Telemedicine
- Program Exam
- Quiz of The Week
- Interesting Case
- Clinical Guideline
- Slide Presentation
- Patient Information
- Medical Education
- Conference/Seminar
- Education Shopping
- English For Medical Doctor
- ติดตามอุปกรณ์แบบ

MENU PRINCIPLE

- News
- Member
- Webboard
- Download

การประชุมนานาชาติ ฉลั่งภกเพอเซีย
เวชฯ ชุมชนปลอดภัย ครั้งที่ 4
"ประยุกต์ความรู้สากล (เวิชพลัง ชุมชนสู่สังคมปลอดภัย"
4th Asian Regional Conference on Safe community 2007

ระหว่างวันที่ 21-24 พฤศจิกายน 2550
 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
 รายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.safethai2007.com

Article **Article** **Patient Information**

รูปที่ 2 : แสดงเว็บไซต์ ramacme.org

1.2 การเข้าถึงการบริการทางการแพทย์โดยเข้าถึงการบริการทางการแพทย์โดยตรง

ในส่วนนี้หมายถึงเมื่อผู้ใช้ได้มีโอกาสเข้ารับการตรวจซึ่งอาจเป็นการตรวจเช็คร่างกายประจำปี หรือตรวจในกรณีที่มีการเจ็บป่วยเกิดขึ้น โดยผู้ใช้อาจจะยังนึกไม่ถึงว่าตนเองได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารสนเทศตั้งแต่แรก โดยเริ่มที่ระบบการจัดเก็บกีดีบั้นตอนที่เราไปลงทะเบียนประวัติผู้ป่วย (register) รับบัตรผู้ป่วยเพื่อเข้ารับการตรวจผู้ป่วยทุกคนจะได้เลขประจำตัวหรือที่เรียกว่า HN (hospital number) ตั้งแต่บั้นตอนนี้ประวัติของเราก็ถูกจัดเก็บเข้าระบบสารสนเทศของโรงพยาบาลเรียนร้อยแล้ว เก็บจะกล่าวอีกนัยได้ว่าเราเข้าไปสัมผัสสารสนเทศทางการแพทย์โดยตรง โดยเฉพาะข้อมูลของผู้รับบริการต้องเข้าไปยุ่งกับระบบตรวจเช็คสิทธิซึ่งในปัจจุบันสิทธิบัตรอย่าง เช่น สิทธิการรักษาพยาบาลข้าราชการ หากผ่านการลงทะเบียนออนไลน์ด้วยลายมือเรียบร้อยแล้ว การเข้ารับบริการทางการแพทย์ครั้งต่อไปสามารถเข้ารับบริการได้โดยตรงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทราบได

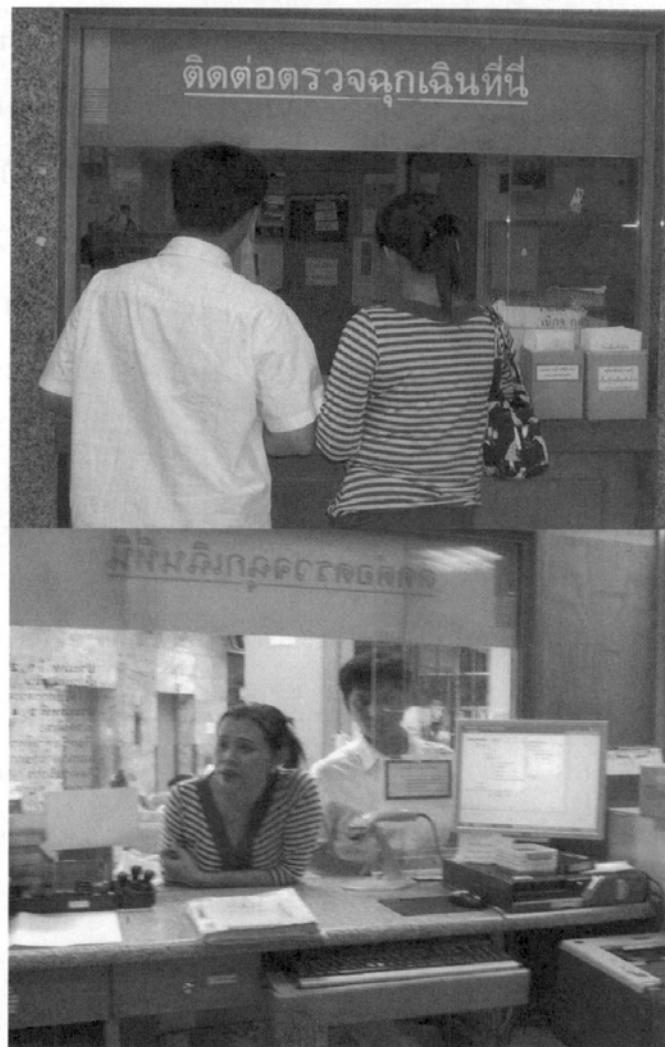
ที่สิทธิข้าราชการยังมีสถานะที่สามารถใช้ได้อยู่ นอกจากนี้ ยังสามารถตรวจสอบสิทธิอื่น ๆ สำหรับการรักษาพยาบาลก็สามารถทำได้ในรูปแบบเดียวกัน เช่น สิทธิประกันสังคม สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า (สามสิบบาทรักษายุกโรค) สิทธิประกันสำหรับการบาดเจ็บฉุกเฉิน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังแหงนโยบายในส่วนของการตรวจสอบและความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น หน่วยงานราชการทางด้านสาธารณสุขหลายที่พยาบาลที่จะเชื่อมต่อข้อมูลกับฐานข้อมูลประชากรของกรมการปกครอง ซึ่งจะช่วยในการเชื่อมต่อระบบได้เที่ยงตรงขึ้น ป้องกันการใช้สิทธิทับซ้อน การใช้สิทธิในทางทุจริตได้เป็นอย่างมาก โดยข้อมูลประชากรของกรมการปกครองจะส่งหน่วยของฐานข้อมูลเท่าที่จำเป็นต้องใช้ทางการแพทย์ผ่านระบบเครือข่ายสายตรง lease line มาสั่งหน่วยงานสาธารณสุขนั้น ๆ โดยทั้งนี้ ต้องผ่านการลงนามในสัญญาความตกลงร่วมกันในการขอใช้ข้อมูลร่วมกันเป็นที่เรียบร้อยก่อน

ถ้าจะกล่าวให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นเราอาจใช้ model ในการติดตามการรับบริการผู้ป่วยในแบบ patient tracing คือติดตามรอยตึ้งแต่เข้ารับบริการจนสิ้นสุดการบริการ มาเป็นตัวอย่างอธิบายการเข้าถึงสารสนเทศทางการแพทย์ ก็จะทำให้เห็นภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มาช่วยเอื้อในการทำงานด้านต่าง ๆ มากขึ้น ดังนี้

1.2.1 การลงทะเบียนและทำประวัติผู้ป่วย (registration and medical record)

เป็นขั้นตอนการลงทะเบียนเพื่อบันทึกประวัติและชื่อเฉพาะรายบุคคลหรือที่เรียกว่า ทำเวชระเบียนผู้ป่วย โดยในสมัยก่อนนิยมทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูล ในส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ชื่อที่อยู่ของญาติในการติดต่อหากเกิดปัญหา จัดทำขึ้นเป็นเล่มหรือแฟ้ม ขึ้นมาและจะถูกค้นหาเพื่อนำมาบันทึกประวัติการเจ็บป่วยที่มารับบริการทุกครั้งของการรับบริการ ซึ่งหมายถึงครั้งต่อไปก็เพียงแต่ยืนบัตรประจำตัวผู้ป่วยเพื่อขอเวชระเบียนของตนเองเพื่อไปรับบริการในยุคปัจจุบันกิจกรรมที่ทำอยู่ดังที่ได้กล่าวข้างต้นถูกกระแสเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเปลี่ยนแปลง ขั้นตอนการทำงาน เช่น เมื่องค์กรนั้นได้มีการต่อเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของกรมการปกครองโดยตรง ทำให้หน่วยทะเบียนผู้ป่วยสามารถรู้ข้อมูลส่วนใหญ่ของผู้ป่วยโดยอัตโนมัติ โดยสามารถแสดงรูปถ่าย (รูปถ่ายจากบัตรประชาชน) และข้อมูลที่จำเป็นออกมารูปแบบ package ตามข้อมูลที่กรมการปกครองอนุญาตให้ใช้ตามสัญญาที่ตกลงกันอย่างเป็นทางการ ไว้ก่อนแล้ว ในอนาคตหากบัตรประชาชนอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรประชาชนอัจฉริยะที่อยู่ในรูปแบบของ IC chip (Integrated circuit chip) ดำเนินการสำเร็จไปได้ด้วยดีและมีเนื้อที่หน่วยความจำเพียงพอ เราจะสามารถใส่ข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลการเจ็บป่วย ข้อมูลทางการแพทย์ โรคประจำตัว ยาที่ผู้ป่วยใช้ การแพ้ยา ฝังเข้าไปใน IC chip นั้น ๆ ได้โดยตรงทำให้บัตรสามารถแสดงข้อมูลส่วนเพิ่มที่มีความสำคัญมากขึ้นและเอื้อ

ต่อการบริการทางการแพทย์โดยไม่จำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ เพราะเมื่อได้ที่ผู้ป่วยเกิดการเจ็บป่วย ก็สามารถดูข้อมูลพื้นฐานการเจ็บป่วยจากบัตรนี้ได้โดยไม่ต้องเสียเวลาติดต่อกับทางโรงพยาบาลที่เคยดูแลผู้ป่วยอยู่ก่อน ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากหากผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างเร่งด่วน

รูปที่ ๓ : การลงทะเบียนประวัติผู้ป่วย (register)

นอกจากนี้ ในส่วนของการพัฒนาระบบจัดเก็บและคืนคืนเวชระเบียนมีพิธีทางมุ่งไปสู่การบันทึกข้อมูลทางการแพทย์อิเล็กทรอนิกส์ (electronic medical record) ซึ่งในขณะนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เน้นว่าสถาบันนั้น ๆ ควรมีนโยบายเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของการจัดการสารสนเทศที่ดีพอรองรับ ดังนั้นอาจไม่จำเป็นต้องมีเวชระเบียนผู้ป่วยแบบเป็นรูปเปลี่ยนไปได้ เพราะเราจะสามารถคืนคืนและเข้าถึงทะเบียนเหล่านี้ โดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สำหรับในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า เริ่มนิหน่วยงานได้มีการ

ใช้ระบบ RFID (Radio Frequency Identification) มาช่วยในการค้นคืนคืนเวชระเบียนเพื่อเข้าออกจากแหล่งเก็บและติดตามการหมุนเวียนของสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2 การรับรองสิทธิ์ด้านการรักษาพยาบาล (patient right authentication)

การตรวจสอบสิทธิ์ จะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญและมีการใช้สารสนเทศเข้าไปช่วยเป็นอย่างมาก เพราะข้อมูลสิทธิ์ผู้ป่วยมีความซับซ้อนและมีจำนวนมหาศาล อาจกล่าวได้ว่าบุคคลทุกคนในประเทศไทยต้องมีสิทธิ์ในการรักษาพยาบาลอย่างน้อยหนึ่งสิทธิ์เสมอ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิ์ประกันสุขภาพ ถ้วนหน้า สิทธิ์การรักษาพยาบาลผู้ป่วยฉุกเฉินของ ส.ป.ส.ช. สิทธิ์ประกันสังคม สิทธิ์ข้าราชการ สิทธิ์ผู้พิการหรือทุพพลภาพ สิทธิ์การรักษาโรคเรื้อรังที่ทางราชการกำหนดให้เป็นสิทธิ์เฉพาะ เช่น โรคมะเร็ง หรือโรคเรื้อรังบางชนิด เป็นต้น สิทธิ์ประกันการเข็บปวยของบริษัทเอกชน อย่างที่กล่าวมาแล้ว เนื่องจากมีหลายสิทธิ์ที่ทับซ้อนกัน ในปัจจุบันสารสนเทศทางการแพทย์ มีการใช้โปรแกรมประยุกต์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยี web access มาช่วยให้หน่วยงานสามารถจัดการกับสิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ได้ดีในระดับหนึ่ง โดยต้องคำนึงถึง ความถูกต้อง (consistency & integrity) การง่ายต่อการเข้าถึง (availability) ทันการณ์ (update) โดยต้องมีคหลักสำคัญอยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัย (security) เมื่อผู้ป่วยจะเข้ารับบริการ หน่วยงานบริการทางการแพทย์ที่มีการดำเนินการวางแผนในเรื่องเหล่านี้อย่างดี ผู้ป่วยจะถูกให้มีการปรับสถานะสิทธิ์ (verification) ให้เป็นปัจจุบันและถูกต้องก่อนเสมอ ก่อนเข้ารับบริการ ในความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแนะนำว่าหน่วยงานหลักของรัฐน่าจะมีการตั้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องสิทธิ์ในการรักษาพยาบาล และในด้านการบริการสุขภาพเป็นศูนย์กลางหน่วยเดียว โดยบริหารจัดการในรูปแบบรวมศูนย์เพื่อให้ง่ายต่อการดูแลฐานข้อมูล ปรับปรุงแก้ไขสิทธิ์ของผู้ป่วยให้เป็นปัจจุบันและส่งส่วนที่ปรับปรุงให้ทันการณ์นั้น ไปยังส่วนบริการหน่วยเบื้องต้น อาจเป็นแบบออนไลน์ในระบบ real time ผ่าน web access หรือส่งข้อมูลที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ทันการณ์นั้น ๆ มาในลักษณะ batch files ก็ได้

1.2.3 ระบบติดตามผู้ป่วย (tracking system)

เป็นระบบติดตามผู้ป่วยเพื่อให้รู้ขั้นตอนของการรับบริการ โดยส่วนใหญ่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในลักษณะนี้จะมุ่งเน้นออกแบบมาในด้านการพัฒนาคุณภาพการบริการ ทั้งในด้านของเวลาและการใช้ทรัพยากรบริการอย่างคุ้มค่าในแต่ละขั้นตอนการรับบริการ หากช่องทางใดหรือช่วงเวลาใดนาน ก็จะได้รับแก้ไขตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อไม่ให้เกิดการบริการที่ล่าช้า เราสามารถที่จะรู้ว่าผู้ป่วยอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการได้แล้วในชุดปัจจุบัน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเป็นหลัก อาจเริ่มตั้งแต่การผูกเวลาแต่ละขั้นกับจุดตรวจนั้น ๆ ซึ่งวิธีนี้ต้องมีการออกแบบสถาปัตยกรรมสารสนเทศและรู้ขั้นตอนการทำงานในการให้บริการแต่ละจุดมาก่อนแล้วเป็นอย่างดี ซึ่งวิธีนี้ผลที่แสดงออกมาอาจจะให้เวลาที่

ใกล้เคียงมากกว่าเวลาจริง ส่วนอีกชิ้นหนึ่งคือการติดตามผู้ป่วยแบบ real time ซึ่งอาศัยระบบสารสนเทศไร้สายผนวกกับระบบ RFID ทำให้สามารถรู้ได้ว่าขณะนี้ผู้ป่วยอยู่ในขั้นตอนใดของ การรับบริการ รวมถึงยังสามารถค้นหาผู้ป่วยได้ว่าอยู่ณ จุดใด เมื่อผนวกกับแนวคิดการให้บริการทางการแพทย์แบบ patient-location mapping ผลที่ได้จากระบบ tracking หรือระบบติดตามผู้ป่วยจะช่วยอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น ในเรื่องการเรียกคิวเพื่อเข้ารับบริการหรือคิวการตรวจ การประเมินคุณภาพการให้บริการ การบริหารจัดการการดูแลผู้ป่วยให้ได้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เช่น ระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหารจัดการผู้ป่วยเวชศาสตร์ฉุกเฉินของคณะแพทยศาสตร์ รพ.รามาธิบodi ER-tracking view) เป็นต้น

1.2.4 ระบบการจัดลำดับการตรวจ (queue system)

ระบบจัดการคิวหรือลำดับในการตรวจ ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ใช้สารสนเทศเข้ามาช่วยอย่างมาก โดยมีแนวทางในการคิด การบริหารจัดการคิวเพื่อเข้ารับในการตรวจแต่กันไปตามลักษณะงานจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับบริการ ยกตัวอย่างให้พอเห็นภาพจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่น การเรียกคิวรับบริการของธนาคารที่ใช้ระบบไฟว์ในการเรียกผู้ป่วย ซึ่งไม่ซับซ้อนเท่าการบริการทางการแพทย์เนื่องจากแพทย์ต้องให้บริการการตรวจรักษาผู้ป่วยแต่ละรายไม่เท่ากัน เวลาที่ใช้จึงแตกต่างกันตามความยากง่ายของโรค นอกจากนี้ ระบบคิวนี้ยังมีความสัมพันธ์กับการจัดลำดับของระบบการนัดผู้ป่วยกลับมาตรวจซ้ำ แนวคิดในเรื่องนี้ที่ประสบผลสำเร็จ มีหลายแนวคิด เช่น ถ้าแพทย์ใช้เวลาในการตรวจผู้ป่วยประมาณ 10 นาทีต่อราย ดังนั้น ทุกครั้งซ้ำโภมตรวจผู้ป่วยได้อย่างน้อยสามคน แต่จากพื้นฐานนิสัยของคนไทยเรื่องการตระวงเวลาต่อการนัดตรวจไม่เข้มงวดเท่ากับในต่างประเทศ ซึ่งอาจมีอุปสรรคจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น ความล่าช้าจากการเดินทาง การจราจรที่ติดขัด ทางออกที่ดีสำหรับแนวความคิดของผู้เขียนควรประยุกต์ใช้ทั้ง role และ time base ซึ่งการทำเป็น slot สำหรับการนัดผู้ป่วย นัดเพื่อติดตามดูอาการ และคิวสำหรับผู้ป่วยใหม่ไปด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการได้รับการบริการที่เร็วขึ้น เช่น ถ้าแพทย์ที่ออกตรวจต้องตรวจผู้ป่วยอย่างน้อยสามคนต่อ 30 นาที การจัด slot สำหรับการให้บริการควรแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ช่วงละ 10 นาทีต่อคาน อาจจัดให้ผู้ป่วยใหม่ที่มาตรวจ (walk-in patient) ตรวจเป็นคิวแรก ในช่วง slot ไปอีก 2 ช่วงเวลาใน slot ก็จัดให้ผู้ป่วยใหม่ 1 คาน และผู้ป่วยนัด 1 คาน ถ้าผู้ป่วยรายใหม่นักก่อนก็ตรวจก่อน ถ้าผู้ป่วยไม่มีมา slot จะว่างก็พิจารณาให้เลื่อนผู้ป่วยจาก slot ถัดมาขึ้นมาแทน ซึ่งนักเป็นผู้ป่วยใหม่ที่รออยู่ แต่หากห้องตรวจได้ที่แพทย์ว่างก็อาศัย role base มาเป็นตัวจัดการให้ผู้ป่วยใหม่เข้ารับการตรวจในห้องที่ว่าง ซึ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะมาช่วยในการบริการจัดการตรวจนี้ได้มากที่เดียว

CLINIC QUEUE

ตารางออกตรวจแพทย์

Doctor	Assign	Request	Sick	In	Out	Total
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [D2411]	0	4	4	4	3	1
นางสาว น้ำเงิน [S0321]	0	3	3	3	3	0
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S0122]	2	1	3	0	2	1
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S0326]	5	1	6	6	6	0
นางสาว น้ำเงิน [S0329]	0	19	19	18	18	1
นางสาวอรุณรัตน์ [S1348]	5	2	7	7	7	0
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S0323]	0	1	0	0	1	0
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S1240]	0	11	10	4	7	4
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S0327]	2	4	6	2	5	1
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S0417]	3	4	3	2	2	5
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S0421]	1	0	0	0	0	1
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [S0428]	0	9	6	6	6	3
นายแพทย์ วงศ์วิจิตร์ [V3002]	0	13	11	3	6	7
นางสาวอรุณรัตน์ [Y3515]	0	1	0	0	1	0

รูปที่ 4 : ระบบสารสนเทศในการจัดคิวนัดหมายและคิวเข้าห้องตรวจแพทย์

1.2.5 บันทึกเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ (electronic medical record หรือ EMR)

ถ้าพูดถึงการบันทึกข้อมูลการเจ็บป่วยในสมัยก่อนมักจะต้องบันทึกลงบนกระดาษ เพราะมีเรื่องทางกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้เกิดภาระในการคูณแลรักษาเวชระเบียนผู้ป่วยซึ่งมีปริมาณมาก และต้องเก็บรักษาเป็นเวลานาน โดยส่วนใหญ่อยู่ประมาณ 5-10 ปี แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริหารจัดการข้อมูล(DBMS) มีบทบาทมากขึ้น แพทย์สามารถที่จะลงทะเบียนรายละเอียดการซักประวัติการเจ็บป่วย ผลการตรวจร่างกาย ผลการวินิจฉัย การบันทึกผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ และแผนการรักษา เป็นต้น บันทึกลงในลักษณะดิจิตอลในระบบฐานข้อมูลโดยผ่านโปรแกรมประยุกต์ที่สร้างขึ้น ทำให้การสืบค้นสามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้อเอกสารกระดาษหรือต้องรอการสืบค้นด้วยแรงงานคน ส่งผลทำให้การคูณแลผู้ป่วยมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในปัจจุบันยังไม่สามารถ implement ระบบนี้ได้เต็มรูปแบบ เนื่องจากอุปสรรคในด้านของการพิมพ์ ซึ่งแพทย์ส่วนใหญ่ยังยึดติดระบบเขียนแบบเก่า และความจำกัดจากปัจจัยอื่น เช่น เรื่องเวลา บางครั้งมีผู้ป่วยจำนวนมากเวลาในการ

ใส่ข้อมูลมักไม่พอจึงมักบันทึกโดยการเขียนเท่าที่จำเป็นลงในเวชระเบียน ความจำกัดเรื่องงบประมาณ และอุปกรณ์ที่ต้องมีการจัดซื้อและสร้างหากเป็นปัญหาสำคัญ แต่แนวคิดในเรื่องของ EMR นี้มีความสำคัญต่อระบบสนับสนุนและระบบที่จะพัฒนาด้านการดูแลผู้ป่วยในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังที่เห็นในปัจจุบันในต่างประเทศเริ่มให้ความสนใจในเรื่อง EMR รวมไปถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการส่งต่อข้อมูล หรือ EMRx (electronic medical record exchange) เพื่อส่งข้อมูลผู้ป่วยเชื่อมต่อกันในระบบข้อมูล ทำให้ข้อมูลทางการแพทย์ที่สำคัญสามารถถ่ายทอดสื่อสารกันได้โดยไม่มีอุปสรรค โดยอยู่บนมาตรฐานของ health level 7 (HL-7) ดังจะอธิบายในส่วนรายละเอียดต่อไป

รูปที่ 5 : การลงบันทึกประวัติทางการแพทย์ (CIS) และการพยาบาลโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย

การลงบันทึกข้อมูลด้านคลินิก (clinical information system: CIS) ถือเป็นส่วนหนึ่งของ EMR ที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งการจัดเก็บสามารถเก็บในรูปแบบที่แพทย์สามารถพิมพ์ free text เข้าในโปรแกรม แล้วข้อมูลส่วนนี้จะถูกจัดเก็บเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลที่ถูกออกแบบคล้ายคลังข้อมูลในการสืบค้น หรือ อาจสามารถใส่แบบเขียนลงบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยตรง เช่น tablet PC หรืออาจจัดเก็บโดยการ กราดภาพจากเครื่องกราดภาพ (scanner) โดยต้องมีการวางแผนในการแบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาในเวช ระเบียนเพื่อการจัดเก็บ ไว้ชัดเจนและมีหลักการเพื่อสนับสนุนการค้นคืนที่มีประสิทธิภาพในอนาคต ในต่างประเทศสามารถเก็บบันทึกเป็นไฟล์เสียงแล้วมีบุคลากรแปลหรือแปลงเป็นลายลักษณ์อักษร ภาษาหลัง หรืออาจกระทำโดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปหรือ โดยคนถอดเทปเสียงหรือไฟล์บันทึกเสียง แปลงลงเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

การวินิจฉัยโรค ปัญหา หรือสภาวะการเจ็บป่วย (clinical diagnosis) และการลงหัวตตการในการรักษาโรคในปัจจุบันทางการแพทย์นิยมบันทึกการวินิจฉัยเป็นรหัสมาตรฐาน ICD-10 และลงบันทึกการทำการทำหัวตตการในการรักษาผู้ป่วยด้วยมาตรฐาน ICD-9CM เพื่อให้เป็นสากลและง่ายต่อการจัดเก็บลงฐานข้อมูล สามารถสืบสารกันได้ทั่วโลก

1.2.6 ระบบบริหารจัดการการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ (laboratory information system: LIS)

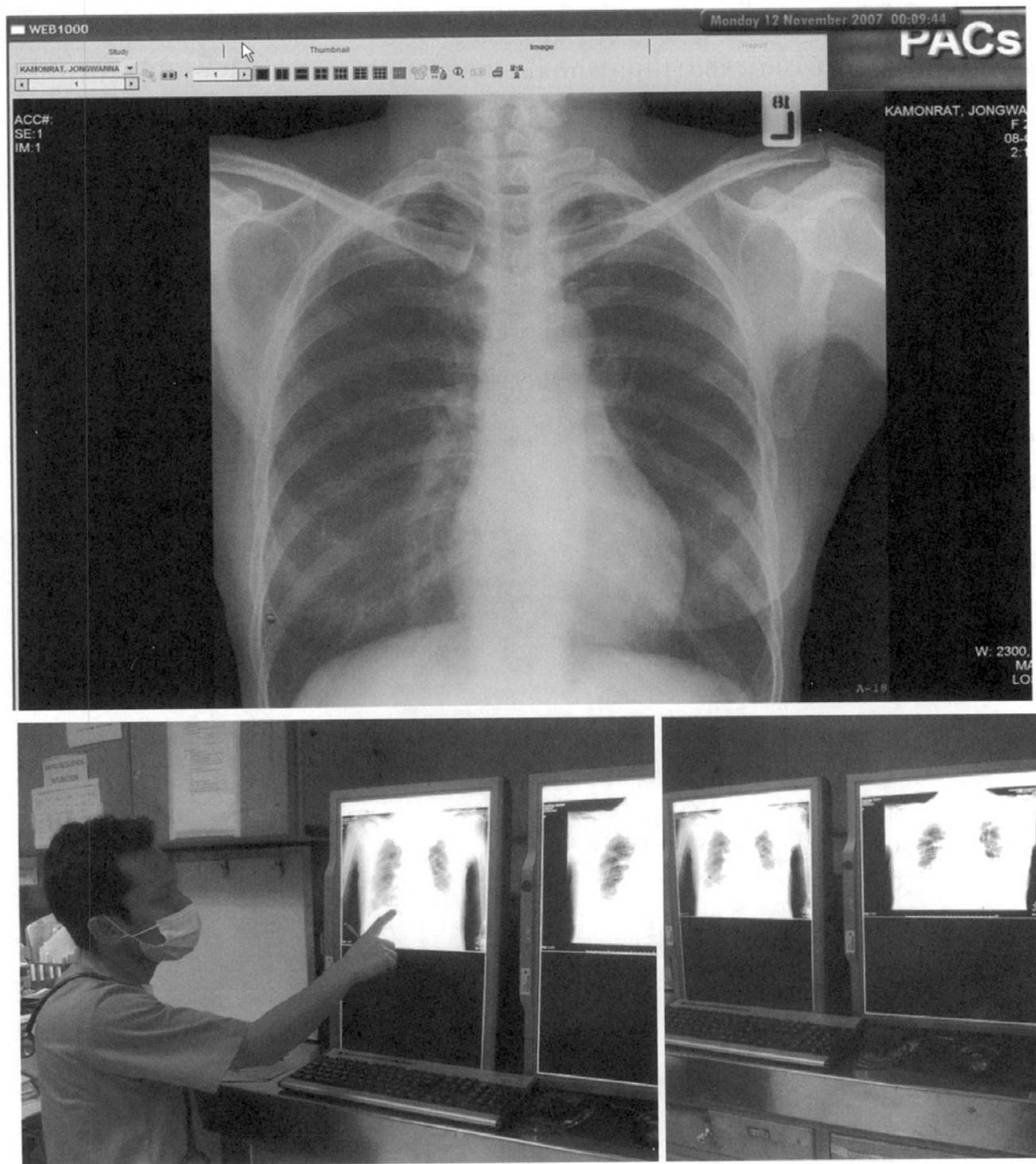
การส่งผลลัพธ์หรือสิ่งต่าง ๆ เพื่อตรวจทางด้านห้องปฏิบัติการ อาทิ เช่น ส่งเลือดเพื่อตรวจหาระดับไขมันในเลือด คุณภาพการทำงานของไตและตับ การตรวจว่ามีการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีหรือไม่รวมไปถึงการส่งสารน้ำคัดหลังต่าง ๆ เช่น การส่งเสมหะเพื่อตรวจหาเชื้อวัณโรค การส่งสารน้ำจากช่องเยื่อหุ้มปอดเพื่อเพาะเชื้อแบคทีเรีย ต้องอาศัยระบบบริหารจัดการมาช่วยโดยมาตรฐานจะมีระบบ LIS (laboratory information system) เป็นตัวเชื่อมกลางในการรายงานการส่งตรวจโดยแพทย์สามารถดูผลตรวจทางออนไลน์ได้ภายในช่วงเวลาที่ทางห้องปฏิบัติการประกันคุณภาพไว้ ผลการตรวจจะถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูล ส่วนการแยกเปลี่ยนผลการตรวจระหว่างสถาบันหรือโรงพยาบาลจะใช้มาตรฐาน HL-7 เช่นเดียวกัน

รูปที่ 6: รูปแสดงส่วนหนึ่งของโปรแกรมบริหารจัดการการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ

1.2.7 ระบบบริหารจัดการการส่งตรวจทางรังสีวิทยา (radiologic investigation system: picture achieving and communication systems: PACS)

ที่คือการส่งตรวจทางรังสีวิทยานั่นเอง เช่น การส่งเอกซเรย์ การส่งตรวจอัลตราซาวน์ การส่งตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์หรือคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ปัจจุบันเน้นการส่งตรวจเอกซเรย์และรายงานผลโดยไม่ใช้ฟิล์ม(less film to film less) โดยสามารถสั่งและดูรายงานผลการตรวจผ่านระบบ RIS (radiology information system) เพื่อบริหารจัดการฐานข้อมูลและระบบโดยอาศัยโปรแกรมที่เขียนขึ้นมาโดยเฉพาะและส่วนใหญ่จะจัดทำโดยบริษัทที่มีประสบการณ์ เป็นเชิงการค้า ระบบสามารถที่จะรายงานผลการตรวจแบบออนไลน์ แพทย์ที่ส่งตรวจ (request) สามารถที่จะสืบค้น เรียกผลตรวจมาแสดงหน้าจอและอธิบายความผิดปกติที่พบได้เลยแบบ real time และมักจะไม่นิยมพิมพ์แผ่นฟิล์มเอกซเรย์ออกมานะเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและทรัพยากรของหน่วยงาน แต่หากจำเป็นต้องส่งต่อให้สามารถพิมพ์ผลหรือสำเนาเป็นรูปแบบเฉพาะได้หลายประเภทให้ผู้ป่วยได้ เช่น ทำการงานผลเป็น CD ได้ ซึ่งระบบจะช่วยอำนวยความสะดวกและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและอธิบายกับผู้ป่วยได้ดีกว่า

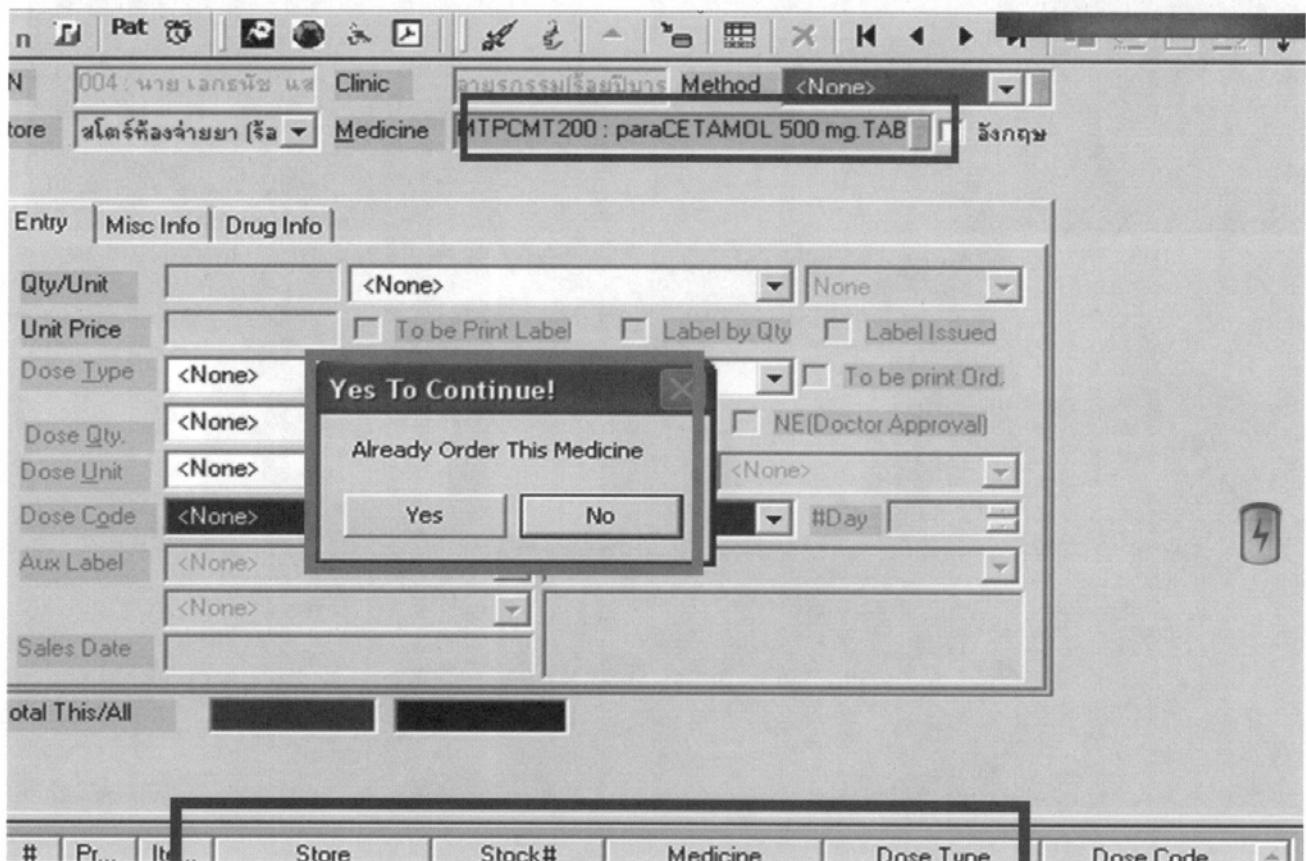
เพื่อระบบ PACS สามารถที่จะรายงานผลได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผลการตรวจอัลตราซาวน์ ผลเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ ผลเอ็กซเรย์คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า นอกจากนี้ผลที่แสดงยังมีทั้งรูปแบบที่เป็น interactive ง่ายต่อความเข้าใจของแพทย์และผู้ป่วย

รูปที่ 7 : รูปแสดงส่วนหนึ่งของโปรแกรมระบบบริหารจัดการการส่งตรวจทางรังสีวิทยา (Radiologic Investigation System ; Picture Achieving and Communication Systems: PACS)

1.2.8 ระบบบริหารจัดการการสั่งยาและเวชภัณฑ์ (pharmaceutical information system)

ระบบการสั่งยาและเวชภัณฑ์ออนไลน์จะช่วยทำให้ผู้ป่วยที่มารับบริการสะดวกไม่ต้องถือใบสั่งยาไปรับการจัดยา เป็นการลดขั้นตอนและเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการผู้ป่วย โดยแพทย์สามารถใส่ข้อมูลของยาที่ต้องการสั่งเพื่อการรักษาลงในโปรแกรมประยุกต์ หลังจากนั้นผลการสั่งจะผ่านการอนุมัติจากผู้ป่วย ทั้งนี้ ระบบจะช่วยในการคำนวณจำนวนเม็ดยา ขนาดของยาโดยเฉพาะ ในกรณีที่เป็นผู้ป่วยเด็กที่ต้องการความเที่ยงตรงในการสั่งยา จะมีระบบคำนวณขนาดต่อน้ำหนักตัวช่วยเหลือ จะมีระบบแจ้งเตือนในกรณีที่สั่งยาหลายชนิดแล้ว ยานมีปฏิกิริยาซึ่งกันและกัน (drug interaction) มีการเตือนการแพ้ยา หากเกยมีประวัติการแพ้ยาหรือเกิดผลข้างเคียงลงอยู่ในฐานข้อมูลการแพ้ยา (adverse drug reaction and side effect) มีการเตือนหากสั่งปริมาณที่ผิดจากปกติมากเกินไป

รูปที่ 8: รูปแสดงส่วนหนึ่งของโปรแกรมระบบบริหารจัดการการสั่งยาและเวชภัณฑ์

รูปที่ 9 : รูปแสดงระบบการรอยาและเวชภัณฑ์ผ่านทางจอ LCD ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวก

แก่ผู้ป่วย

1.2.9 ระบบนัดหมายและติดตามผู้ป่วย (appointment system)

ระบบการนัดหมายหรือนัดผู้ป่วยเพื่อติดตามการรักษาสามารถที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปบริหารจัดการได้เต็มรูปแบบ ทั้งการนัดผู้ป่วย เพื่อให้ได้ตรงกับเวลาที่แพทย์ออกตรวจ ในกรณีที่มีวันหยุดใหม่เกิดขึ้นก็สามารถทำการแจ้งผู้ป่วยได้ล่วงหน้าจากการรายรายชื่อที่ขึ้นตามตารางนัดหมายในกรณีแพทย์แจ้งลาสามารถยกเลิกก่อนและยกเลิกนัดได้ สามารถบริหารจัดการผู้ป่วยที่มารับการตรวจทั้งคนไข้ที่มาตรวจปกติและคนไข้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้การนัดข้อมูลสามารถทำได้ง่ายขึ้น เพราะแต่ละหน่วยงานบริการจะสามารถมองเห็นตารางการนัดหมายของแต่ละฝ่ายได้ทำให้สามารถเลือกวันมาตรวจซ้ำได้ตรงทั้งแพทย์และตรงตามเวลาที่สะดวกของผู้ป่วย

1.2.10 ระบบการส่งต่อผู้ป่วย (referral system)

แบบฟอร์มหรือรายงานสรุปรวมเพื่อการส่งต่อผู้ป่วย (referral form) เป็นการดึงเอาส่วนบันทึกข้างต้นทั้ง Clinical Information System (CIS) และการวินิจฉัย รวมทั้งผลการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการและผลการส่งตรวจด้านรังสีวิทยา ข้อมูลการรักษาต่าง ๆ ที่ได้ให้แก่ผู้ป่วย เพื่อเป็นการส่งรายละเอียดที่สำคัญแก่แพทย์ที่จะรับช่วงคุ้มครองรายนั้น ๆ ต่อไป

1.2.11 ระบบการเงิน (billing system)

สารสนเทศที่ช่วยในระบบการเงิน การทำบัญชีการเงินในประเทศต่าง ๆ การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายให้ตรงตามสิทธิ์ผู้ป่วยมืออยู่ ทำให้ลดการขาดทุนลงได้ในระดับหนึ่ง โดยสามารถรับการชำระทั้งระบบเงินสดและเครดิตพร้อมทั้งออกใบเสร็จเพื่อตั้งเบิกได้ตรงตามหลักเกณฑ์การขอ ช่วยสรุปงบดุลรายรับรายจ่ายรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน ไตรมาส หรือรายปีให้ผู้บริหารสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.3 ระบบสารสนเทศเพื่อการสนับสนุนการบริการและช่วยในการตัดสินใจ

ระบบสารสนเทศประเภทนี้มีหลากหลายระบบและโปรแกรมประยุกต์ในการสนับสนุนการให้บริการทางการแพทย์อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ มีความรวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายในด้านแรงงานของบุคลากรลง เช่น kiosk system เป็นระบบที่ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถซ่อมเหลือตอนเองได้ เช่น ในด้านข้อมูลการรักษาพยาบาล เจ็บป่วยเป็นโรคนี้แล้วควรไปรับบริการคลินิกเฉพาะโรคอะไร ทราบเวลาทำการ จำนวนผู้ป่วยและคิวเพื่อรอการตรวจเพื่อที่จะได้บริการจัดให้ผู้ป่วยรับการดูแลได้สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ระบบที่ใช้ kiosk เป็นตัวเสริม จะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ตั้งไว้ตามจุดเพื่อบริการให้ข้อมูลกับผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยไม่ต้องนั่งรออยู่จุดใดจุดหนึ่งผู้ป่วยสามารถที่จะไปรับประทานอาหารได้หรือสามารถทำกิจกรรมอย่างอื่นได้โดยไม่ต้องกังวล เพราะสามารถเช็คเวลาการอุดอิ่มการตรวจได้เป็นระยะ นอกจากนี้ ตู้ข้อมูล kiosk ยังสามารถที่จะช่วยในการ ตรวจสอบ (verify) สิทธิการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย โดยจะทำการเช็คสถานะของสิทธิว่าสิทธิที่ปรากฏยังใช้ได้ หมดอายุสิทธิ หรือต้องลงทะเบียนใหม่ ได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น Telelift หรือ vacuum system transport เป็นระบบสนับสนุนการบริการที่ช่วยในการส่งเวชระเบียน สิ่งส่งตรวจไปยังจุดหมายปลายทางที่ต้องการ เช่น ห้องปฏิบัติการเคมี ห้องเอ็กซเรย์ หน่วยบริการย่อยต่าง ๆ โดยไม่ต้องเปลี่ยนแรงงานคน โดยระบบจะมีศูนย์การควบคุมส่วนกลาง บริหารจัดการเส้นทางการส่งมีระบบคุณเตือน(alert system) หากมีการติดค้างของตู้ ดังนั้น การมีระบบจะช่วยทำให้การบริการผู้ป่วยรวดเร็วขึ้น เพราะเดิมผู้ป่วยหรือพนักงานบุคลากรส่วนนี้มาทำงานด้านอื่น ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ

รูปที่ 10 : แสดงระบบส่งอุปกรณ์ สิ่งส่งตรวจ เอกสารต่าง ๆ ทางการแพทย์ โดยระบบสูญญากาศ (vacuum)

รูปที่ 11 : แสดงระบบส่งอุปกรณ์ สิ่งส่งตรวจ เอกสารต่าง ๆ ทางการแพทย์โดยระบบ telelift ที่คณะแพทยศาสตร์ รพ. รามาธิบดี

Telecommunication คือระบบการสื่อสารทางไกล โดยมีศูนย์กลางในการควบคุม พลิตสื่อถ่ายทอดข่าวสารไปทั่วทุกจุดของโรงพยาบาลโดยผ่านระบบเสียงตามสาย ระบบเก็บบีบีทีวี ระบบเน็ตเวิร์ค ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถบริหารจัดการให้มีทั้งสาระความรู้ บันเทิง ข่าว เนื้อหาสาระที่สำคัญทางการแพทย์ รวมถึงแนะนำส่วนบริการและการเข้าถึงได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ที่คณะแพทยศาสตร์ รพ.รามาธิบดีได้มีศูนย์กลางในการให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้มารับบริการ โดยผ่านรายการ Rama channel ที่เน้นสื่อulatoryรูปแบบโดยเฉพาะรายการเพื่อสุขภาพ และแนะนำหน่วยบริการตามจุดต่าง ๆ ทำให้ผู้ป่วยสามารถเข้ารับบริการได้ง่าย โดยไม่ต้องกังวลว่า แต่ละขั้นตอนต้องทำอะไร อย่างไรบ้าง และอีกหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบเกี่ยวกับด้านนี้ก็คืองาน Rama CME จะเน้นจัดรายการวาระตีสุขภาพด้านต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจในเด็ก การปฐมนิเทศบาลเบื้องต้น โรคไข้เลือดออกเป็นการความรู้แก่ประชาชนและผู้ป่วยที่มารับการตรวจรักษา **teleconsultation/online consultation** เป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้คำปรึกษาออนไลน์ผ่านระบบ telemedicine ให้กับแพทย์ที่อยู่ตามโรงพยาบาลต่างจังหวัด โดยโรงพยาบาลที่เป็นโรงพยาบาลที่เป็นผู้จัดหรือ host จะจัดหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจให้ และมีการถามตอบหากมีกรณีศึกษาที่น่าสนใจหรือหาคำตอบไม่ได้ ส่วนการทำ online consultation จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการปรึกษาสำหรับหอผู้ป่วยคุกเงินในการปรึกษาเฉพาะด้านที่ต้องการความรับผิดชอบในการตัดสินใจรักษา โดยแพทย์ผู้ปรึกษานำเสนอผลการพิมพ์หรือสันทนาเล่าอาการความเจ็บป่วย และ/หรือส่งวิดีโอคลิปสั้น ๆ ของลักษณะอาการ ผลการตรวจลิ้นไฟฟ้า หัวใจหรือภาพถ่าย ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ไปให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ ในการให้คำปรึกษาและช่วยในการตัดสินใจ ทำให้ไม่จำเป็นต้องมีบุคลากรเฉพาะด้านหลายคนต้องมาอยู่ที่ห้องคุกเงินตลอด ตลอดจนสามารถปรึกษาผู้เชี่ยวชาญที่เป็นสาขาวิชาที่หายากได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ทำให้การคุกและผู้ป่วยมีทั้งคุณภาพ รวดเร็ว แต่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและอุปกรณ์เพื่อช่วยในการสนับสนุนอย่างเพียงพอ

1.4 ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามผู้ป่วย

เป็นระบบในการติดตามขั้นตอนการดูแลของผู้ป่วยว่ากำลังอยู่ในขั้นตอนไหน ระยะเวลาเป็นอย่างไร รอการตรวจนานเกินความจำเป็นหรือไม่ โดยสามารถทราบถึงแพทย์ผู้ดูแล ระยะเวลาอุบัติ สามารถแบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทดังนี้

1.4.1 ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามผู้ป่วยในระหว่างรับบริการ ที่มีใช้โดยทั่วไปก็คือระบบ time stamp หรือการเข้าและออก encounter ของแต่ละขั้นตอน ในการติดตามขั้นของบริการถ้าหันสมัยมากขึ้นก็จะเป็นระบบ RFID ซึ่งเป็นระบบที่น่าสนใจ เพราะสามารถบอกรอบตำแหน่งผู้ป่วยได้ real time จริง ๆ แต่เมื่อประมาณ 4-5 ปีก่อนอุปกรณ์ยังจัดว่ามีราคาแพง แต่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาใช้กับระบบ wireless lan ทำให้สนับสนุนราคางบประมาณในการติดตั้งลดลงมาก โดยมีประสิทธิภาพเพียงพอ เหมาะสมกับราคา บางโรงพยาบาลจากน้ำมาใช้ในการติดตามผู้ป่วยแล้วยังนำมาประยุกต์ใช้ ติดตามการเคลื่อนไหวของแพ้มะเรื้อรังเปลี่ยนผู้ป่วยได้ เช่นเดียวกัน แนวคิดหลังนี้ทำให้สามารถจัดเก็บ และค้นคืนประวัติผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.2 ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามผู้ป่วยเพื่อติดตามการรักษาและประชาสัมพันธ์ (follow up & customer relationship management: CRM) ระบบหลังสุดนี้เป็นการนัดผู้ป่วยที่ต้องการติดตาม การรักษา และเพื่อคงสภาพความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ เช่น การส่งSMS แจ้ง เตือนก่อนการมารับวัคซีนในผู้ป่วยเด็ก หรือแจ้งข่าวสารทางการแพทย์สำหรับสมาชิกในเรื่องที่พบ บอยในชีวิตประจำวัน การเฝ้าระวังโรค การรายงานโรคที่พบบ่อยในแต่ละฤดู และการดูแลรักษา สุขภาพ เป็นต้น

1.5 ระบบสารสนเทศเพื่อการวิจัยทางการแพทย์

ระบบสารสนเทศเพื่อการวิจัยทางการแพทย์เปรียบเสมือนขุมทรัพย์เพื่อนำหลักฐานเชิง ประจักษ์ในทางการแพทย์ (evidence base medicine: EBM) มาใช้ประกอบในการพิจารณาให้ทันสมัย ถูกต้อง และปลอดภัย จึงต้องมีการวางแผนฐานข้อมูลการวิจัยที่ดี มีระบบในการจัดเก็บ ค้นคืน เพย์พร์ และนับจำนวนการอ้างอิง (citation) เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับผลงานวิจัยที่คิดค้นขึ้นมา รวมถึง สามารถแลกเปลี่ยน nok statistic สำหรับกรณีรายศึกษาหรือวิจัยที่เป็นโรคที่รักษายาก หรือต้องอาศัย ประสบการณ์หรือผลจากการวิจัยมาเป็นตัวช่วยในการสนับสนุนการตัดสินใจ เป็นต้น

บทสรุป

การใช้สารสนเทศในทางการแพทย์และสาธารณสุขในยุคปัจจุบันนี้ อาจแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ เป็น 2 ด้านก็คือ การใช้สารสนเทศในเชิงข้อมูล (information usage) การจัดเก็บ การค้นคืน การใช้ การวิจัย การนำข้อมูลเหล่านี้มาช่วยในการตัดสินใจ (decision support) และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (technology usage) เข้ามาสนับสนุนการทำงานทั้งในด้าน ซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ เครื่องข่าย และการ

สื่อสาร โทรคมนาคม (network and communication) โดยมีการใช้งานในลักษณะที่ค่อนข้างจำเพาะต่อ วิชาชีพ ซึ่งถ้าดูจากภายนอกอาจไม่คิดว่าในวงการแพทย์มีการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศอย่าง มากmaymany ช่วยในการทำงาน การตัดสินใจ การค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนพัฒนาไปสู่ระบบช่วย การตัดสินใจหรือระบบปัญญาประดิษฐ์เพื่อช่วยในการตัดสินใจรักษาโรค แต่เนื่องจากแนวคิดทางการแพทย์ยังคงมีความเป็นเอกลักษณ์คือมีความเป็น professional ที่มีลักษณะใช้การประกอบโรคศิลป์ หรือใช้ศาสตร์และศิลป์ในการตัดสินใจ ดังนั้นบางครั้งการใช้เทคโนโลยีทั้งหมดหรือใช้กฎترรกะที่ตายตัว จึงใช้ไม่ได้เสมอไปในวงการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์จึงยังคงมีความสำคัญ แต่เทคโนโลยี สารสนเทศจะยังคงมีประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ จำลอง การดูแลสุขภาพของประชาชนขั้นต้น โดยไม่ใช่เรื่องที่เจ็บป่วยร้ายแรง การสนับสนุนการดูแล ผู้ป่วยที่มารับบริการในทุก ๆ ขั้นตอน การเฝ้าระวังโรค การติดต่อสื่อสาร การปรึกษาต่าง ๆ อาจกล่าว ได้ว่าในขณะนี้การบริการทางการแพทย์ที่ให้กับประชาชนได้มีเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาพนวก พสมพسانรวมกันจนไม่สามารถแยกออกได้ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทั้งผู้ให้บริการและ ผู้รับบริการควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอย่างมาก เพราะในอนาคตเทคโนโลยี สารสนเทศจะมีบทบาทอย่างมากต่อด้านการรักษาพยาบาล รวมไปทั่วทุก ๆ ด้านในการดำเนิน ชีวิตประจำวันอย่างที่เรามาสามารถปฏิเสธและหลีกเลี่ยงได้

บรรณานุกรม

ศักดา อาจองค์. (2548). การใช้เทคโนโลยีเวชสารสนเทศทางการแพทย์ฉุกเฉิน (EDIS).

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข. (เอกสารประกอบคำนarrรยาเรื่อง “เตรียม ER รับภัยพิบัติใหม่ในสิบปีหน้า” จัดโดยสมาคมเวชศาสตร์ฉุกเฉินแห่งประเทศไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 29 สิงหาคม-2 กันยายน 2548)

Arenson, R.L., Andriole K.P., Avrin D.E., & Gould RG. (2000). Computers in imaging and health care: Now and in the future. **J. Digit. Imaging**, 11, 145-56.

Soar, J., & Seo, Y. (2007). Health and aged care enabled by information technology. **Ann N Y Acad Sci**, 11, 154-61.

Ratib O., Swiernik, M., & McCoy, J.M. (2003). From PACS to integrated EMR. **Comput Med Imaging Graph**, 3, 207-215.

Troselj, M., & Fanton, D. (2005). Computerization and the importance of information in health system, as in health care registry. **Acta Med Croatica**, 251-7.

เทคโนโลยีบูรณาการประยุกต์ในการสอนภาษาไทยตามสภาพจริง

เกตุศักดิ์ ไบกา กอง*

บทนำ

ในปัจจุบันการสอนเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังคงให้ความสำคัญที่การสอนวิชาสามัญและวิชาเฉพาะ ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยการศึกษาวิชาสามัญและวิชาเฉพาะก็เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ในจำนวนนี้ก็มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับทักษะทางสารสนเทศเป็นเพียงส่วนหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ การสืบค้นสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศที่ค้นหามาได้ในการแก้ปัญหารือการจัดทำผลงานตามความสนใจของนักเรียน หากพิจารณาถึงความสำคัญของความรู้ทางทักษะสารสนเทศในสภาพการณ์ปัจจุบันที่ผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจนนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้น การบรรจุวิชาการรู้สารสนเทศไว้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาก็อาจมีความเป็นไปได้ เนื่องจากการรู้สารสนเทศเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของผู้เรียน ถ้าในอนาคตผู้เรียนต้องใช้ความรู้ความสามารถและทักษะด้านการรู้สารสนเทศเป็นรายวิชาหนึ่งในการสอนเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาด้วยแล้ว สิ่งที่ผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการปรับปรุงวิธีการสอน รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และการประเมินการรู้สารสนเทศ

บทความนี้มุ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของการประเมินการรู้สารสนเทศและรูปแบบของการประเมินการรู้สารสนเทศที่เหมาะสม ซึ่งจะใช้ในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สอนในรายวิชาการรู้สารสนเทศที่เป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรหรือเป็นเนื้อหาที่บูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่นๆ และเป็นประโยชน์สำหรับบรรณาธิการที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดที่จะนำความรู้ที่ปรากฏในบทความนี้ไปใช้ในการประเมินความรู้ความสามารถ

* อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของผู้เรียนและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศให้มีความเหมาะสมสมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สาระสำคัญในบทความนี้มุ่งนำเสนอวิธีการประเมินที่เรียกว่า “การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ” ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศ เพราะเป็นการประเมินความรู้ความสามารถตามสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียนและได้ผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนจากผลการประเมินที่ใช้เครื่องมือการประเมินในรูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งนำเสนอเครื่องมือสำคัญที่เรียกว่า “รูบริก (rubrics)” อีกด้วย

ลักษณะของการประเมินการรู้สารสนเทศ

ในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้จัดจะต้องคำนึงถึงวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practice) ที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ 10 องค์ประกอบ ได้แก่ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ การวางแผน โปรแกรม การสนับสนุนจากผู้บริหาร การเชื่อมโยงกับหลักสูตร ความร่วมมือ วิธีการสอน บุคลากร การจัดกิจกรรม เชิงรุก และการประเมิน/การประเมินผล สำหรับองค์ประกอบด้านการประเมินนับเป็นองค์ประกอบ ประการสุดท้ายเนื่องจากเป็นการประเมินระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่จัดขึ้น โดยการประเมินการรู้สารสนเทศจะมีแนวปฏิบัติที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน ประการแรก เป็นการประเมินโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่ผู้จัดโปรแกรมจัดขึ้นว่าได้กำหนดแผนงานที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการเข้ากับรายวิชา การประเมินหลักสูตร และการประเมินผลการจัดโปรแกรมอย่างไรบ้าง โดยใช้วิธีการประเมินในหลายลักษณะ เช่น การประเมินผล ยอด การประเมินผลรวม การประเมินในภาคการศึกษา การประเมินในระยะยาว เป็นต้น ประการที่ 2 เป็นการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยใช้วิธีประเมินหลายรูปแบบ เช่น การประเมินโดยผู้สอน การประเมินโดยเพื่อน และการประเมินตนเอง โดยมุ่งเน้นความรู้ที่ผู้เรียนได้รับและการปฏิบัติงานที่ผู้สอนได้มอบหมายในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งต้องใช้เครื่องมือการประเมินในหลายรูปแบบ (Association of College & Research Libraries, 2003)

การจัดโปรแกรมการศึกษาในอดีตเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสอนเนื้อหามากกว่าการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จากการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ซึ่งมีลักษณะที่ต่างจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่คำนึงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญ โดยมุ่งจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนให้มีลักษณะเป็นผู้เรียนที่มีความเข้าใจและมีความรอบรู้ในสิ่งที่เรียน และประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนจากความก้าวหน้าของผลการปฏิบัติงาน (Thomas, 1999, p.137) ซึ่งการประเมินผู้เรียนโดยใช้

ผลการปฏิบัติงานดังกล่าวที่ได้นำมาใช้ในการประเมินโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นและการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของผู้เรียน โดยมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความต้องการสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ การประเมินแหล่งสารสนเทศและสารสนเทศที่ค้นหามาได้ และการใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของการประเมินการรู้สารสนเทศที่ศิรินัย สไตรปลิง (Stripling, 1994, p.78) ระบุว่า ลักษณะที่สำคัญไว้ 4 ประการ คือ (1) การประเมินสามารถวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ (2) การประเมินเป็นวิธีวัดความรู้ความสามารถที่มีความน่าเชื่อถือและได้ผลการประเมินที่สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินไม่ใช่ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ประเมิน (3) การประเมินสามารถวัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถในระดับใด และ (4) การประเมินจะต้องได้ผลสะท้อนกลับที่ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้แก่ การปรับปรุงวิธีสอน สื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการรู้สารสนเทศ

การประเมินนับเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการบูรณาการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ทราบว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผลการประเมินสามารถนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ทั้งในส่วนของรายละเอียดหลักสูตร วิธีการสอน และรูปแบบของการเรียนรู้ และใช้ในการจัดและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ตลอดจนการแสดงถึงความก้าวหน้าจากการเรียนรู้และความรอบรู้ของผู้เรียนที่แท้จริงด้วย

การประเมินการรู้สารสนเทศเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้จัด โปรแกรมการรู้สารสนเทศนี้ ผู้จัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการรู้สารสนเทศ ซึ่ง เว็บเบอร์และ Johnston (Webber & Johnston, 2003, pp.106-108) ระบุว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ดังนี้

(1) เป็นจุดมุ่งหมายของการประเมินที่ผู้จัดโปรแกรมจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินให้มีความชัดเจนทั้งในส่วนของผู้จัดและในส่วนของผู้เรียน รวมทั้งกำหนดว่าผลการประเมินที่ได้จะใช้เพื่อการปรับปรุงการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในทักษะการรู้สารสนเทศอย่างไรบ้าง

(2) เป็นเงื่อนไขของการประเมินที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โดยผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้วิธีประเมินและเครื่องมือการประเมินในรูปแบบเดียวกันเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงของผลการประเมิน และควรคำนึงถึงความถูกต้องของผลการประเมินที่เกิดจากความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ประเมินทุกคนและมาตรฐานของการให้คะแนนในแบบเดียวกัน

(3) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนระดับความรู้ความสามารถในขั้นสูงของผู้เรียนและเป็นความสามารถที่แท้จริง

(4) เป็นแนวคิดและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เกี่ยวกับผลที่เกิดจากการเรียนรู้ และวิธีการหรือพฤติกรรมที่เป็นตัวกำหนดการเรียนรู้ ซึ่งผลการประเมินที่ได้จะเป็นสิ่งที่แสดงระดับความรู้ความสามารถในขั้นสูงของผู้เรียน

องค์ประกอบของการประเมินการรู้สารสนเทศ

การจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศมีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงการสอน การเรียนรู้ และการประเมินเข้าด้วยกัน ซึ่งการสอนเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดขอบเขต ความต้องการสารสนเทศ ความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนทักษะการรู้สารสนเทศได้ดำเนินการไปพร้อมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ แล้ว วิธีการที่จะช่วยให้ทราบว่า กระบวนการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศและรูปแบบของการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินผลกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอนและวิธีการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

การประเมินการรู้สารสนเทศประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ (Lindauer, 2004, pp.122-126)

ส่วนที่ 1 สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยการจัดหลักสูตรที่กำหนดเป้าหมายให้แสดงผลลัพธ์หรือสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนในขอบเขตของการใช้ห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศ โดยกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ไว้ในประมวลรายวิชา ตลอดจนวิธีสอนและวิธีประเมินผล การปฏิบัติงานที่แสดงความรู้ความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนและบรรณาธิการจะต้องร่วมมือกันในการประเมินทักษะดังกล่าว ในส่วนของห้องสมุดพิจารณาจัดหลักสูตรที่เน้นกิจกรรมเชิงรุกให้กับผู้ใช้บริการ โดยจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรที่เปิด

สอนในสถาบันและให้มีการประเมินผลกิจกรรมที่จัดขึ้น นอกจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้นแล้ว ผู้เรียนอาจจะเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นภายในสถาบัน

ส่วนที่ 2 เป็นส่วนประกอบของโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่ประกอบด้วยการจัดทำแผนการสอนและแผนการประเมินโดยผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันจัดเตรียมขึ้น ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายของการประเมินโดยพิจารณาจากพันธกิจและเป้าหมายของสถาบัน การกำหนดรูปแบบการวัดความรู้ ความสามารถของผู้เรียน รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการเชื่อมโยงการรู้สารสนเทศโดยบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่างๆ การจัดอบรมให้กับผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการสอนการรู้สารสนเทศ การประเมินหลักสูตร และการประเมินสถาบัน ตลอดจนการกำหนดระยะเวลาและวิธีดำเนินการ เกี่ยวกับการปรับปรุงแผนการสอนและการประเมิน

ส่วนที่ 3 เป็นผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนโดยใช้หลักการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างและมีความรู้ทางทักษะสารสนเทศเป็นอย่างไร โดยใช้วิธีรวมผลการปฏิบัติงานในหลายลักษณะ รวมทั้ง การประเมินการสอนของผู้สอนในด้านวิธีสอน หลักสูตร และสื่อประกอบการสอนว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

วิธีการประเมินการรู้สารสนเทศ

การประเมินการรู้สารสนเทศของผู้เรียนสามารถดำเนินการได้ 3 วิธีดังนี้

วิธีที่ 1 การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นวิธีประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนในความรับผิดชอบของผู้ประเมินซึ่งเป็นนักวิชาการหรือบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่จะทำการประเมินและมีความรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน การประเมินวิธีนี้ ผู้เชี่ยวชาญนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นผู้ตัดสินใจประเมินจากผลการวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย

วิธีที่ 2 การประเมินตนเองของผู้เรียน เป็นวิธีการประเมินที่ผู้เรียนรับผิดชอบในการประเมินความรู้ความสามารถของตนเองภายหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผู้เรียนจะประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้ ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองหรือทั้งหมดทดสอบวัดระดับการรู้สารสนเทศ ซึ่งการประเมินด้วยวิธีนี้ผู้เรียนมักจะประเมินความรู้ความสามารถของตนเองในระดับที่สูงเกินความเป็นจริง จึงอาจทำให้ได้ผลการประเมินที่ไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริง

วิธีที่ 3 การประเมินโดยเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นวิธีการประเมินโดยผู้เรียนที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกันจะรับผิดชอบในการประเมินความรู้ความสามารถของเพื่อนที่ทำงานกลุ่มร่วมกัน การประเมินด้วยวิธีนี้มีลักษณะเป็นการประเมินการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น และคำแนะนำระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มซึ่งจะนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (Webber & Johnston, 2003, p.108)

ในการเลือกวิธีการประเมินการรู้สารสนเทศนั้น ผู้สอนควรเลือกใช้วิธีประเมินหลายๆ วิธีควบคู่กันไป เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่แสดงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้เรียน การเลือกวิธีการประเมินการรู้สารสนเทศจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ

(1) เวลาที่ใช้ในการประเมิน ผู้สอนหรือผู้ประเมินจะต้องกำหนดช่วงเวลาของการประเมินให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบกำหนดเวลาสำหรับการจัดเตรียมผลการปฏิบัติงานหรือเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินในแต่ละครั้ง

(2) งบประมาณที่จะใช้ในการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องวางแผนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินการรู้สารสนเทศ

(3) ทรัพยากรบุคคล ผู้สอนวางแผนเกี่ยวกับการจัดเตรียมบุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน และผู้ช่วยผู้ประเมิน

การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้เปลี่ยนจากการใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถเพียงอย่างเดียวไปสู่การประเมินที่เป็นทางเลือกใหม่ ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการวัดความคิดเชิงวิเคราะห์และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่จะวางแผนการออกแบบการประเมินและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนร่วมกัน จากนั้นผู้เรียนและเพื่อนร่วมชั้นจะประเมินการเรียนรู้จากผลการปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้นและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ (Thomas, 1999, pp.137-138) การประเมินที่เป็นทางเลือกใหม่ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า “ การประเมินตามสภาพจริง ” ซึ่ง ไอเซน เบิร์ก (Eisenberg et al., 2004, p.101) อธิบายว่าเป็นการประเมินการเรียนรู้ที่สะท้อนการเรียนรู้จริงของผู้เรียน ความก้าวหน้าในการเรียนรู้และกระบวนการที่เป็นทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในขณะที่โทมัส (Thomas, 1999, p.139) กล่าวว่าเป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายให้ความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนกับวิธีวัดผลจากการเรียนรู้หรือวิธีประเมินผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การประเมินตามสภาพจริงจึงเป็นการพิจารณาผลการเรียนรู้และการนิเทศการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนหรือการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม ซึ่งผู้สอนพิจารณาความรู้ความสามารถของผู้เรียนโดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

การประเมินตามสภาพจริงมีลักษณะสำคัญคือ การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ชีวิตจริงด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อยู่ตลอดเวลาและการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และเป็นผลสะท้อนจากการปฏิบัติที่ผู้เรียนจะต้องวางแผนการเรียนรู้ของตนเองจากความชอบหมายงานของผู้สอนแล้วนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและการประเมินผลความก้าวหน้าจากการปฏิบัติงานของตนเอง (Stripling, 1994, p.87) การประเมินตามสภาพจริงที่นำมาใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศมี 3 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยในการประเมิน

การประเมินตามสภาพจริงจะบรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จของการเรียนรู้ได้นั้น จึงอยู่กับความสามารถของผู้สอนในการเชื่อมโยงความรู้ที่ต้องการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นความรู้ที่จะนำไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง โดยเฉพาะการจัดหลักสูตรที่เอื้อต่อการเข้าถึงสารสนเทศและทรัพยากรการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ร่วมกับความรู้พื้นฐานที่มีอยู่เดิมเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้การกำหนดกรอบของหลักสูตรตามสภาพจริงจะเกิดขึ้นจากความร่วมมือของผู้เรียน เพื่อร่วมชี้น แลผู้สอน โดยผู้สอนกำหนดเวลาสำหรับการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาที่เหมาะสมในการผลิตผลงานที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด (Thomas, 1999, p.139)

2. เนื้อหาของการรู้สารสนเทศ

การประเมินตามสภาพจริงจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเนื้อหาตามสภาพจริง ประกอบด้วยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศ 5 ประการ (1) เนื้อหาที่นำเสนอแนวคิดหรือประเด็นสำคัญที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ (2) เนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยงหลักสูตรและแนวทางการปฏิบัติของสถาบันการศึกษาให้เข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียนและเนื้อหาที่ผู้สอนจะกำหนดขึ้นในรายวิชา (3) เนื้อหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่เป็นสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน เป็นการเชิญกับปัญหาต่างๆ และการนำความรู้ไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง (4) เนื้อหาที่มุ่งเน้นความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยผู้สอนจะพิจารณาว่าความรู้ใดบ้างที่ผู้เรียนยังขาดอยู่และมี

เนื้อหาใดบ้างที่จะนำเสนอไว้ในรายวิชา และ (5) เนื้อหาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิดขึ้นสูงในการเรียนรู้ (Stripling, 1994, p.79)

3. ลักษณะของการเรียนรู้

การประเมินตามสภาพจริงมีความสัมพันธ์กับลักษณะของการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเพื่อการประเมินการรู้สารสนเทศ 4 ประการ (1) ความร่วมมือกันของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำโครงการที่ได้รับมอบหมายให้ทำเป็นงานกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มจะร่วมมือกันในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด (2) การเข้าถึงเครื่องมือและทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อใช้ค้นหาสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการจากแหล่งต่างๆ โดยผู้สอนประเมินการเรียนรู้ในด้านความคิดสร้างสรรค์ของการใช้สารสนเทศที่ค้นหามาได้ (3) การใช้คุณลักษณะของตนเองในการพิจารณาว่ารูปแบบที่เหมาะสมของ การเรียนรู้และวิธีการประเมินการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดกรอบของการเรียนรู้และเนื้อหาที่จะนำเสนอเป็นผลการปฏิบัติงาน (4) ความยืดหยุ่นในด้านเวลาที่ผู้เรียนใช้ในระหว่างการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนไม่ควรกำหนดเวลาสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ตายตัว เนื่องจากผู้เรียนอาจต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อเรื่องที่สนใจในระยะเวลาที่แตกต่างกัน สิ่งที่ผู้สอนมุ่งหวังในการเรียนรู้ของผู้เรียนก็คือความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานและการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ (Stripling, 1994, pp. 80-81)

รูปแบบของการประเมินตามสภาพจริง

การจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศในสถาบันการศึกษาอาจกำหนดรูปแบบการประเมินการรู้สารสนเทศไว้หลายลักษณะ เช่น การใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน การสอบตามผ่านทางอินเทอร์เน็ต การใช้แบบสอบถาม การประเมินจากการบรรยายที่ผู้เรียนรวมรวมมาใช้ในการทำรายงาน การจัดกลุ่มสอนหนาเพื่อให้ทราบว่าพฤติกรรมในการแสวงหาสารสนเทศของผู้เรียน การประเมินความรู้ความเข้าใจทางทักษะสารสนเทศของผู้เรียนจากการเขียนรายงานที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์และกลยุทธ์การสืบค้นที่ใช้ในการค้นหาสารสนเทศ การเลือกใช้สารสนเทศประกอบการเขียนรายงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งการประเมินการรู้สารสนเทศจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจกระบวนการคิดที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น (Fullerton & Leckie, 2002, p.200)

การประเมินตามสภาพจริงที่นำมาใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศนั้นมีหลายรูปแบบ ด้วยกัน รูปแบบการประเมินที่ได้รับความนิยมและเหมาะสมที่จะใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศมากที่สุด ได้แก่ แบบทดสอบ เพิ่มสะสางงาน ผลการปฏิบัติงาน และการติดต่อเป็นส่วนตัวกับผู้เรียน

1. แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือประเมินการรู้สารสนเทศที่จัดทำได้ง่ายและรวดเร็วกว่า เครื่องมือประเภทอื่น ซึ่งใช้ในการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนด้วยการวัดความรู้เฉพาะ เนื้อหาที่สำคัญ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะต้องประกอบด้วยข้อคำถามที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้ ความคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสาระน้ำไปใช้ในชีวิตจริง ได้ และเป็นแบบทดสอบที่ผ่านขั้นตอนของการทดลองใช้เพื่อหาความเที่ยงตรงก่อนที่จะนำไปใช้จริง เพื่อให้ทราบว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นนั้นสามารถวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้ตรงตาม วัตถุประสงค์หรือไม่ การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐาน โดยใช้ เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบrikที่มีความเหมาะสมในการประเมินการรู้สารสนเทศมากที่สุด (Stripling, 1994, pp. 81-82 ; Thomas, 1997, p. 140) นอกจากการจัดทำแบบทดสอบจะง่ายและรวดเร็วแล้ว แจ็คสัน(Jackson, 1994, pp. 26-27) อธิบายว่าแบบทดสอบเป็นเครื่องมือที่ผู้สอนสามารถตรวจให้ คะแนนได้ง่าย ผู้จัดทำแบบทดสอบจะต้องคำนึงถึงความทันสมัยของเนื้อหาที่จะนำมาเป็นข้อคำถาม ในแบบทดสอบ และความเหมาะสมของการใช้แบบทดสอบในการประเมินกระบวนการทำงานหรือ วิธีปฏิบัติของผู้เรียน เนื่องจากการประเมินในลักษณะดังกล่าวมักไม่นิยมใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ ในการประเมิน เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องการฝึกทักษะความรู้ในกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือการประเมินผล

2. เพิ่มสะสางงาน เป็นการรวบรวมงานหรือผลงานของผู้เรียนจากการเขียนที่แสดงให้เห็น ถึงความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ความก้าวหน้า กระบวนการเรียนรู้ และลักษณะนิสัยของผู้เรียนแต่ ละคน ผลงานที่นำมารวบรวมในเพิ่มสะสางงานจะเป็นงานที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนจัดทำขึ้นเป็น รายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม โดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ได้ กำหนดขึ้นร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การประเมินการรู้สารสนเทศในรูปแบบนี้เป็นการ รวบรวมและจัดเก็บผลงานของผู้เรียน เอกสารแสดงผลการประเมิน และคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ ของผู้สอนไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งการตัดสินผลงานจะใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบrikที่จะช่วยให้ ผู้เรียนได้ทราบเกณฑ์การประเมินก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน (Stripling, 1994, pp. 82-84 ; Thomas, 1999, p. 140) อนึ่ง การจัดเก็บผลงานไว้ในเพิ่มสะสางงานอาจใช้เวลาค่อนข้างมากในการรวบรวม ผลงานของผู้เรียน ตลอดจนเอกสารหรือบันทึกความที่ผู้เรียนได้ค้นพบมาเพื่อใช้ประกอบในการทำ

รายงาน (Eisenberg et al., 2004, p.104) การพัฒนาเพื่อสะส่วนเป็นงานที่ผู้สอนจะต้องประมวลผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยพิจารณาให้คะแนนจากผลงานชิ้นสุดท้ายและจัดเก็บผลการเรียนรู้ไว้ในแฟ้มสะส่วนและพิจารณาว่างงานที่จัดเก็บนั้นสะท้อนกระบวนการในการรู้สารสนเทศและเนื้อหาของหลักสูตรอย่างไร (Donham & Stein, 1999, p. 221) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้แฟ้มสะส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความก้าวหน้าของตนเอง ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สอนได้เห็นพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาผลลัพธ์ทางการเรียนให้ดีขึ้นด้วย

3. ผลการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือประเมินการรู้สารสนเทศที่เป็นผลจากการปฏิบัติงานของผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามการมอบหมายงานของผู้สอน การประเมินด้วยผลการปฏิบัติงานเป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ประสบการณ์จริงในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การจัดทำผลการปฏิบัติงานเป็นวิธีที่ช่วยให้เกิดความเป็นอิสระในกระบวนการคิดหรือการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของประเด็นที่จะศึกษาและเวลาที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้า โดยผู้เรียนจะต้องใช้เวลาในชั้นเรียนให้เกิดประโยชน์ในการจัดทำผลงานของตนเอง (Stripling, 1994, pp.84-85) สำหรับการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอาจเป็นการจัดแสดงผลงานในรูปของการจัดนิทรรศการ การสาธิต หรือการจัดอภิปรายจากสิ่งที่นำเสนอเป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก็ได้ (Thomas, 1999, pp. 140-141) อย่างไรก็ตาม การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผลการปฏิบัติงาน ผู้สอนอาจจะต้องพิจารณาประเมินทั้งในส่วนของกระบวนการปฏิบัติงานและผลงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นควบคู่กันไป เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีวิธีการทำงานและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร

4. การติดต่อเป็นส่วนตัวกับผู้เรียน เป็นรูปแบบของการประเมินผลย่อยที่นำมาใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศ โดยใช้การสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการติดต่อเป็นส่วนตัวกับผู้เรียนเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยการประเมินในรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด ทัศนคติ และพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่ ตลอดจนความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง และยังช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนและสามารถให้ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ได้ในทันที (Stripling, 1994, p.86) อนึ่ง การประเมินการรู้สารสนเทศด้วยวิธีนี้ยังเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือการอภิปรายร่วมกันในสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินการเรียนรู้ที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (Thomas, 1999, p. 141)

รูบริคกับการประเมินการรู้สารสนเทศ

รูบริค (rubrics) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีลักษณะเป็นตารางแสดงให้ทราบว่าสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียนอะไรบ้างและการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ใช้การวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยผู้สอนจะประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนในการเรียนรู้ของผู้เรียนและกำหนดเป็นแนวทางเพื่อการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ (Eisenberg et al., 2004, pp. 104-106) เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบรายละเอียดของผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยมหรือลักษณะผลงานที่ไม่เป็นที่ยอมรับ โดยผู้เรียนจะทราบเกณฑ์การให้คะแนนก่อนการศึกษาค้นคว้าและการจัดทำผลงาน (Donham & Stein, 1999, p.214) รูบริคเป็นการบรรยายผลการปฏิบัติงานที่มีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพของการประเมิน โดยกำหนดระดับคุณภาพจากคะแนนสูงสุดไปถึงต่ำสุด ช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาปรับปรุงการทำงานให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และการทำงานของตนเองจนสามารถพัฒนาเป็นผลงานที่ดีที่สุดต่อไป

รูบริคที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (1) รูบริคภาพรวม (holistic rubrics) เป็นเกณฑ์การให้คะแนนผลรวมทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยชิ้นงานจำนวนมากที่มีลักษณะคล้ายกันหรือมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้การจัดแบ่งกลุ่มชิ้นงานและให้คะแนนทำได้โดยง่าย และ (2) ประเภทที่สอง คือ รูบริคเชิงวิเคราะห์ (analytic rubrics) เป็นเกณฑ์การให้คะแนนผลงานที่แยกออกเป็นประเด็นตามประเภทของกิจกรรมที่ประกอบด้วยประเด็นการประเมินจำนวนมาก โดยนำคะแนนที่ประเมินได้มารวมเป็นผลสรุปรวม การใช้รูบริคทั้ง 2 ประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับการประเมินการเรียนรู้ 2 รูปแบบ (1) การประเมินผลย่อย (formative assessment) เป็นการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามความมุ่งหวังของผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคในการให้คะแนนนำที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำผลงานตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ การประเมินรูปแบบนี้เป็นการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (2) การประเมินผลรวม (summative assessment) เป็นการประเมินผลงานชิ้นสุดท้ายที่ผู้เรียนจัดทำขึ้น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคในการตัดสินเพื่อให้คะแนน (Jackson & Larkin, 2002, pp. 40-41) อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้รูบริคให้สอดคล้องกับรูปแบบของการประเมินเป็นสิ่งที่ผู้สอนหรือผู้ประเมินควรคำนึงถึงด้วย เช่น การใช้รูบริคภาพรวมกับการประเมินผลรวมเพื่อให้ทราบผลลัพธ์ที่แสดงถึงความสามารถของผู้เรียนภายหลังจากการประเมินผลการสอนสิ้นสุดลง หรือ การใช้รูบริค

เชิงวิเคราะห์กับการประเมินผลอย่างเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานหรือแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการทำงานโดยมุ่งหวังที่จะให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น เป็นต้น

ในการใช้รูบrikเพื่อการประเมินการรู้สารสนเทศช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนดังนี้

- (1) ผู้เรียนจะทราบเกณฑ์การให้คะแนนของผลการปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติงาน
- (2) ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการตรวจสอบความถูกต้องของผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง
- (3) ผู้เรียนจะตระหนักรถึงงานที่มีคุณภาพโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน
- (4) ผู้เรียนใช้รูบrikในการตรวจสอบผลงานที่ทำขึ้นก่อนที่จะมีการปรับปรุงแก้ไข
- (5) ผู้เรียนสามารถใช้รูบrikที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อการเรียนรู้ตามความต้องการได้ (Jackson & Larkin, 2002, p.41)

ดังนั้น การใช้รูบrikในการประเมินการรู้สารสนเทศจึงเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนที่จะได้เรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นและความพยายามของผู้เรียนที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่ความสำเร็จ

ตัวอย่างการประเมินการรู้สารสนเทศโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบrikที่จัดทำขึ้นโดย Colorado Department of Education กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าจะต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องใดบ้าง โดยจัดแบ่งความรู้และความสามารถของผู้เรียนออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การสร้างผลงานที่มีคุณภาพ การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ การมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม และการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยความรับผิดชอบและมีจริยธรรม

การจัดทำรูบrik ได้ออกแบบในรูปของตารางแสดงเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นลักษณะสำคัญของผู้รู้สารสนเทศและคุณภาพที่ใช้วัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน 4 ระดับ ดังตารางต่อไปนี้ (Colorado Department of Education, 1994, p. 5, 7)

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	มีความรู้ ความสามารถ ในเบื้องต้น	มีความชำนาญ เพียงบางส่วน	มีความชำนาญ	มีความรู้ ความสามารถ ในขั้นสูง
1. ผู้เรียนในฐานะผู้แสวงหาความรู้	- ต้องการคำแนะนำ และความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในการระดูความต้องการสารสนเทศ ได้ในบางครั้ง และขอคำแนะนำจากบุคคลอื่นในการค้นหา และใช้สารสนเทศสารสนเทศ	- ระบุความต้องการสารสนเทศ ได้ในบางครั้ง และขอคำแนะนำจากบุคคลอื่นในการค้นหา และใช้สารสนเทศ	- กำหนดความต้องการสารสนเทศ และบ่อยครั้งที่สามารถแก้ปัญหาด้วยการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลาย	- รู้ความต้องการสารสนเทศ และมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาด้วยการเลือกและประมวลผลสารสนเทศ
2. ผู้เรียนในฐานะผู้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพ	- พยายามจัดทำผลงานตามมาตรฐานที่บุคคลอื่นกำหนดไว้	- ต้องการความช่วยเหลือเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานที่ดีและต้องการได้รับการสนับสนุนการจัดทำผลงาน	- เปรียบเทียบผลงานของตนเอง กับตัวแบบ และใช้ตัวแบบเป็นตัวอย่างในการจัดทำผลงาน	- จัดทำผลงานที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผลงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐานขั้นสูง
3. ผู้เรียนในฐานะผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง	- มีปัญหาในการเลือกทรัพยากรสารสนเทศด้วยตนเอง และต้องการให้บุคคลอื่นค้นหาคำตอบให้	- รู้ความต้องการของตนเอง แต่ต้องการให้บุคคลอื่นช่วยค้นหาสารสนเทศให้	- เลือกทรัพยากรสารสนเทศและสืบค้นสารสนเทศด้วยตนเอง และค้นหาสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการได้เป็นจำนวนมาก	

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	มีความรู้ ความสามารถ ในเบื้องต้น	มีความชำนาญ เพียงบางส่วน	มีความชำนาญ	มีความรู้ ความสามารถ ในขั้นสูง
4. ผู้เรียนในฐานะสมาชิกกลุ่ม	- ต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อการทำงานกลุ่มและมีความยุ่งยากที่จะรับผิดชอบในการช่วยทำงานกลุ่ม	- มีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มด้วยการนำเสนอความคิดเห็นและแนวคิดต่างๆ แต่ไม่ได้รับการยอมรับ จึงต้องพึ่งการตัดสินใจของบุคคลอื่น	- มีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการช่วยทำงานกลุ่มประเมินและใช้สารสนเทศเพื่อการทำงานกลุ่ม	- มีความพร้อมในการเป็นผู้นำ การอำนวยการและควบคุม ประเมินผล หรือการมีส่วนร่วมในการกลุ่ม และทำงานร่วมกับคนอื่นๆ เพื่อสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ผู้เรียนในฐานะผู้ใช้สารสนเทศที่มีความรับผิดชอบ	- ค้นหาสารสนเทศ และใช้หรือสำเนาสารสนเทศนั้นๆ ได้โดยตรง และต้องการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องและ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน	- ให้เกียรติกับบุคคลที่เป็นเจ้าของแนวคิด เมื่อต้องการใช้แนวคิดที่แตกต่าง และพยายามที่จะใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องและใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน	- ไม่คัดลอกงานของบุคคลอื่น มีความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องและใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน	- ปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัลและแนวปฏิบัติต่างๆ ให้คำแนะนำบุคคลอื่นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและสามารถโต้เถียงถึงความถูกต้องในความคิดของตนเองมีบุคคลอื่นคัดค้านพร้อมทั้งยอมรับและควรพิสูจน์ในเชิงบุคคลอื่นในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

บทสรุป

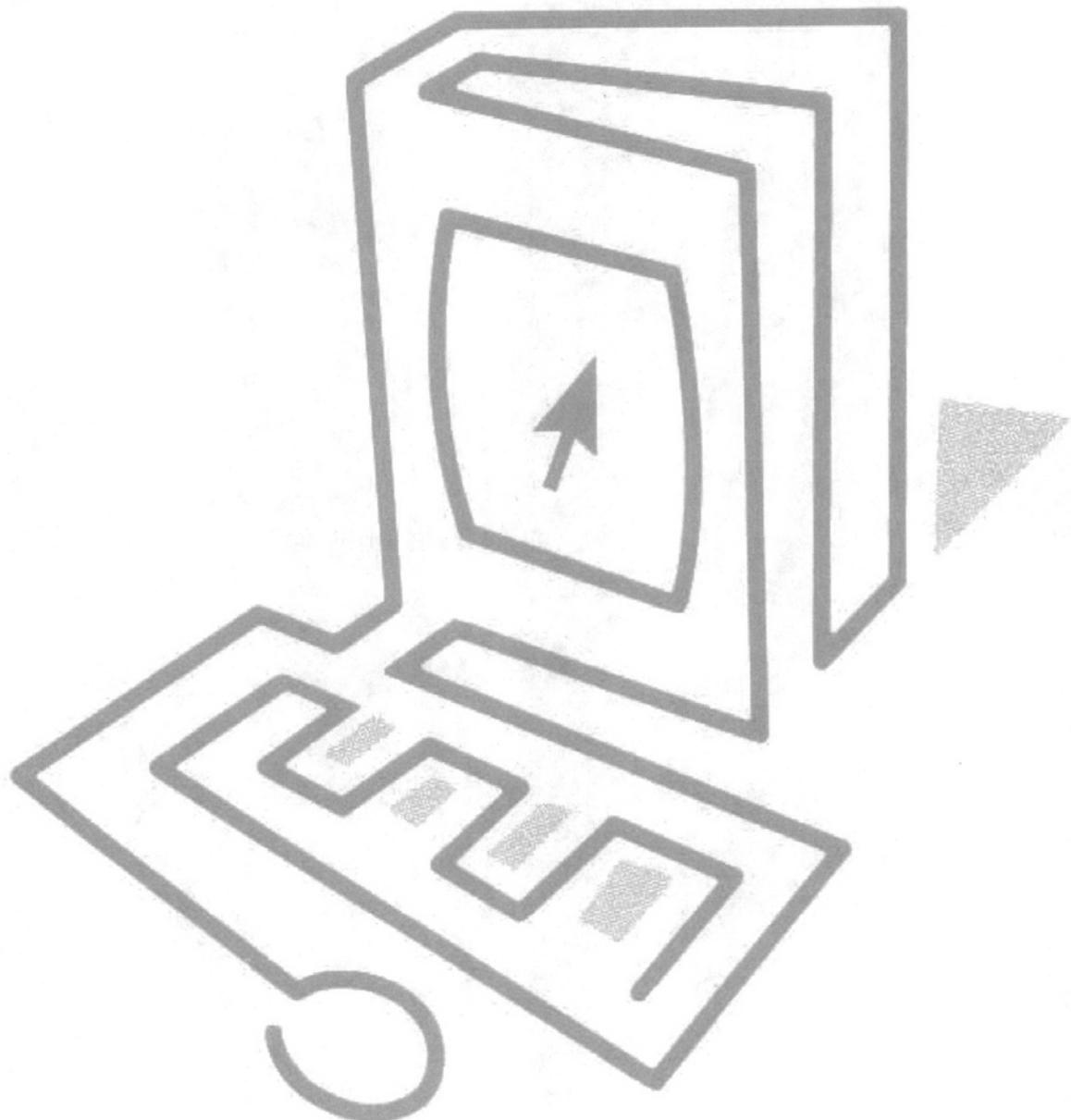
การประเมินการรู้สารสนเทศเป็นการกำหนดค่าวิธีปฏิบัติโดยมุ่งให้ได้ผลลัพธ์จากการเรียนรู้ของผู้เรียน ความก้าวหน้าของผลการปฏิบัติงาน การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การประเมินสามารถวัดความรู้ทางทักษะสารสนเทศของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ การเลือกใช้วิธีประเมินที่มีความน่าเชื่อถือและได้ผลที่สะท้อนความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน การวัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน และได้ผลการประเมินที่สะท้อนถึงการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะต้องเลือกใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งเน้นการวัดความคิดเชิงวิเคราะห์และกระบวนการเรียนรู้ที่สะท้อนจากผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินการรู้สารสนเทศที่มีความเหมาะสมและหลากหลาย โดยเฉพาะการเลือกใช้เทคนิครูบrikในการประเมินการรู้สารสนเทศที่เป็นเกณฑ์การประเมินผู้เรียนที่เหมาะสมมากที่สุดในการประเมินความสามารถของผู้เรียนจากการเรียนรู้ตามกระบวนการรู้สารสนเทศที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียนจนนำไปสู่การปฏิบัติเป็นผลงานที่มีคุณภาพต่อไป

ຫຼສດນາບຸກຄນ

- Association of College & Research Libraries. (2003). **Characteristics of programs of information literacy that illustrate best practices: A guideline.** Retrieved December 19, 2006, from <http://www.ala.org/ACRLPrinterTemplate.cfm>
- Colorado Department of Education. (1994). **Colorado model information literacy guidelines.** Retrieved December 19, 2006, from <http://education.colorado.edu/studentdossier/Resources/coloradocontentstandards/rubric.pdf>
- Donham, J., & Stein, B.B. (1999). Assessment: A tool for developing lifelong learners. In B.K. Stripling. (Ed.). **Learning and libraries in an information age: Principles and Practice** (pp.206-228). Englewood, CO: Libraries Unlimited.
- Eisenberg, M.B., Lowe, C.A., & Spitzer, K.L. (2004). **Information literacy: Essential skills for the information age** (2nd ed.). Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Fullerton, A., & Leckie, G.J. (2002). Information literacy and higher education. In A. Kent. (Ed.). **Encyclopedia of library and information science** (Vol.70, pp.190-206). New York: Marcel Dekker.
- Jackson, C.W., & Larkin, M.J. (2002). RUBRIC: Teaching students to use grading rubrics. **The Council for Exceptional Children, 35** (1), 40-45.
- Jackson, M.M. (1994). Library information skills and standardized achievement tests. In C.C. Kuhlthau. (Ed.). **Assessment and the school library media center** (pp.25-32). Englewood, CO: Libraries Unlimited.
- Lindauer, B.G. (2004). The three arenas of information literacy assessment. **Reference & User Services Quarterly, 44** (2), 122-129.
- Stripling, B.K. (1994). Assessment of student performance: The fourth step in the instructional design process. In C.C. Kuhlthau. (Ed.). **Assessment and the school library media center** (pp.77-97). Englewood, CO: Libraries Unlimited.

Thomas, N.P. (1999). **Information literacy and information skills instruction: Applying research to practice in the school library media center.** Englewood, CO: Libraries Unlimited.

Webber, S., & Johnston, B. (2003). Assessment for information literacy: Vision and reality. In A. Martin, & H. Rader. **Information and IT literacy: Enabling learning in the 21st Century** (pp.101-111). London: Facet.

หุนเซ็นพัฒนา มนต์เรืองราษฎร์ฯ ห้องสมุดดุสิต
Suan Dusit Book Center Project

**มาตรฐานการรู้สารสนเทศ
สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอวสตรเลีย ***

กองบรรณาธิการ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Standards) ของสถาบันรัฐวิถี มหาวิทยาลัยอสเตรเลีย (Council of Australian University Librarians) ได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศออสเตรเลียเมื่อ ค.ศ. 2000 โดยมีการจัดประชุมสัมมนาระหว่างวันที่ 22-23 กันยายน ค.ศ. 2000 ณ มหาวิทยาลัยอสเตรเลียใต้ (University of South Australia) มีผู้เข้าร่วมประชุมโดยเป็นผู้แทนจากมหาวิทยาลัยของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ผู้แทนจากโรงเรียน ผู้แทนจากฝ่ายการศึกษา ผู้แทนจากสถาห้องสมุดแห่งอสเตรเลีย และผู้แทนจากสมาคมห้องสมุดและสารสนเทศแห่งออสเตรเลีย จำนวน 62 คน

ที่ประชุมได้ศึกษาที่มาของการกำหนดมาตรฐานจากเอกสาร รายงานการวิจัย และการฝึกปฏิบัติ และที่สำคัญได้ยึดมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษา (Information literacy standards for higher education) ของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัย (Association of College and Research Libraries) ที่ประกาศใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลักในการจัดทำมาตรฐาน

กองบรรณาธิการเห็นเป็นประโยชน์ในการศึกษาจึงได้แปลมาตรฐานเพื่อให้ทราบสาระของมาตรฐานดังกล่าว

มาตรฐานและผลลัพธ์

มาตรฐานที่ 1

ผู้รู้สารสนเทศรู้ถึงความต้องการสารสนเทศ และกำหนดขอบเขตความต้องการสารสนเทศได้

* Council of Australian University Librarians. (2001). **Information literacy standards.**

ผลลัพธ์

1.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถระบุและแสดงความต้องการสารสนเทศของตนได้ชัดเจน

ตัวอย่าง

1.1.1 ปรึกษากับบุคคลอื่น ประกอบด้วยเพื่อนร่วมงาน ผู้เชี่ยวชาญสนทนา กับบุคคลอื่น และสนทนาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในหัวข้อที่ศึกษาเพื่อกำหนดร่องหรือสารสนเทศอื่น ๆ ที่ต้องการ

1.1.2 สำรวจแหล่งสารสนเทศทั่วไปเพื่อให้เข้าใจในหัวข้อที่จะศึกษามากขึ้น

1.1.3 ระบุแนวความคิดหลัก และกำหนดคำศัพท์ที่สอดคล้องกับทิศทางคำถามเกี่ยวกับสารสนเทศที่ต้องการได้รับ

1.1.4 ระบุหรือแก้ไขความต้องการสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

1.1.5 มีความเข้าใจว่าสารสนเทศนี้สามารถบูรณาการเข้ากับความคิดที่มีอยู่เดิม ประสานการณ์ และ/หรือวิเคราะห์สร้างเป็นสารสนเทศชิ้นใหม่

1.1.6 กำหนดกรอบความรู้ที่มีอยู่เดิม

1.2 ผู้รู้สารสนเทศเข้าใจจุดมุ่งหมาย ขอบเขต และความหมายของแหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย

ตัวอย่าง

1.2.1 เข้าใจจากการผลิต การรวบรวม การเผยแพร่สารสนเทศที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.2.2 รู้ถึงการจัดหมวดหมู่ของความรู้ซึ่งแตกต่างกัน ไปตามสาขาวิชาซึ่งส่งผลต่อวงจรการผลิต การรวบรวมสารสนเทศ และการเข้าถึงแต่ละสาขาวิชา

1.2.3 แยกแยะคุณค่าความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บุคคล ตัวแทน มัลติมีเดีย ฐานข้อมูล เว็บไซต์ ชุดข้อมูล โสตทัศนวัสดุ หนังสือ

1.2.4 สามารถแยกแยะสืบตามวัตถุประสงค์การผลิตสำหรับกลุ่มผู้ใช้ที่แตกต่างกัน ได้ เช่น สารสนเทศทั่วไปกับสารสนเทศวิชาการ สารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน สารสนเทศที่เป็นอดีต

1.2.5 อธิบายความแตกต่างระหว่างแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยทราบนักว่าแหล่งสารสนเทศนี้มีคุณค่าและลักษณะการใช้ที่แตกต่างกันตามสาขาวิชา

1.2.6 เข้าใจว่าสารสนเทศที่เป็นข้อมูลดิบนั้นมาจากการแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิ

1.3 ผู้รู้สารสนเทศ สามารถพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่จะได้รับจากสารสนเทศที่ต้องการ ตัวอย่าง

1.3.1 กำหนดสารสนเทศที่ต้องการใช้และตัดสินใจใช้ กระบวนการค้นหาสารสนเทศอย่าง กว้างขวาง เช่น การใช้แหล่งทรัพยากรจากที่อื่น ๆ นอกเหนือจากแหล่งที่เคยใช้อันได้แก่ รูปภาพ วิดีโอ เอกสาร หรือแผ่นเสียง บริการรับส่งเอกสาร

1.3.2 พิจารณาถึงความยืดหยุ่นของการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เพื่อช่วยในการรวบรวมสารสนเทศ ที่ต้องการ และความเข้าใจในรูปแบบของเรื่อง

1.3.3 กำหนดแผนและช่วงระยะเวลา ที่ต้องการสารสนเทศ

1.4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินข้อถึงขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้

ตัวอย่าง

1.4.1 ทบทวน ปรับปรุงหรือแก้ไขคำถามเกี่ยวกับสารสนเทศที่ต้องการให้ชัดเจน

1.4.2 ใช้และสามารถกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกทรัพยากรสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผลลัพธ์

2.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเลือกสรรกระบวนการสืบค้นที่เหมาะสม หรือ เลือกสรรเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ

ตัวอย่าง

2.1.1 กำหนดวิธีการที่ใช้ศึกษาได้เหมาะสม เช่น การทดลอง การสาธิต การทำงานภาคสนาม

2.1.2 ศึกษาประโยชน์และประยุกต์ใช้กระบวนการสืบค้นหลาย ๆ วิธี

2.1.3 ศึกษาขอบเขต เนื้อหา และโครงสร้างของเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศ

2.1.4 คัดเลือกวิธีการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เหมาะสมเพื่อเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการใช้ จากการศึกษา หรือเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศ

2.1.5 ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศเพื่อที่จะช่วยให้ทราบถึงเครื่องมือค้นหาสารสนเทศ

2.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดกลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศและดำเนินการตามที่ออกแบบไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่าง

2.2.1 วางแผนการค้นคว้าที่เหมาะสมกับวิธีการที่ศึกษา

2.2.2 กำหนดคำสำคัญ คำพ้อง และคำที่สัมพันธ์กับสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้

2.2.3 คัดเลือกคำศัพท์ควบคุมที่เฉพาะเจาะจง หรือหมวดหมู่เฉพาะของสาขาวิชา หรือเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศ

2.2.4 กำหนดกลยุทธ์การสืบค้นโดยใช้คำสั่งที่เหมาะสมกับ เครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศ เช่น ตรรกะบูลีน การตัดปaley คำ ฐานข้อมูล โปรแกรมค้นหา หรือการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ภายในแหล่งนั้น ๆ เช่น ใช้บรรณานิพัทธ์ สำหรับการค้นหาในหนังสือ

2.2.5 ปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นไปใช้กับเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ โดยใช้คำสั่งที่เหมาะสม การใช้โปรแกรม และการตัดปaley และตัวค้นหาข้อมูล

2.2.6 ปรับปรุงกระบวนการสืบค้นที่เหมาะสมกับสาขาวิชา

2.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้วิธีการค้นคืนสารสนเทศโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

ตัวอย่าง

2.3.1 ใช้เครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ ในการค้นคืนสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย

2.3.2 ใช้แผนการจัดหมวดระบบต่าง ๆ เช่น ระบบเลขเรียกหนังสือหรือบรรณานิพัทธ์ สำหรับการค้นคืนสารสนเทศภายในห้องสมุดและแหล่งอื่น ๆ

2.3.3 ใช้บริการออนไลน์หรือใช้บริการจากบุคคลเพื่อค้นหา สารสนเทศที่ต้องการ เช่น บริการจัดส่งเอกสาร สมาคมวิชาชีพ หน่วยงานการวิจัย แหล่งสารสนเทศชุมชน ผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ

2.3.4 ใช้การสำรวจ เบียนจดหมาย การสัมภาษณ์ และวิธีการอื่น ๆ ตามความต้องการเพื่อค้นหาสารสนเทศปฐมภูมิ

มาตรฐานที่ 3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินคุณค่าสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและบูรณาการสารสนเทศที่เลือกสรรแล้วเข้ากับความรู้เดิม

ผลลัพธ์

3.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินการใช้ประโยชน์ของสารสนเทศที่เข้าถึงได้ตัวอย่าง

3.1.1 ประเมินด้านปริมาณ คุณภาพ และความสอดคล้องกับผลการค้นหาเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศ หรือวิธีการศึกษาอื่นที่ได้ประโยชน์มากที่สุด

3.1.2 บอกถึงข้อบกพร่องในการค้นคืน และกำหนดกลยุทธ์การสืบค้นที่ควรปรับปรุง

3.1.3 ทำการค้นหาซ้ำโดยการปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นถ้าจำเป็น

3.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถสรุปแนวคิดสำคัญของสารสนเทศที่รวมรวมได้ตัวอย่าง

3.2.1 อ่านข้อความและรวมรวมใจความสำคัญของเรื่องได้

3.2.1 เรียนเรียงสารสำคัญเป็นคำพูดของตนเองและคัดเลือกข้อมูลที่ถูกต้อง

3.2.3 ระบุสารสนเทศที่สามารถนำไปอ้างอิงได้

3.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถอธิบายและประยุกต์ใช้เกณฑ์ขั้นต้นในการประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้

ตัวอย่าง

3.3.1 ตรวจสอบและเปรียบเทียบสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อประเมินค่าความเชื่อถือของเนื้อหา ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของผู้แต่ง ความทันสมัย ทัศนคติหรือความคิดเห็นของสารสนเทศได้

3.3.2 วิเคราะห์โครงสร้างและเหตุผลเพื่อสนับสนุนข้อพิสูจน์หรือวิธีการศึกษา

3.3.3 พิจารณาและรู้ถึงค่าความที่ลำเอียง การปลอมแปลง หรือการยกย้ำสารสนเทศ

3.3.4 คำนึงถึงบริบทด้านวัฒนธรรม ลักษณะทางกายภาพซึ่งเป็นบริบทของสารสนเทศที่สร้างขึ้นและเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการแปลความสารสนเทศ

3.3.5 พิจารณาและเข้าใจความเป็นอคติของตัวเองกับบริบททางด้านวัฒนธรรม

3.4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าใจและแปลความหมายสารสนเทศอย่างมีเหตุผล โดยการสันนากับบุคคลอื่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และ/หรือผู้ปฏิบัติงานต่างๆ

ตัวอย่าง

3.4.1 มีส่วนร่วมการอภิปรายในกลุ่มและการอภิปรายอื่นๆ

3.4.2 มีส่วนร่วมในการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ออกแบบ การบรรยายแบบต่างๆ เช่น จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ กระดานแจ้งข่าว ห้องสันทนา

3.4.3 ขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เครื่องมือหลายแบบ เช่น การสัมภาษณ์ จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ บริการจดหมายข่าว

3.5 ผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาบทวนว่าคำตามที่ตั้งไว้ในช่วงแรกควรจะได้รับการปรับปรุง หรือไม่

ตัวอย่าง

3.5.1 ตัดสินใจได้ว่ามีความพึงพอใจในสารสนเทศที่พับนั้น หรือต้องการสารสนเทศอื่นเพิ่มเติม

3.5.2 ทบทวนกลยุทธ์การสืบค้นและเพิ่มเติมแนวความคิดอื่นตามความจำเป็น

3.5.3 ทบทวนการใช้เครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศ และขยายไปยังเครื่องมืออื่นตามความจำเป็นได้

มาตรฐานที่ 4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถจัดหมวดหมู่ เก็บรวบรวม ถ่ายโอน และร่างสารสนเทศ ที่รวบรวมได้ หรือผลิตขึ้นมาใหม่ได้

ผลลัพธ์

4.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถตัดต่อข้อมูล บันทึกและจัดการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

ตัวอย่าง

4.1.1 คัดเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับจัดการกับสารสนเทศที่ต้องการได้ เช่น ใช้วิธีการคัดลอก/วาง ถ่ายเอกสาร เครื่องสแกนเนอร์(Scanner) อุปกรณ์วิดีทัศน์ หรือเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจต่างๆ

4.1.2 สร้างระบบ วางแผนร่างเพื่อจัดการสารสนเทศได้ เช่น บัตรบันทึกข้อมูล บันทึก ตอนท้าย

4.1.3 พิจารณาแยกแยะความแตกต่างระหว่างแหล่งสารสนเทศแต่ละประเภท เข้าใจส่วนประกอบ และเขียนรูปแบบการอ้างอิงแหล่งสารสนเทศได้

4.1.4 บันทึกสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ เพื่อใช้สำหรับการอ้างอิงในอนาคต

4.1.5 จัดการกับเอกสาร รูปภาพ และข้อมูลที่เป็นดิจิตอลที่ต้องการ โดยเปลี่ยนรูปสิ่งเหล่านี้จากรูปแบบ และตำแหน่งเดิมและปรับเปลี่ยนไปเป็นเนื้อหาในรูปแบบใหม่

4.2 ผู้รู้สารสนเทศควรระวังรักษาระบบ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ของระบบ

ตัวอย่าง

4.2.1 เคราฟสิทธิ์ต่างๆ ของผู้ใช้ทุกคน และไม่ทำทรัพยากรสารสนเทศเสียหาย

4.2.2 อ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้อย่างถูกต้อง

4.2.3 ระมัดระวังที่จะแพร่ไวรัสคอมพิวเตอร์

4.3 ผู้รู้สารสนเทศเข้าใจการจัดหา การจัดเก็บ และการเผยแพร่เอกสารข้อมูล รูปภาพหรือเสียง อย่างถูกกฎหมายได้

ตัวอย่าง

4.3.1 ปฏิบัติตามข้อกำหนดตามกฎหมาย และพระราชบัญญัติ

4.3.2 ยอมรับความประสงค์ของข้าพเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา

4.3.3 เข้าใจเรื่องลิขสิทธิ์ และกฎหมายลิขสิทธิ์ส่วนบุคคล และเคราฟทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ

4.3.4 การจัดการ การตีพิมพ์ และการเผยแพร่สารสนเทศต้อง ไม่ละเมิดกฎหมายลิขสิทธิ์ หรือลิขสิทธิ์ส่วนบุคคล

4.3.5 มีความเข้าใจข้อตกลง ในการจัดหาและการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการศึกษา และการวิจัย

มาตรฐานที่ 5 ผู้รู้สารสนเทศควรขยาย ตีกรอบ หรือวางแผนร่าง หรือสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ โดยบูรณาการจากความรู้เดิม และความรู้ใหม่ เป็นของตนหรือของกลุ่มได้

ผลลัพธ์

5.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศเดิมและสารสนเทศใหม่ในการวางแผนและสร้างสรรค์ผลงานที่กำหนดได้

ตัวอย่าง

5.1.1 มีความเข้าใจว่าสารสนเทศและความรู้ในสาขาวิชาใดๆ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการสัมมนาและการค้นคว้าวิจัย

5.1.2 จัดการกับเนื้อหาในลักษณะที่สนับสนุนจุดประสงค์ และรูปแบบของงานที่ต้องการ เช่น ทำโครงเรื่อง ทำฉบับร่าง กระดานข่าว

5.1.3 อธิบายถึงความรู้และทักษะต่างๆ ที่มาจากการประสบการณ์เดิม ได้อย่างชัดเจนเพื่อวางแผน และสร้างสรรค์ผลงาน

5.1.4 บูรณาการสารสนเทศใหม่ รวมทั้งทำแนวคิดในลักษณะที่สนับสนุนจุดประสงค์ของผลงานที่ต้องการ

5.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถสังเคราะห์แนวคิดหลัก เพื่อสร้างเป็นแนว ความคิดใหม่

ตัวอย่าง

5.2.1 รู้ถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างความคิดรวบยอดที่นำมา รวมกันและพยายามใช้ให้เป็นประโยชน์

5.2.2 สังเคราะห์ แล้วตั้งสมมุติฐาน ได้ว่าครรศึกษาหรือคืนหา สารสนเทศอื่นเพิ่มเติมหรือไม่

5.2.3 ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ตารางแผ่นข้อมูล ฐานข้อมูล มัลติมีเดีย และอุปกรณ์วิดิทัศน์ เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของความคิด และปรากฏการณ์ต่างๆ

5.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเปรียบเทียบความรู้ใหม่ กับความรู้เดิมเพื่อ ให้ทราบถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้น สิ่งที่ขัดแย้งกัน หรือคุณลักษณะเฉพาะอื่นๆ ของสารสนเทศได้

ตัวอย่าง

5.3.1 กำหนดได้ว่ามีความพอดีสารสนเทศที่ได้ หรือต้องการ สารสนเทศอื่นๆ

5.3.2 ใช้เหตุผลในการคัดเลือกเกณฑ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ว่าสารสนเทศที่รวบรวมมา ได้น้ำขัดแย้งกับสารสนเทศที่ได้จากแหล่งอื่นๆ หรือไม่

5.3.3 สรุปสารสนเทศที่รวบรวมได้

5.3.4 ทดสอบทฤษฎีด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับสาขานี้ๆ เช่น การสาธิต การทดลอง

5.3.5 กำหนดความถูกต้องที่เป็นไปได้โดยการตั้งค่าตามถึงแหล่งข้อมูล ข้อจำกัดของเครื่องมือรวบรวมสารสนเทศ หรือกลยุทธ์ และความมีเหตุผลของการสรุปความ เพื่อเปรียบเทียบกับสารสนเทศ หรือความรู้ที่มีอยู่เดิม

5.3.6 คัดเลือกสารสนเทศที่รวมได้ให้ตรงกับหัวข้อที่ศึกษา

5.4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถตอบทบทวนกระบวนการที่พัฒนาเพื่อผลิตผลงานที่ต้องการได้ ตัวอย่าง

5.4.1 คงไว้ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกระบวนการค้นหาสารสนเทศ การประเมินและกระบวนการสืบสารสนเทศ

5.4.2 ทบทวนความรู้ วิเคราะห์ความสำเร็จ ความล้มเหลว และกลยุทธ์ทางเลือกที่ผ่านมา

5.5 ผู้รู้สารสนเทศสามารถสืบสารความรู้ ความคิดไปสู่บุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่าง

5.5.1 เลือกวิธีการสืบสารที่เหมาะสมกับเนื้อหา และผู้รับสารสนเทศ

5.5.2 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการผลิตงานที่ต้องการได้

5.5.3 ผลิตงานโดยคำนึงถึงการออกแบบและการสืบสารสนเทศที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม

5.5.4 สามารถสืบสารอย่างชัดเจนด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับที่เป็นเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 6 ผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจในรูปแบบวัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม เกี่ยวกับการใช้ การเข้าถึงสารสนเทศ รวมทั้งใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ขอบคุณภาพ และเคารพสิทธิ์ต่าง ๆ

ผลลัพธ์

6.1 ผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจในรูปแบบวัฒนธรรม จริยธรรม กฎหมาย และสังคมที่แวดล้อม สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศได้

ตัวอย่าง

6.1.1 ระบุและสามารถอภิปรายประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิ์ส่วนบุคคลและความปลอดภัยในการใช้สิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์

6.1.2 ระบุและสามารถอภิปรายประเด็นที่เกี่ยวกับการเข้าถึง สารสนเทศทั้งที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย กับที่เสียค่าใช้จ่าย

6.1.3 ระบุและสามารถอภิปรายประเด็นที่เกี่ยวกับการตรวจสอบสารสนเทศและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

6.1.4 มีความเข้าใจทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ และการใช้สิทธิที่มีลิขสิทธิ์อย่างถูกต้อง

6.1.5 เข้าใจถึงความเหลื่อมล้ำด้านสารสนเทศ ตามปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจของสังคม

6.2 ผู้รู้สารสนเทศควรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย และมารยาทที่เกี่ยวกับการเข้าถึง และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศได้

ตัวอย่าง

6.2.1 เข้าใจการจัดหา การจัดเก็บ และการเผยแพร่เอกสาร ข้อมูล รูปภาพ หรือเสียง อย่างถูกกฎหมายได้

6.2.2 ปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ

6.2.3 มีความเข้าใจว่าการลอกเลียนผลงานของคนอื่นเป็นเช่นไร (Plagiarism) และไม่แอบอ้าง เอาผลงานหรือความคิดของผู้อื่นมาเป็นของตน

6.2.4 มีความเข้าใจนโยบายของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

6.2.5 มีส่วนร่วมในการอภิปรายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ยอมรับและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น มารยาทเครือข่าย

6.3 ผู้รู้สารสนเทศควรอ้างอิงแหล่งสารสนเทศในการสื่อสารผลงาน

ตัวอย่าง

6.3.1 คัดเลือก รูปแบบการอ้างอิงสารสนเทศได้เหมาะสมและใช้ในการอ้างอิงแหล่งสารสนเทศ

6.3.2 ยอมรับว่าแหล่งสารสนเทศนั้นมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

6.3.3 มีความเข้าใจและเคารพความเชื่อถ้วนเดิม และยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เกี่ยวกับการใช้สารสนเทศ

มาตรฐานที่ 7 ผู้รู้สารสนเทศควรตระหนักรถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีส่วนร่วมของพลเมืองนั้น จำเป็นต้องมีการรู้สารสนเทศ

ผลลัพธ์

7.1 ผู้รู้สารสนเทศเล็งเห็นคุณค่าการรู้สารสนเทศจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างอิสระตลอดชีวิต

ตัวอย่าง

7.1.1 ใช้แหล่งสารสนเทศที่หลากหลายเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ

7.1.2 ค้นหา จัดเก็บ เพย์พร์สารสนเทศตามสาขาต่าง ๆ ที่สนใจและ/หรือสาขาที่เชี่ยวชาญโดยการติดตามจากแหล่งสารสนเทศ

7.1.3 มีความพึงพอใจและบรรลุผลสำเร็จในการใช้สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ

7.1.4 ติดตามแหล่งสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศและวิธีการสืบค้นให้ทันสมัยเสมอ

7.1.5 ตระหนักร่วมกระบวนการค้นหาสารสนเทศหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ไม่คงที่

7.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาว่าสารสนเทศใหม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันประชาธิปไตย และผลกระทบต่อบุคคลหรือไม่ และค่อย ๆ ประสานความแตกต่างนั้น

ตัวอย่าง

7.2.1 ระบุความแตกต่างของค่านิยมที่หมุนเวียนเป็นสารสนเทศใหม่ หรือสารสนเทศมีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมของบุคคลและความเชื่อต่าง ๆ

7.2.2 ใช้เหตุผลที่จะยอมรับหรือปฏิเสธแนวความคิดที่พบได้

7.2.3 รักษาหรือเชื่อมต่อค่านิยมโดยใช้ความรู้และประสบการณ์

สำนักงานบริการและสารสนเทศ
Office of Academic Resources and Information

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ: ความจำเป็นสำหรับประเทศไทย

บงเยาว์ ประเมินผลเบต้า*

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy: IL) เป็นประเด็นที่บรรณารักษ์และบุคคลในวิชาชีพสารสนเทศให้ความสนใจตั้งแต่ศวรรษที่ 1970 เนื่องจากพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ และตั้งแต่ปี 1974 เป็นต้นมา บรรณารักษ์ได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้มากขึ้น และมีการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ให้ความสนใจกับเรื่อง “การรู้สารสนเทศ” มากกว่าประเทศอื่นๆ และมีหลายหน่วยงานที่ทำงานด้านนี้ ซึ่งส่วนมากเป็นสมาคมทางด้านห้องสมุดและสมาคมทางด้านการศึกษา เช่น สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA) สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) สมาคมเทคโนโลยีทางการศึกษานานาชาติ (ITEA) สมาคมอุดมศึกษาอเมริกัน (AAHE) และสมาคมด้านสารสนเทศทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ISTE) โดยมีการยอมรับว่า การรู้สารสนเทศ เป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

สำหรับคำและความหมายของการรู้สารสนเทศนั้น มีการใช้คำและให้คำจำกัดความที่แตกต่างกันไป เช่น บางครั้งใช้คำว่า Information Literacy บางครั้งใช้คำว่า Information Competency หรือ บางครั้งใช้คำว่า Information Skills แต่คำว่า Information Literacy เป็นคำที่ใช้แพร่หลายมากที่สุด ส่วนในการให้คำจำกัดความหมายของ การรู้สารสนเทศ นั้น ไม่ได้ให้เดียวๆ แต่มักจะกล่าวรวมกับคนนั่นคือ การเป็นผู้รู้สารสนเทศ ซึ่ง สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Library, ACRL) ได้ให้ความหมายว่า การเป็นผู้รู้สารสนเทศ คือ “การที่บุคคลนี้สามารถตระหนักรู้ว่าตนเองต้องการสารสนเทศและมีความสามารถในการระบุตำแหน่งที่อยู่ของสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศ และใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการตั้ง National Forum on Information Literacy ขึ้นในปี ค.ศ. 1989 และ Institute for Information Literacy ในปี ค.ศ. 1998 และมีการกำหนดมาตรฐานทางด้านการรู้สารสนเทศขึ้นมา 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานการรู้สารสนเทศในระดับโรงเรียน และ มาตรฐานการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษา มาตรฐานทั้ง 2 มาตรฐานมีรายละเอียดดังนี้

* นักวิจัย สำนักวิจัยและบริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี

มาตรฐานการรู้สารสนเทศในระดับโรงเรียน

สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน (American Association of School Librarians – AASL) ได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศ 9 ประการสำหรับนักเรียน (The Nine Information Literacy Standards for Student Learning) ซึ่งได้พิมพ์เผยแพร่ในปี ก.ศ.1998 ใน Information Power : Building Partnership for Learning มาตรฐานทั้ง 9 มาตรฐานนี้ถูกจัดอยู่ใน 3 กลุ่ม คือ การรู้สารสนเทศ (information literacy) ประกอบด้วยมาตรฐานดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศ สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 2 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศ สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐานที่ 3 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ การเรียนรู้อย่างเสรี (independent learning) ประกอบด้วยมาตรฐานดังนี้

มาตรฐานที่ 4 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศจะเป็นผู้เรียนรู้อย่างเสรีและติดตามค้นหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัวได้

มาตรฐานที่ 5 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศจะเป็นผู้เรียนรู้อย่างเสรี มีความซาบซึ้งในวรรณคดี และงานสร้างสรรค์อื่นๆที่แสดงออกผ่านสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 6 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศจะเป็นผู้เรียนรู้อย่างเสรี และพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการค้นหาสารสนเทศและการสร้างความรู้ การรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) ประกอบด้วยมาตรฐานดังนี้

มาตรฐานที่ 7 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศเป็นผู้ที่อุทิศตนต่อสังคมและชุมชนแห่งการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อสังคมประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 8 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศเป็นผู้ที่อุทิศตนต่อสังคมและชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งมีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 9 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศเป็นผู้ที่อุทิศตนต่อสังคมและชุมชนแห่งการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในการศึกษาและสร้างสารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Library, ACRL) ได้กำหนดมาตรฐานด้านการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษา (Information Literacy

Competency Standards for Higher Education) ขึ้นมาในปี 2000 โดยได้นำเสนอมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักศึกษาไว้ 5 มาตรฐาน ดังรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักศึกษาสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 นักศึกษาสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 3 นักศึกษาสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่ผลิตสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถบูรณาการสารสนเทศที่คัดเลือกแล้วเข้ากับระบบฐานความรู้และค่านิยมของตนเองได้

มาตรฐานที่ 4 นักศึกษายืนฐานะบุคคลและสมาชิกของกลุ่มต่างๆ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

มาตรฐานที่ 5 นักศึกษามีความเข้าใจในประเด็นด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่แวดล้อมสารสนเทศรวมทั้งผลที่เกิดจากการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศอย่างถูกต้องทั้งทางจริยธรรมและกฎหมาย

โดยในแต่ละมาตรฐานจะมีดัชนีชี้วัดการดำเนินงาน (performance Indicator) และมีดัชนีวัดผลลัพธ์ที่ตามมา (outcomes) อีกด้วย

มาตรฐานการรู้สารสนเทศของ ACRL นี้มีการนำไปประยุกต์ใช้หลายระดับ เช่น ในระดับรัฐ (เช่นที่ Colorado, Wisconsin and Oregon) และระดับอุดมศึกษา (เช่น King's College, University of Louisville, University of Washington, University of Iowa) และยังมีสถาบันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหลายแห่ง ได้นำเอามาตรฐานนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินสถานศึกษา เช่น Middle States Commission on Higher Education, New England Association of Schools and Colleges เป็นต้น นอกจากนี้มาตรฐานนี้ยังได้รับการแปลและนำไปใช้ในหลายประเทศ เช่น ฟินแลนด์ เยรมัน และสเปน บางประเทศ เช่น ฟินแลนด์ ได้นำเอามาตรฐานของ ACRL ไปพิจารณาใช้ร่วมกับโนเดลของอังกฤษคือ SCONUL เพื่อให้เหมาะสมกับระบบการศึกษาของประเทศไทย

โนเมเดลการรู้สารสนเทศในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ สมาคม SCONUL (Society of College, National and University Libraries) ได้พัฒนาโนเมเดลของการรู้สารสนเทศขึ้นมาแทนการกำหนดเป็นมาตรฐานเหมือนในประเทศสหรัฐอเมริกา โนเมเดลนี้เรียกว่า Seven Pillars of Information Literacy ซึ่งได้กำหนดทักษะ 7 ด้าน ของการเป็นผู้รู้สารสนเทศ คือ

1. ความสามารถในการตระหนักรู้ว่าตนเองต้องการสารสนเทศ
2. ความสามารถในการแสดงให้เห็นความแตกต่างของวิธีการระบุช่องทางสารสนเทศ
3. ความสามารถในการสร้างกลยุทธ์ในการกำหนดแหล่งที่เก็บสารสนเทศ
4. ความสามารถในการกำหนดที่เก็บและเข้าถึงสารสนเทศ
5. ความสามารถในการเปรียบเทียบและประเมินสารสนเทศที่ได้รับจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ
6. ความสามารถในการจัดการ ประยุกต์ และ adapting เป็นสารสนเทศกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ กัน
7. ความสามารถในการสังเคราะห์ และพัฒนาสารสนเทศที่มีอยู่ ไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

มาตรฐานการรู้สารสนเทศในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

ออสเตรเลีย โดย คณะกรรมการบรรณาธิการรักษาความศึกษา (Council of Australian University Librarian – CAUL) ได้นำเอามาตรฐานของ ACRL ไปประยุกต์ใช้ในปี ค.ศ.2001 โดยเปลี่ยนคำว่า นักศึกษา (student) เป็น บุคคลทุกคน (person) ซึ่งหมายรวมถึง อาจารย์ นักศึกษา และผู้ใช้ทั่วไปด้วย และได้เพิ่มมาตรฐานที่ 7 ขึ้นมาในมาตรฐานฉบับแรก (version 1) นั่นคือ มาตรฐานที่กำหนดว่า “ผู้รู้สารสนเทศ ตระหนักรู้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองนั้น ต้องมีทักษะ ด้านการรู้สารสนเทศ”

อย่างไรก็ตาม ในมาตรฐานฉบับที่ 2 (version 2) ซึ่งเผยแพร่ในปี ค.ศ. 2004 ได้ยกเลิกมาตรฐาน ข้อนี้ และยังได้เปลี่ยนชื่อจากคำว่า มาตรฐาน (standard) มาเป็นคำว่า กรอบ โครงสร้าง (framework) โดยได้กำหนดในกรอบ โครงสร้างว่า บุคคลผู้รู้สารสนเทศ มีลักษณะดังนี้

สามารถตระหนักรู้ถึงความต้องการสารสนเทศรวมทั้งสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้

สามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สามารถประเมินผลเชิงวิเคราะห์กับสารสนเทศและกระบวนการค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้

สามารถจัดการกับสารสนเทศทั้งที่ค้นหามาได้ หรือที่สร้างขึ้นใหม่

สามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศเดิมที่มีอยู่เข้ากับสารสนเทศใหม่ เพื่อสร้างแนวความคิดใหม่ หรือสร้างความเข้าใจใหม่ได้

สามารถใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจ และยอมรับในประเด็นทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่แวดล้อมขณะใช้สารสนเทศนั้นๆ ได้

นอกจากนี้ยังมีรายงานการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศในประเทศอื่นๆ เช่นกัน เช่น แคนาดา จีน ญี่ปุ่น เม็กซิโก นามิเบีย สิงคโปร์ และอาฟริกาใต้ ดังนั้นจะเห็นว่า ในยุคแห่ง ความก้าวหน้าด้านสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์และสื่อดิจิทัล ซึ่งทำให้สารสนเทศมีจำนวนมาก many และมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตในยุคนี้ ทำให้ประเด็นเรื่องการรู้สารสนเทศของแต่ละบุคคล เป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะบุคคลที่ไร้ช่องทางในการเป็นผู้รู้สารสนเทศ บุคคลนั้นจะเป็นผู้ ที่เสียเปรียบในการดำรงตนในสังคมบุคคลิจิทัลอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น จึงควรมีการนูรณาการทักษะด้าน การรู้สารสนเทศนี้เข้าไปในระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา เพื่อที่จะปลูกฝัง ให้ประชาชนทุกคนมีทักษะด้านการรู้สารสนเทศตั้งแต่เยาว์วัยซึ่งจะติดตัวไปตลอดชีวิต

ถึงเวลาแล้วหรือยัง ที่พากเราบรรณาธิการ และผู้ทำงานด้านสารสนเทศในประเทศไทย จะหัน มาให้ความสำคัญกับเรื่องของมาตรฐานการรู้สารสนเทศ ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อย่าง จริงจังและต่อเนื่องเสียที !

ຫຼຽນບຸກຄນ

Association of College and Research Libraries. (2000). **Information literacy competency**

standards for higher education. Retrieved November 15, 2006, from

<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.cfm>

Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. (2004). **Australian and New**

Zealand Institute for information literacy framework: Principles, standards

and practice. Retrieved October 31, 2007, from <http://www.anziil.org/index.htm>.

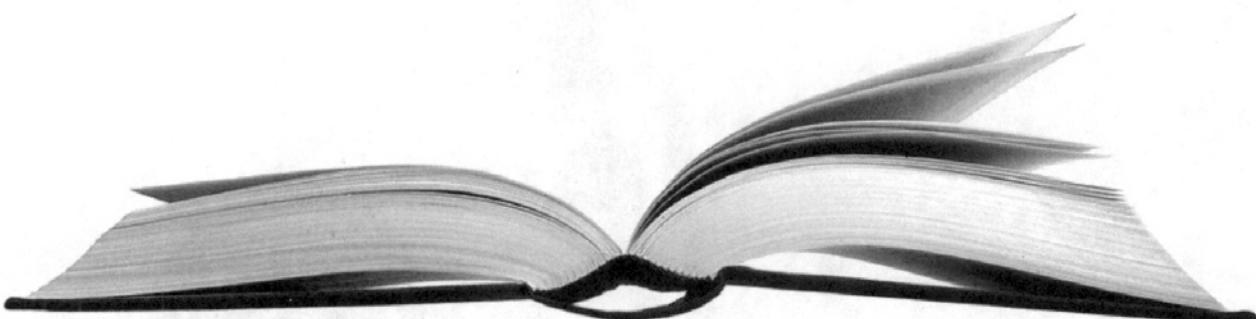
Saunders, Laura. (2007). Regional accreditation organization's treatment of information

literacy: Definitions, collaboration, and assessment. **Journal of Academic**

Librarianship, 33(3), 317-326.

Virkus, Sirje. (2003). Information literacy in Europe: A literature review. **Information Research,**

8(4), 48.

การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษผ่านกระบวนการพิเศษทำงานในห้องสมุด

ดร.สุวินด์ ธนาพลดลีก *

การดำเนินชีวิตที่ดีที่เรียกว่าจริยานี้ได้มาด้วยสิ่งที่คือ การศึกษา เพราะฉะนั้นชีวิตของมนุษย์ถ้าจะเป็นชีวิตที่ดีต้องมีการศึกษาตลอดเวลา คือ ต้องเป็นชีวิตแห่งการศึกษา จะพูดว่าชีวิตที่ดีคือชีวิตแห่งการศึกษาก็ได้ เพราะชีวิตที่ดีต้องมีการฝึกฝนพัฒนา เพราะไม่สามารถได้ชีวิตที่ดีมาเปล่าๆ [พระธรรมปฐก (ป.อ. ปจต.๒), ๒๕๔๓] การศึกษานำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นงานของสถาบันการศึกษาที่จะต้องจัดการศึกษาให้ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้ ต้องมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเติมเต็มศักยภาพ แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต ครั้ทชา เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากการสัมผัสและสัมพันธ์สาระที่สมดุลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี(สุนน อมรวิวัฒน์, ๒๕๔๑) การเรียนรู้ต้องจัดให้เด็กโดยทั่วถึงกัน ดังที่ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Word Declaration on Education for All) จัดโดยองค์กรยูเนสโก ที่ประเทศสเปนเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๗ ได้ประกาศว่า ผู้ด้อยโอกาสทุกคนควรมีสิทธิที่จะแสดงความปรารถนาเกี่ยวกับการศึกษา พ่อแม่มีสิทธิโดยธรรมชาติที่จะได้รับการปรึกษาถึงรูปแบบของลูกตน โรงเรียนต่างๆ ควรโอบอุ้มเด็กทั้งมวลโดยไม่คำนึงถึงสภาพร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา หรือสภาพอื่นใด อีกทั้งต้องหาวิธีจัดการศึกษาให้กับเด็กทั้งมวล ดังนั้นการเรียนการสอนต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการต่างๆ ของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , ๒๕๔๑) เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ นับเป็นกฎหมายการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะหมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา ๑๐ การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอ กันในการรับการศึกษาขึ้น พื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารการ

* ผู้อำนวยการศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึงตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพนักความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก ลื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอนตามปกติและต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม การสื่อสาร และไม่สามารถพึงตนเองได้ เป็นคนที่จำเป็นต้องถูกเก็บตัวอยู่กับบ้าน จึงทำให้ขาดทักษะทางสังคม และการเรียนรู้ประสบการณ์จริงของชีวิต จากการศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทยของ พดุง อารยะวิญญู (2541) พบว่า มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในวัยเรียนกำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาเพียงร้อยละ 1.63 โดยที่ยังไม่ได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียนอีกร้อยละ 98.37 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นกลุ่มที่ได้เข้ารับการศึกษาสูงสุดร้อยละ 3.44 และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายด้วยได้รับการศึกษาแล้วเรียนในอัตราที่ต่ำสุดร้อยละ 0.12

вари ถิระจิตร (2541) กล่าวถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรตั้งอยู่บนปรัชญา ความเท่าเทียมในการได้รับบริการทางการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด พื้นฟูสมรรถภาพทุกด้าน ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติ ควรจัดโปรแกรมเป็นรายบุคคล เน้นความสามารถของเด็กให้มีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าคำนึงถึงความบกพร่อง เพื่อทำให้เด็กมีความมั่นใจซึ่งช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น และควรจัดทำอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไปขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นเรื่องอาชีพด้วย

ดังนั้น ห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งความรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัชญาศัย ที่เป็นแหล่งเรียนรู้สารสนเทศของปวงชน ก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาการเรียนรู้สารสนเทศ ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยพัฒนาเติมเต็มศักยภาพด้วยการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการฝึกทำงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม และเรียนรู้ประสบการณ์จริงของชีวิต

ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการ (2541) ได้แบ่งประเภทและลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 9 ประเภท ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง ผู้ที่ตาบอด ซึ่งมีตั้งแต่น้อยจนมองไม่เห็นแสง หรือบอดชนิดที่ยังพอมองเห็นและเดินไปไหนได้ แต่อ่านหนังสือไม่ได้

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ไม่สามารถรับฟังเสียงได้หรืออ่อนเด็กปกติ

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษา และสติปัญญาล่าช้ากว่าเด็กปกติ

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติ บกพร่อง หรือสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้เท่ากับเด็กปกติ

5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องที่เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการ จิตวิทยาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งเรื่อง ทำให้เด็กมีปัญหาในการใช้ภาษา การฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน หรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์

6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึง เด็กที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กทั่วไป และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและผู้อื่น เป็นผลมาจากการขัดแย้ง ของเด็กกับสภาพแวดล้อม หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็กเอง

7. เด็กอหิสติก หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติและพัฒนาการล่าช้าทางด้านพฤติกรรม สังคม การสื่อความหมายภาษาและจินตนาการ โดยมักจะมีลักษณะในด้านการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ขาดความสนใจบุคคลรอบข้าง ไม่เล่นกับเด็กอื่นๆ จ浞รวมกลุ่มเฉพาะเมื่อมีผู้กระตุ้น ไม่สนสထาผู้คน ชอบเล่นหรือหมุนวัดๆ ทำทำเปลกลๆ หัวเราะโดยไม่สมเหตุสมผล หรือไม่มีสาเหตุ ใช้ภาษาและวิธีสื่อสารที่คนอื่นไม่เข้าใจ พูดเรื่องเดียวซ้ำหรือในบางรายครีดร้องເອາແຕ່ໃຈ ตนเอง ชอบทำลาย ก้าวร้าว กลัวบางอย่างเป็นพิเศษ

8. เด็กสมาร์ตส์ หมายถึง ภาวะสมาร์ตบกพร่อง และมีพฤติกรรมอยู่ไม่สูตร์มด้วย เป็นเด็กที่ มีความผิดปกติทางพฤติกรรมแสดงออกช้าๆ จนเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอายุ หรือ ระดับพัฒนาการ

9. เด็กที่มีความบกพร่องช้าช้อน หมายถึง เด็กที่มีสภาพความบกพร่องตั้งแต่สองอย่างขึ้นไป ในบุคคลเดียวกัน เป็นอุปสรรคต่อการได้รับการศึกษา เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สูญเสียการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการเห็น ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องช้าช้อน เช่น มีปัญหาในการช่วยตนเอง มีปัญหาในการสื่อสาร มีปัญหาในการเคลื่อนไหว มีปัญหาทางพฤติกรรม มีปัญหาทางสังคม

ในด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนสาธิตฯ พัฒนาระบบที่มีมาตรฐานสากล ได้จัดให้มีโครงการการศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา โดยจัดการศึกษาแบบชั้นเรียน พิเศษและเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยมีครูที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง custody ให้การศึกษาอบรม ดูแล ติดตามตั้งแต่เป็นเด็กและเติบโตจน สามารถจบการศึกษาระดับต่างๆ ในชั้นเรียนปกติรวมทั้งมีหลายคนหลายรุ่นสามารถสอบเทียบ กศน. (การศึกษานอกระบบโรงเรียน) และสามารถจบการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และได้มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมภายหลังจากการศึกษาจากโรงเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตปรับตัวอยู่ในสังคม สามารถหารายได้รวมถึงศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การที่จะส่งต่อจากโรงเรียนสู่บ้านจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนรู้และทักษะต่างๆ เป็นพิเศษ เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเรียนและการทำงาน ให้รู้จักที่จะตัดสินใจแก้ปัญหา ทำงานได้อย่างอิสระ ประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ไปสู่สิ่งที่เป็นอยู่จริงในชีวิต เรียนรู้ที่จะทำงานกับผู้อื่นหรือกลุ่มคนที่หลากหลายและแตกต่างกัน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการนำไปสู่จุดหมายการศึกษาและวิชาชีพ

เด็กที่อยู่ในโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนสาธิตฯ พัฒนาระบบที่มีมาตรฐานสากล และศูนย์บรรณาธิการสนับสนุนทางการศึกษา มีหลายกลุ่มและมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ได้แก่ เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กอหิสติก เป็นต้น ซึ่งลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นั้นเกิดจากภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว การปรับตัวเข้ากับสังคม หรืออาจจะมีหรือไม่มีความผิดปกติทางกายหรือจิตร่วมด้วย ดังนั้นความบกพร่องเกิดจากข้อจำกัด และอุปสรรคบางประการที่มีผลกระทบต่อการรับรู้ ความเข้าใจในการเรียนรู้ การคิด ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรในชั้นเรียนปกติกับเด็กในวัยเดียวกันหรือวัยใกล้เคียงกัน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และการเรียนรู้ จะมีปัญหาในการเรียนรู้ทุกวิชา ตลอดจนมีความยากลำบากในการปรับตัวทางสังคม อารมณ์ และการควบคุมตนเอง การจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องหาแนวทาง ว่าเด็กจะเรียนรู้ได้อย่างไร นอกจากนี้ปัญหาความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีลักษณะที่เป็นปัญหา

ช่องเร้น (hidden problem) โดยภาพรวมของการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษการรับเด็กแต่ละคนอาจจะมีความโดดเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่ง ครู ผู้ปักธง และผู้ไกด์ชิด ต้องสังเกตเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไข

ดังนั้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางปัญญาและการคิด ให้ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่หลากหลายได้เริ่มจากการลงมือกระทำจริง ถ้าทำผิดก็ให้แก้ไข กระทำซ้ำๆ เน้นให้สัมผัสกับประสบการณ์ตรง เป็นการสอนที่เน้นจากการเรียนรู้ด้วยการกระทำในรูปแบบการทำงาน ให้ปรากฏชิ้นงานที่มอบหมายให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด แต่ทั้งนี้โดยยึดการเรียนรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสำคัญ ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย กระบวนการ และการประเมินผล โดยเน้นเป้าหมายการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้เต็มศักยภาพ

การจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการฝึกทำงาน

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ว่ามีอักษร์ โครงการการศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีอายุระหว่าง 17-18 ปี ซึ่งเป็นระยะส่งต่อ (transitional period) จากโรงเรียนสู่บ้านและการรับรู้ในสังคมต่อไป นับเป็นระยะที่สำคัญที่สุดที่จะต้องมีการวางแผนให้มีการเรียนรู้มากที่สุด โดยผ่านกระบวนการฝึกทำงานต่างๆ อันเป็นการช่วยฝึกทักษะทางสังคมและเติมเต็มวิชาความรู้ ตามศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน นับแต่ปี พ.ศ.2537 – พ.ศ.2550 ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา ได้ให้การฝึกทำงานแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจาก รวม 10 คน เป็นชาย 9 คน หญิง 1 คน โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. การวางแผน

การวางแผนการฝึกทำงานสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องมีการวางแผนร่วมกันทั้ง ครูผู้ดูแล ผู้ปักธง และบรรณาธิการ เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้น ระดับความสามารถในการเรียนรู้และความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล อันได้แก่ ข้อจำกัด อุปสรรค วุฒิภาวะของการเรียนรู้ เป็นรายบุคคล สิ่งที่ควรคำนึงถึงในความหมายเพื่อการฝึกประสบการณ์ โดยการกำหนดระยะเวลา ฝึกงานให้เหมาะสม กำหนดผู้รับผิดชอบในการฝึกทำงาน และกิจกรรมการฝึกงาน ที่พิจารณาคัดเลือกให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของ การฝึกงานให้ชัดเจน อาทิ การเน้นพัฒนาทักษะเบื้องต้น และทักษะทางสังคมเพื่อนำไปสู่การ

ปรับตัวกับผู้อื่น ในสังคมและชุมชน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาด้วยบทบาทและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างสูงสุดในแต่ละคน

2. จัดตารางฝึกทำงาน

บรรณารักษ์ต้องรวบรวมข้อมูลจากการวางแผนทั้งหมด จัดทำเป็นตารางการฝึกทำงานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย พร้อมทั้งจัดประชุม ครุผู้ดูแล บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอรับความสำคัญของการฝึกทำงาน และข้อมูลเบื้องต้นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน และแจกตารางฝึกทำงาน

3. กระบวนการฝึกทำงาน

การเรียนรู้สารสนเทศโดยผ่านกระบวนการฝึกทำงาน

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้สอนต้องสอนเป็นรายบุคคลเข้าใจลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน ให้เนื้อหาเป็นลำดับ ก่อน-หลัง อีกทั้งต้องสอน ช้าๆ ช้าๆ และหยุดพักเป็นช่วงสั้นๆ สอนไปแล้วบทหวานความรู้เดิมช้าอีก ถ้าเด็กสามารถทำได้กล่าวคำชมเชย หรือสร้างแรงจูงใจด้วยสภาพการต่างๆ

ประเภทของงานและการฝึกทำงาน เริ่มด้วยการปฐมนิเทศ แนะนำสถานที่และผู้เกี่ยวข้องการฝึกทำงาน สำหรับงานที่ได้พิจารณาและฝึกฝนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีดังนี้

- 3.1 งานลงทะเบียน ประทับตราหนังสือ วารสาร
- 3.2 แยกประเภทสิ่งพิมพ์ หนังสือ วารสาร
- 3.3 พิมพ์บัตร พิมพ์ซอง ติดบัตรกำหนดส่ง
- 3.4 สำเนาข่าว ตัด ปะ กดตัวคาก่าวการศึกษา
- 3.5 ซ่อมบำรุงหนังสือเก่า ชำรุด
- 3.6 บริการวิทยานิพนธ์
- 3.7 บริการ ยืม – คืน
- 3.8 จัดเก็บ – เรียง หนังสือ วารสาร
- 3.9 ตรวจ และรับฝากสิ่งของ
- 3.10 บริการเครื่องคอมพิวเตอร์
- 3.11 การเดินเอกสารภายในหน่วยงาน

4. การประเมินผล

การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่ จากครูผู้ดูแล และบรรณาธิการผู้รับผิดชอบเป็นอย่างมาก เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน จะมีความแตกต่างกัน ดังนั้นเกณฑ์ในการประเมิน ได้พิจารณาของการรับรู้จากการฝึกทำงานให้ต่อไปนี้

4.1 ความสามารถในการทำงาน พิจารณาจากความเข้าใจวิธีการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานตามจำนวนชิ้นงานที่กำหนด ความสามารถตัดสินใจเลือกงานที่สนใจทำได้ ผลงานมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพถูกต้องตามประเภทและลักษณะงาน

4.2 พฤติกรรมการทำงาน พิจารณาจาก ความตรงต่อเวลาซึ่งจะมีสมุดเข็นชื่อ เข้างาน- เลิกงาน ความรับผิดชอบในงานที่ฝึกมีระเบียบวินัยปฏิบัติตามข้อตกลง เช่น ไม่ทานอาหารระหว่างทำงาน มีความตั้งใจทำงาน พูดจาไฟ雷ะ สุภาพ มีสัมมาคาระ มีความสนใจและพ่อใจในงานที่ฝึกทำงาน

กรณีศึกษาจากการฝึกทำงาน

เมื่อภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2550 ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้การฝึกทำงานแก่ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 คน เป็นชายและหญิง สมมติชื่อ นายมิวสิก กับ นางสาวลูกโป่ง โดยมีสมุดเข็นชื่อเวลาปฏิบัติงานและบันทึกผลการปฏิบัติงานในแต่ละวัน ทั้ง 2 คน จะมีผู้ปักครองมารับมาส่งตลอดกำหนดการฝึก 17 สัปดาห์ฯ ละ 15 ชั่วโมง

วันแรกที่ฝึกทำงาน มิวสิก จะไม่ค่อยพูด ได้แต่ยิ้ม ส่วนลูกโป่ง พูดเก่งและชอบพูดกับตัวเองดังๆ และชอบที่จะสั่งให้ มิวสิก ทำงานแทนตนเอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝึกต้องรู้เท่าทัน อีกทั้งต้องคอยดูแลไม่ให้ ลูกโป่ง แอบไปทานขนม ต้องคอยเน้นว่ามาทำงานต้องตั้งใจทำงาน ต่อมาก็สามารถควบคุมพฤติกรรมได้ มีบางงานที่มิวสิกทำไม่ได้ เช่น ไม่สามารถอ่านเลขทะเบียน 5 หลักได้ เจ้าหน้าที่ก็จะบอกว่าไม่รักแล้วเท่านั้นแหลก มิวสิก เกิดความน้อยใจแอบไปร้องไห้ในห้องน้ำ ไม่มาทำงาน 2 วัน แต่จะโทรศัพท์มาหาเจ้าหน้าที่ที่คุ้นเคยถามว่ามีใครโทรศัพท์มาบ้าง เมื่อ มิวสิก มาทำงานลงถอนว่าทำไม่ต้องร้องไห้ มิวสิก บอกว่า�้ำตามหล่นลง หลังจากนั้นมา มิวสิก ไม่ค่อยยอมกลับบ้านบอกว่าจะทำโอทีกับเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ปักครองมารับเย็นๆ หรือบางทีปิดมือถือ มิวสิก บอกว่าได้ขอค่าทำโอทีกับคุณแม่ได้ชั่วโมงละ 20 บาท มีบางเรื่อง (ช่วงเปิดภาคเรียน ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษาเปิดบริการตลอด 7 วัน) มิวสิก ก็มาทำงานด้วย แม้จะมีผลที่เปลี่ยนแปลงนี้ทราบข่าวว่าผู้ปักครองส่งไปอยู่

ต่างจังหวัดกับญาติ มิวสิค มักจะ โทรศัพท์มาหาเจ้าหน้าที่ให้บอกผู้อำนวยการศูนย์บรรณสารสนเทศฯ จัดตารางให้ทำงานอีก แล้วจะซื้อปลาร้านฝากเจ้าหน้าที่ด้วย ส่วน ลูกโป่ง นั้นเมื่อสอนงานอะไรก็จะทำได้หมด ยิ่งเรื่องการอ่าน ความจำ สามารถตอบได้ งานที่มีอนามัยถึงแม้จะทำได้แต่ก็ต้องควบคุมดูแลใกล้ชิด ต้องเตือนลูกโป่งบ่อยๆ ไม่ให้พูดว่าตัวเองและพูดเสียงดังให้เก็บไว้ในใจ ลูกโป่ง กิดอะไรอยู่ก็พูดออกมากให้ได้ยินโดยทั่ง ในช่วงปิดเทอมผู้ปกครองได้ให้ลูกโป่งไปฝึกสมาชิกที่ บุญพรธิกสมาคม ซึ่งจะช่วยให้ลูกโป่งมีสามาธิมากขึ้น

กรณีศึกษาคล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผ่านกระบวนการฝึกทำงานในห้องสมุด ได้ช่วยปรับปรุง ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งได้รับจากประสบการณ์จริงเพื่อพัฒนาให้เกิดทักษะทางสังคม ห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่มีสภาพแวดล้อมด้วยตัวรานั่งสือ สื่อต่างๆ ผู้ใช้บริการที่เป็นนิสิตนักศึกษา ครูนาอาจารย์ที่เข้ามาแสดง hacem และเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ให้บริการต่างๆ เมื่อมีการฝึกทำงานให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถึงแม้จะเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นแต่การเติมเต็มเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ปรับพฤติกรรมให้มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความตั้งใจทำงาน เท่ากับเป็นการเรียนรู้ของการดำรงชีวิตที่สำคัญยิ่ง นับเป็นความภาคภูมิใจในวิชาชีพที่สามารถทำได้ให้สังคมในการมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ถ่ายทอดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับรู้สารสนเทศจากประสบการณ์จริงอันเป็นการให้โอกาสในการที่จะส่งต่อสู่บ้านและสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข และมีคุณค่าของสังคมต่อไป.

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ . (2541). กิจกรรมเสริมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ชุดฝึกอบรมด้วย

ตนเอง เล่ม 14. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภากาดพร้าว.

จรัส สุวรรณเวลา. (2545). การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. (เอกสารประกอบการปาฐกถาพิเศษ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนา
คณะครุศาสตร์ 10 กรกฎาคม 2545).

จุไรรัตน์ คงปัน. (2544). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัด

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต.

สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผดุง อารยะวิญญุ. (2542). การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.

พระธรรมปีฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). ถึงเวลาмарื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์การศาสนา.

พระราชนัญถิการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วารี ติระจิตร. (2541). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศรี ตรีทิพนทร์. (2547). รายงานการวิจัยการพัฒนาการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับมัธยมศึกษาในระยะสั่งต่อ. กรุงเทพฯ:

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศรี ตรีทิพนทร์ และ สุวิมล ธนผลเดช. (2550). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึก
ประสบการณ์การเรียนรู้บนพื้นฐานของงานสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษหลังการศึกษา
ภาคบังคับ. (อยู่ระหว่างการวิจัย)

สุมน อมรวัฒน์. (2541). แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือการเรียนรู้ของผู้เรียน. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุวิมล วงศ์วนิช. (2544). การปฏิบัติภายในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). แนวโน้มการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). รายงานสภาพการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความบกพร่องด้านร่างกาย スピริตูญา อารมณ์ และสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา.

Doyle, M.B. (2000). Transition plans for students with disabilities. **Educational Leadership**, **58** (1), 46 – 48.

Venn, J. (1994). **Assessment of students with special needs**. New York: Macmillan Publishing.

Ysseldyke & Algozzing. (1995). **Special education: A practical approach for teacher** (3rd ed.). New Jersey: Hough Mifflin.

การเผยแพร่สารสนเทศเพื่อวิทยุกระจายเสียง

รศ.เบญจวรรณ กีสุขพันธ์ *

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมในสังคมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่ออื่นๆ ซึ่งได้ถือกำเนิดขึ้นและพัฒนามาเป็นลำดับจนกระทั่งในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยในทุกด้าน สื่อมวลชนได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น โดยนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ยิ่งทำให้บทบาทของสื่อมวลชนมีการเผยแพร่กระจายออกไปสู่สาธารณะในวงกว้างมากขึ้น ประชาชนสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้หลากหลายรูปแบบ จนปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อต่างๆ ได้เข้ามายืนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน สื่อมวลชน จึงกลายเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งทั้งในการให้ข้อมูลข่าวสาร และการโน้มนำสังคมในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างมาก ดังนั้น สื่อมวลชนจึงถือเป็นสื่อสาธารณะ ที่ทุกคนในสังคมสามารถบริโภคสื่อประเภทนี้ ได้อย่างไม่จำกัด แต่ละสื่อมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน และมุ่งทำหน้าที่ของตน ในการนำเสนอสาระความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในขณะเดียวกันผู้ที่ดำรงอยู่ในสังคมก็ทำหน้าที่ของตน ในการบริโภคสิ่งต่างๆ ที่สื่อนำเสนอหิ้งที่บางครั้งอาจจะตั้งใจ และไม่ได้ตั้งใจ เช่นเดียวกัน

ในปัจจุบันสารสนเทศหรือ ข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ประปนอยู่ในสังคมอย่างแยกระดับ ไม่ออกเรื่มตั้งแต่ต้นนอนตอนเช้าจนกระทั่งเวลาเข้านอน เราสามารถบริโภคสารสนเทศได้ตลอดเวลา สื่อมวลชนทำหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ว่าเวลาใดหากเพียงเราเปิดเครื่องรับวิทยุ หรือโทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งลูกขี้นมาอ่านหนังสือพิมพ์ เราจะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้เสมอ ฉะนั้น การบริโภคสื่อของประชาชน จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ซึ่งการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการรับสารสนเทศอย่างหลากหลายเพื่อช่วยในการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีประสิทธิภาพ

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ได้ให้ความหมายของ คำว่า “สารสนเทศ” (information) ว่าเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการและการจัดการข้อมูล โดยการรวมความรู้เข้าไปต่อผู้รับสารสนเทศนั้น และอาจ

* หัวหน้าฝ่ายวิทยุกระจายเสียง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการเลือกสรรให้เหมาะสมกับการใช้งานให้ทันเวลา และอยู่ในรูปที่ใช้ได้สารสนเทศมีความหมายหรือแนวคิดที่กร้าง และหากหลาย ดั้งนี้ สารสนเทศที่ดีต้องมาจากข้อมูลที่ดี การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศจะต้องมีการควบคุมโดยเป็นอย่างดี เช่น อาจจะมีการกำหนดให้ผู้ใดบ้างเป็นผู้มีสิทธิ์ใช้ข้อมูลได้ ข้อมูลที่เป็นความลับจะต้องมีระบบขั้นตอนการควบคุม กำหนดสิทธิ์ในการแก้ไขหรือการกระทำกับข้อมูลว่าจะกระทำได้โดยใครบ้าง นอกจากนี้ข้อมูลที่เก็บไว้แล้วต้องไม่เกิดการสูญหายหรือถูกทำลายโดยไม่ตั้งใจ อย่างไรก็ตาม การใช้คำว่าสารสนเทศในชีวิตประจำวัน ยังมีความหมายเชิงเทคนิคต่างๆ เช่น คำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิสารสนเทศ บรรณสารสนเทศ สารสนเทศดิจิทัล เป็นต้น

สารสนเทศจึงเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น สารสนเทศที่เกิดจากหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ ดาวเทียม เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ที่สามารถให้ข้อมูลสารสนเทศได้ เช่น การรับสารสนเทศจาก ATM โทรศัพท์มือถือ ป้ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งการบริโภคสารสนเทศผ่านสื่อต่างๆ เหล่านี้ จึงต้องมีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จึงจะทำให้การรับสารสนเทศนั้นเกิดประโยชน์สูงสุด แต่ด้วยเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงทำให้การบริโภคข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างหลากหลาย บางคนสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารได้เป็นอย่างดี โดยผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้ด้วยตนเอง สามารถแยกแยะ ผิดถูก ความมีคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้บุคคล เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการบริโภคข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีบุคคลอีกกลุ่มนึงที่ไม่สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สิ่งที่ได้รับจากข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอผ่านสื่อระบบๆ ต่างได้ ปัญหาจึงมีอยู่ว่าจะทำอย่างไรให้บุคคลเหล่านี้ สามารถเป็นผู้ที่รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ เป็นผู้ที่คิดได้และคิดเป็น

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่ทำหน้าที่เผยแพร่สารสนเทศอย่างหลากหลาย ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดสื่อหนึ่ง ที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สาระ ความรู้ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง และราคาถูก ด้วยคุณสมบัติที่โดยเด่นของวิทยุกระจายเสียง ที่มีความสามารถในการเข้าถึงผู้ฟังจำนวนมากมหาศาล ได้อย่างทั่วถึงทุกเพศทุกวัย ในเวลาเดียวกัน การผลิตและการจัดการกีฬาดูแล รวดเร็ว ใช้เวลาในการดำเนินการน้อย ต้นทุนก็ไม่แพงนัก สื่อวิทยุกระจายเสียงนี้ จึงมีความเหมาะสม ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และจัดเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญในการใช้เพื่อสร้างหา เพย์พร ข้อมูลข่าวสาร รายงานเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม ให้ประชาชนได้ทราบอย่างตรงไปตรงมาทันท่วงที และสามารถสนองความต้องการรับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้ฟัง ได้เป็นอย่างดี

นอกจากสื่อวิทยุกระจายเสียงจะมีหน้าที่สำคัญในการรายงานเหตุการณ์ หรือเสนอข่าวสารสารสนเทศต่างๆ แล้ว การรายงานข้อมูลข่าวสาร หรือประเด็นปัญหา ที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้วิทยุกระจายเสียงเปรียบเสมือนผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) นั่นคือ เป็นผู้คัดสรรและกลั่นกรองข่าวสารสู่ผู้ฟัง จึงเท่ากับเป็นการกำหนดเรื่องหรือประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบว่าตนควรคิดเรื่องใด เรื่องใดที่มีความสำคัญต่อสังคมในขณะนี้ สามารถในสังคมคิดอย่างไรกับปัญหาเหล่านี้ ซึ่งมีการนำเสนอสารสนเทศต่างๆ ได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งนำเสนอในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ สารคดี นิตยสาร การถ่ายทอดสดสถานที่ การสนทนากتاب ตอบปัญหา การแสดงความคิดเห็นทางโทรศัพท์ หรือ phone-in (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, 2546, หน้า 255)

การพัฒนาสื่อวิทยุกระจายเสียงในอดีตได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในยุคริมแรกที่วิทยุกระจายเสียงเกิดขึ้น ตั้งแต่ราวปี ค.ศ.1919 ในประเทศแถบตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอเมริกา ได้รับการตอบรับจากประชาชนรวมกับเกิดความบ้าคลั่งขึ้นในสังคม ซึ่งเรียกว่า radio mania กิจกรรมกระจายเสียงเติบโตอย่างรวดเร็วในประเทศอุดสาಹกรรมตะวันตก ตัวอย่างเช่น ในอเมริกา เพียง 2 ปีแรกก็มีผู้สนใจไปขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการกระจายเสียงถึง 600 ราย และในปี ค.ศ.1923 จำนวนเครื่องรับในอเมริกาก็นับได้ถึงเกือบ 1 ล้านเครื่อง เมื่อสิ้นศตวรรษที่ 1920 เกือบครึ่งหนึ่งของครัวเรือนชาวอเมริกันมีเครื่องรับวิทยุไว้ในครอบครองกันหมด ส่วนที่อื่นๆ ประมาณ 40 ประเทศได้เริ่มออกอากาศกระจายเสียงแล้วตั้งแต่ศตวรรษที่ 1930 จนกระทั่ง ค.ศ.1940 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 วิทยุกระจายเสียงได้รับความนิยมและแพร่หลายจนกลายเป็นสื่อมวลชน (mass medium) ที่มีอิทธิพลต่อสังคมสูงมากในยุคนี้ อิทธิพลของวิทยุในภาวะสงครามเป็นสิ่งที่เห็นเด่นชัดมาก แม้เมื่อสิ่งแสลงและเกิดสื่อกระจายเสียงใหม่อื่นๆ เช่น โทรทัศน์ที่ทำให้อิทธิพลของวิทยุลดลงไป แต่วิทยุก็สามารถปรับตัวและแสดงบทบาทที่สังคมยอมรับอยู่จนถึงทุกวันนี้ (วิภา อุตมัณฑ์, 2546, หน้า 27-28)

ประเทศไทยที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาเป็นจำนวนมากใช้วิทยุกระจายเสียงระบบเครือข่ายเพื่อให้ความรู้ การศึกษา ข่าวสาร และความบันเทิงแก่ประชาชนในประเทศไทย เนื่องจากเป็นการกระจายเสียงที่ประยุกต์ในด้านการจัดทำรายการ และทำให้ประชาชนผู้รับฟังได้รับเนื้อหาสาระเหมือนกันทั่วหมดในเวลาเดียวกัน ในประเทศไทยมีอาณาเขตกว้างขวางเช่นสหรัฐอเมริกา ใช้ระบบดาวเทียมในการส่งรายการให้แก่สถานีลูกข่าย สำหรับประเทศไทยที่มีอาณาเขตไม่กว้างขวางนัก หรือยังไม่มีบริการดาวเทียม จะใช้บริการของศูนย์โทรศัพท์ขนาดทางวิทยุระบบดิจิตอล หรือบริหารด้วยระบบ

ไม่ครอเวฟ สำหรับเครื่องข่ายที่มีขนาดเล็ก อาจใช้วิธีบันทึกเทปรายการส่งไปยังสถานีวิทยุในเครือข่ายของตน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2537, หน้า 184)

วิทยุกระจายเสียง นอกจากจะทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชน ในการนำเสนอสารสนเทศต่างๆ แล้ว วิทยุกระจายเสียง ยังเป็นอีกหลายบทบาทที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลง ความเคลื่อนไหวในสังคม อาทิ

บทบาทของวิทยุกระจายเสียงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าวิทยุกระจายเสียงมีบทบาทอย่างสูง ในเรื่องนี้ จนแทบจะเรียกได้ว่าเป็นตัวกำหนดความเป็นไปด้านเศรษฐกิจเลยก็ว่าได้ เนื่องจากในปัจจุบันสื่อมวลชนด้านวิทยุกระจายเสียง มีรายได้ และมีอิทธิพลสูงมากต่อเศรษฐกิจในภาพรวม วิทยุกระจายเสียงมีบทบาทด้านเศรษฐกิจในระดับบุคคล สังคม และในเชิงธุรกิจ

บทบาทด้านเศรษฐกิจในระดับบุคคล วิทยุกระจายเสียง เป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนเรื่องเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดนโยบายด้านเศรษฐกิจ ของประเทศจากรัฐบาลสู่ประชาชน เช่น รายงานความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ รายงานอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา รายการราคาสินค้า รายการอภิปรายเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของภาครัฐและเอกชน รายการวิเคราะห์ พยากรณ์แนวโน้มของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นรายการที่ให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องไปถึงขั้นการให้คำปรึกษาแนะนำด้านเศรษฐกิจ จนมีผู้นำไปปฏิบัติตามมากมาย

บทบาทด้านเศรษฐกิจในระดับสังคม วิทยุกระจายเสียง เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจด้วยการนำเสนอข่าวสารที่สื่อให้เห็นภาพความจริง ธุรกิจการงาน รายได้ ซึ่งก่อให้เกิดความกระตือรือร้นแก่ผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมภายนอก ก่อให้เกิดการยกระดับความปรารถนาให้สูงขึ้น ทำให้เกิดความทะเยอะทะยาน การนำเสนอประวัติบุคคลที่มีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน กระตุ้นให้คนเกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง โดยการย้ายถิ่นฐาน หรือเปลี่ยนอาชีพ รวมไปถึงการทำให้เกิดบรรยากาศการพัฒนา การเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับความสำเร็จ พร้อมทั้งชี้แนะปัญหาและแนวทางแก้ไข สร้างความรู้สึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้ ทำให้เกิดบรรยากาศของการพัฒนา สร้างเสริมกำลังใจในการทำงานและกระตุ้นให้แสวงหาโอกาสที่ดีกว่า (เกศินี จุฬาวิจิตร, 2542, หน้า 98) นอกจากนี้ วิทยุกระจายเสียง ยังช่วยสอดส่องดูแลความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสิทธิ์ที่ประชาชนพึ่งมีในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เช่น การคุ้มครองผู้บริโภค การคุ้มครองแรงงาน และสวัสดิการสังคม ซึ่งบทบาทด้านนี้มีให้เห็นในรายการวิเคราะห์ปัญหา รายการร้องทุกข์ รายการสนทนากำแพงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

บทบาททางด้านเศรษฐกิจในเชิงธุรกิจ วิทยุกระจายเสียง ทำให้การผลิต การบริหารจัดการในระบบเศรษฐกิจลีน ไอล ไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการรับส่งข้อมูล ข่าวสารเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานนำสารสนเทศ ได้แก่ ข้อมูล ข่าวสาร ไปใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจด้านธุรกิจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันการรู้สารสนเทศเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการบริหารธุรกิจ เป็นแหล่งข้อมูลซึ่งมีผลโดยตรงต่อการจัดการธุรกิจทั้งของรัฐและเอกชน ความสำเร็จหรือล้มเหลวของธุรกิจขึ้นอยู่กับความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้บริโภค คู่แข่ง การวางแผน การควบคุมสินค้า (แพรก์ สมพงษ์, 2543, หน้า 51-53)

นอกจากนี้ วิทยุกระจายเสียงยังเป็นเครื่องมือส่งเสริมการขายที่ดี โดยผ่านทางการโฆษณา ซึ่งเป็นรายได้หลักของธุรกิจวิทยุกระจายเสียง การส่งเสริมการขายเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายให้กับสินค้า และบริการ เมื่อสินค้าหรือการบริการจำหน่ายได้มากขึ้น ค่าต้นทุนการผลิตต่อหน่วยจะลดลง ส่งผลให้สินค้าและการบริการมีราคาลดลง ทำให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์โดยตรง

บทบาทของวิทยุกระจายเสียงทางด้านการเมือง สื่อมวลชนมีบทบาทที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงสร้างและระบบการเมืองของแต่ละประเทศ สื่อมวลชนในประเทศไทยที่มีระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ย่อมมีบทบาทต่างจากสื่อมวลชนในประเทศไทยที่มีระบบเผด็จการ และสังคมนิยม โดยขึ้นอยู่กับหลักการทำงานการเมืองที่สำคัญ 4 ประการ คือ ธรรมชาติของการเมือง รัฐบาลกับโครงสร้างในการใช้อำนาจ อุดมการณ์ของชาติ และระบบการเมืองที่ถูกกำหนดโดยอุดมการณ์ของรัฐ (แพรก์ สมพงษ์, 2543, หน้า 48)

ทฤษฎีปัทสถาน ซึ่งเป็นหนึ่งในทฤษฎีสื่อสารมวลชนที่ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสื่อมวลชน ได้จำแนกการดำเนินกิจการของสื่อมวลชนออกได้เป็น 4 ระบบ ได้แก่

- ระบบสื่อมวลชนตามทฤษฎีอิสราภานิยม (The Libertarian Theory) เป็นระบบสื่อมวลชนในประเทศไทย มีหน้าที่แจ้งข่าวสาร เป็นเครื่องมือแสดงความคิดเห็น ให้ความบันเทิง และดำเนินกิจการเพื่อการค้า สื่อมวลชนในระบบนี้มีภารกิจหลักในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อเท็จจริง และความเป็นไปของสังคม

- ระบบสื่อมวลชนตามทฤษฎีอำนาจนิยม (The Authoritarian Theory) เป็นระบบสื่อมวลชนที่มีวัตถุประสงค์สนับสนุนและส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล สื่อมวลชนต้องอยู่ภายใต้การชี้นำเสนอแนะของรัฐบาล และไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลได้

3. ระบบสื่อมวลชนตามทฤษฎีเบ็ดเสร็จนิยม (The Totalitarian Theory) เป็นระบบสื่อมวลชนในประเทศคอมมิวนิสต์ สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือของรัฐในการสนับสนุนนโยบายของรัฐ และการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ โดยไม่มีสิทธิ์โต้แย้ง หรือแสดงความคิดเห็นใดๆ

4. ระบบสื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (The Social Responsibility Theory) เป็นแนวคิดที่มาจากการบอกรักภานิยม โดยเพิ่มหลักการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าไป เนื่องจากเชื่อว่าสื่อมวลชนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่ไปกับอิสรภาพในการนำเสนอข่าวสาร

บทบาทของวิทยุกระจายเสียงทางด้านการเมืองในระบบประชาธิปไตยนี้ วิทยุสามารถให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ประชาชน แจ้งข่าวสารเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ โดยทำหน้าที่แจ้งข่าวสารและเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ทางการเมือง อธิบายสถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้นๆ ได้ สร้างกระบวนการเรียนรู้และอบรมบุนเพาะทางการเมือง ส่งผ่านข่าวและนโยบายของรัฐบาลสู่ประชาชน ส่งผ่านความคิดเห็นของประชาชนไปสู่รัฐบาล กำหนดประเด็นสำคัญทางการเมือง สร้างเสถียรภาพทางการเมือง สร้างดุลยภาพทางการเมือง ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้ง การสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นผ่านทางรายการ เช่น การถ่ายทอดสดกิจกรรมทางการเมือง ถ่ายทอดการเลือกตั้ง แต่ถึงแม้ว่าวิทยุกระจายเสียงจะมีบทบาทอย่างมากในการสื่อสารในด้านการเมือง แต่ในบางกรณีอาจทำหน้าที่ไม่มากนัก ซึ่งอาจเนื่องมาจากสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเป็นอิสระ การถูกครอบงำทางการเมือง ที่สามารถเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ

อีกประการหนึ่ง ที่วิทยุกระจายเสียงมีบทบาทก็คือ การสะท้อนผลลัพธ์ทางด้านวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่จำเป็นต้องมีการดำเนินอยู่ นักวิชาการสื่อสารมวลชนหลายท่านจึงเห็นว่าบทบาทหนึ่งของสื่อมวลชน คือการสืบทอดวัฒนธรรมให้ยั่งยืนต่อไป ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนร่วมของสังคมที่จะต้องสืบทอดให้ เกิดความต่อเนื่องยาวนานจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งได้แก่ การรำงรักษ่าวัฒนธรรมหลัก ก็อวัฒนธรรมทางวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัฒนธรรม

วัฒนธรรมทางวัฒนธรรมที่หมายถึง สิ่งของหรือวัฒนธรรมที่เกิดจากการประดิษฐ์ของมนุษย์สามารถจับต้องได้ เช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร เครื่องใช้ ผลงานทางศิลปะ จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ละคร และวัฒนธรรมย่อย หมายถึง การรำงรักษ่าวัฒนธรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับและถือเป็นแนวปฏิบัติ โดยคนส่วนมากในสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมที่มีวัฒนธรรม

เฉพาะกลุ่ม ซึ่งแบ่งตามภูมิภาคและเชื้อชาติ ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ หมายถึง วัฒนธรรมประเภท การความคุ้นทางสังคม ได้แก่ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และภาษา ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน กิริยา การแสดงออก เป็นต้น ซึ่งวิทยุกระจายเสียงสามารถนำเสนอในรูปแบบของการสารคดี หรือ สอดแทรกความรู้ด้านวัฒนธรรมผ่านทางรายการประเภทต่างๆ

นอกจากนี้วิทยุกระจายเสียง ยังมีบทบาทในการอบรมบ่มเพาะทางสังคม ที่นำเสนอพฤติกรรม ต่างๆ ในสังคมผ่านรายการประเภทต่างๆ ผู้ฟังจะซึมซับและยอมรับสิ่งเหล่านี้มาเป็นกฎเกณฑ์ และ บรรทัดฐานทางสังคมที่ต้องยึดเป็นแนวปฏิบัติ สร้างแบบอย่างของพฤติกรรมให้คนเอาเป็นแบบอย่าง ปลูกฝังค่านิยม ผ่านรายการประเภทต่างๆ โดยสะท้อนเนื้อหาที่นำเสนอ เช่น เนื้อหาที่ส่งเสริมศีลธรรม ความเป็นไทย การมีน้ำใจต่อผู้อื่น เป็นต้น ในเบื้องของการส่งเสริมวัฒนธรรม วิทยุกระจายเสียงแสดง บทบาทหน้าที่นี้เพื่อให้ประชาชนได้ทราบนักในด้านค่าของวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ทำหน้าที่ป้องกัน ไม่ให้วัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยมากนัก เนื่องจากวัฒนธรรมต่างประเทศ ได้แพร่กระจายสู่สังคมอย่างรวดเร็วโดยสื่อมวลชนในรูปแบบของการนำเสนอผ่านสื่อชนิดต่างๆ อย่างมากมาย มีการจัดรายการเลียนแบบต่างประเทศ ละนี้รายการวิทยุกระจายเสียง หรือแม้แต่วิทยุ โทรทัศน์เองก็ได้ ก็สามารถสร้างคุณภาพด้านการสอดแทรกวัฒนธรรมไทยไว้ในรายการ

จึงสามารถกล่าวได้ว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ ที่สามารถเข้าถึงประชาชน และให้สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งวิทยุกระจายเสียงมีคุณสมบัติที่ดีหลาย ประการ อาทิ ความรวดเร็ว คล่องตัว และทันเหตุการณ์ เพราะวิทยุกระจายเสียงถึงแม้จะเป็นสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ แต่ก็มีกระบวนการเทคโนโลยีสื่อสารที่ไม่ยุ่งยาก จึงสามารถถ่ายทอดเนื้อหาทันต่อ เหตุการณ์ เช่น การรายงานข่าวเบ่งชั้นกีฬา การสื่อข่าวแบบรายงานสดเข้ามายังรายการ การสัมภาษณ์ สด ซึ่งทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนับสนุนติดตามอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้วิทยุกระจายเสียง ยังเป็นสื่อมวลชนที่แพร่ ไปยังผู้ฟังจำนวนมาก และมีความใกล้ชิด วิทยุกระจายเสียงสามารถแพร่กระจายไปยังผู้ฟังในเวลา เดียวกัน ได้เป็นจำนวนมาก ออกอากาศได้กว้างไกล สามารถครอบคลุมกลุ่มผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ได้ หลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นในชนบทที่อยู่ห่างไกลเพียงใด ก็สามารถส่งข่าวสารไปถึงได้ วิทยุกระจายเสียงนี้ สามารถจุดจินตนาการให้ผู้ฟังติดตาม นึกภาพเหตุการณ์ต่างๆ ตามได้ มีวิธีการ นำเสนอที่น่าสนใจด้วยเทคนิคจากการใช้เสียง การผสมผสานของคำพูด ดนตรี และเสียงประกอบ หรือ แม้แต่การทำให้ผู้ฟังนึกจินตนาการได้โดยง่าย รวมทั้งมีความง่ายต่อการรับรู้ ที่ผู้ฟังสามารถใช้ ประโยชน์จากวิทยุกระจายเสียงในแบบรับรู้ได้ง่าย ไม่ต้องอาศัยทักษะหลายทาง แม้ผู้ฟังจะทำกิจกรรม อื่นๆ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถฟังรายการไปพร้อมๆ กันได้ เช่น การขับรถ ทำอาหาร เย็บผ้า

ພັກຜ່ອນ ຈລາ ແລະ ທີ່ສຳຄັງສໍາຫັນຜູ້ທີ່ຮູ້ໜັງສື່ອ ອ່ານໜັງສື່ອໄມ່ອອກ ມີຜູ້ພິກາຕາງສາຍຕາ ກີ່ຢັງ
ສາມາດຮັບຂ່າວສາຮ້າ ໄດ້ ຜົ່ງເຖິງເປັນຄຸນສົມບັດທີ່ດີມາກຂ້ອນນຶ່ງຂອງວິທຸກຮະຈາຍເສີຍ

ການທີ່ສ້ອວິທຸກຮະຈາຍເສີຍເປັນສື່ອທີ່ດີອີກປະກາດນຶ່ງ ກີ່ຄື່ອ ການເປີດໂອກາສໃຫ້ຜູ້ຟັງມີສ່ວນຮ່ວມ
ທີ່ທາງຕຽບແລະທາງອ້ອມ ໂດຍຜູ້ຟັງສາມາດແສດງຄວາມຄົດເຫັນຫຼືແສດງທຽບນະຕ່ອເຮືອງໄດ້ເຮືອງນຶ່ງ
ຫຼືອກາຮ່ວມກິຈกรรมຂອງຮາຍກາຣ ເຊັ່ນ ກາຣາຍປັນຫາຊີງຮາງວັດ ກາຣເລີ່ມເກມ ບອເພລັງ ສັນກາຍໝໍ ຫຼື
ກາຣາຍສິນຄ້າ ກາຣ ໂມຍຄ້າສິນຄ້າ ຈລາ ຈາດວ່າວິທີກາຣ ໂທຣສັພທີ່ເຂົ້າມາໃນຮາຍກາຣທັນທີ ຫຼືອກາຮ່ວມ
ຈົດໝາຍໄປປະນິຍັບຕະເຂົ້າມາຮ່ວມໃນຮາຍກາຣ ຜົ່ງເຖິງເປັນການເປີດໂອກາສໃຫ້ຜູ້ຟັງມີສ່ວນຮ່ວມທາງຕຽບ
ເມື່ອ
ຜູ້ຟັງໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຮາຍກາຣ ກີ່ຈະທຳໃຫ້ຮູ້ສຶກຜູກພັນ ແລະ ໄກລື້ອືດກັບຮາຍກາຣ ນາງຄຽງຈາກປະທັບໃຈຜູ້ຈັດ
ຮາຍກາຣ ເນື້ອຫາສາຮະໃນຮາຍກາຣ ຈົນທຳໃຫ້ກາລາຍເປັນແພັນປະຈຳຂອງຮາຍກາຣ ຜົ່ງເຖິງເປັນການມີສ່ວນຮ່ວມ
ທາງອ້ອມ

ດັ່ງນັ້ນ ສ້ອວິທຸກຮະຈາຍເສີຍຈຶ່ງເປັນສື່ອທີ່ມີປະສົງທີ່ກີ່ປະກາພສູງໃນການສ້ອສາຮ ສາມາດຄ່າຍຫອດ
ຂ່າວສາຮໄປຢັງຜູ້ຟັງ ເພື່ອໃຫ້ເກີດພລອຍ່າງ ໄດ້ຍ່າງໜຶ່ງ ໂດຍມີຄຸນສົມບັດເດັ່ນ ກີ່ມີຄວາມຮວດເຮົວ ຄລ່ອງຕົວ
ສາມາດຄ່າຍຫອດເນື້ອຫາໄດ້ທັນເຫດຖາກໝໍ ເປັນສື່ອມວລັນທີ່ແພ່ງກະຈາຍໄປຢັງຜູ້ຟັງຈຳນວນນັກ ມີຄວາມ
ໄກລື້ອືດກັບຜູ້ຟັງ ມີຄວາມສາມາດຈຸດຈິນຕາກາຣ ຈ່າຍຕ່ອກຮັບຮູ້ ແລະ ເປີດໂອກາສໃຫ້ຜູ້ຟັງມີສ່ວນຮ່ວມໄດ້ທີ່
ທາງຕຽບແລະທາງອ້ອມ ຈຶ່ງອາຈັກລ່າວ ໄດ້ວ່າ ກາຣເພຍແພວ່ສາຮສະເໜີຕ່າງໆ ຜົ່ານສ້ອວິທຸກຮະຈາຍເສີຍນັ້ນ ເປັນ
ກາຣໃຊ້ເພື່ອສັນອົງຕອບຕ່ອນທານຫ້າທີ່ໃນການສ້ອສາຮ ໃນຫຼານະຂອງສື່ອມວລັນທີ່ເປັນສື່ອສາຮຮ່ານະ ທີ່ມີ
ຄວາມສຳຄັງອັນຈະສາມາດກ່ອໄທເກີດປະໂຍ່ນໃນການພັດນາປະເທດ ກ່ອໄທເກີດກາເປົ້າມແປ່ງຂອງ
ສັງຄນ ທັນນີ້ ສາຮສະເໜີ ຂໍ້ມູນ ພ່າວສາຮທີ່ເພຍແພວ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບການຄັດເລືອກກລິ້ນກຮອງຍ່າງລະເອີຍດ
ຮອບຄອນ ແລະ ທີ່ສຳຄັງ ສາຮສະເໜີ ຂໍ້ມູນ ພ່າວສາຮນັ້ນ ຕ້ອງຄູກຕ້ອງ ເປັນຈົງ ໄນປົດເນື່ອນ ແລ້ວຈຶ່ງຜົ່າໄປ
ຢັງຜູ້ຮັບສາຮທ່ວ່າໄປ ຈາກນັ້ນເມື່ອສາຮສະເໜີຕ່າງໆ ຜົ່ານໄປຢັງຜູ້ຮັບສາຮແລ້ວ ຜູ້ຮັບສາຮຕ້ອງມີໜ້າທີ່ສຳຄັງໃນ
ກາຣກລິ້ນກຮອງສາຮສະເໜີແລ້ານັ້ນ ໂດຍຜົ່ານກະບວນກາຮົດຍ່າງເປັນຮະບນ ໂດຍກາຣວິເຄຣະໜີແລະ
ສັງເຄຣະໜີສາຮສະເໜີທີ່ໄດ້ຮັບເສີຍກ່ອນ ຈຶ່ງຈະທຳໃຫ້ເກີດປະໂຍ່ນແກ່ຕົນເອງ ສາຮຮ່ານ ສັງຄນ ແລະ
ປະເທດໜີທີ່ໄດ້ຍ່າງແທ້ຈົງ

บรรณานุกรม

เกศินี ชูทางวิจิตร. (2542). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ณรงค์ สมพงษ์. (2543). สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2544). พิมพ์ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย โครงการสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชาติราช. (2537). การบริหารงานวิทยุกระจายเสียง (Radio administration) หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชาติราช.

----- (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ (Introduction to radio and television) หน่วยที่ 1-15 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชาติราช.

សាខាអីស៊ានការពីរ
Data Center

ILIS: Information Literacy and Informed Society

Dr. Sujin Butdisuwan *
Dr. E. Rama Reddy **

Abstract

Information Literacy is critical in the Knowledge Society that every Country wants to establish. Information literate will become part of the informed society. The Information Literacy skills need to be developed from the schools and it should be part of the curriculum in each subject. Teachers need to change their role from teaching to mentoring, guiding, and evolving more adventurous ways of developing learning skills in the students. This paper deals with the information literacy skills, shift from teaching to learning, role of teachers and librarians in information literacy, information literacy and information technology, evaluation of resources, information literacy standards, and benefits of information literacy to the students, citizens and the employees.

Keywords: *Information Literacy,*

"To be information literate, a person must be able to recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate and use effectively the needed information" - ALA.

1. Introduction:

Information literacy is increasingly important due to the rapid technological changes and multiplying information resources. Because of the increasing complexity of this environment, individuals are faced with diverse and abundant information choices in their academic studies, in the workplace, and in their personal lives. Information is available through libraries, community resources, special interest organizations, media, and the Internet. Lot of information comes through the Internet to individuals in unfiltered formats, raising questions about

* Dean, Faculty of Informatics Mahasarakham University

** Visiting Professor, Faculty of Informatics Mahasarakham University

Education system and institutions should take seriously the challenges of the Information Age. This includes restructuring the learning process to reflect the use of information in the real world, changing the role of the teacher from mere teaching to facilitator of active learning, and the librarian as a collaborator in curriculum planning for effective use of information resources.

its authenticity, validity, and reliability. Information is also available through multimedia, including textual, graphics, sound etc, and these pose new challenges for individuals in evaluating and understanding it. The uncertain quality and expanding quantity of information pose large challenges for society. The sheer abundance of information will not create a more informed citizenry without the abilities necessary to use information effectively. But are we aware of what is available, when to use it, and how to find out? Beyond the basic skills of reading, and writing, everyone needs complex analytical skills in the present day Global environment.

2. Information literacy

There are varieties of literacies like print, visual, computational, cultural, computer, scientific and all are important in education. Each of the literacies has a process by which the learner can understand the content unique to a particular area of study. Each of the literacies operates in isolation and each has its own vocabulary and conventions for study. Information literacy, on the other hand, is a potential tool of empowerment for all learners, reached through a resource-based learning approach.

2.1. Definition

“An information literate person is one who:

- recognizes that accurate and complete information is the basis for intelligent decision making
- recognizes the need for information
- formulates questions based on information needs
- identifies potential sources of information
- develops successful search strategies
- accesses sources of information including computer-based and other technologies
- evaluates information
- organizes information for practical application
- integrates new information into an existing body of knowledge
- uses information in critical thinking and problem solving” (Doyle, 1992)

“Information literacy programs encourage shifts in the roles of teachers and learners. Such changes are essential to prepare learners to live and work in an information-centered society to be an informed citizen. Some institutions offer formal information literacy courses. These courses range from for-credit to non-credit, from required to elective, and from distance to face-to-face. They can involve integration with a core curriculum, specific discipline or course, or general information skills” (Donnelly, 1998).

3. Teaching to Learning

In the information literacy environment, students engage in active, self-directed learning activities, and teachers facilitate students' engagement through a more innovative and adventurous style of instructional delivery. Students involved in information literacy activities:

- seek a rich range of information sources;
- communicate an understanding of content;
- pose questions about the content being learned;
- use the environment, people, and tools for learning;
- reflect on their own learning;
- assess their own learning; and
- take responsibility for their own learning.

These students feel good about themselves as learners, and they leave schools feeling passionate about the content that they learnt while in school.

4. Information Literacy and Information Technology

There are possibilities to misunderstand that the Information Literacy is to acquire skills in using Information Technology. Information literacy is related to information technology skills but has broader implications for the individual, the educational system, and for society. Information technology skills enable an individual to use computers, software applications, databases, and other technologies to achieve a wide variety of academic, work-related, and personal goals. Information literate individuals necessarily develop some technology skills.

Information literacy, though showing some overlap with information technology skills, is a distinct and broader area of competence. Information technology skills are interwoven with information literacy. The information literacy focuses on content, communication, analysis, information searching, and evaluation; whereas information technology skills focus on a deep understanding of technology and its use.

Skills in information technology may require more intellectual abilities than learning of software and hardware associated with computer literacy, but the focus is still on the technology itself. Information literacy, on the other hand, is an intellectual framework for understanding, finding, evaluating, and using information activities which may be accomplished with information technology skills by sound investigative methods through critical reasoning. Information literacy initiates, sustains, and extends lifelong learning through abilities which may use technologies but are ultimately independent of them.

5. Resources for Information Literacy

Success of Information Literacy is based on resource-based learning environment. In such an environment, students and teachers make decisions about appropriate sources of information and also how to access them. Apart from more traditional print resources: textbooks, journals, encyclopedia, newspapers and magazines, they also use technological resources such as videotapes and videodiscs, CD-ROMs, software tools, and simulation and modeling tools and critically evaluated online resources on the web.

- They use computer networking and telecommunications for both data access and participation in learning communities.
- They use multimedia technologies for gathering data and also as production tools.
- They use their library to locate and use many of these resources.

In addition to using technological resources, learners also can reach beyond classroom walls into their local communities for materials and authoritative information provided by businesses, social services agencies, citizens' groups, and public and university libraries. The mass media like cable and network television, radio broadcasts, and other national and international print and electronic services also provide rich information.

6. Teachers and Information Literacy:

Those who "know how to learn, because they know how knowledge is organized, how to find information, and how to use information in such a way that others can learn from them" (American Library Association [ALA, 1989, p. 2). If teachers are to use information so that others can learn from them, then teachers must be information literates.

Teachers trying to create an information literate environment need to realize, that teaching is telling, learning is absorbing, and knowledge is dynamic.

- They need to look beyond their classrooms for resources that will enrich the learning environment.
- They have to engage in collaborative activities which enrich their own professional development and their students' learning experiences.
- They need to seek the expertise of their librarians as partner in the curriculum planning process.

Teachers must be prepared to "teach students to become critical thinkers, intellectually curious observers, creators, and users of information" (Lenox, 1993). The goal is to prepare students early on to "learn how to learn" and carry these skills into other areas of their lives so that they can be independent seekers and consumers of information throughout their lives. "Teachers of all subjects must blend their traditional fact-based approach with an emphasis on

learner-based inquiry and the scientific inquiry process" (Lenox, 1993). There should be a shift of some of the responsibility of gaining knowledge from the teacher to the student and allowing students to develop questions, strategies to search for answers, and formulate conclusions. It also means having fewer lectures and replacing them with applied strategies for information literacy

Teachers have to involve students in complex tasks that have purposes beyond the classroom and the teacher's critical evaluation. They have to create collaborative situations to develop students' social skills and problem-solving skills. They have to familiarize with variety of learning tools, both print and electronic, and they need to encourage their students to move beyond the textbook for seeking information and solving problems.

Teachers need to review, evaluate the existing online information resources to include them as readings for the students. It is imperative for the teachers that information gathered on the Web be subjected to the same methods of evaluation as information that is being gathered from books and other publications. There are many useful, high quality Web pages. Many sites have been reviewed, authenticated, or sponsored by highly reputable organizations. Some sites are dedicated to gathering valuable educational resources for educators.

Teachers need to undergo some tasks and the first task is to master searching for pages relevant in their subject. One must research and practice searching techniques to narrow search results to pages that are most relevant to the search topic. After learning to effectively find topical Web pages, the next and most critical task is assessing the pages found. Teachers can filter the information and suggest to students as readings as part of course outline.

7. Librarians and Information Literacy:

Librarians are deeply involved in addressing the issues associated with developing information literacy programs and national and regional efforts to improve program quality. "Librarians led the way in the early 1970s in conceptualizing the idea of information literacy and its relationship to lifelong learning. Early development of the concept of information literacy focused on the future role of libraries and librarians in helping with the use and application of information" (Beherens, 1994). In the field of library and information science, information literacy is rooted in the concepts of library instruction and bibliographic instruction to recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate and use effectively the needed information.

The impact of moving from text-based learning to resource-based learning will involve heavier use of library materials and a demand for more and variety of resources, including print and non-print. This results into the library to re-

evaluate how funds are allocated between the textbook budget and the budget for other resources. Public libraries have to coordinate closely with schools and other learning institutions to ensure access to information resources and technology for all ages and also to remain as a strong community resource for lifelong learning.

Librarians need to strengthen the information literacy programs in the educational institutions. The Information Literacy Librarian, if identified will work with library and teaching faculty to design and implement information literacy programs and initiatives. The Information Literacy Librarian will be a liaison in information literacy matters and will work closely with university general education to assure attention to information literacy issues. He/she will provide faculty development for library and teaching faculty and work to assess information literacy initiatives and programs. In addition, the Information Literacy Librarian can also assume reference services and collection development responsibilities. Responsibilities of Information Literacy Librarian include:

- Serve as the leader of the Instruction Team and play a lead role integrating information literacy into University curricula
- Work with librarians to assess and evaluate the information literacy programs
- Serve as liaison between the departments and programs with respect to information literacy
- Teach library instruction classes
- Assist with the development of tutorials and online or web based instruction to better support students off campus
- Provide traditional and virtual reference and research assistance to the students, users.
- Participate in collection development programs of the library.

As information specialists, librarians need to interact frequently with teachers and learners to provide training and guidance toward sharpening of information literacy skills not only in school and academic libraries but also in public and special libraries as well.

8. Information Literacy Standards:

The Information Literacy standards provide framework in the designing of teaching programs and also assessing the information literacy levels of individuals. These standards help measure the progress of educators and librarians in the schools, Colleges and Higher Education sectors. This provides higher education sector to bring in uniformity to develop students at all levels. The academics, librarians and others can draw certain indicators using the standards to identify the students as information literates.

Standards benefit the Students because they provide a framework for their interaction with information in their area of study. Students will be aware of the need for a meta-cognitive approach to learning, and actions required for recognition of need, identification, and gathering, analyzing, and using information. An Information Literate Student need to demonstrate all the standards though may not be at the same level or at the same time. "The Standards are:

1. The information literate person recognizes the need for information and determines the nature and extent of the information needed
2. The information literate person accesses needed information effectively and efficiently
3. The information literate person evaluates information and its sources critically and incorporates selected information into their knowledge base and value system
4. The information literate person classifies, stores, manipulates and redrafts information collected or generated
5. The information literate person expands, reframes or creates new knowledge by integrating prior knowledge and new understandings individually or as a member of a group
6. The information literate person understands cultural, economic, legal, and social issues surrounding the use of information and accesses and uses information ethically, legally and respectfully
7. The information literate person recognizes that lifelong learning and participative citizenship requires information literacy". (AUL 2001)

9. Benefits of information literacy

The need to handle and use information is present in all stages of life and the acquisition of the competencies of information literacy must be interlinked with the acquisition of the other literacies. Teachers, Librarians and the Students are the triangle in the Information Literacy activities. The first two cooperate, discuss among themselves and integrate the students in the process of learning. The students are guided in their efforts to become information literates.

9.1. Students:

Information Literacy and the resource-based learning programs relieve the information dependency of students from the prepared textbooks and the lectures of teachers for information. It requires active learning, where students take more responsibility in their learning, and the teacher is relieved from the role of an expert. The teacher becomes more important in the role of facilitator of discussions at small-groups or at individual student level. The final result of resource-based learning is usually reflects in preparation of a paper, presentation or end performance. Regardless of where and how information

literacy skills are acquired, they are applicable in any school, play, or work situation.

Resource-based learning accommodates variety of interests and ability levels. Students don't need to read exactly the same materials on the same topic when they are identifying their own approaches to a theme or topic of study. When teachers encourage students to do their own research, students take responsibility for their learning, and they retain more of the information they have gathered for themselves.

- Information literate students are more effective consumers of information resources.
- They learn to recognize that information is packaged in a variety of ways,
 - it is packaged using a variety of techniques,
 - it serves a variety of interests, and
 - it contains a variety of value messages.
- Information literate students are more critical when they make decisions about the resources they use.

9.2. *Citizens:*

An idle mind is devils workshop as the saying goes and the lengthening life spans and increasing leisure time need information support to be productive, healthy, and also to lead a satisfying life. To respond effectively to an ever-changing environment, people need more than just a knowledge base. They need techniques for exploring, making connections, and making practical use of information.

Information-literate or informed citizens know how to use information to their best advantage in everyday life.

- They will identify the most useful information when making decisions such as where to locate a business, how to vote, or when to have a child etc.
- They will be able to evaluate newscasts, advertisements, and political campaign speeches etc.

Current policy poses unprecedented complexity and international implications in every country like the immigration and "brain drain," the illegal activities, and the global environment. When statistics saturate all aspects of an issue, information literacy enables citizens to recognize deception and disinformation to make a truly informed decision.

The informed citizens appreciate the value and power of information. They believe in the need for information to address problems and questions in their own lives, in their communities, and in society. They understand that information is not necessarily knowledge until it has been analyzed, questioned, and

integrated into their existing body of knowledge and experiences. They are equipped to be lifelong learners because they know how to learn.

9.3. Employees:

Workers must be information literate because the workplace of the present and future demands a new kind of workers. Reading and arithmetic ability simply are not enough. In a global marketplace, data is dispatched in fraction of seconds and in gigabits. The deluge of information must be sorted, evaluated, and applied, and workers must be able to gather, synthesize, interpret, and evaluate. Lack of these skills currently costs business billions annually in low productivity, accidents, absenteeism, and poor product quality.

Employees are expected to keep up with rapid technological advances, to streamline operations and to possess the ability to be proactive problem solvers (Hancock 1993). For the individual worker, the workplace has become a place of overwhelming changes and unlimited opportunities. Adapting to a rapidly changing work environment will mean multiple career and job changes. An early commitment to learning and understanding the role information literacy will enable workers to see the changes as transitional, not traumatic.

10. Conclusions:

Information literacy is a process and the Information literacy skills must be taught in the context of overall process. To be successful, information literacy skills instruction must be integrated with the curriculum and reinforced both within and outside of the educational setting. Information literacy skills are vital to future success.

Knowing how to ask the right questions may be the single most important step in learning. The process that is conducted in order to find answers to the right questions leads to the point at which information becomes knowledge

"In this next century, an "educated" graduate will no longer be defined as one who has absorbed a certain body of factual information, but as one who knows how to find, evaluate, and apply needed information" (Breivik, 1998, p.2). Our ability to be information literate depends on our willingness to be lifelong learners as we are challenged to master new technologies that will forever alter the landscape of information.

References:

- Council of Australian University Libraries. (2001). **Information literacy standards.** Canberra: Council of Australian University Libraries.
- Information literacy: Final report.** (1989). Chicago, Illinois: American Library Association.
- Breivik, Patricia S., & Gee, E. Gordon. (1989). **Information literacy: Revolution in the library.** New York: Macmillan.
- Breivik, P. S. & Senn, J. A. (1998). **Information literacy: Educating children for the 21st century** (2nd ed.). Washington, DC: National Education Association.
- Beherens, Shirley J. (1994). A conceptual analysis and historical overview of information literacy. **College and Research Libraries.**
- Doyle, C.S. (1992). **Outcome measures for information literacy within the national education goals of 1990.** Final report to national forum on information literacy. Summary of findings.
- Eisenberg, Michael B. & Berkowitz, Robert E. (1992). Information problem-solving: The big six skills approach. **School Library Media Activities Monthly**, 8(5), 27-29, 37, 42.
- Hancock, Vicki E. (1993). Information literacy for lifelong learning. **ERIC Digest**, 93-1.
- Haycock, Carol-Ann. (1991, May). Resource-based learning: A shift in the roles of teacher, learner. **NASSP Bulletin**, 75(535), 15-22.
- Kuhlthau, Carol Collier. (1987). **Information skills for an information society.** Syracuse, New York: ERIC Clearinghouse on Information Resources.
- Lenox, Mary F. and Walker, Michael L. (1993). Information literacy in the educational process. **The Educational Forum**, 57.

Information Literacy Standards*

Council of Australian University Librarians

The first edition of these standards derives from the US *Information literacy standards for higher education* approved by the Association of College and Research Libraries in January 2000, and subsequently endorsed by the American Association for Higher Education and US accreditation bodies.

The US standards were reviewed at a national workshop initiated and conducted 22-23 September 2000 by the University of South Australia for the Council of Australian University Librarians (CAUL). The 62 participants were representative of Australian and New Zealand universities, the schools sector, the Technical and Further Education sector, the Council of Australian State Libraries and the Australian Library and Information Association. In reviewing the standards, consideration was given to the implications of Australian research, theory elaboration and practice which may not have been available or accessed when the US standards were developed. The relational model of information literacy¹ was considered in this context.

Permission to use and vary the US standards² has been granted by the Association of College and Research Libraries. The major difference between the US and Australian versions is the addition of two standards. The new standard four addresses the ability to control and manipulate information. Standard seven represents information literacy as the intellectual framework which provides the potential for lifelong learning.

At its Canberra meeting 27-28 October 2000 the Council of Australian University Librarians approved the revision of the US standards as *Information literacy standards*. The intended primary application is to higher education, but they may be applied to other educational sectors.

Endorsement and promulgation of the standards by policy makers, educational institutions, professional and educational associations is encouraged. They may be freely used and adapted for a specific context, subject to acknowledgment of their US and Australian provenance. *Information literacy standards* is a 'living'

*Council of Australian University Librarians. (2001). *Information literacy standards*. Canberra: Council of Australian University Librarians.

document. It will alter to reflect the prevailing information and education environment. Suggestions for changes for the 2003 second edition are invited, using the form at the end of this publication.

Information literacy defined

Information literacy is an understanding and set of abilities enabling individuals to 'recognise when information is needed and have the capacity to locate, evaluate, and use effectively the needed information'.³ An information literate person is able to

- recognise a need for information
- determine the extent of information needed
- access the needed information efficiently
- evaluate the information and its sources
- incorporate selected information into their knowledge base
- use information effectively to accomplish a purpose
- understand economic, legal, social and cultural issues in the use of information
- access and use information ethically and legally
- classify, store, manipulate and redraft information collected or generated
- recognise information literacy as a prerequisite for lifelong learning

Information literacy - the need

Information literacy is required because of proliferating information access and resources. Individuals are faced with diverse, abundant information choices—in their studies, in the workplace, and in their lives. Information is available through community resources, special interest organisations, manufacturers and service providers, media, libraries, and the internet. Increasingly, information comes unfiltered. This raises questions about authenticity, validity, and reliability. In addition, information is available through multiple media, including graphical, aural, and textual. These pose special challenges in evaluating, understanding and using information in an ethical and legal manner. The uncertain quality and expanding quantity of information also pose large challenges for society. Sheer abundance of information and technology will not in itself create more informed citizens without a complementary understanding and capacity to use information effectively.

Information literacy and lifelong learning

Information literacy is a prerequisite for lifelong learning and is common to all disciplines, to all learning environments, and to all levels of education. It enables learners to engage critically with content and extend their investigations, become more self directed, and assume greater control over their own learning.

A 1999 report of the US National Research Council⁴ promotes the concept of ‘fluency’ with *information technology* and delineates several distinctions useful in understanding relationships within information literacy, computer literacy, and broader technological competence. The report notes that ‘computer literacy’ is concerned with rote learning of specific hardware and software applications, while ‘fluency with technology’ focuses on understanding the underlying concepts of technology and applying problem solving and critical thinking to using technology. It also discusses differences between information technology fluency and information literacy as it is understood in K-12 and higher education. Among these are information literacy’s focus on content, communication, analysis, information searching, and evaluation; whereas information technology ‘fluency’ focuses on a deep understanding of technology and graduated, increasingly skilled, use.

With digitisation of scholarly publications and the growth in online delivery, ‘fluency’ with information technology requires more intellectual abilities than the rote learning of software and hardware associated with ‘computer literacy’. The focus is still, however, on the technology itself. Information literacy, on the other hand, is an intellectual framework for recognising the need for, understanding, finding, evaluating, and using information—activities which may be supported in part by fluency with information technology, in part by sound investigative methods, but most importantly, through critical discernment and reasoning. Information literacy initiates, sustains, and extends lifelong learning through abilities that may use technologies but are ultimately independent of them.

Information literacy and higher education

Developing lifelong learners is central to the mission of higher and other educational institutions, and is increasingly reflected in descriptions of graduate qualities. Information literacy extends learning beyond formal classroom settings and supports individuals in self directed learning in all arenas of life.

By ensuring that individuals can think critically, and by helping them construct a framework for learning how to learn, educational institutions provide the foundation for continued growth throughout their careers, as well as in their roles as informed citizens and members of communities.

Information resources are increasingly available online. Flexible delivery, online or print based, requires the development of the information literacy of the learner.

Incorporating information literacy across curricula, and in all programs and services, requires the collaborative efforts of academics, staff developers, learning advisers, librarians and administrators.

- Through course materials, lectures and by leading face to face or online discussions, academics establish the context for learning. They also inspire students to explore the unknown, offer guidance on how best to fulfil information needs, and monitor student progress.
- Librarians coordinate the evaluation and selection of intellectual resources for programs and services; organise, and maintain collections and points of access to information; and provide advice and coaching to students and academic staff who seek information.
- Learning advisers develop generic and course specific materials to support student learning and provide a range of services related to transition to university, and academic literacy—reading, writing, listening and speaking in a university setting, time and task management, and learning in an online environment.
- Administrators and staff developers facilitate opportunities for collaboration and staff development among academics, learning advisers, librarians, and other professionals who provide students with opportunities to develop their information literacy according to their developmental level, mode of study and information needs.

Information literacy and pedagogy

The 1994 Australian National Board of Employment, Education and Training report *Developing lifelong learners through undergraduate education* notes that ‘learning to learn’ is a major concern of all educational sectors and that

It involves the higher order skills of analysis, synthesis and evaluation, the ability to think critically, to construct meaning and reconstruct understanding in the light of new learning experiences. Courses where reflective practice is central inevitably help students develop into independent learners much more readily than those whose focus is on the acquisition of a large body of knowledge.⁵

Information literacy development multiplies the opportunities for self directed learning, as students become engaged in using a wide variety of information sources to expand their knowledge, ask informed questions, and sharpen their critical thinking for still further self directed learning. Achieving information literacy fluency requires an understanding that such development is not extraneous to the curriculum but is woven into its content, structure, and sequence. Information literacy is a validated construct⁶ which can be incorporated in the instructional design of programs. This curricular integration also affords many possibilities for furthering the influence and impact of student centred teaching methods such as problem based learning, evidence based

learning, and inquiry learning. Guided by academics and others in problem based approaches, students reason about course content at a deeper level than is possible through the exclusive use of lectures, textbooks and collections of readings. To take fullest advantage of problem based learning, students must often use thinking skills requiring them to become effective users of information sources in many locations and formats, thereby increasing their responsibility for their own learning.

Students have many information options available to obtain the information they seek for their research. One is an information retrieval system, such as may be found in a library or online databases from any location. Another option is to select an investigative method for observing phenomena directly. In many professions, practitioners depend upon physical examination to gain information about particular phenomena. Practitioners may also utilise technologies such as statistical software or simulators to create artificial conditions in which to observe and analyse the interaction of phenomena. As students progress through their undergraduate years and graduate programs, they need to have repeated opportunities for seeking, evaluating, managing, and applying, information gathered from multiple sources and obtained from discipline specific research methods.

Use of the standards

These standards provide a framework for embedding information literacy in the design and teaching of educational programs, and for assessing the information literate individual. They extend the information literacy progress of educators, teacher librarians and librarians, in the school and Technological and Further Education sectors. This provides higher education with an opportunity to articulate the standards with those of the other education sectors so that a continuum of expectation can be developed for students at all levels. The standards outline the process by which academics, librarians, and others, pinpoint specific indicators which identify a student as information literate.

Students also will find the standards useful, because they provide a framework for their interaction with information in their environment. This will help to develop their awareness of the need for a metacognitive approach to learning, making them conscious of the explicit actions required for recognition of need, gathering, analysing, and using information. All students are expected to demonstrate all of the standards, but not everyone will demonstrate them to the same level or at the same time

Some disciplines may place greater emphasis on the mastery of specifics of the standards at certain points in the process. Certain specifics would therefore receive greater weight than others in any rubric for curriculum design. Many of

the specifics are likely to be performed recursively, in that the reflective and evaluative aspects included within each standard will require the students to return to an earlier point in the process, revise the information seeking approach, and repeat the steps. The standards are not intended to represent a linear approach to information literacy.

To implement them fully, an institution should first review its mission and educational goals to determine how information literacy would improve learning and enhance the institution's effectiveness. To foster acceptance of the concept, staff development is important for academics and librarians in particular.

Information literacy and assessment

The seven standards describe outcomes and examples for assessing student progress towards becoming information literate. The outcomes serve as guidelines for academics, librarians, and others in developing local methods for measuring student learning within an institution's unique mission. The standards focus upon the needs of students in higher education at all levels. Information literacy manifests itself in the specific understanding of the knowledge creation, scholarly activity, and publication processes found within different disciplines. Academics, instructional designers and librarians should therefore work together to develop assessment instruments and strategies in the context of particular disciplines.

In implementing these standards, recognition is needed that different levels of thinking skills are associated with various learning outcomes. Different instruments or methods are essential to assess those outcomes. For example, both 'higher order' and 'lower order' thinking skills, based on Bloom's *Taxonomy of educational objectives*,⁷ are evident throughout the standards. Assessment methods appropriate to the thinking skills associated with each outcome should be identified as an integral part of the institution's implementation plan.

The following outcomes illustrate 'higher order' and 'lower order' thinking skills

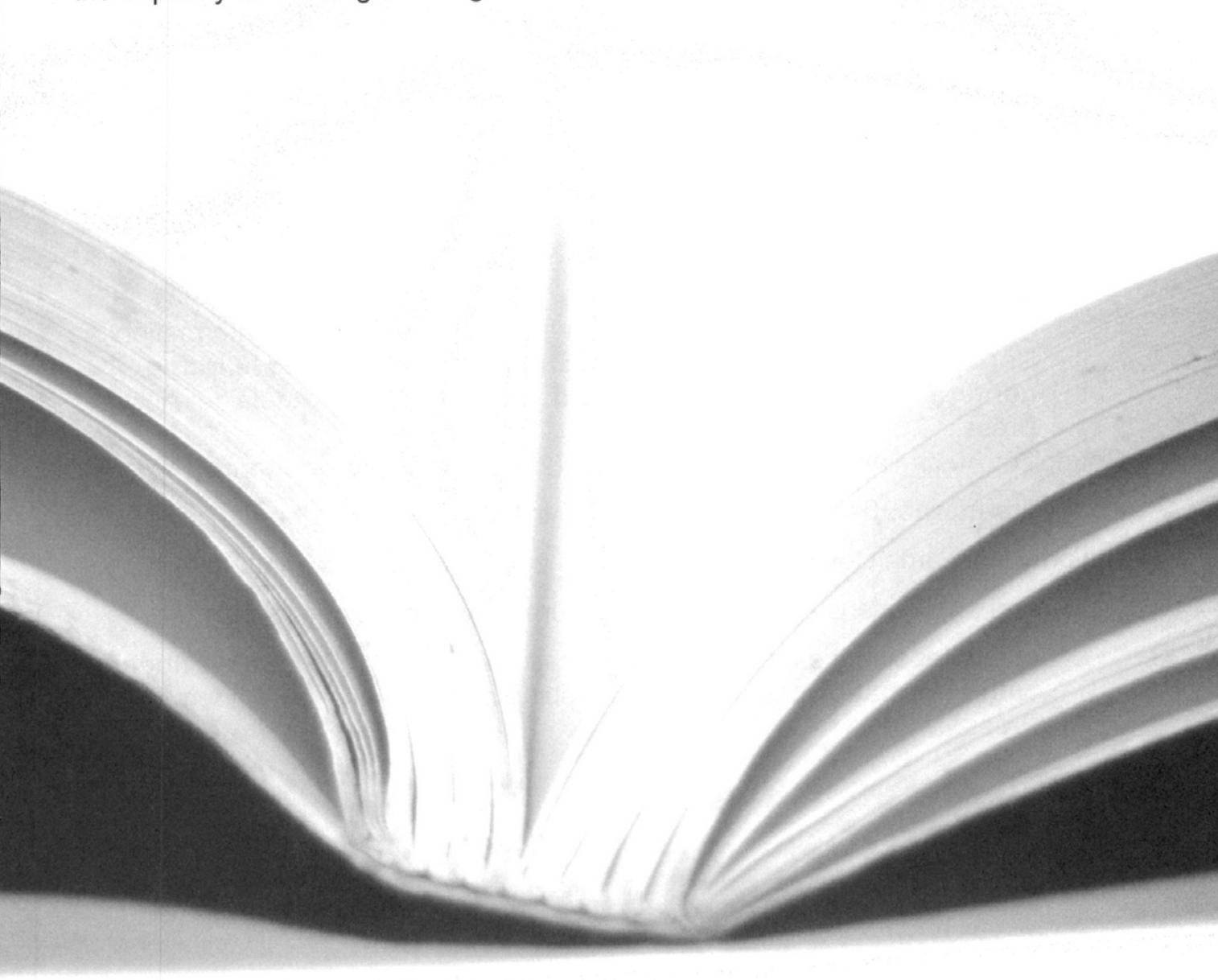
'Lower order' thinking skills

Outcome 2.2.2 Identifies keywords, synonyms, and related terms for the information needed

'Higher order' thinking skills

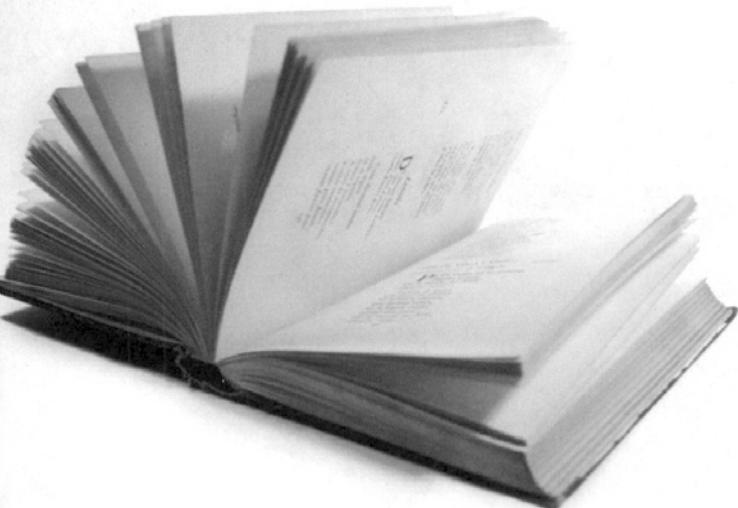
Outcome 5.2.2 Extends initial synthesis, when possible, at a higher level of abstraction to construct new hypotheses that may require additional information

Academics, librarians, and others will find that discussing assessment methods collaboratively is very productive in planning a systematic approach to integrating contextualised information literacy experience into curricula. Assessment strategies should reach all students, pinpoint areas for further development, and consolidate learning goals already achieved. They also should make explicit to the institution's constituencies how information literacy contributes to improved learning outcomes and helps to produce graduates with the capacity for lifelong learning.

References

- American Library Association. (1989). **Presidential committee on information literacy: Final report.** Chicago: American Library Association.
- Association of College and Research Libraries. (2000). **Information literacy competency standards for higher education.** ACRL, Chicago: ACRL.
- Bloom, B.S. (1956). **Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals.** London: Longman Group.
- Bruce, C. (1997). The relational approach: A new model for information literacy. **The New Review of Information and Library Research**, 3, 1-22.
- Candy, P, Crebert, G, & O'Leary, J. (1994). **Developing lifelong learners through Undergraduate education.** Canberra: AGPS.
- Catts, R. (2000). Confirmation of phases in the relational model of information literacy. In **Proceedings of the first international lifelong learning conference, Yeppoon, Queensland 17-19 July 2000.** Adelaide: Auslib Press.
- Council of Australian University Librarians. (2000). **Information literacy standards.** Canberra: Council of Australian University Librarians.
- National Research Council, Commission on physical sciences, mathematics, and applications & Committee on information technology literacy, computer science and telecommunications board. (1999). **Being fluent with information technology.** Washington DC: National Academy Press.

Standards and Outcomes

Standard One

The information literate person recognises the need for information and determines the nature and extent of the information needed

Outcomes

1.1 *The information literate person defines and articulates the need for information*

Examples

- 1.1.1 Confers with others, including peers and experts, and participates in face to face and electronic discussions with peers to identify a research topic, or other information need
- 1.1.2 Explores general information sources to increase familiarity with the topic
- 1.1.3 Identifies key concepts and terms by mapping the information need and from that formulates and focuses questions
- 1.1.4 Defines or modifies the information need to achieve a manageable focus
- 1.1.5 Recognises that information can be combined with original thought, experimentation, and/or analysis to produce new information
- 1.1.6 Identifies their existing knowledge framework

1.2 *The information literate person understands the purpose, scope and appropriateness of a variety of information sources*

Examples

- 1.2.1 Understands the formal and informal processes of information production and knows how information is organised and disseminated
- 1.2.2 Recognises that knowledge can be organised into disciplines that influence the way information is produced, organised and accessed within and across disciplines
- 1.2.3 Differentiates between, and values the variety of potential sources of information eg people, agencies, multimedia, database, website, dataset, audiovisual, book
- 1.2.4 Identifies the intended purpose and audience of potential resources eg popular vs scholarly, current vs historical
- 1.2.5 Differentiates between primary and secondary sources, recognising how their use and importance vary with each discipline
- 1.2.6 Realises that information may need to be constructed with raw data from primary sources

1.3 *The information literate person consciously considers the costs and benefits of acquiring the needed information*

Examples

- 1.3.1 Determines the availability of needed information and makes decisions on broadening the information seeking process beyond immediate resources eg using resources at other locations; obtaining images, videos, text, or sound; document delivery
- 1.3.2 Considers the feasibility of learning a new skill(s) to gather needed information and understands its context, possibly beyond a single discipline or knowledge framework
- 1.3.3 Defines a realistic overall plan and timeline to acquire the needed information

1.4 *The information literate person re-evaluates the nature and extent of the information need*

Examples

- 1.4.1 Reviews the initial information need to clarify, revise, or refine the question
- 1.4.2 Uses and can articulate the criteria used to make information decisions and choices

Standard Two

The information literate person accesses needed information effectively and efficiently

Outcomes

2.1 *The information literate person selects the most appropriate investigative methods or information access tools for finding the needed information*

Examples

- 2.1.1 Identifies appropriate investigative methods eg laboratory experiment, simulation, fieldwork
- 2.1.2 Investigates benefits and applicability of various investigative methods
- 2.1.3 Investigates the scope, content, and organisation of information access tools

- 2.1.4 Selects efficient and effective approaches for accessing the information needed for the investigative method or information access tools
- 2.1.5 Consults with information professionals to help identify information access tools

2.2 *The information literate person constructs and implements effectively designed search strategies*

Examples

- 2.2.1 Develops a research plan appropriate to the investigative method
- 2.2.2 Identifies keywords, synonyms and related terms for the information needed
- 2.2.3 Selects appropriate controlled vocabulary or classification specific to the discipline or information access tools
- 2.2.4 Constructs a search strategy using appropriate commands for the information access tool selected eg Boolean operators, truncation, and proximity operators for databases/search engines; internal organisers such as indexes for books
- 2.2.5 Implements the search strategy in various information access tools with appropriate command languages, protocols and search parameters
- 2.2.6 Implements the search using investigative methodology appropriate to the discipline

2.3 *The information literate person retrieves information using a variety of methods*

Examples

- 2.3.1 Uses various information access tools to retrieve information in a variety of formats
- 2.3.2 Uses various classification schemes and other systems eg call number systems or indexes, to locate information resources within a library or to identify specific sites for physical exploration
- 2.3.3 Uses specialised online or in person services to retrieve information needed eg document delivery, professional associations, institutional research offices, community resources, experts and practitioners
- 2.3.4 Uses surveys, letters, interviews, and other forms of inquiry to retrieve primary information

Standard Three

The information literate person evaluates information and its sources critically and incorporates selected information into their knowledge base and value system

Outcomes

3.1 *The information literate person assesses the utility of the information accessed*

Examples

- 3.1.1 Assesses the quantity, quality, and relevance of the search results to determine whether alternative information access tools or investigative methods should be utilised
- 3.1.2 Identifies gaps in the information retrieved and determines if the search strategy should be revised
- 3.1.3 Repeats the search using the revised strategy as necessary

3.2 *The information literate person summarises the main ideas extracted from the information gathered*

Examples

- 3.2.1 Reads the text and selects main ideas
- 3.2.2 Restates textual concepts in own words and selects data accurately
- 3.2.3 Identifies verbatim material that can then be appropriately quoted

3.3 *The information literate person articulates and applies initial criteria for evaluating both the information and its sources*

Examples

- 3.3.1 Examines and compares information from various sources to evaluate reliability, validity, accuracy, authority, timeliness, and point of view or bias
- 3.3.2 Analyses the structure and logic of supporting arguments or methods
- 3.3.3 Recognises and questions prejudice, deception, or manipulation
- 3.3.4 Recognises the cultural, physical, or other context within which the information was created and understands the impact of context on interpreting the information
- 3.3.5 Recognises and understands own biases and cultural context

3.4 The information literate person validates understanding and interpretation of the information through discourse with other individuals, subject area experts, and/or practitioners

Examples

- 3.4.1 Participates in peer group and other discussions
- 3.4.2 Participates in electronic communication forums designed to encourage discourse on the topic eg email, bulletin boards, chat rooms
- 3.4.3 Seeks expert opinion through a variety of mechanisms eg interviews, email, listservs

3.5 The information literate person determines whether the initial query should be revised

Examples

- 3.5.1 Determines if original information need has been satisfied or if additional information is needed
- 3.5.2 Reviews search strategy and incorporates additional concepts as necessary
- 3.5.3 Reviews information access tools used and expands to include others as needed

Standard Four

The information literate person classifies, stores, manipulates and redrafts information collected or generated

Outcomes

4.1 The information literate person extracts, records, and manages the information and its sources

Examples

- 4.1.1 Selects the most appropriate technology for extracting the needed information eg copy/paste software functions, photocopier, scanner, audiovisual equipment, or exploratory instruments
- 4.1.2 Creates a system for organising and managing the information eg card files, *Endnote*
- 4.1.3 Differentiates between the types of sources cited and understands the elements and correct citation style for a wide range of resources
- 4.1.4 Records all pertinent citation information for future reference
- 4.1.5 Manipulates digital text, images, and data transferring them from their original locations and formats to a new context

4.2 *The information literate person preserves the integrity of information resources, equipment, systems and facilities*

Examples

- 4.2.1 Respects the access rights of all users and does not damage information resources
- 4.2.2 References correctly the information resources that have been used
- 4.2.3 Takes precautions against spreading computer viruses

4.3 *The information literate person legally obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds*

Examples

- 4.3.1 Observes the requirements of moral rights and similar legislation
- 4.3.2 Complies with stated wishes of the owner of intellectual property
- 4.3.3 Understands copyright and privacy laws and respects the intellectual property of others
- 4.3.4 Acquires, publishes and disseminates information in ways which do not breach copyright laws or privacy principles.
- 4.3.5 Understands fair dealing in respect of the acquisition and dissemination of educational and research materials

Standard Five

The information literate person expands, reframes or creates new knowledge by integrating prior knowledge and new understandings individually or as a member of a group

Outcomes

5.1 *The information literate person applies prior and new information to the planning and creation of a particular product*

Examples

- 5.1.1 Understands that information and knowledge in any discipline is in part a social construction and is subject to change as a result of ongoing dialogue and research
- 5.1.2 Organises the content in a manner that supports the purposes and format of the product eg outlines, drafts, storyboards
- 5.1.3 Articulates knowledge and skills transferred from prior experiences to planning and creating the product
- 5.1.4 Integrates the prior and new information, including words and ideas, in a manner that supports the purposes of the product

5.2 *The information literate person synthesises main ideas to construct new concepts*

Examples

- 5.2.1 Recognises interrelationships among concepts and combines them into potentially useful primary statements with supporting evidence
- 5.2.2 Extends initial synthesis, when possible, at a higher level of abstraction to construct new hypotheses that may require additional information
- 5.2.3 Utilises information technology applications eg spreadsheets, databases, multimedia, and audiovisual equipment, for studying the interaction of ideas and other phenomena

5.3 *The information literate person compares new understandings with prior knowledge to determine the value added, contradictions, or other unique characteristics of the information*

Examples

- 5.3.1 Determines whether information satisfies the research or other information need
- 5.3.2 Uses consciously selected criteria to determine whether the information contradicts or verifies information used from other sources
- 5.3.3 Draws conclusions based upon information gathered
- 5.3.4 Tests theories with discipline appropriate techniques eg simulators, experiments
- 5.3.5 Determines probable accuracy by questioning the source of the data, the limitations of the information gathering tools or strategies, and the reasonableness of the conclusions with previous information or knowledge
- 5.3.6 Selects information that provides evidence for the topic

5.4 *The information literate person revises the development process for the product*

Examples

- 5.4.1 Maintains a record of activities related to the information seeking, evaluating, and communicating process
- 5.4.2 Reflects on past successes, failures and alternative strategies

5.5 *The information literate person communicates the product effectively to others*

Examples

- 5.5.1 Chooses a communication medium and format that best supports the purposes of the product and the intended audience
- 5.5.2 Uses a range of appropriate information technology applications in creating the product

- 5.5.3 Incorporates principles of design and communication appropriate to the environment
- 5.5.4 Communicates clearly and in a style to support the purposes of the intended audience

Standard Six

The information literate person understands cultural, economic, legal, and social issues surrounding the use of information and accesses and uses information ethically, legally and respectfully

Outcomes

6.1 *The information literate person understands cultural, ethical, legal and socioeconomic issues surrounding information and information technology*

Examples

- 6.1.1 Identifies and can articulate issues related to privacy and security in both the print and electronic environments
- 6.1.2 Identifies and can articulate issues related to free vs fee based access to information
- 6.1.3 Identifies and can discuss issues related to censorship and freedom of speech
- 6.1.4 Demonstrates an understanding of intellectual property, copyright and fair use of copyrighted material
- 6.1.5 Recognises the 'information divide' as a contributing factor to socioeconomic divisions

6.2 *The information literate person follows laws, regulations, institutional policies, and etiquette related to the access and use of information resources*

Examples

- 6.2.1 Obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds in a legal manner
- 6.2.2 Complies with institutional policies on access to information resources
- 6.2.3 Demonstrates an understanding of what constitutes plagiarism and does not represent work or ideas attributable to others as their own
- 6.2.4 Demonstrates an understanding of institutional policies related to ethical research
- 6.2.5 Participates in electronic discussions following accepted practices eg Netiquette

6.3 *The information literate person acknowledges the use of information sources in communicating the product*

Examples

- 6.3.1 Selects an appropriate citation style and uses it consistently to cite sources used
- 6.3.2 Acknowledges sources in accordance with copyright legislation
- 6.3.3 Understands and respects indigenous and multicultural perspectives of using information

Standard Seven

The information literate person recognises that lifelong learning and participative citizenship requires information literacy

Outcomes

7.1 *The information literate person appreciates that information literacy requires an ongoing involvement with learning and information technologies so that independent lifelong learning is possible*

Examples

- 7.1.1 Uses diverse sources of information to inform decisions
- 7.1.3 Seeks to maintain current awareness in areas of interest and/ or expertise by monitoring information sources
- 7.1.4 Derives satisfaction and personal fulfilment from locating and using information
- 7.1.5 Keeps up to date with information sources, information technologies, information access tools and investigative methods
- 7.1.6 Recognises that the information search process is evolutionary and nonlinear

7.2 *The information literate person determines whether new information has implications for democratic institutions and the individual's value system and takes steps to reconcile differences*

Examples

- 7.2.1 Identifies whether there are differing values that underpin new information or whether information has implications for personal values and beliefs
- 7.2.2 Applies reasoning to determine whether to incorporate or reject viewpoints encountered
- 7.2.3 Maintains an internally coherent set of values informed by knowledge and experience

Information Literacy Competency Standards for Higher Education*

Association of College and Research Libraries

Information Literacy Defined

Information literacy is a set of abilities requiring individuals to "recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate, and use effectively the needed information."¹ Information literacy also is increasingly important in the contemporary environment of rapid technological change and proliferating information resources. Because of the escalating complexity of this environment, individuals are faced with diverse, abundant information choices--in their academic studies, in the workplace, and in their personal lives. Information is available through libraries, community resources, special interest organizations, media, and the Internet--and increasingly, information comes to individuals in unfiltered formats, raising questions about its authenticity, validity, and reliability. In addition, information is available through multiple media, including graphical, aural, and textual, and these pose new challenges for individuals in evaluating and understanding it. The uncertain quality and expanding quantity of information pose large challenges for society. The sheer abundance of information will not in itself create a more informed citizenry without a complementary cluster of abilities necessary to use information effectively.

Information literacy forms the basis for lifelong learning. It is common to all disciplines, to all learning environments, and to all levels of education. It enables learners to master content and extend their investigations, become more self-directed, and assume greater control over their own learning. An information literate individual is able to:

- Determine the extent of information needed
- Access the needed information effectively and efficiently
- Evaluate information and its sources critically
- Incorporate selected information into one's knowledge base
- Use information effectively to accomplish a specific purpose
- Understand the economic, legal, and social issues surrounding the use of information, and access and use information ethically and legally

*Association of College and Research Libraries. (2007). **Information literacy competency standards for higher education.** Retrieved October 31, 2007, from <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.cfm#stan>

Information Literacy and Information Technology

Information literacy is related to information technology skills, but has broader implications for the individual, the educational system, and for society. Information technology skills enable an individual to use computers, software applications, databases, and other technologies to achieve a wide variety of academic, work-related, and personal goals. Information literate individuals necessarily develop some technology skills.

Information literacy, while showing significant overlap with information technology skills, is a distinct and broader area of competence. Increasingly, information technology skills are interwoven with, and support, information literacy. A 1999 report from the National Research Council promotes the concept of "fluency" with information technology and delineates several distinctions useful in understanding relationships among information literacy, computer literacy, and broader technological competence. The report notes that "computer literacy" is concerned with rote learning of specific hardware and software applications, while "fluency with technology" focuses on understanding the underlying concepts of technology and applying problem-solving and critical thinking to using technology. The report also discusses differences between information technology fluency and information literacy as it is understood in K-12 and higher education. Among these are information literacy's focus on content, communication, analysis, information searching, and evaluation; whereas information technology "fluency" focuses on a deep understanding of technology and graduated, increasingly skilled use of it.²

"Fluency" with information technology may require more intellectual abilities than the rote learning of software and hardware associated with "computer literacy", but the focus is still on the technology itself. Information literacy, on the other hand, is an intellectual framework for understanding, finding, evaluating, and using information--activities which may be accomplished in part by fluency with information technology, in part by sound investigative methods, but most important, through critical discernment and reasoning. Information literacy initiates, sustains, and extends lifelong learning through abilities which may use technologies but are ultimately independent of them.

Information Literacy and Higher Education

Developing lifelong learners is central to the mission of higher education institutions. By ensuring that individuals have the intellectual abilities of reasoning and critical thinking, and by helping them construct a framework for learning how to learn, colleges and universities provide the foundation for continued growth throughout their careers, as well as in their roles as informed citizens and members of communities. Information literacy is a key component of, and contributor to, lifelong learning. Information literacy competency extends

learning beyond formal classroom settings and provides practice with self-directed investigations as individuals move into internships, first professional positions, and increasing responsibilities in all arenas of life. Because information literacy augments students' competency with evaluating, managing, and using information, it is now considered by several regional and discipline-based accreditation associations as a key outcome for college students.³

For students not on traditional campuses, information resources are often available through networks and other channels, and distributed learning technologies permit teaching and learning to occur when the teacher and the student are not in the same place at the same time. The challenge for those promoting information literacy in distance education courses is to develop a comparable range of experiences in learning about information resources as are offered on traditional campuses. Information literacy competencies for distance learning students should be comparable to those for "on campus" students.

Incorporating information literacy across curricula, in all programs and services, and throughout the administrative life of the university, requires the collaborative efforts of faculty, librarians, and administrators. Through lectures and by leading discussions, faculty establish the context for learning. Faculty also inspire students to explore the unknown, offer guidance on how best to fulfill information needs, and monitor students' progress. Academic librarians coordinate the evaluation and selection of intellectual resources for programs and services; organize, and maintain collections and many points of access to information; and provide instruction to students and faculty who seek information. Administrators create opportunities for collaboration and staff development among faculty, librarians, and other professionals who initiate information literacy programs, lead in planning and budgeting for those programs, and provide ongoing resources to sustain them.

Information Literacy and Pedagogy

The Boyer Commission Report, *Reinventing Undergraduate Education*, recommends strategies that require the student to engage actively in "framing of a significant question or set of questions, the research or creative exploration to find answers, and the communications skills to convey the results..."⁴ Courses structured in such a way create student-centered learning environments where inquiry is the norm, problem solving becomes the focus, and thinking critically is part of the process. Such learning environments require information literacy competencies.

Gaining skills in information literacy multiplies the opportunities for students' self-directed learning, as they become engaged in using a wide variety of information sources to expand their knowledge, ask informed questions, and sharpen their critical thinking for still further self-directed learning. Achieving

competency in information literacy requires an understanding that this cluster of abilities is not extraneous to the curriculum but is woven into the curriculum's content, structure, and sequence. This curricular integration also affords many possibilities for furthering the influence and impact of such student-centered teaching methods as problem-based learning, evidence-based learning, and inquiry learning. Guided by faculty and others in problem-based approaches, students reason about course content at a deeper level than is possible through the exclusive use of lectures and textbooks. To take fullest advantage of problem-based learning, students must often use thinking skills requiring them to become skilled users of information sources in many locations and formats, thereby increasing their responsibility for their own learning.

To obtain the information they seek for their investigations, individuals have many options. One is to utilize an information retrieval system, such as may be found in a library or in databases accessible by computer from any location. Another option is to select an appropriate investigative method for observing phenomena directly. For example, physicians, archaeologists, and astronomers frequently depend upon physical examination to detect the presence of particular phenomena. In addition, mathematicians, chemists, and physicists often utilize technologies such as statistical software or simulators to create artificial conditions in which to observe and analyze the interaction of phenomena. As students progress through their undergraduate years and graduate programs, they need to have repeated opportunities for seeking, evaluating, and managing information gathered from multiple sources and discipline-specific research methods.

Use of the Standards

Information Literacy Competency Standards for Higher Education provides a framework for assessing the information literate individual. It also extends the work of the American Association of School Librarians Task Force on Information Literacy Standards, thereby providing higher education an opportunity to articulate its information literacy competencies with those of K-12 so that a continuum of expectations develops for students at all levels. The competencies presented here outline the process by which faculty, librarians and others pinpoint specific indicators that identify a student as information literate.

Students also will find the competencies useful, because they provide students with a framework for gaining control over how they interact with information in their environment. It will help to sensitize them to the need to develop a metacognitive approach to learning, making them conscious of the explicit actions required for gathering, analyzing, and using information. All students are expected to demonstrate all of the competencies described in this

document, but not everyone will demonstrate them to the same level of proficiency or at the same speed.

Furthermore, some disciplines may place greater emphasis on the mastery of competencies at certain points in the process, and therefore certain competencies would receive greater weight than others in any rubric for measurement. Many of the competencies are likely to be performed recursively, in that the reflective and evaluative aspects included within each standard will require the student to return to an earlier point in the process, revise the information-seeking approach, and repeat the same steps.

To implement the standards fully, an institution should first review its mission and educational goals to determine how information literacy would improve learning and enhance the institution's effectiveness. To facilitate acceptance of the concept, faculty and staff development is also crucial.

Information Literacy and Assessment

In the following competencies, there are five standards and twenty-two performance indicators. The standards focus upon the needs of students in higher education at all levels. The standards also list a range of outcomes for assessing student progress toward information literacy. These outcomes serve as guidelines for faculty, librarians, and others in developing local methods for measuring student learning in the context of an institution's unique mission. In addition to assessing all students' basic information literacy skills, faculty and librarians should also work together to develop assessment instruments and strategies in the context of particular disciplines, as information literacy manifests itself in the specific understanding of the knowledge creation, scholarly activity, and publication processes found in those disciplines.

In implementing these standards, institutions need to recognize that different levels of thinking skills are associated with various learning outcomes--and therefore different instruments or methods are essential to assess those outcomes. For example, both "higher order" and "lower order" thinking skills, based on Bloom's Taxonomy of Educational Objectives, are evident throughout the outcomes detailed in this document. It is strongly suggested that assessment methods appropriate to the thinking skills associated with each outcome be identified as an integral part of the institution's implementation plan.

For example, the following outcomes illustrate "higher order" and "lower order" thinking skills:

"LowerOrder" thinking skill:

Outcome 2.2.2. Identifies keywords, synonyms, and related terms for the information needed.

"Higher Order" thinking skill:

Outcome 3.3.2. Extends initial synthesis, when possible, to a higher level of abstraction to construct new hypotheses that may require additional information.

Faculty, librarians, and others will find that discussing assessment methods collaboratively is a very productive exercise in planning a systematic, comprehensive information literacy program. This assessment program should reach all students, pinpoint areas for further program development, and consolidate learning goals already achieved. It also should make explicit to the institution's constituencies how information literacy contributes to producing educated students and citizens.

Notes

1. American Library Association. Presidential Committee on Information Literacy. Final Report.(Chicago: American Library Association, 1989.)
2. National Research Council.Commission on Physical Sciences, Mathematics, and Applications. Committee on Information Technology Literacy, Computer Science and Telecommunications Board. *Being Fluent with Information Technology.* Publication. (Washington, D.C.: National Academy Press, 1999) <http://www.nap.edu/catalog/6482.html>
3. Several key accrediting agencies concerned with information literacy are: The Middle States Commission on Higher Education (MSCHE), the Western Association of Schools and College (WASC), and the Southern Association of Colleges and Schools (SACS).
4. Boyer Commission on Educating Undergraduates in the Research University. *Reinventing Undergraduate Education: A Blueprint for America's Research Universities.*
<http://notes.cc.sunysb.edu/Pres/boyer.nsf/>

Standards Performance Indicators and Outcomes

Standard One

The information literate student determines the nature and extent of the information needed.

Performance Indicators:

1. The information literate student defines and articulates the need for information.

Outcomes Include:

- a. Confers with instructors and participates in class discussions, peer workgroups, and electronic discussions to identify a research topic, or other information need
 - b. Develops a thesis statement and formulates questions based on the information need
 - c. Explores general information sources to increase familiarity with the topic
 - d. Defines or modifies the information need to achieve a manageable focus
 - e. Identifies key concepts and terms that describe the information need
 - f. Recognizes that existing information can be combined with original thought, experimentation, and/or analysis to produce new information
2. The information literate student identifies a variety of types and formats of potential sources for information.

Outcomes Include:

- a. Knows how information is formally and informally produced, organized, and disseminated
- b. Recognizes that knowledge can be organized into disciplines that influence the way information is accessed
- c. Identifies the value and differences of potential resources in a variety of formats (e.g., multimedia, database, website, data set, audio/visual, book)
- d. Identifies the purpose and audience of potential resources (e.g., popular vs. scholarly, current vs. historical)
- e. Differentiates between primary and secondary sources, recognizing how their use and importance vary with each discipline
- f. Realizes that information may need to be constructed with raw data from primary sources

3. The information literate student considers the costs and benefits of acquiring the needed information.

Outcomes Include:

- a. Determines the availability of needed information and makes decisions on broadening the information seeking process beyond local resources (e.g., interlibrary loan; using resources at other locations; obtaining images, videos, text, or sound)
 - b. Considers the feasibility of acquiring a new language or skill (e.g., foreign or discipline-based) in order to gather needed information and to understand its context
 - c. Defines a realistic overall plan and timeline to acquire the needed information
4. The information literate student reevaluates the nature and extent of the information need.

Outcomes Include:

- a. Reviews the initial information need to clarify, revise, or refine the question
- b. Describes criteria used to make information decisions and choices

Standard Two

The information literate student accesses needed information effectively and efficiently.

Performance Indicators:

1. The information literate student selects the most appropriate investigative methods or information retrieval systems for accessing the needed information.

Outcomes Include:

- a. Identifies appropriate investigative methods (e.g., laboratory experiment, simulation, fieldwork)
- b. Investigates benefits and applicability of various investigative methods
- c. Investigates the scope, content, and organization of information retrieval systems
- d. Selects efficient and effective approaches for accessing the information needed from the investigative method or information retrieval system

2. The information literate student constructs and implements effectively-designed search strategies.

Outcomes Include:

- a. Develops a research plan appropriate to the investigative method
 - b. Identifies keywords, synonyms and related terms for the information needed
 - c. Selects controlled vocabulary specific to the discipline or information retrieval source
 - d. Constructs a search strategy using appropriate commands for the information retrieval system selected (e.g., Boolean operators, truncation, and proximity for search engines; internal organizers such as indexes for books)
 - e. Implements the search strategy in various information retrieval systems using different user interfaces and search engines, with different command languages, protocols, and search parameters
 - f. Implements the search using investigative protocols appropriate to the discipline
3. The information literate student retrieves information online or in person using a variety of methods.

Outcomes Include:

- a. Uses various search systems to retrieve information in a variety of formats
 - b. Uses various classification schemes and other systems (e.g., call number systems or indexes) to locate information resources within the library or to identify specific sites for physical exploration
 - c. Uses specialized online or in person services available at the institution to retrieve information needed (e.g., interlibrary loan/document delivery, professional associations, institutional research offices, community resources, experts and practitioners)
 - d. Uses surveys, letters, interviews, and other forms of inquiry to retrieve primary information
4. The information literate student refines the search strategy if necessary.

Outcomes Include:

- a. Assesses the quantity, quality, and relevance of the search results to determine whether alternative information retrieval systems or investigative methods should be utilized
- b. Identifies gaps in the information retrieved and determines if the search strategy should be revised
- c. Repeats the search using the revised strategy as necessary

5. The information literate student extracts, records, and manages the information and its sources.

Outcomes Include:

- a. Selects among various technologies the most appropriate one for the task of extracting the needed information (e.g., copy/paste software functions, photocopier, scanner, audio/visual equipment, or exploratory instruments)
- b. Creates a system for organizing the information
- c. Differentiates between the types of sources cited and understands the elements and correct syntax of a citation for a wide range of resources
- d. Records all pertinent citation information for future reference
- e. Uses various technologies to manage the information selected and organized

Standard Three

The information literate student evaluates information and its sources critically and incorporates selected information into his or her knowledge base and value system.

Performance Indicators:

1. The information literate student summarizes the main ideas to be extracted from the information gathered.

Outcomes Include:

- a. Reads the text and selects main ideas
- b. Restates textual concepts in his/her own words and selects data accurately
- c. Identifies verbatim material that can be then appropriately quoted

2. The information literate student articulates and applies initial criteria for evaluating both the information and its sources.

Outcomes Include:

- a. Examines and compares information from various sources in order to evaluate reliability, validity, accuracy, authority, timeliness, and point of view or bias
- b. Analyzes the structure and logic of supporting arguments or methods

- c. Recognizes prejudice, deception, or manipulation
 - d. Recognizes the cultural, physical, or other context within which the information was created and understands the impact of context on interpreting the information
3. The information literate student synthesizes main ideas to construct new concepts.

Outcomes Include:

- a. Recognizes interrelationships among concepts and combines them into potentially useful primary statements with supporting evidence
 - b. Extends initial synthesis, when possible, at a higher level of abstraction to construct new hypotheses that may require additional information
 - c. Utilizes computer and other technologies (e.g. spreadsheets, databases, multimedia, and audio or visual equipment) for studying the interaction of ideas and other phenomena
4. The information literate student compares new knowledge with prior knowledge to determine the value added, contradictions, or other unique characteristics of the information.

Outcomes Include:

- a. Determines whether information satisfies the research or other information need
 - b. Uses consciously selected criteria to determine whether the information contradicts or verifies information used from other sources
 - c. Draws conclusions based upon information gathered
 - d. Tests theories with discipline-appropriate techniques (e.g., simulators, experiments)
 - e. Determines probable accuracy by questioning the source of the data, the limitations of the information gathering tools or strategies, and the reasonableness of the conclusions
 - f. Integrates new information with previous information or knowledge
 - g. Selects information that provides evidence for the topic
5. The information literate student determines whether the new knowledge has an impact on the individual's value system and takes steps to reconcile differences.

Outcomes Include:

- a. Investigates differing viewpoints encountered in the literature
 - b. Determines whether to incorporate or reject viewpoints encountered
6. The information literate student validates understanding and interpretation of the information through discourse with other individuals, subject-area experts, and/or practitioners.

Outcomes Include:

- a. Participates in classroom and other discussions
 - b. Participates in class-sponsored electronic communication forums designed to encourage discourse on the topic (e.g., email, bulletin boards, chat rooms)
 - c. Seeks expert opinion through a variety of mechanisms (e.g., interviews, email, listservs)
7. The information literate student determines whether the initial query should be revised.

Outcomes Include:

- a. Determines if original information need has been satisfied or if additional information is needed
- b. Reviews search strategy and incorporates additional concepts as necessary
- c. Reviews information retrieval sources used and expands to include others as needed

Standard Four

The information literate student, individually or as a member of a group, uses information effectively to accomplish a specific purpose.

Performance Indicators:

1. The information literate student applies new and prior information to the planning and creation of a particular product or performance.

Outcomes Include:

- a. Organizes the content in a manner that supports the purposes and format of the product or performance (e.g. outlines, drafts, storyboards)
- b. Articulates knowledge and skills transferred from prior experiences to planning and creating the product or performance

- c. Integrates the new and prior information, including quotations and paraphrasings, in a manner that supports the purposes of the product or performance
 - d. Manipulates digital text, images, and data, as needed, transferring them from their original locations and formats to a new context
2. The information literate student revises the development process for the product or performance.

Outcomes Include:

- a. Maintains a journal or log of activities related to the information seeking, evaluating, and communicating process
 - b. Reflects on past successes, failures, and alternative strategies
3. The information literate student communicates the product or performance effectively to others.

Outcomes Include:

- a. Chooses a communication medium and format that best supports the purposes of the product or performance and the intended audience
- b. Uses a range of information technology applications in creating the product or performance
- c. Incorporates principles of design and communication
- d. Communicates clearly and with a style that supports the purposes of the intended audience

Standard Five

The information literate student understands many of the economic, legal, and social issues surrounding the use of information and accesses and uses information ethically and legally.

Performance Indicators:

1. The information literate student understands many of the ethical, legal and socio-economic issues surrounding information and information technology.

Outcomes Include:

- a. Identifies and discusses issues related to privacy and security in both the print and electronic environments

- b. Identifies and discusses issues related to free vs. fee-based access to information
 - c. Identifies and discusses issues related to censorship and freedom of speech
 - d. Demonstrates an understanding of intellectual property, copyright, and fair use of copyrighted material
2. The information literate student follows laws, regulations, institutional policies, and etiquette related to the access and use of information resources.

Outcomes Include:

- a. Participates in electronic discussions following accepted practices (e.g. "Netiquette")
 - b. Uses approved passwords and other forms of ID for access to information resources
 - c. Complies with institutional policies on access to information resources
 - d. Preserves the integrity of information resources, equipment, systems and facilities
 - e. Legally obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds
 - f. Demonstrates an understanding of what constitutes plagiarism and does not represent work attributable to others as his/her own
 - g. Demonstrates an understanding of institutional policies related to human subjects research
3. The information literate student acknowledges the use of information sources in communicating the product or performance.

Outcomes Include:

- a. Selects an appropriate documentation style and uses it consistently to cite sources
- b. Posts permission granted notices, as needed, for copyrighted material

Appendix I: Selected Information Literacy Initiatives

- In 1989 the American Library Association (ALA) Presidential Committee on Information Literacy issued a Final Report which defined four components of information literacy: the ability to recognize when information is needed and to locate, evaluate and use effectively the needed information.

- In 1990, the National Forum on Information Literacy (NFIL) was founded as a response to the recommendations of the ALA Presidential Committee *Final Report*. NFIL is a "coalition of over 75 education, business, and governmental organizations working to promote international and national awareness of the need for information literacy and encouraging activities leading to its acquisition." Forum members promote information literacy nationally, internationally, and within their own programs.

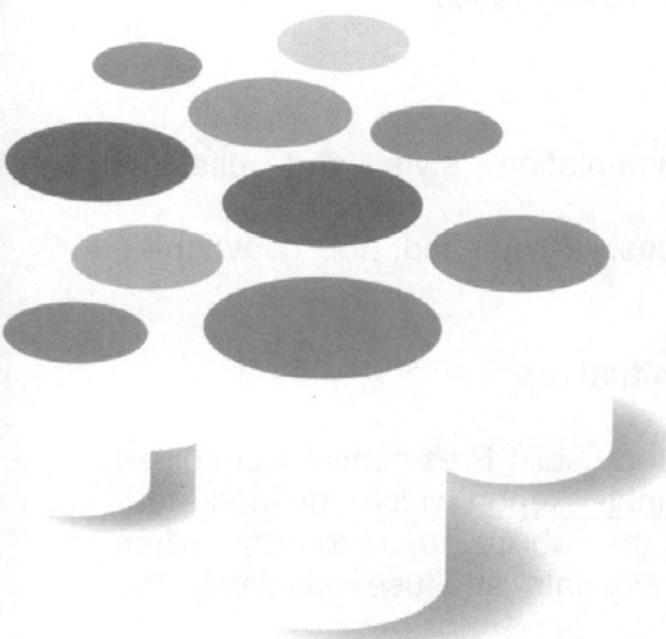
<http://www.infolit.org/index.html>

- In March 1998 NFIL issued, *A Progress Report on Information Literacy: An Update on the American Library Association Presidential Committee on Information Literacy: Final Report*.

<http://www.infolit.org/documents/progress.html>

- In 1998 the American Association of School Libraries (AASL) and the Association of Educational Communications and Technology (AECT) published *Information Literacy Standards for Student Learning*. The AASL/AECT standards detail competencies for students in K-12.
- Since 1989, in the absence of national standards, many states, school districts, state university systems, and local institutions have developed information literacy competency standards.

<http://www.fiu.edu/~library/ili/iliweb.html>

Australian and New Zealand Information Literacy Framework *

Australian and New Zealand Institute for Information Literacy

Overview

Provenance

The Australian and New Zealand information literacy framework is derived, with permission, from the Association of College and Research Libraries' (ACRL) Information literacy competency standards for higher education. The concepts and text have been adapted and updated to incorporate recent local and international understandings of information literacy education. Sometimes the ACRL text has been left intact. Elsewhere it has been reworded and paraphrased. Those wishing to cite this overview should also consult the original text in the ACRL introduction to the standards.¹

Endorsement and promulgation of the Framework by policy makers, educational institutions, professional and educational associations is encouraged. It may be freely used and adapted for a specific context, subject to acknowledgment of its US and Australasian provenance. The Framework is a living document, which will evolve to reflect new understandings of information literacy.

Information literacy

The key characteristic of the post industrial 21st century is that it is information abundant and intensive. Information literacy is thus required because of the ongoing proliferation of information resources and the variable methods of access. Individuals are faced with diverse information choices in their studies, in the workplace, and in their lives. Information is available through community resources, special interest organisations, manufacturers and service providers, media, libraries, and the internet. Increasingly, information comes unfiltered. This raises questions about authenticity, validity, and reliability. In addition, information is available through multiple media, including graphical, aural, and textual. These pose special challenges in evaluating, understanding and using information in an ethical and legal manner. The uncertain quality and expanding quantity of information also pose large challenges for society. Sheer abundance of information and technology will not in itself create more informed citizens without a complementary understanding and capacity to use information effectively.

* Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. (2004).

The Australian and New Zealand information literacy framework. South Australia: University of South Australia Library.

The Framework provides the principles, standards and practice that can support information literacy education in all education sectors. In these sectors, information literacy has been generally defined as an understanding and set of abilities enabling individuals to 'recognise when information is needed and have the capacity to locate, evaluate, and use effectively the needed information'.² In a broader context, information literate people have been described as those who 'know when they need information, and are then able to identify, locate, evaluate, organise, and effectively use the information to address and help resolve personal, job related, or broader social issues and problems'.³

Information literate people

- recognise a need for information
- determine the extent of information needed
- access information efficiently
- critically evaluate information and its sources
- classify, store, manipulate and redraft information collected or generated
- incorporate selected information into their knowledge base
- use information effectively to learn, create new knowledge, solve problems and make decisions
- understand economic, legal, social, political and cultural issues in the use of information
- access and use information ethically and legally
- use information and knowledge for participative citizenship and social responsibility
- experience information literacy as part of independent learning and lifelong learning

The importance of information literacy in workplace learning, lifelong learning and participative citizenship is succinctly expressed in the Australian Library and Information Association's 2001 Statement on information literacy for all Australians⁴

Object of the Australian Library and Information Association

To promote the free flow of information and ideas in the interest of all Australians and a thriving culture, economy and democracy.

Principle

A thriving national and global culture, economy and democracy will be best advanced by people able to recognise their need for information, and identify, locate, access, evaluate and apply the needed information.

Statement

Information literacy is a prerequisite for

- participative citizenship
- social inclusion
- the creation of new knowledge
- personal, vocational, corporate and organisational empowerment
- learning for life

Library and information services professionals therefore embrace a responsibility to develop the information literacy of their clients. They will support governments at all levels, and the corporate, community, professional, educational and trade union sectors, in promoting and facilitating the development of information literacy for all Australians as a high priority during the 21st century.

Information literacy incorporates, and is broader than, fluency in the use of information and communications technology (ICT). With digitisation of scholarly publications and the growth in online delivery, fluency with information technology requires more than the learning of software and hardware associated with computer literacy. Information literacy is an intellectual framework for recognising the need for, understanding, finding, evaluating, and using information. These are activities which may be supported in part by fluency with information technology, in part by sound investigative methods, but most importantly through critical discernment and reasoning. Information literacy initiates, sustains, and extends lifelong learning through abilities that may use technologies but are ultimately independent of them.

Information literacy and lifelong learning

Lifelong learning is ‘all formal, nonformal and informal learning whether intentional or unanticipated which occurs at any time across the lifespan’.⁵ However, intentional lifelong learning, either formally or self managed, is regarded as necessary due to rapid technological, social, cultural and economic change. Information literacy is a ‘prerequisite’⁶ and ‘essential enabler’⁷ for lifelong learning.

Lifelong learning is intertwined with self directed/independent learning and participative citizenship. The American Library Association states that information literate people

... know how to learn because they know how knowledge is organised, how to find information, and how to use information in such a way that others can learn from them. They are prepared for lifelong learning,

because they can always find the information for any task or decision at hand.⁸

Similarly, the Australian School Library Association⁹ describes information literacy as 'synonymous with knowing how to learn'. Further, the American Library Association¹⁰ states that information literacy is 'a means of personal empowerment. It allows people to verify or refute expert opinion and to become independent seekers of truth.' Information literacy can be seen as a subset of independent learning, that in turn is a subset of lifelong learning

In 1994, Candy, Crebert and O'Leary's report Developing lifelong learners through undergraduate education connected information literacy with lifelong learning. Its profile of the lifelong learner included the following information literacy qualities or characteristics

- knowledge of major current resources available in at least one field of study
- ability to frame researchable questions in at least one field of study
- ability to locate, evaluate, manage and use information in a range of contexts
- ability to retrieve information using a variety of media
- ability to decode information in a variety of forms: written, statistical, graphs, charts, diagrams and tables
- critical evaluation of information¹¹

Information literacy is common to all disciplines, to all learning environments, and to all levels of education. It enables learners to engage critically with content and extend their investigations, become more self directed, and assume greater control over their own learning. Information literacy education Developing lifelong learners is central to the mission of educational institutions, and is increasingly reflected in descriptions of graduate qualities, attributes or capabilities. By leading individuals to think critically, and by helping them construct a framework for learning how to learn, educational institutions provide the foundation for continued growth throughout the careers of graduates, as well as in their roles as informed citizens and members of communities.

Candy, Crebert and O'Leary noted that 'learning to learn' is a major concern for all educational sectors and that

It involves the higher order skills of analysis, synthesis and evaluation, the ability to think critically, to construct meaning and reconstruct understanding in the light of new learning experiences. Courses where

reflective practice is central inevitably help students develop into independent learners much more readily than those whose focus is on the acquisition of a large body of knowledge.¹²

Information literacy education should create opportunities for self directed and independent learning where students become engaged in using a wide variety of information sources to expand their knowledge, construct knowledge, ask informed questions, and sharpen their critical thinking. This approach is evident in the increasingly widespread introduction of student centred constructivist pedagogy such as inquiry based, problem based and resource based learning. Characteristics of inquiry based and problem based curriculum design include an emphasis on experiential learning. In these models, a learning environment is provided that enables students to construct learning through asking questions and framing problems. The process of investigating and solving problems involves active, student driven, learning, and there is a strong implicit and explicit emphasis on effective use of information.¹³

Vocational education and training uses competency based curriculum, where students typically demonstrate attainment of learning outcomes.

Information literacy requires sustained development throughout all levels of formal education, primary, secondary and tertiary. In particular, as students progress through their undergraduate years and graduate programs, they need to have repeated opportunities for seeking, evaluating, managing and applying information gathered from multiple sources and obtained from discipline specific research methods. Achieving information literacy requires an understanding that such development is not extraneous to the curriculum but is woven into its content, structure, and sequence. Furthermore, information literacy 'cannot be the outcome of any one subject. It is the cumulative experience from a range of subjects and learning experiences which creates the information literate person.'¹⁴

Incorporating information literacy across curricula, and in all programs and services, requires the collaborative efforts of educators, including teachers, staff developers, learning advisers/ facilitators, librarians, other information professionals, trainers, curriculum designers and administrators. Current practice in information literacy curriculum design incorporates a mix of generic, parallel, integrated and embedded components

The most effective of these components is the embedding of information literacy throughout the curriculum. As Bruce¹⁶ argues, the critical elements of learning to be information literate are

- 1 Experiencing information literacy (learning)
- 2 Reflection on experience (being aware of learning)
- 3 Application of experience to novel contexts (transfer of learning)

Curricula at all educational levels therefore needs to include opportunities to experience, reflect and apply learning to novel contexts.

Use of the Information literacy framework

The Framework incorporates standards and learning outcomes that consist of the characteristics, attributes, processes, knowledge, skills, attitudes, beliefs and aspirations associated with the information literate person. The standards are grounded in generic skills, information skills and values and beliefs. These will be affected by the specific disciplinary context

Generic skills include problem solving, collaboration and teamwork, communication and critical thinking. Information skills include information seeking, information use and information technology fluency. Values and beliefs include using information wisely and ethically, social responsibility and community participation. These dimensions of learning combine in information literacy.

The Framework supports the embedding of information literacy in the design and teaching of educational programs across the curriculum. It can be used to frame curriculum objectives, learning outcomes and assessment criteria. It also provides higher and vocational education sectors with an opportunity to articulate the standards with those of the other education sectors, so that opportunities for explicit development can occur for students at all levels. The standards offer a means by which educators can identify learning outcomes that describe a student as information literate.

The Framework provides institutions with guidance for policy development within disciplines and professions, and a basis for whole of institution evaluation of the effectiveness of strategies to implement institutional policies.

Best practice evaluation

- establishes the process of ongoing planning/improvement of the program
- measures directly progress toward meeting the goals and objectives of the program
- integrates with course and curriculum assessment as well as institutional evaluations and regional/professional accreditation initiatives
- assumes multiple methods and purposes for assessment/evaluation.¹⁷

Evaluation of the effectiveness of information literacy programs should reflect the nature of the generic, parallel, integrated and embedded program components. Evaluation of the effectiveness of the implementation of policies at the institutional level should complement and support initiatives at the program level.

Teaching and curriculum design evaluation could incorporate student, peer and self evaluation using a mix of questionnaires, focus groups, teaching portfolios, peer observation and peer debriefing. At the institutional level, strategies could include analysis of curriculum and other documents for evidence of intent and practice in order to establish the essential features of initiatives that are successful. Any mix of evaluation methods should include the achievement of student learning outcomes as demonstrated in formal and informal assessment. One such strategy at the institutional level is the implementation of the Information skills survey.¹⁸

The Framework also provides a structure for students to have an awareness and understanding of their interaction with information. In higher education all students are expected to demonstrate all of the standards, but not everyone will demonstrate them to the same level or at the same time. In vocational education, the relevance of some aspects of the standards will be dependent on the type and level of program students are undertaking.

Some disciplines may place greater emphasis on particular learning outcomes at certain points during information seeking and use, and knowledge creation. These outcomes would therefore receive greater weight than others. In addition, the iterative and evolutionary nature of searching for and using information should be emphasised. Many aspects are likely to be performed recursively, in that the reflective and evaluative aspects will require returning to an earlier point in the process, revising the information seeking approach, and repeating the steps. The standards are not intended to represent a linear approach to information literacy.

To implement the Framework effectively, an institution should review its mission and educational goals and align these with the development of curricular and quality enhancement practices. Staff development is important, in particular for teachers and librarians, to foster understanding and acceptance of information literacy education.¹⁹

This overview revises that in the first edition. The revision is by Mandy Lupton, the editorial committee, and the national working group for TAFE library Services

References

- 1 Association of College and Research Libraries Information literacy competency standards for higher education –Introduction 2000
http://www.ala.org/Content/NavigationMenu/ACRL/Standards_and_Guide_lines/Information_Literacy_Competency_Standards_for_Higher_Education.htm [Accessed 24 September 2003]
- 2 ibid
- 3 UNESCO, US National Commission on Libraries and Information Science et al Goals, objectives and participant responsibilities. Meeting of experts on information literacy 2002
http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/goals-objectives-participant_responsibilities.html [Accessed 1 October 2002]
- 4 Australian Library and Information Association Statement on information literacy for all Australians 2001
<http://www.alia.org.au/policies/information.literacy.html>
[Accessed 25 November 2001]
- 5 Candy, P Crebert, G, O'Leary, J Developing lifelong learners through undergraduate education AGPS, Canberra 1994 p xi
- 6 Australian Library and Information Association op cit
- 7 Breivik, P Information literacy and lifelong learning: the magical partnership Lifelong learning conference Rockhampton Central Queensland University 2000 p1
http://www.library.cqu.edu.au/conference/2000/keynote_papers.htm
[Accessed 12 December 2002]
- 8 American Library Association Presidential committee on information literacy 1989
<http://www.ala.org/acrl/nili/ilist.html> [Accessed 8 March 2001]
- 9 Australian School Library Association Policy statement - Information literacy 1994
http://www.asla.org.au/policy/p_infol.htm [Accessed 20 December 2002]
- 10 American Library Association Presidential committee on information literacy 1989 op cit
- 11 Candy, P Crebert, G O'Leary, J op cit p₄₃
- 12 ibid
- 13 Lupton, M Researching an essay: undergraduates' ways of experiencing information literacy. Masters thesis, University of Canberra 2003. Adelaide, Auslib Press 2004

14 Bruce, C. Information literacy blueprint 1994

http://www.gu.edu.au:80/ins/training/computing/web/blueprint/content_blueprint.html [Accessed 26 May 2003]

15 Adapted from Bruce, C. Information literacy as a catalyst for educational change: a background paper. White paper prepared for UNESCO, the US National Commission on Libraries and Information Science, and the National Forum on Information Literacy for use at the Meeting of Information Literacy Experts, Prague The Czech Republic 2002

<http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/bruce-fullpaper.pdf>
[Accessed 20 December 2002]

16 ibid

17 Association of College and Research Libraries Characteristics of programs of information literacy that illustrate best practices: a guideline 2003

http://www.ala.org/Content/NavigationMenu/ACRL/Standards_and_GuideLines/Characteristics_of_Programs_of_Information_Literacy_that_Illustrate_Best_Practices.htm [Accessed 20 September 2003]

18 Catts, R Information skills survey for assessment of information literacy in higher education CAUL, Canberra 2003

19 Association of College and Research Libraries 2003 op cit

Statement of principles

The Australian and New Zealand information literacy framework is based on four overarching principles. These are, that information literate people

- .. engage in independent learning through constructing new meaning, understanding and knowledge
- .. derive satisfaction and personal fulfillment from using information wisely
- .. individually and collectively search for and use information for decision making and problem solving in order to address personal, professional and societal issues
- .. demonstrate social responsibility through a commitment to lifelong learning And community participation

Core standards

The principles frame six core standards which underpin information literacy acquisition, understanding and application by an individual. These standards identify that the information literate person

- .. recognises the need for information and determines the nature and extent of The information needed
- .. finds needed information effectively and efficiently
- .. critically evaluates information and the information seeking process
- .. manages information collected or generated
- .. applies prior and new information to construct new concepts or create new understandings
- .. uses information with understanding and acknowledges cultural, ethical, economic, legal, and social issues surrounding the use of information

Standard One

The information literate person recognises the need for information and determines the nature and extent of the information needed

Learning outcomes

The information literate person

- 1.1 defines and articulates the information need
- 1.2 understands the purpose, scope and appropriateness of a variety of information sources
- 1.3 re-evaluates the nature and extent of the information need
- 1.4 uses diverse sources of information to inform decisions

Examples for Standard One

1.1 defines and articulates the information need

- explores general information sources to increase familiarity with the topic
- identifies key concepts and terms in order to formulate and focus questions
- defines or modifies the information need to achieve a manageable focus
- may confer with others to identify a research topic or other information need

1.2 understands the purpose, scope and appropriateness of a variety of information sources

- understands how information is organised and disseminated, recognising the context of the topic in the discipline
- differentiates between, and values, the variety of potential sources of information
- identifies the intended purpose and audience of potential resources eg popular vs scholarly, current vs historical
- differentiates between primary and secondary sources, recognising how their use and importance vary with each discipline

1.3 re-evaluates the nature and extent of the information need

- reviews the initial information need to clarify, revise, or refine the question
- articulates and uses criteria to make information decisions and choices

1.4 uses diverse sources of information to inform decisions

- understands that different sources will present different perspectives
- uses a range of sources to understand the issues
- uses information for decision making and problem solving

Standard Two

The information literate person finds needed information effectively and efficiently

Learning outcomes

The information literate person

- 2.1 selects the most appropriate methods or tools for finding information
- 2.2 constructs and implements effective search strategies
- 2.3 obtains information using appropriate methods
- 2.4 keeps up to date with information sources, information technologies, information access tools and investigative methods

Examples for Standard Two

2.1 selects the most appropriate methods or tools for finding information

- identifies appropriate investigative methods eg laboratory experiment, simulation, fieldwork
- investigates benefits and applicability of various investigative methods
- investigates the scope, content, and organisation of information access tools
 - consults with librarians and other information professionals to help identify information access tools

2.2 constructs and implements effective search strategies

- develops a search plan appropriate to the investigative method
- identifies keywords, synonyms and related terms for the information needed
- selects appropriate controlled vocabulary or a classification specific to the discipline or information access tools
 - constructs and implements a search strategy using appropriate commands
 - implements the search using investigative methodology appropriate to the discipline

2.3 obtains information using appropriate methods

- uses various information access tools to retrieve information in a variety of formats
 - uses appropriate services to retrieve information needed eg document delivery, professional associations, institutional research offices, community resources, experts and practitioners
 - uses surveys, letters, interviews, and other forms of inquiry to retrieve primary information

2.4 keeps up to date with information sources, information technologies, information access tools and investigative methods

- maintains awareness of changes in information and communications technology
 - uses alert/current awareness services
 - subscribes to listservs and discussion groups
 - habitually browses print and electronic sources

Standard Three

The information literate person critically evaluates information and the information seeking process

Learning outcomes

The information literate person

3.1 assesses the usefulness and relevance of the information obtained

3.2 defines and applies criteria for evaluating information

3.3 reflects on the information seeking process and revises search strategies as necessary

Examples for Standard Three

3.1 assesses the usefulness and relevance of the information obtained

- assesses the quantity, quality, and relevance of the search results to determine whether alternative information access tools or investigative methods should be utilised

- identifies gaps in the information retrieved and determines if the search strategy should be revised
- repeats the search using the revised strategy as necessary

3.2 defines and applies criteria for evaluating information

- examines and compares information from various sources to evaluate reliability, validity, accuracy, authority, timeliness, and point of view or bias
- analyses the structure and logic of supporting arguments or methods
- recognises and questions prejudice, deception, or manipulation
- recognises the cultural, physical, or other context within which the information was created and understands the impact of context on interpreting the information
- recognises and understands own biases and cultural context

3.3 reflects on the information seeking process and revises search strategies as necessary

- determines if original information need has been satisfied or if additional information is needed
- reviews the search strategy
- reviews information access tools used and expands to include others as needed
- recognises that the information search process is evolutionary and nonlinear

Standard Four

The information literate person manages information collected or generated

Learning outcomes

The information literate person

4.1 records information and its sources

4.2 organises (orders/classifies/stores) information

Examples for Standard Four

4.1 records information and its sources

- organises the content in a manner that supports the purposes and format of the product eg outlines, drafts, storyboards
 - differentiates between the types of sources cited and understands the elements and correct citation style for a wide range of resources
 - records all pertinent citation information for future reference and retrieval

4.2 organises (orders/classifies/stores) information

- compiles references in the required bibliographic format
- creates a system for organising and managing the information obtained eg EndNote, card files

Standard Five

The information literate person applies prior and new information to construct new concepts or create new understandings

Learning outcomes

The information literate person

5.1 compares and integrates new understandings with prior knowledge to determine the value added, contradictions, or other unique characteristics of the information

5.2 communicates knowledge and new understandings effectively

Examples for Standard Five

5.1 compares and integrates new understandings with prior knowledge to determine the value added, contradictions, or other unique characteristics of the information

- determines whether information satisfies the research or other information need and whether the information contradicts or verifies information used from other sources
 - recognises interrelationships between concepts and draws conclusions based upon information gathered

- selects information that provides evidence for the topic and summarises the main ideas extracted from the information gathered
- understands that information and knowledge in any discipline is in part a social construction and is subject to change as a result of ongoing dialogue and research
- extends initial synthesis at a higher level of abstraction to construct new hypotheses

5.2 communicates knowledge and new understandings effectively

- chooses a communication medium and format that best supports the purposes of the product and the intended audience
 - uses a range of appropriate information technology applications in creating the product
 - incorporates principles of design and communication appropriate to the environment
 - communicates clearly and in a style to support the purposes of the intended audience

Standard Six

The information literate person uses information with understanding and acknowledges cultural, ethical, economic, legal, and social issues surrounding the use of information

Learning outcomes

The information literate person

- 6.1 acknowledges cultural, ethical, and socioeconomic issues related to access to, and use of, information
- 6.2 recognises that information is underpinned by values and beliefs
- 6.3 conforms with conventions and etiquette related to access to, and use of, information
- 6.4 legally obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds

Examples for Standard Six

6.1 acknowledges cultural, ethical, and socioeconomic issues related to access to, and use of, information

- identifies and can articulate issues related to privacy and security in the print and electronic environments
 - identifies and understands issues related to censorship and freedom of speech
 - understands and respects Indigenous and multicultural perspectives of using information

6.2 recognises that information is underpinned by values and beliefs

- identifies whether there are differing values that underpin new information or whether information has implications for personal values and beliefs
 - applies reasoning to determine whether to incorporate or reject viewpoints encountered
 - maintains an internally coherent set of values informed by knowledge and experience

6.3 conforms with conventions and etiquette related to access to, and use of, information

- demonstrates an understanding of what constitutes plagiarism and correctly acknowledges the work and ideas of others
 - participates in electronic discussions following accepted practices eg Netiquette

6.4 legally obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds

- understands fair dealing in respect of the acquisition and dissemination of educational and research materials
 - respects the access rights of all users and does not damage information resources
 - obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds in a legal manner
 - demonstrates an understanding of intellectual property, copyright and fair use of copyrighted material

လုပ်ချက်များ၊ နည်းသိပ်၊ လုပ်ငန်းများ

• • • • •

• • • • •

ภาคที่ 3

บกคดีย่อรายงานวิจัย/วิทยานิพนร

พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง *

จันทร์เพ็ญ สิงหาต

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรม ปัจจุบัน อุปสรรคการใช้สารสนเทศ และเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศด้าน สถานภาพการเรียน เพศ อายุ และคณะของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการจัด ทรัพยากรสารสนเทศของ สำนักหอสมุดกลางห้องสมุดคณะ และศูนย์สารสนเทศภายในมหาวิทยาลัย รามคำแหง และสามารถตอบสนองการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัจจุบัน

สารสนเทศนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญของสังคมปัจจุบันในการกำหนดแนวทาง การพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทุกระดับที่สามารถ กระจายและใช้สารสนเทศ ดังที่เรียกว่าสังคมสารสนเทศ (information society) ซึ่งแสดงถึงความ เกี่ยวข้องทั้งทางด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี และยังก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ ทำให้บุคลากร ได้รับการเสริมสร้างความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน การทำงาน การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ได้อย่างรอบคอบ และในเรื่องของการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับ มหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษา เพราะปัจจุบันมหาวิทยาลัยสนับสนุนส่งเสริมและแนะนำทาง ให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งสารสนเทศที่มีไว้ให้ศึกษา ค้นคว้ามีรูปแบบ แตกต่างกันไปตามพฤติกรรมการใช้ เช่น สิ่งพิมพ์ วัสดุย่อส่วน โสตทัศนวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลสำเร็จรูป หรือข้อมูลที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเอง ทั้งนี้ จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบอื่นด้วย เช่น ทรัพยากรสารสนเทศที่มีความพร้อม อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการให้ความรู้ และตัวของนักศึกษา เอง หาก การตอบสนองการใช้สารสนเทศตามหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการศึกษา วิจัยของ นักศึกษา อาจารย์ บุคลากรของสถาบัน ตลอดจนบุคคลทั่วไป ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามพฤติกรรม การใช้สารสนเทศ เพราะถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจรูปแบบของสารสนเทศ วิธีการแสวงหาสารสนเทศและแหล่ง

* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง ปีการศึกษา 2547

สารสนเทศต่างๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศหรือสื่อต่างๆ ก็ไม่สามารถจัดสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นในการจัดทรัพยากรสารสนเทศให้เหมาะสมกับการใช้งานผู้ใช้จะต้องคำนึงถึงตัวผู้ใช้ว่ามีพฤติกรรมการใช้อย่างไร แหล่งสารสนเทศที่ยอมรับในสถาบันก็คือห้องสมุด ซึ่งนับเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญของมหาวิทยาลัย และถือว่าเป็นกลไกที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีหน้าที่ในการสนับสนุนภารกิจของมหาวิทยาลัยในการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนสาขาวิชาต่างๆ ที่หลากหลายมากขึ้น หน้าที่โดยตรงของห้องสมุดนอกจากจะเป็นศูนย์กลางในการศึกษารวมสรรวิทยาการต่างๆ และเป็นแหล่งจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่เป็นจำนวนมากภายในมหาวิทยาลัย ในรูปแบบต่างๆ แล้วยังเป็นหัวใจสำคัญด้านการทำงานของสถาบันอีกด้วย ดังนั้นห้องสมุดจึงต้องพัฒนาการทำงานทุกด้าน โดยการจัดเก็บข้อมูลให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และไม่เกิดความล่าช้าในการให้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า การวิจัยให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและสอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างก็มุ่งพัฒนาเข้าสู่การดำเนินการประกันคุณภาพ ห้องสมุดให้เป็นไปตามนโยบายของทบทวนมหาวิทยาลัยที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ และยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการสารสนเทศด้านความสะดวก รวดเร็ว และตรงตามความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จากจำนวน 4,075 คน จำแนกเป็น คณะนิติศาสตร์ 588 คน คณะบริหารธุรกิจ 926 คน คณะมนุษยศาสตร์ 340 คน คณะศึกษาศาสตร์ 1,244 คน คณะวิทยาศาสตร์ 250 คน คณะรัฐศาสตร์ 487 คน และคณะเศรษฐศาสตร์ 240 คน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระคือ เพศ อายุ สถานภาพการมาเรียนและคณะที่ศึกษา ส่วนตัวแปรตาม คือ ประเภทของสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ

เครื่องมือที่ใช้วิจัยโดยการสำรวจจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาโทที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ที่มีมหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวมาก และสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 5 ส่วน เมื่อได้รับการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วนำไปทำการทดสอบกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 30 คน ได้ระดับความเชื่อมั่นที่ .942 หลังจากได้นำแบบสอบถามมาปรับให้

ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละด้านมากยิ่งขึ้นจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน การสำรวจจากแบบสอบถามของนักศึกษาระดับปริญญาโททั้ง 7 คณะ มีจำนวน 340 ชุด ที่สมบูรณ์ครบถ้วนคิดเป็นร้อยละ 94.45 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์คำนวณหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำหรับทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences - SPSS for Windows) แบ่งเป็นสถิติพื้นฐานคือการหา ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ ค่า t-test และ F-test

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาได้ดังนี้

1. ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. ทราบถึงความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการมาเรียนและคณะที่ศึกษา

3. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

4. เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการจัดทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ เพื่อสนองตอบการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเต็มคณภาพให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพมากที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัย วิเคราะห์สภาพทั่วไป สภาพการใช้สารสนเทศ พฤติกรรมการใช้สารสนเทศปัญหาและอุปสรรคในการใช้สารสนเทศพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 36 ปี ขึ้นไป และมีสถานภาพการมาเรียนและทำงานควบคู่กันไป เป็นนักศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์มากที่สุด มีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนรองลงมา มีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อ การทำรายงาน เพิ่มพูนความรู้ ทราบข่าวสารทันสมัย การทำวิจัย และเพื่อเตรียมทำวิทยานิพนธ์ ด้านความถี่ของการใช้สารสนเทศพบว่า มีการใช้สารสนเทศ 2-4 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ส่วนด้านภาษาของสารสนเทศที่ต้องการใช้มากที่สุดคือภาษาไทย ประเภทของสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาใช้วัสดุพิมพ์ระดับมาก คือ หนังสือตำรา/วิชาการ สิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสารวิชาการ หนังสือพิมพ์ เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ จะใช้ในระดับปานกลาง

คือ การใช้บัตรรายการ บรรณานุกรม ครรชนีวารสาร บทคัดย่อ/สาระสังเขปและอินเทอร์เน็ต (internet) ส่วนแหล่งสารสนเทศที่มีการใช้ในระดับมากคือที่ สำนักหอสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ สำหรับแหล่งที่มีการใช้ในระดับน้อยคือศูนย์สารสนเทศ (ISC) และบันทิตวิทยาลัย ปัญหาและ อุปสรรคในการใช้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยมากที่สุดคือมี ทรัพยากรน้อยเกินไป รองลงมา คือ ไม่มีทรัพยากรสารสนเทศในเรื่องที่ต้องการใช้สารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ และ ไม่พบตัวเล่มบนชั้น ส่วนแหล่งสารสนเทศภายนอกคือ แหล่งสารสนเทศอยู่ไกล ไม่สะดวก เพศของ นักศึกษาในด้านการใช้แหล่งสารสนเทศมีผลให้เกิดความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ คือ ที่ศูนย์สารสนเทศ (ISC) หนังสือพิมพ์ รายการ โทรทัศน์ และวิทยุโดยเฉพาะนักศึกษาหญิงใช้แหล่ง สารสนเทศที่เป็นหนังสือพิมพ์ รายการ โทรทัศน์ และวิทยุมากกว่านักศึกษาชาย ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะว่า นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่สนใจที่จะดูรายการ โทรทัศน์ และฟังวิทยุมากกว่านักศึกษาชาย อายุ ของนักศึกษามีผลให้เกิดความแตกต่างในพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในหลายๆ ด้าน เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ ในประเด็นเพื่อเตรียมทำวิทยานิพนธ์ประเภท ฐานข้อมูล การเลือกใช้เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ ประเภทฐานข้อมูลต่างๆ และนิยมใช้แหล่ง สารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงคือที่สำนักหอสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ และศูนย์สารสนเทศ (ISC) พนักงานนักศึกษาในกลุ่มนี้มีอายุน้อยกว่าซึ่งไม่มีอาชีพ จะมีเวลามากกว่าจึงมีพฤติกรรมการใช้ สารสนเทศในด้านต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาที่มีอายุมาก (36 ปี ขึ้นไป) ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมาจากเหตุผล 2 ประการ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีอายุมากบางส่วนมักจะไม่คุ้นเคยกับการใช้สารสนเทศที่มี ความทันสมัยเหมือนนักศึกษาที่เพิ่งจบระดับปริญญาตรีมาใหม่ๆ ที่มีการใช้สารสนเทศและมีความ พร้อมในการสืบค้น จากแหล่งต่าง ๆ อีกประการหนึ่งเป็นเพราะว่านักศึกษาที่มีอายุมาก มักจะมีอาชีพ การงานประจำจึงมีข้อจำกัดแน่นอน ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการใช้สารสนเทศต่างๆ น้อยกว่านักศึกษาที่มี อายุน้อยๆ สถานภาพการมาเรียนของนักศึกษามีผลทำให้พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา เกิดความแตกต่างหลายๆ ด้าน เช่น ประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์/โสตทัศนวัสดุ ด้านการใช้เครื่องมือค้นหา สารสนเทศ คือบัตรรายการ บรรณานุกรม ครรชนีวารสาร ฐานข้อมูล OPAC ภายในมหาวิทยาลัย รามคำแหง ฐานข้อมูล OPAC ของมหาวิทยาลัยอื่น ฐานข้อมูลดิจิตอล ฐานข้อมูลครรชนีวารสาร ภาษาไทย ฐานข้อมูลไมโครฟิล์มหนังสือพิมพ์ และฐานข้อมูล Journal link ด้านการใช้แหล่ง สารสนเทศภายในคือที่สำนักหอสมุดกลาง ศูนย์สารสนเทศ (ISC) และบรรณารักษ์ ส่วนแหล่ง สารสนเทศภายนอกคือ สำนักหอสมุด/ศูนย์สารสนเทศ/ศูนย์เอกสาร บรรณสาร อินเทอร์เน็ต (internet) รายการ โทรทัศน์และวิทยุ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานภาพการมาเรียนของนักศึกษาเป็นผลให้เวลาของ

นักศึกษาแต่ก็ต่างกัน จึงมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศแตกต่างกันໄได้ โดยพบว่า นักศึกษาที่มาเรียนเพียงอย่างเดียวจะมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศที่มีความแตกต่างกันมากกว่านักศึกษา ที่เรียนและทำงานด้วย ยกเว้นพฤติกรรมการใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเพณey การ โทรทัศน์และวิทยุที่นักศึกษาที่เรียนและทำงานควบคู่กันมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศมากกว่านักศึกษาที่เรียนเพียงอย่างเดียว แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่มาเรียนเพียงอย่างเดียวจะมีเวลาในการใช้สารสนเทศมาก จึงนิยมใช้สารสนเทศที่มีแหล่งประจำ เช่น สำนักหอสมุดกลาง ศูนย์สารสนเทศ (ISC) และบรรณารักษ์ เป็นต้น แต่นักศึกษาที่เรียนและทำงานด้วยมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศที่เป็นสื่อสารมวลชนมากกว่า คือ โทรทัศน์ และวิทยุ

คณะที่ศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในเกือบทุกด้าน ด้าน ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ คือ การทำงาน การทำวิจัยเพื่อเตรียมทำวิทยานิพนธ์ และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ รวมทั้งด้านความถี่ในการใช้สารสนเทศของนักศึกษาด้วย และยังมีความแตกต่างกันในประเภทของสารสนเทศ คือ วัสดุไม่ตีพิมพ์/โสตทัศนวัสดุ และฐานข้อมูล ส่วนพฤติกรรมการใช้เครื่องมือที่ใช้ค้นหาสารสนเทศ แหล่งข้อมูลภายในมหาวิทยาลัย รามคำแหงและแหล่งข้อมูลภายนอกมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความแตกต่างกันอย่างมาก แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความแตกต่างกันตามคณะที่ศึกษาทุกด้าน และเกือบทุกรายการทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ในแต่ละคณะนักศึกษาจะมีความต้องการสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมาก จะเห็นได้ว่า นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์มีพฤติกรรม การใช้สารสนเทศมากกว่าคณะอื่นๆ ในหลายรายการ

การปรับใช้กับผลการวิจัย

จากข้อมูลของการวิจัย มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทราบได้ว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนและจะค้นหาสารสนเทศจากแหล่งที่ตนมีความเกี่ยวข้อง โดยเข้าถึงได้ง่ายมากที่สุด เพราะความถี่ในการใช้สารสนเทศของนักศึกษาจะมีมากและแตกต่างกันส่วนใหญ่กับแบ่งเวลาค้นคว้าจากแหล่งภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ย สัปดาห์ละครั้งจะเห็นได้ว่านักศึกษา ที่มีสถานภาพการทำงานและเรียนด้วยยังมีการเข้าใช้ไม่มากนัก เนื่องจากมาเรียนสัปดาห์ละไม่กี่วัน สำหรับภาษาไทยเป็นที่นิยมมาก เพราะเข้าใจได้ง่าย จึงค้นหาข้อมูลได้รวดเร็วกว่าภาษาอื่น ส่วนอายุของสารสนเทศจะต้องเป็นสารสนเทศที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี ประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดก็พบว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่สำรวจมาจะมีประสบการณ์การใช้ห้องสมุด

ระหว่าง 1-5 ปี พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา จะมุ่งไปที่ประเภทวัสดุติพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา/วิชาการ สิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสารวิชาการ และหนังสือพิมพ์ เพราะนอกจากการเรียนในชั้นเรียนแล้วนักศึกษาสามารถอ่านตำราประกอบคำบรรยายเพิ่มเติมได้ง่าย ด้านเครื่องมือจะใช้บัตรรายการบรรณานุกรม ดรรชนีวารสาร บทคัดย่อ/สาระสังเขป และอินเทอร์เน็ต (internet) แต่จะเห็นได้ว่านักศึกษายังคงความนิยมที่จะใช้วิธีค้นคว้าแบบเดิมๆ ยังไม่นิยมใช้การสืบค้นด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้านแหล่งภาษาในมหาวิทยาลัย สำนักหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะจะเป็นที่นิยมมาก เพราะที่ศูนย์สารสนเทศ (ISC) ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสืบค้นข้อมูลและนักศึกษายังไม่ค่อยรู้จัก เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาจะเห็นว่าเพศมีผลแตกต่างกันเล็กน้อยเรื่องการใช้สารสนเทศคือ นักศึกษาหญิงจะสนใจดูรายการโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่านักศึกษาชายด้านอายุกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่าซึ่งยังไม่มีอาชีพและมีสภาพการมาเรียน มีเวลามากจึงมีเวลาในการเข้าสืบค้น ข้อมูลมากกว่า ส่วนคณะที่ศึกษาจะเห็นว่าคณะรัฐศาสตร์มีการใช้สารสนเทศมากกว่าคณะอื่นๆ ดังนั้นข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเป็นประโยชน์ในการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อตอบสนองการใช้งานนักศึกษา อาจารย์ บุคลากรของสถาบันตลอดจนผู้สนใจทั่วไปได้

จากผลการวิจัยเสนอแนะว่า

1. ด้านการจัดทำทรัพยากรสารสนเทศ นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศระดับมาก ประเภทหนังสือตำรา/วิชาการ สิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสารวิชาการและหนังสือพิมพ์ ดังนั้นหน่วยงานที่ให้บริการสารสนเทศควรจัดทำสารสนเทศ ที่มีลักษณะเป็นสิ่งพิมพ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาที่มีความต้องการใช้มากกว่าสารสนเทศประเภทอื่นๆ นอกจากนี้สารสนเทศที่จัดให้มีไว้ในสำนักหอสมุดกลาง หรือห้องสมุดคณะ หรือหน่วยงานที่ให้บริการอื่นควรมีความทันสมัย มีอายุไม่มากเกินไป ควรมีหนังสือตำราทางวิชาการ ที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี ส่วนที่เกินควรจะจัดแยกไว้สำหรับผู้ที่มีความต้องการใช้ต่อไป

2. ด้านการให้บริการสืบค้นสารสนเทศ นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เครื่องมือในการสืบค้นสารสนเทศ จากระบบฐานข้อมูลอยู่ระดับน้อยแสดงว่า นักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจการใช้ระบบสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ หากพนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามิใช้เครื่องมือสืบค้นประเภทนี้ เพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือสืบค้น บรรณาธิการจัดให้มีการอบรมเชิงการใช้เครื่องมือในการสืบค้นดังกล่าว หรือระบบฐานข้อมูลแก่นักศึกษาโดยอาจจะจัดชี้แข่งประจำวันเป็นรอบๆ เพื่อบรร่วมวิธีการใช้เครื่องมือ สืบค้นสารสนเทศ โดยเฉพาะที่เป็นระบบฐานข้อมูลต่างๆ ที่

นักศึกษาซึ่งมีการใช้น้อยเนื่องจากอาจจะยังมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ระบบฐานข้อมูลแบบต่างๆ ในการค้นคว้าไม่มาก ทั้งนี้เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรของสำนักหอสมุดกลางได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

3. ด้านจำนวนทรัพยากรสารสนเทศ นักศึกษาซึ่งให้เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคของแหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยรวมคำแหงที่สำคัญที่สุดคือ มีทรัพยากรสารสนเทศน้อยเกินไป ไม่มีทรัพยากรสารสนเทศในเรื่องที่ต้องการใช้ สารสนเทศไม่ตรงตามความต้องการ และไม่พบตัวเล่นบนชั้น จากปัญหาดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกับจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กับความต้องการของนักศึกษา ดังนั้นควรจัดทำทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาไว้ให้บริการ โดยเพิ่มจำนวนของสารสนเทศให้มีสัดส่วนเพียงพอ กับจำนวนนักศึกษา และลดจำนวนหนังสือที่ล้าสมัยหรือเก่าแก่ลง ปัญหาจำนวนทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอ เป็นปัญหาทุกสถาบันหรือทุกแหล่งสารสนเทศ ควรมีการพัฒนาเครือข่ายของแหล่งสารสนเทศ โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันหรือแหล่งสารสนเทศอื่นในการยืมสารสนเทศให้เกิดความสะดวกมากขึ้น ก่อให้เกิดความต้องการสารสนเทศ แต่แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยไม่มี อาจสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต (internet) ว่าแหล่งสารสนเทศภายนอกมหาวิทยาลัยที่ใดมีสารสนเทศที่นักศึกษาต้องการ เมื่อพบว่ามีอยู่ที่ใด บรรณาธิการก็ควรออกหนังสือรับรองให้เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการขอยืมสารสนเทศนั้น ๆ จากแหล่งที่ค้นพบ และหากบรรณาธิการสามารถติดต่อกับแหล่งสารสนเทศทั้งทางโทรศัพท์ หรือ อีเมล์ ได้ล่วงหน้า จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาได้อย่างมาก

4. ด้านแหล่งสารสนเทศ นักศึกษามักใช้บริการสารสนเทศจากสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการใช้บริการจากศูนย์สารสนเทศ (ISC) และบันทิตวิทยาลัยอยู่ในระดับน้อย แสดงว่านักศึกษาซึ่งไม่ทราบว่าสามารถติดต่อหาข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศทั้งสองนี้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาได้ทราบถึงแหล่งให้บริการสารสนเทศอื่นๆ ที่นอกเหนือจากสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะ ว่ามีที่ใดบ้างที่นักศึกษาสามารถสืบค้นข้อมูลสารสนเทศได้

บรรณานุกรม

- กิงทอง ศิริมงคล. (2531). พฤติกรรมการค้นหาและการใช้ข้อมูลเทคโนโลยีในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2541). ทิศทางของสารสนเทศศึกษาของไทย. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ทิศทางการวิจัยและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในศควรร์ฯ. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ.
- พิชชุดา ศรีอนันต์. (2541). การใช้สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิมลพรรณ เรพเพอร์ และคณะ. (2539). การใช้ห้องสมุด Using the library LB 103. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2544). คู่มือการสมัครเพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาต่อชั้นปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2544. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2544). คู่มือนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2544. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรชัย พลวิทูรย์. (2540). การศึกษาความต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางการบริหารเพื่อการพัฒนาองค์กร: ศึกษาเฉพาะกรณี มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Chen, Ching-Chin, & Peter Heron. (1982). **Information seeking: Assessing and anticipating user needs.** New York: Neal-Schuman.
- Liu, Mengxiong, & Bemice Redfern. (1997). Information-seeking behavior of multicultural students: A case study at San Jose State University. **College & Research Libraries**, 58, 348-354.

- Menzel, H. (1966). Information needs and uses in science and technology. In **Annual review of information science and technology (Vol.2)**. New York: Columbia University.
- Subrahmanyam, T. (1983). A study of information seeking behavior of doctoral candidates in social sciences. **Herald of Library Science**, 22, 202-204.
- Turner, Marsha Kay. (1992). A study regarding information-seeking behavior, evaluation of information including perceptions of information attributes, and associated correlates pertaining to information usage. **Dissertation Abstracts International**, 53, 652-A.

សាន្តុត 100%

សាន្តុត

សាន្តុត

សាន្តុត

សាន្តុត
SUAN DUSIT

SUAN DUSIT UNIVERSITY

សាន្តុត 5 នាក់រ៉ូ

សាន្តុត សាន្តុត

សាន្តុត
SUAN DUSIT

SUAN DUSIT UNIVERSITY

សាន្តុត 5 នាក់រ៉ូ

การสอนการรู้สารสนเทศทางเว็บไซต์ของห้องสมุด*

ศิวราย รายพัฒนา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยการสำรวจเว็บไซต์ของห้องสมุดที่สอนการรู้สารสนเทศเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาการสอนการรู้สารสนเทศ โดยนำเนื้อหาที่สอนมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดแห่งสหราชอาณาจักรปี ค.ศ.2000 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เว็บไซต์ห้องสมุดจำนวน 17 เว็บไซต์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมคือ แบบสำรวจ เว็บไซต์ห้องสมุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดที่จัดเว็บไซต์เป็นห้องสมุดระดับอุดมศึกษาทั้งหมด (ร้อยละ 100) ส่วนใหญ่เป็นเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นในประเทศไทยหรือประเทศอเมริกาจำนวน 15 เว็บไซต์ (ร้อยละ 88.24) จัดทำในประเทศอสเตรเลียและเขตเศรษฐกิจช่องกงอย่างละ 1 เว็บไซต์ (ร้อยละ 5.88) เว็บไซต์ส่วนใหญ่จำนวน 10 เว็บไซต์ (ร้อยละ 67.70) ที่ระบุวันที่ปรับปรุงข้อมูล ส่วนข้อมูลเนื้อหาการสอนการรู้สารสนเทศบนเว็บไซต์ห้องสมุดเปรียบเทียบกับมาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดแห่งสหราชอาณาจักร (ALA) ปี ค.ศ.2000 พบว่าห้องสมุดที่สอนการรู้สารสนเทศครบถ้วนทั้ง 5 มาตรฐานมีจำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 29.41) ห้องสมุดที่สอน 4 มาตรฐานมีจำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 41.7) ห้องสมุดที่สอน 3 มาตรฐานมีจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 23.52) และมีเพียง 1 แห่ง (ร้อยละ 5.90) สอนจำนวน 2 มาตรฐาน มาตรฐานที่เว็บไซต์ห้องสมุดใช้ในการสอนการรู้สารสนเทศมากที่สุด คือ มาตรฐานที่ 1 และมาตรฐานที่ 2 พنجานวน 17 เว็บไซต์ (ร้อยละ 100) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการและสอนการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานที่ใช้สอนน้อยที่สุด คือ มาตรฐานที่ 4 พنجานวน 5 เว็บไซต์ (ร้อยละ 29.41) การใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่าเนื้อหาการสอนการรู้สารสนเทศของห้องสมุดส่วนใหญ่สอดคล้องกับมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดแห่งสหราชอาณาจักร 5 มาตรฐาน

*รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2547

Abstract

This research aimed to survey the library's information literacy tutorial websites and compared it's contents with the standard of Information Literacy Competency Standards for Higher Education of ALA Year 2000. The population studies was composed of 17 websites. The tools for data collection was the websites survey form, and the data was analyzed in percentage.

The survey revealed that all of the information literacy website was created by the university libraries (100%), Most of them, 15 websites (88.24%) were designed and made in USA and the others were made in Australia (5.88%). Most of websites which indicated their responsible person was 10 websites (53.83%), and 11 websites (64.70%) indicated date modified.

The contents of information literacy on library websites compared with information literacy standards of ALA. The research found that, 7 websites (29.41%) provided the contents of information literacy for 5 standards, 7 websites (41.7%) provided the contents for 4 standards, 4 websites (23.52%) provided the contents for 3 standards and only one websites provided the contents for 2 standards. It was also found that the Information Literacy Standards of ALA which was mostly used to teach information literacy on the websites were the 1st standard and the 2nd standard, there were found in 17 websites (100%), the objective of them were taught the students to defined and articulated the need of information and identified a variety fo types and formats of potential sources for information. The least standards which was used was the 4th standard, found in 5 websites (24.41%), it's taught students to use information effectively to accomplish a specific purpose. The result found that most of the module contents on the information literacy websites were compatible with al 5 standards of the Information Literacy Competency Standards for Higher Education of ALA.

การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยครินทร์ในกรุงเทพ*

ปราดา เจียวกิจ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศ และเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยครินทร์ในกรุงเทพ จำแนกตามเพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 465 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows (Version 11) คำนวณหาค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้ค่า t-test และค่า F-test ผลการวิจัย มีดังนี้

- นิสิตส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีความสามารถในการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ และความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ
- นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
- นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสามารถแตกต่างกันในด้านการประเมินสารสนเทศ และความสามารถในการใช้สารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ด้านการประเมินสารสนเทศ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการใช้สารสนเทศ พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการใช้สารสนเทศสูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 2
- นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นิสิตกลุ่มสาขาวิชาศาสตร์การแพทย์ มีการรู้สารสนเทศโดยรวมทุกด้านสูงกว่านิสิตกลุ่มสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถ

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยครินทร์ในกรุงเทพประจำปีการศึกษา 2547

ใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในการประเมินสารสนเทศไม่พบความแตกต่าง เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์ มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสูงกว่านิสิตทั้ง 4 กลุ่มสาขา ในขณะเดียวกันนิสิตกลุ่มสาขา วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสูงกว่านิสิตกลุ่มสาขาศึกษาศาสตร์ด้วย ส่วนความสามารถในการใช้สารสนเทศ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ไม่พบความแตกต่าง

5. นิสิตที่มีผลลัพธ์จากการเรียนต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นิสิตที่มีผลการเรียนดีมาก และผลการเรียนดี มีการรู้สารสนเทศโดยรวมสูงกว่านิสิตที่มีผลการเรียนพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ นิสิตที่มีผลการเรียนดีมาก มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสูงกว่านิสิตที่มีผลการเรียนพอใช้และผลการเรียนดี ด้านการประเมินสารสนเทศ นิสิตที่มีผลการเรียนดีมากมีความสามารถในการประเมินสารสนเทศสูงกว่านิสิตที่มีผลการเรียนพอใช้ ด้านการใช้สารสนเทศ นิสิตที่มีผลการเรียนดี มีความสามารถในการใช้สารสนเทศสูงกว่านิสิตที่มีผลการเรียนพอใช้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

สำหรับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชา บส 101 ให้ครอบคลุมหัวข้อการรู้สารสนเทศในต่างประเทศ ส่วนสำนักหอสมุดกลาง ควรจัดทำ Web tutorial ซึ่งเป็นบทเรียนแบบปฏิสัมพันธ์ทางออนไลน์ (online interaction) สอน/แนะนำความสามารถในการรู้สารสนเทศและร่วมมือกับอาจารย์ในภาควิชาต่าง ๆ ในการสอนการรู้สารสนเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีอื่น เช่น ให้นิสิตประเมินการรู้สารสนเทศของตนเอง ให้อาจารย์ผู้สอนร่วมประเมินด้วย หรือใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเฉพาะเจาะจงนิสิตแต่ละกลุ่มสาขา

Abstract

The purpose of this study was to investigate and compare the information literacy level of undergraduate students at Srinakharinwirot University, according to gender, class level, study field, and grade point average. Multistage random sampling was applied to draw a sample of 465 sophomore, junior and senior undergraduate students enrolling in the 2002 academic year. An information literacy test was used to collect data. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test through SPSS for Windows (Version 11).

The results revealed that :

1. Most of the students gained information literacy as a whole at a moderate level.

The ability of information use was at a high level, and the ability to access information and the ability to evaluate information were at a moderate level, respectively.

2. There was no significant difference between students of different gender as a whole and in other aspects analyzed.

3. There was no significant difference among students of different class level as a whole.

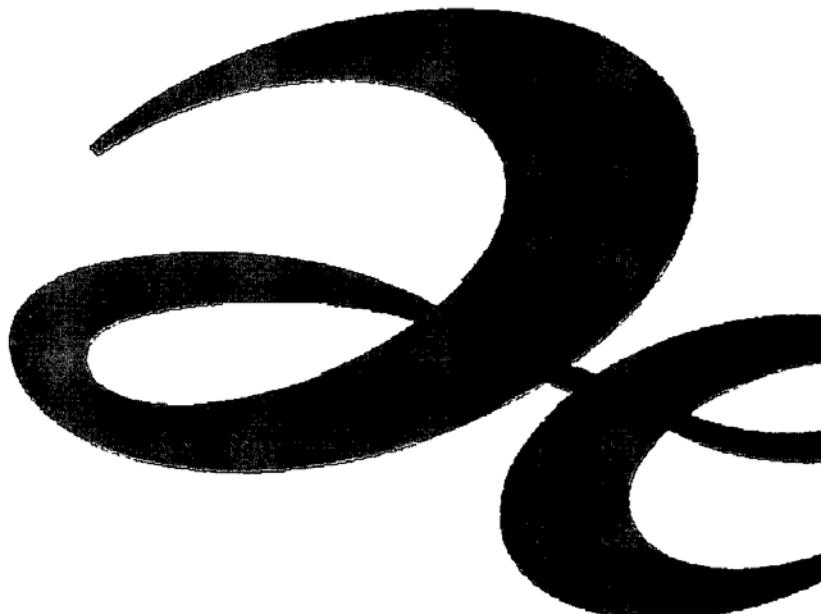
It was found that there was a statistical significant difference at .05 level of students on information evaluation and information use. When match-pairs were tested, there was no difference on information evaluation, whereas senior students gained higher ability of information use than the sophomore students.

4. There was a significant difference at .01 level among students with different study fields.

When match-pairs were tested, students in health science gained higher information literacy than those in other study fields as in education, sciences, humanities, social sciences, and natural sciences. It was found that there was a statistical significant difference at .01 among students with different study fields on information access whereas there was a statistical significant difference at .05 level on information use. When match-pairs were tested, it revealed that students in health sciences gained higher ability to access information than those in other study fields. Students in natural sciences gained higher ability to access information than those in education. There was no significant difference among students in information use.

5. Among students with different educational achievement, there was a statistically significant difference at .01 level among students in information literacy. When match-pairs were tested, it showed that students with excellent and good ratings gained higher ability of information access than students with fair ratings. It was found that there was a statistically significant difference at .01 level. Students with excellent rating gained higher ability to access information than students with good and fair ratings. Students with excellent ratings gained higher ability to evaluate information than students with fair ratings. Students with good ratings gained higher ability to use information than students with fair ratings.

The findings of the study show that the teachers of LIS 101, the librarians who conduct user orientation and guidance and the teachers in subject areas should consult and work together to make the content of the LIS 101 Course and the web tutorial (online interaction lessons) relevant and meaningful to the students field of study Methods using self-information literacy evaluation by students themselves. When coevaluation with instructors will be useful for future study. Such studies can be conducted by using qualitative research investigating students for each field.

การประเมินการรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นที่ 4

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 *

ยุวดี ดอกรังกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เปรียบเทียบระดับการรู้สึกของนักเรียน ประสบการณ์ในการเรียนรายวิชาการใช้ห้องสมุดและประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 357 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ และแบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบแบบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ระดับการรู้สึกของนักเรียนเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับการประเมินการรู้สึกของนักเรียนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการประเมินการรู้สึกของนักเรียนรู้อย่างอิสระอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อการใช้สารสนเทศในสังคมนักเรียนประเมินในระดับสูง

2. ระดับการรู้สึกของนักเรียนที่มีเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับการรู้สึกของนักเรียนโดยรวมของนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนรายวิชาการใช้ห้องสมุดต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมี

*วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี พ.ศ. 2549

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนหญิงมีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักเรียนชายทุกด้าน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีระดับการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมาก มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและพอใช้ทุกด้าน นักเรียนที่ไม่เคยเรียนรายวิชาการใช้ห้องสมุดมีระดับการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศสูงกว่านักเรียนที่เคยเรียน ส่วนระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านของนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ต่างกันไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ระดับการประเมินการรู้สารสนเทศโดยรวมของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับการประเมินการรู้สารสนเทศโดยรวมของนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนหญิงมีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศด้านการเรียนรู้อย่างอิสระสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์มากมีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศสูงกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์น้อยและปานกลางทุกด้าน ส่วนระดับการประเมินการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านของนักเรียนที่มีระดับชั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสบการณ์ในการเรียนรายวิชาการใช้ห้องสมุดต่างกันไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ระดับการรู้สารสนเทศกับระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในระดับน้อย ($r = 0.107$)

Abstract

The purpose of this research was to study the information literacy level of level 4 students in basic education schools under the Suphan Buri Educational Service Area Office 1. It also aimed to comparing the students' information literacy level and self-assessment level by students according to their gender, class level, grade point average, experience in taking a course in library usage and in using computer. Moreover, the research studied the relationship between information literacy level and self- assessment level by students .

Multi-stage random sampling was applied to draw a sample of 357 students who were studying in the second semester of the academic year, 2005. The instrument to collect data was a test and 5 level rating scale questionnaire. The statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation. T- test, one- way analysis of variance and Pearson' s product moment correlation coefficient were used to test the research hypothesis.

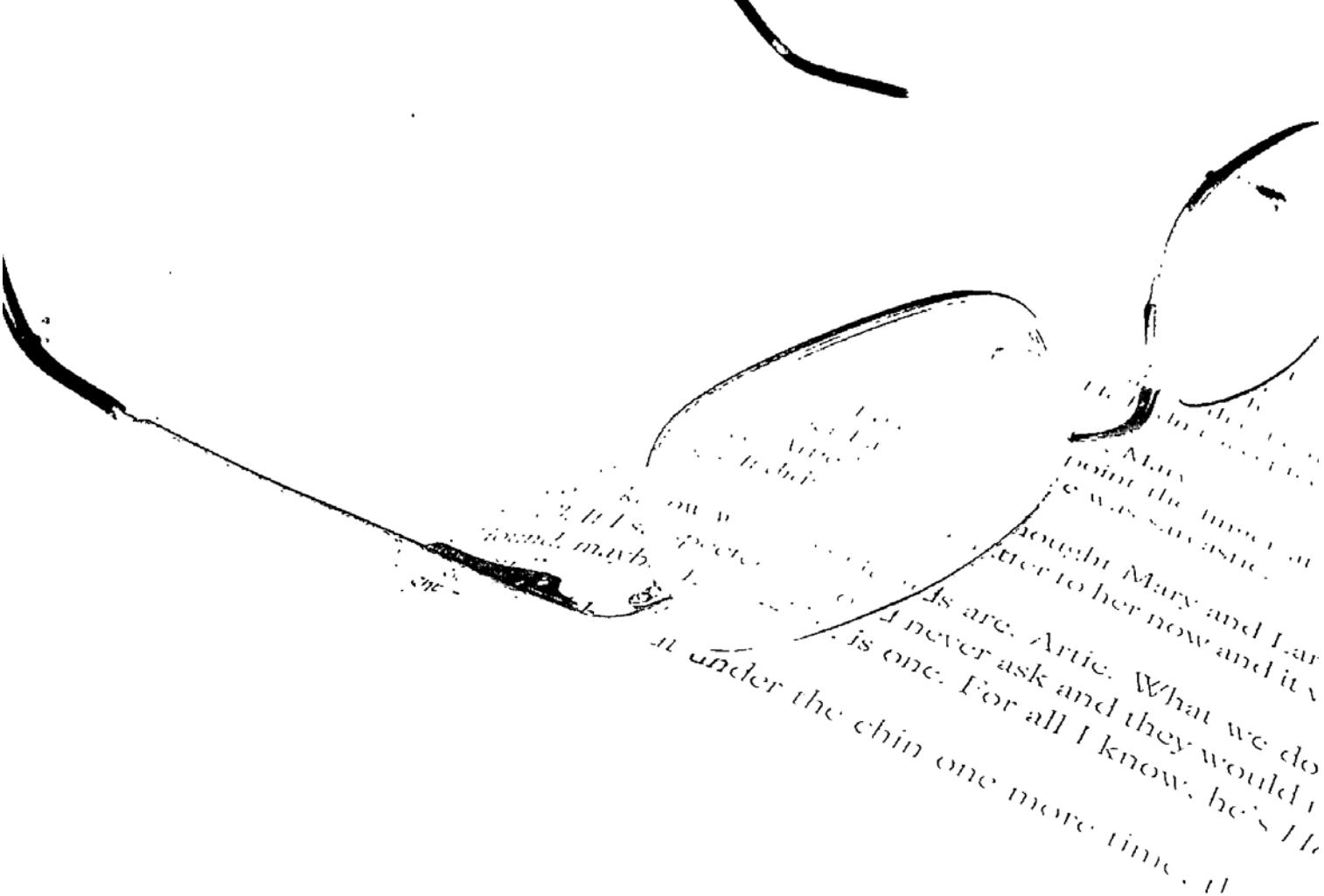
The results of the research revealed that:

1. The information literacy level of the students being studied, on the overage, was moderate in all aspects and every facets. The self-assessment level by students, on the average, was high. The research found that the students' capability of independent learning was at a moderate level and of social responsibility was high.

2. The information literacy level of the students with different genders, class levels and grade point average were different in all aspects, with the level of significance at 0.01 and with the level of significance at 0.05 in the students with different experience in taking a course in library usage. The study revealed that female students had higher capability than male students in all aspects. The students in M. 6 had higher capability of accessing and evaluating information than students in M. 4 and M. 5. The students with excellent grade point average had higher information literacy level than students with good and moderate grade point average in all aspects. The students who never took a course in library usage had higher capability of accessing information than the students who used to study library usage and no difference was disclosed in information literacy level among the students with different experience in using computers in all aspects, with the level of significance at 0.05 .

3. The self-assessment level by the students with different genders was different in all aspects, with the level of significance at 0.05 and with the level of significance at 0.01 in the students with different experience in using computer. The investigation disclosed that female students had higher self-assessment level concerning independent learning than male students and the students with high experience in using computer had higher self - assessment level than students with moderate and low experience in using computer in all aspects and no difference was found in students' self - assessment level in all aspects among different class levels, grade point average and with experience in studying the library usage, with the level of significance at 0.05 .

4. There was little relationship between information literacy level and self-assessment level by the students, with the level of significance at 0.05. ($r = 0.107$)

การรู้สารนิเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีกี่ 1*

กนกอรัตน์ สุขมาก

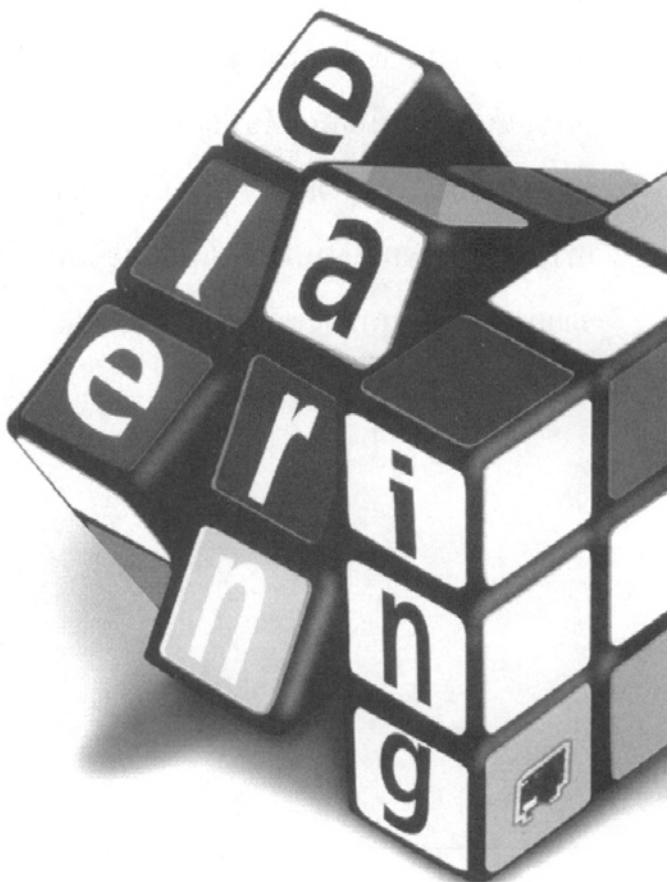
บทคัดย่อ

ศึกษาการรู้สารนิเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ด้านคือ ด้านการตระหนักรถึงความต้องการสารนิเทศ ด้านการกำหนดแหล่งสารนิเทศ ด้านการสืบค้นสารนิเทศ ด้านการประเมินสารนิเทศและด้านการใช้สารนิเทศ รวมทั้งปัญหาในการสืบค้นสารนิเทศ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 มีระดับการรู้สารนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ด้าน พบร่วมกัน ว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 มีระดับการรู้สารนิเทศโดยระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรถึงความต้องการสารนิเทศ ด้านการกำหนดแหล่งสารนิเทศ ด้านการประเมินสารนิเทศ และด้านการใช้สารนิเทศ และในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการสืบค้นสารนิเทศ นิสิตชั้นปีที่ 1 ประสบปัญหาในการสืบค้นสารนิเทศในระดับปานกลางและระดับน้อย โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นิสิตขาดความรู้และทักษะในการสืบค้นรายการออนไลน์ (OPAC) นิสิตไม่ทราบวิธีใช้เครื่องหมายอัญประกาศ เครื่องหมายบวก/ลบ เครื่องหมายดอกจันในการสืบค้น และในการสืบค้นรายการออนไลน์ (OPAC) บางครั้งนิสิตสืบค้นได้รายการบรรณานุกรม แต่หาตัวเล่มไม่พบ

* วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ปีการศึกษา 2547 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

To study the information literacy of Chulalongkorn University's first year students, involving their recognition of information need, information source identification, information searching, information evaluation, and information use as well as the problems of their information searching. The findings indicate that the first year students of Chulalongkorn University have information literacy skill at the high level. Considering their skill level in each area, it is found that the 4 areas of information literacy : the recognition of information need, the information source identification, the information evaluation, and the information use are at the high level, while the information searching is at the medium level. The problems of information searching faced by the students are at the medium and the low levels, which the highest mean problems are as followed : the students lack knowledge and skills in searching OPAC ; the students dont know how to use the double quotation marks, the plus/minus sign, and the truncation ; and the students sometimes get the bibliographies but can't find the information resources on shelves.

การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิภาดาเบตศรีราชา *

สุพิก บายคายกม

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา โดยจำแนกตามคณะ ตลอดจนเพื่อเสนอรูปแบบค่าโครงเงื่อนของเรียนช่วยสอนทักษะการรู้สารสนเทศบนเว็บไซต์ที่เหมาะสมสำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ระดับชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2549 จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และ F-test จากการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้ 1. นิสิตมีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศโดยรวมทุกมาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า นิสิตมีความสามารถด้านการรับรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลางทุกมาตรฐาน โดยมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 6 ความสามารถใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจและยอมรับประเด็นทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่แวดล้อมด้วยการใช้สารสนเทศ รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความสามารถในการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ มาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการประเมินสารสนเทศมาตรฐานที่ 5 ความสามารถประยุกต์สารสนเทศใหม่และสารสนเทศที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือสร้างความเข้าใจใหม่ได้ มาตรฐานที่ 4 ความสามารถจัดการสารสนเทศที่รวมรวมหรือผลิตขึ้นมาได้ และมาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบนิสิตทั้ง 3 คณะ โดยรวมพบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะต่างกันมีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างไม่มีนัย เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายมาตรฐาน พบร่วมนิสิตที่ศึกษาในคณะต่างกันมีความสามารถด้านการรับรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ ส่วนมาตรฐานอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบร่วมนิสิตที่ศึกษาคณะทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการค้นหาสารสนเทศสูงกว่านิสิตคณะวิทยาการจัดการ ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่างกัน 3. จากการศึกษาและ

*วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2550

เปรียบเทียบสามารถนำเสนองรูปแบบเด้าโครงสร้างของหน้าเรียนช่วยสอนทักษะการรู้สารสนเทศบนเว็บไซต์ที่เหมาะสมสำหรับนิสิตปริญญาตรี จำแนกเป็น 7 Module ดังนี้ Module 1 ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ Module 2 การตระหนักรถึงความต้องการสารสนเทศ Module 3 การเข้าถึงสารสนเทศ Module 4 การประเมินสารสนเทศ Module 5 การจัดการสารสนเทศที่รวมรวมหรือผลิตขึ้นมาได้ Module 6 การประยุกต์ใช้สารสนเทศ Module 7 การใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจ

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the information literacy of undergraduate students at Kasetsart University (KU) on Si Racha Campus by categorizing into faculties, and to present the present the format of the lesson content for teaching information skill on a suitable website for undergraduate students of KU on Si Racha Campus. The sample consisted of 361 undergraduate students from first year to fourth year in the academic year 2006. The research instrument was a questionnaire, and data was analyzed by using statistics of percentage, mean, standard deviation and F-test Statistic. The results of this research were as follows: 1. Undergraduate students of KU Si Racha Campus had the information literacy as a whole at a moderate level. When considering each particular standard, it was found that the students' information literacy was at a moderate level in all standards, ranking from the highest to lowest means were: the 6th standard (The understanding and accepting the issues related to culture, ethic, economy, legislation, and the environment surrounded by information), the 1 st standard (Realization of the need for information), the 3rd standard (Ability of information), the 5th standard (Ability of applying new and former information so as to create the new concept or create the new understanding), the 4 th standard (Ability of managing the collected or produced information, and the 2nd standard (Ability of information searching), respectively. 2. The comparison of the information literacy in all standards among undergraduate students from 3 different Faculties showed that there was no significant difference ($p < 0.5$) among students in all Faculties. On comparing each standard, it was found that there was a significant difference ($p < 0.5$) in the 2ⁿ standard (Ability of information searching) between the students from Faculty standards and Faculties, no significant differences were found ($p < 0.5$). 3. From the study and the comparison, the format of lesson content for teaching information skill on the website for undergraduate students was presented and categorized into 7 modules: the 1stModule (Significant of Information Literacy), the 2nd Module (Realization of Information Need), the 3rd Module (Information Access), the 4th Module (Information Evaluation), the 5th Module (Information Management), the 6th Module (Apply of Information), and the 7thModule (Understanding of using Information).

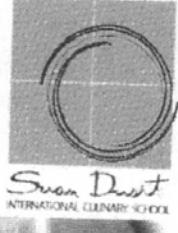
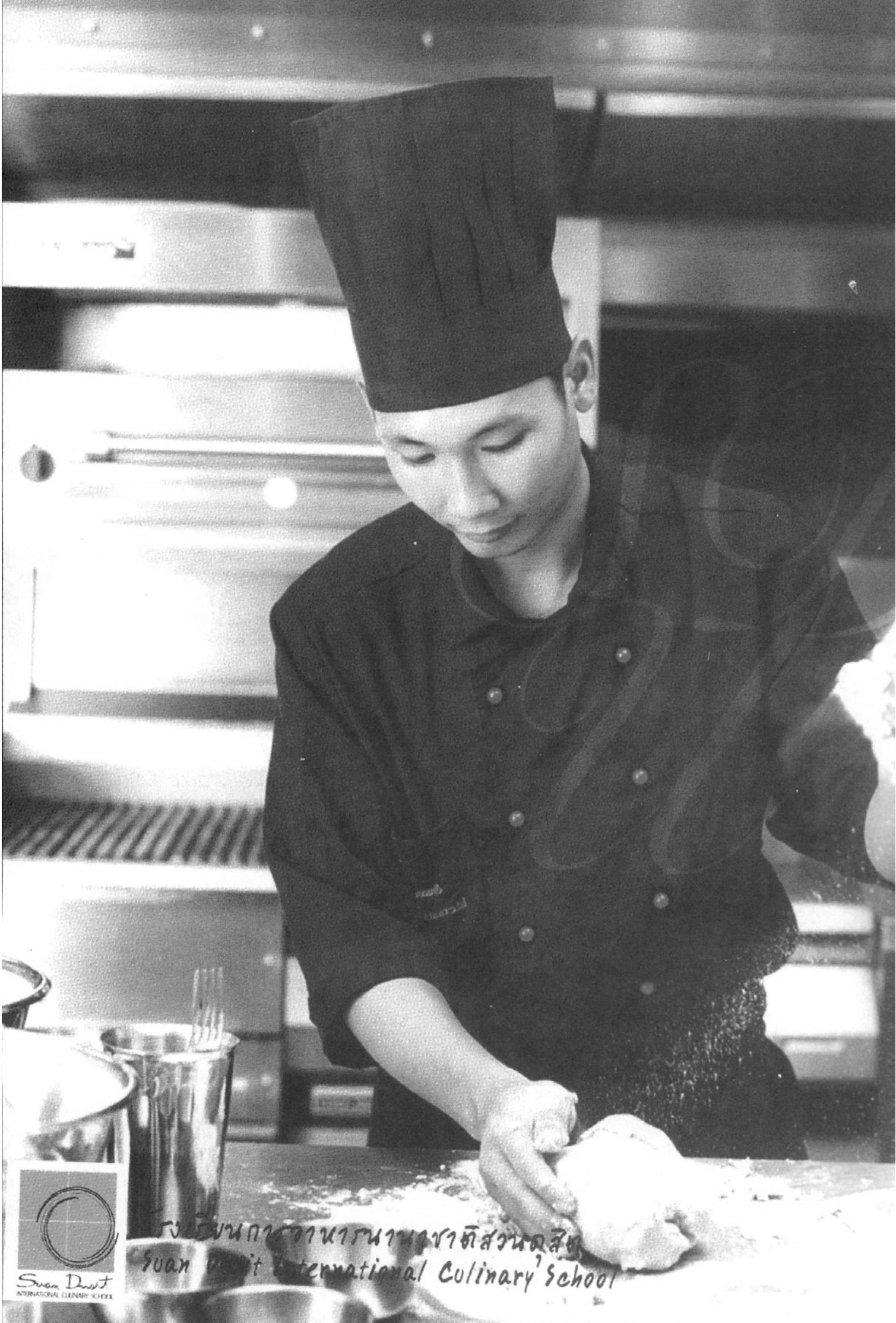

น้ำดื่มดุสิตา

น้ำดื่มน้ำดื่มดุสิตา
Dusita Drinking Water

ภาคที่ 4

พัฒนาอุปกรณ์คุณต่อวงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์
และบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์
และสารสนเทศศาสตร์

Suan Dusit
INTERNATIONAL CULINARY SCHOOL

สุานดุสิตนานาชาติสังคีทสูบ
Suan Dusit International Culinary School

ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นพูมอุปการคุณฯ ประจำปี 2550

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน
2. นายบรรดัชัย บุนปาน
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จีระเดช อู่สวัสดิ์
4. บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท ไทยบริดจสโตน จำกัด
6. บริษัท เม็กเก็ค แม่น้ำเพฟิคเจอริง คอร์ปอเรชัน (ประเทศไทย) จำกัด
7. นางประไพพรรณ ขาวทวี
8. ทันตแพทย์ประวิทย์ วีรสัตยานนท์
9. ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล
10. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) วัดเบญจมบพิตร
11. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราษฎร์
12. คุณหญิงศรีศิริ กุณณจันทร์
13. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
14. สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนท่าม่วงรายภูร์บำรุง
15. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนตรีแห่งชาติ
16. นายสมนึก เกตุชาติ
17. นายสัมฤทธิ์ มีวงศ์อุ่น
18. นายสุชาติ จึงกิจรุ่งโรจน์
19. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน
20. นางอัญชลี วนิช เทพบุตร
21. มูลนิธิชลีท์ไฮร์ค ประเทศไทย (Hilfswerk Austria)
22. Dr. Jay S. Bulmash

ผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นบุคคลดีเด่น ประจำปี 2550

1. พันเอกหญิง ทัศนีย์ ไสภณหรัญรักษ์
2. นางสาวพัชรา เตึงรังสรรค์
3. นางวัลลภา เทชะวัชรีกุล
4. นางสมบูรณ์ กำลังผล
5. นางสมฤตี แยกขจร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ
7. นางเอมอร สังข์วรรณา

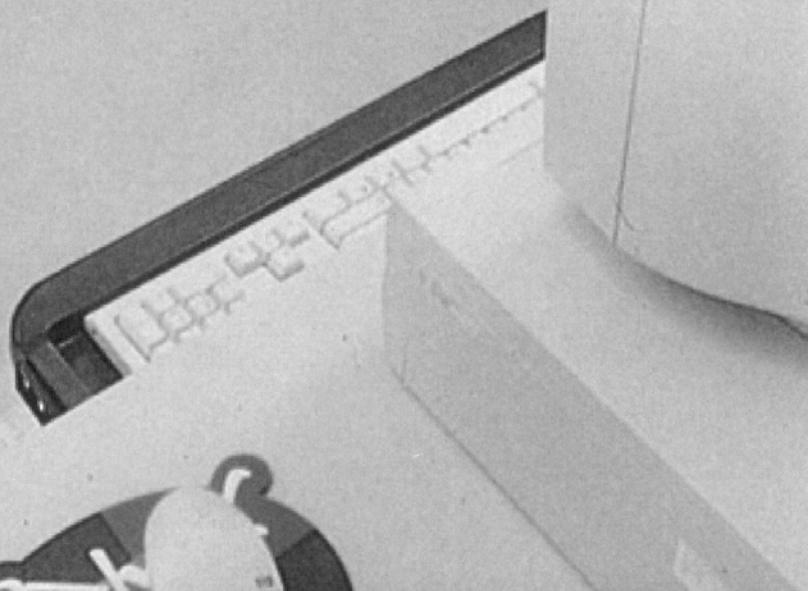
ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้มีอุปการคุณฯ ประจำปี 2550	ผู้เสนอชื่อ
1. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีส้าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถน์ บันฑิต ผู้อำนวยการ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยลักษณ์
2. นายบรรดัชัย บุนปาน ประธานกรรมการ บริษัทมติชน จำกัด. (มหาชน)	บริษัทมติชน จำกัด. (มหาชน)
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จีระเดช อุ่สวัสดิ์ อธิการบดี ม. หอการค้าไทย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรางคณา อินทรพินทุวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง
4. บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)	ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชาลิต ที่ปรึกษาสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
5. บริษัท ไทยบริดจสโตน จำกัด	นายเจริญ สุคประเสริฐ
6. บริษัท เม็กเก็ค แมมนแฟฟเจอร์ริง คอร์ปอเรชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	นายพดุงศักดิ์ ทรงทอง ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดชุมพลนิกายาราม
7. นางประไพพรรณ จาธุรวี อดีตผู้อำนวยการสำนักหอสมุด	นางคริจันทร์ จันทร์ชีวะ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด ม.ธรรมศาสตร์
8. ทันตแพทย์ประวิทย์ วีรสัตยานันท์	นางละเอียด ศรีวนันท์ ประธานชมรมห้องสมุดโรงเรียน
9. น.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตรองนากร ยกรัฐมนตรี	นางพิพาวัลย์ หนูวัญ (แทน) ผู้อำนวยการ หอสมุดและจดหมายเหตุ ธนาคารแห่งประเทศไทย

10. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) วัดเบญจามบพิตร	นางเบญญา รุ่งเรืองศิลป์ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	รศ.ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล ผู้อำนวยการสำนักบรรณสนเทศ มสธ.
12. คุณหญิงครีซิส กฤษณจันทร์ นายกสมาคมนักเรียนเก่าโรงเรียนศึกษานารี	นางนฤมล คันชาติ ครู คศ.2 บรรณาธิการห้องสมุด รร.ศึกษานารี
13. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	ชัมรมห้องสมุดเฉพาะ
14. สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนท่าม่วงรายภูร์บำรุง	นายวิเชก ประกอบ ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าม่วงรายภูร์บำรุง
15. สโนสרו โรตารี่ เชียงใหม่ นายแพทบี้วีระชัย จำเริญควรารัศมี	พันตำรวจโทคุณ โคงาสุตร รองกำกับการตำรวจนครบาลชัยแคน ฝ่ายอำนวยการ 6 กองบังคับการอำนวย
16. นายสมนึก เกตุชาติ นายกเทศมนตรีเทศบาลนครศรีธรรมราช	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรรถน์ บัณฑิตย์ ผู้อำนวยการ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
17. นายสัมฤทธิ์ มีวงศ์อุ่นย์ กรรมการและผู้จัดการบริษัทสยามบรรณ จำกัด	นางสาวริฎฐา มีวงศ์อุ่นย์ ผู้ช่วยผู้จัดการบริษัท สยามบรรณ จำกัด
18. นายสุชาติ จึงกิจรุ่งโรจน์	พันตำรวจโทคุณ โคงาสุตร รองกำกับการตำรวจนครบาลชัยแคน ฝ่ายอำนวยการ 6 กองบังคับการอำนวย
19. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	นายวิชัย จิตสว่าง ผู้อำนวยการ โรงเรียนห้องสอนศึกษา
20. นางอัญชลี วนิช เทพนุตร นายก อบจ.ภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต	ทันตแพทย์ประวิทย์ วีรศัตยานันท์. นายก อบจ.ภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต
21. มูลนิธิอาล์ฟเวิร์ค ประเทศไทยอสเตรีย (Hilfswerk Austria)	นางสาวเบมวีล ชีรสุวรรณจักร ผู้จัดการโครงการ Hilfswerk Austria
22. Dr. Jay S. Bulmash	ผศ.ดร.พิมพ์รำไพ เปรมนิทช์ ผู้อำนวยการสถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ

ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นบุคคลดีเด่นประจำปี 2550	ผู้เสนอชื่อ
1. พันเอกหญิง ทัศนีย์ โสภณพิรัญรักษ์ หัวหน้าห้องสมุด กรมยุทธศึกษาทหารบก	พันเอกหญิง ทัศนีย์ โสภณพิรัญรักษ์
2. นางสาวพัชรา เต็งรังสรรค์ ครู คศ.3 หัวหน้ากลุ่มงานการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น	ผู้อำนวยการ กศน. ขอนแก่น
3. นางวัลลภา เทชะวัชรีกุล บรรณาธิการ ห้องสมุด คณะบริหารธุรกิจ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นางเพ็ญสุวรรณ นาคะปรีชา ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. นางสมนูรณ์ กำลังผล ครุศ.2 โรงเรียนบ้านบุสุง จ.ปราจีนบุรี	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านบุสุง
5. นางสมฤตี แย้มขาว หัวหน้างานห้องสมุดโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทร์วิโรฒ ปทุมวัน	อาจารย์สมลักษณ์ จันทร์น้อย ผู้อำนวยการ โรงเรียนสาธิต มศว. ปทุมวัน
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ คณบดี คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม	รศ.ดร.รัตพง ชั้งชาดา สาขาวิชาบรรณรักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ คณบดี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
7. นางเอมอร สังข์วรรณะ อาจารย์โรงเรียนวิสุทธิรังษี	โรงเรียนวิสุทธิรังษี

ภาคที่ 5

สรุปผลการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารบ้านพักสูงสุดฯ และประเมิน

สรุปผลการดำเนินงานคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
(มกราคม – ธันวาคม 2550)

คณะกรรมการ

1. ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม่นมาส ชาลิต
2. คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษมเม่นกิจ
3. ศาสตราจารย์ ดร.นวีลักษณ์ บุณยะกาญจน์
4. ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหนวนรัชตะ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.นวนิตร์ อินธรรมะ
6. รองศาสตราจารย์นิตยา พีรานนท์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ พุ่มวิเศษ

รายชื่อคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา สัจจานันท์	นายกสมาคม
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ถุน เนตรทรัพย์	อุปนายก คนที่ 1
3. นางสาวประดิษฐา ศิริพันธ์	อุปนายก คนที่ 2
4. นางสุวนันท์ ศิริวงศ์วรવัฒน์	เหรียญภูมิคุณ คนที่ 1
5. นางสาวเอมอร ตันเดียร	เหรียญภูมิคุณ คนที่ 2
6. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	ประธานแผนกวิชาการ คนที่ 1
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา หาญพล	ประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2
8. นางรังสima เพ็ชรเม็ดไหญ	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 1
9. นางสาวยุพิน จันทร์เจริญสิน	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 2
10. นางสาวศันสนีย์ สุวรรณเจตต์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 3
11. นางสาวปริยาพร ฤกษ์พินัย	นายทะเบียน
12. น้าวอาภาสเอกหญิง นวรัตน์ ทองสวาย	ประธานแผนกหาทุน
13. นางสาวกรองกาญจน์ ถนนพล	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
14. นางสาวอรพินท์ ลิ่มสกุล	ประธานแผนกແຄปเลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์
15. นางสาวสุจิตร สุวภาค	ประธานแผนกมาตรฐาน คนที่ 1

16. ดร.สุวิมล ชนะผลเลิศ	ประธานแผนกมาตรฐาน คนที่ 2
17. ดร.ประจักษ์ วัฒนาณสิทธิ์	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
18. รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา คนที่ 1
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงศ์ประเสริฐ	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา คนที่ 2
20. นางสาวพูลสุข ปริวัตรวรรณวุฒิ	ปฏิคิม
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ล้ำปาง แม่นมาตย์	ประธานแผนกจัดทำวารสาร
22. นางวิจิตร มโนทัย	ประธานแผนกจัดพิมพ์
23. นางอภินันท์ สีสันต์	บรรณาธิการ
24. นางสาวพิณทิมา เลิศสมบูรณ์	กรรมการและเลขานุการคนที่ 1
25. นางสาวบารนี อาชวนิจกุล	กรรมการและเลขานุการคนที่ 2

ประธานชุมชนฯ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงศ์ประเสริฐ	ประธานชุมรนผู้สอนบรรณาธิการวิชาศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์
2. นางสาวสุจิตร สุวภาพ	ประธานชุมรนห้องสมุดเนพะ
3. นางสาวศันสนีย์ สุวรรณเจตต์	ประธานชุมรนห้องสมุดเพื่อ การอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี
4. นางสาวอรพินท์ ลิ่มสกุล	ประธานชุมรนเพื่อหอสมุดแห่งชาติ
5. นางสาวพูลสุข ปริวัตรวรรณวุฒิ	ประธานชุมรนบรรณาธิการและ นักเอกสารสนเทศนานาชาติ
6. นายกุลธร เลิศสุริยะกุล	ประธานชุมรนห้องสมุดประชาชน
7. นางละเอียด ศรีวรรณนันท์	ประธานชุมรนห้องสมุดโรงเรียนเอกชน
8. นางสาวกรองกาญจน์ ถนอมพล	รักษาการประธานชุมรนห้องสมุดโรงเรียน
9. ว่าง (กำลังสรรหา)	ประธานชุมรนบรรณาธิการห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา

เลขานุการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี วิเชษฐ์พันธ์

วิสัยทัศน์

“สู่มาตรฐาน ประสานความร่วมมือ พัฒนาวิชาการ วิชาชีพ และสังคม”

ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

I. สรุปมาตราฐาน

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
1. ปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดให้ทันสมัย		
1.1 มาตรฐานห้องสมุดประชาชน	นายกสมาคมร่วมกับสำนักงานเลขานุการสถาบันศึกษา	ประกาศใช้มาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ.2550
1.2 มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน	แผนกมาตรฐานร่วมกับ ชมรม บรรหารรักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและ ชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน	แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุง มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนและ มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ
1.3 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ	แผนกมาตรฐานร่วมกับชมรม ห้องสมุดเฉพาะ	
2. จัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับ วิชาชีพ		
2.1 มาตรฐานการศึกษา วิชาบรรณาธิการศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	คณะทำงานแต่งตั้งแล้วโดยคณะกรรมการบริหารฯ ชุดที่ผ่านมา	รอเสนอที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร
2.2 มาตรฐานการรู้ สารสนเทศ	แผนกมาตรฐานร่วมกับแผนกวิจัย และพัฒนาและสถาบันการศึกษา	ยังไม่ได้ดำเนินการ
3. ปรับปรุงวารสารห้องสมุด ให้ได้ มาตรฐานวิชาการ มีการประเมิน คุณภาพตามเกณฑ์ สกอ.	แผนกจัดทำวารสารรับผิดชอบจัดทำ วารสารฉบับที่ 1	กำลังดำเนินการจัดทำวารสารห้องสมุด ฉบับที่ 1 แผนกวิชาการจัดทำวารสารห้องสมุด ฉบับพิเศษ ฉบับที่ 2 ฉบับการประชุม ใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุม ทางวิชาการ โดยการสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. จัดทำวารสารวิจัยของสมาคมฯ ตาม เกณฑ์มาตรฐาน สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา.	แผนกวิจัยและพัฒนา	จัดทำวารสารวิจัย ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 โดยมี กระบวนการประเมินคุณภาพและมีกอง บรรณาธิการจากหลายมหาวิทยาลัยและ จากต่างประเทศ และจะจัดทำเป็น วารสารอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

5.1 หนังสือ 5.2 เอกสารวิชาการเรื่องการพัฒนา ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับ ห้องสมุดโรงเรียน	แผนกจัดพิมพ์ แผนกวิชาการ	อยู่ในระหว่างการพิจารณาของ สำนักพิมพ์ จะดำเนินการในปี พ.ศ. 2551
6. การประชุมสัมมนาเสนอผลงาน วิจัย และการจัดประกวดงานวิจัยและ วิทยานิพนธ์ใน สาขาวรรณารักษ์ ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	แผนกวิจัยและพัฒนา	แผนกวิชาการจัดเสนอผลงานวิจัยในการ ประชุมใหญ่สามัญประจำปีและประชุม ทางวิชาการ ยังไม่ได้ดำเนินการจัด ประกวดงานวิจัยและวิทยานิพนธ์
7. การประชุมสามัญประจำปีและการ ประชุมวิชาการของ สมาคมฯ ตาม แนวทางสากล	แผนกวิชาการ	แผนกวิชาการปรับรูปแบบการประชุมทาง วิชาการให้มีการเสนอผลงานวิจัย และมี การระดมความคิดเพื่อให้ข้อเสนอเชิง ยุทธศาสตร์แก่รัฐ
8. การจัดประกวดตัวร่า/ สื่อการศึกษา/ บทความทางวิชาการ	แผนกวิชาการ/แผนกจัดพิมพ์	ยังไม่ได้ดำเนินการ
9. การปรับปรุงเว็บไซต์และผลิตสื่อ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของ สมาคมฯ	แผนกประชาสัมพันธ์ แผนกประชาสัมพันธ์ร่วมกับแผนก ทะเบียน	ปรับปรุงเว็บไซต์ของสมาคม และ ^{เพิ่ม} เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสมาคมฯ บนเว็บไซต์สมาคม ทำข่าวสมาคมราย 3 เดือน ทำฐานข้อมูลให้สามารถทะเบียนบน เว็บไซต์ของสมาคม
10. การจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง	แผนกประชาสัมพันธ์	จัดรายการออกอากาศทางสถานีวิทยุ กระจายเสียง ที่คลื่นวิทยุ อสมท.AM 1494 กิโลไฮรัช ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์แรก ของเดือน เวลา 14.30 – 15.00 น.
11. การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสมาคม และวิชาชีพเป็นภาษาอังกฤษเพย์พร บน เว็บไซต์	นายกสมาคมและประธานแผนก วิเทศสัมพันธ์	นายกสมาคมนำเสนอบทความเรื่อง Thai Library Association และ Thai Librarianship และเผยแพร่บนเว็บไซต์ กำลังดำเนินการให้ผู้ทรงคุณวุฒิปรับปรุง ข้อมูลจากหนังสือ Thai Librarianship
12. การปรับปรุงจราຍบรรณ บรรณารักษ์ของสมาคมฯ	นายกสมาคมและคณะกรรมการ บริหารสมาคม	ประกาศใช้จราຍบรรณบรรณารักษ์และ นักสารสนเทศ พ.ศ. 2550

13. การปรับปรุงเกณฑ์การสรรหาบุคคลดีเด่น และผู้มีอุปการคุณ	คณะกรรมการบริหารสมาคม	ดำเนินการแล้วและใช้เป็นแนวทางการสรรหาในปีนี้
14. การปรับปรุงแนวทางการคัดเลือกห้องสมุดดีเด่น	คณะกรรมการบริหารสมาคม	ไม่ได้ดำเนินการ เพราะไม่มีการจัดประกวดห้องสมุดดีเด่น
15. การพัฒนาฐานข้อมูลสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน	แผนกทะเบียน	ปรับปรุงข้อมูลสมาชิกเดิมให้มีรายละเอียดมากขึ้นและจัดทำแบบกรอกข้อมูลสมาชิกใหม่กำลังดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลสมาชิก
16. การปรับปรุงข้อบังคับของสมาคม	คณะกรรมการ มีรศ.ดร. น้ำทิพย์ วิภาวน เป็นประธาน	จะนำเสนอให้ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี พิจารณา
17 การจัดทำคู่มือและระเบียบเกี่ยวกับการเงินเพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับคณะกรรมการ บริหารห้องสมุด		
17.1 งานสารบรรณเอกสาร	เลขานุการบริหาร	ยังไม่ได้ดำเนินการ
17.2 การเงิน	เหรัฐภูมิ ก แลและเลขานุการบริหาร	จัดทำรายงานการเงินทั้งงานวิชาการและงานธุรกิจเสนอที่ประชุมคณะกรรมการบริหารทุกเดือน ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน ดูแลการใช้จ่ายเงินของสมาคม ปรับปรุงจัดทำระเบียบ/ประกาศการเงินของสำนักงานและคณะกรรมการบริหาร
17.3 การประชุมวิชาการและฝึกอบรม	ประชานาแผนกวิชาการและเหรัฐภูมิ	ดำเนินการเรื่องระเบียบการเงินแล้ว
18. การจัดทำตัวชี้วัดและผลการดำเนินงานของแต่ละแผนก	ประชานาแผนกและชุมชนต่างๆ	ยังไม่แล้วเสร็จ
19. การประชุมคณะกรรมการบริหาร	กรรมการและเลขานุการ	ดำเนินการต่อเนื่องกรรมการและเลขานุการรับผิดชอบการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารทุกเดือนและประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน
20. การติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงาน	นายกสมาคม อุปนายกสมาคมและกรรมการและเลขานุการ	กรรมการและเลขานุการสรุปผลที่ประชุมเพื่อติดตามงานและรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานของแผนกและชุมชนต่างๆ มอบอุปนายกคนที่ 2 และประชานาแผนกวิจัยและพัฒนาคนที่ 2 จัดทำตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลงานของบุคลากรสำนักงาน

II. ประสานความร่วมมือ

เน้นการทำงานเชิงรุก และการสร้างเครือข่ายทั้งในวิชาชีพและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
21. การจัดประชุม/ฝึกอบรม/ สัมมนา เพื่อให้การศึกษาต่อเนื่องแก่สมาชิก	แผนกวิชาการ แผนกวิชาการ โดยประธานแผนกวิชาการคนที่2 และเลขานุการบริหาร ชุมชนในสังกัดสมาคม	การจัดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุมทางวิชาการ เรื่อง “การรักษาสมเด็จองปัวชน :เรียนรู้เพื่อสังคมเศรษฐกิจพอเพียง” วันที่ 18-23 ธันวาคม 2550 จัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นรวม 6 หลักสูตร (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในผลงานของชุมชน)
22. ความร่วมมือจัด กิจกรรมทางวิชาการ วิชาชีพกับองค์กรต่าง ๆ ภาครัฐและภาคเอกชน	นายกสมาคม คณะกรรมการบริหารและทุกแผนกที่เกี่ยวข้อง	มีความร่วมมือกับสถาบัน องค์กร หน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ทั้ง มีการลงนามอย่างเป็นทางการและการให้ความร่วมมือตามคำขอ (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนท้าย)
23 การแสวงหาแหล่งทุนวิจัย	แผนกวิจัยและพัฒนา	กำลังดำเนินการ
24. การพัฒนาความร่วมมือและแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับสมาคมวิชาการ วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์และสมาคมอื่นๆ ในประเทศและต่างประเทศ	นายกสมาคม แผนกวิเทศสัมพันธ์	นายกสมาคม และ ประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2 เจรจาความร่วมมือกับ Ms.Roxanne Missingham นายกสมาคมห้องสมุดและสารสนเทศอสเตรเลีย และ Professor Dr. Gary Gorman ประธานแผนก RSCAO, IFLA พฤษภาคม 2550 จะมีการลงนามความร่วมมือทางวิชาการ กับสมาคมครุภัณฑ์สอนสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย

25. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ คุณภูมิ แม่น้ำส ชวลิต	บรรณาธิการ แผนกแลกเปลี่ยนหนังสือ แผนกประชาสัมพันธ์	กำลังดำเนินการและจะมีพิธีเปิดใน พ.ศ. 2551
26. การจัดงานมุทิตาจิตแก่สมาชิก ผู้เก้ายี่หกอาชญา และแสดงความยินดีแก่ สมาชิกและผู้มีอุปการคุณในโอกาสต่างๆ	แผนกปฏิคม	การจัดงานมุทิตาจิตในช่วงการประชุมใหญ่สามัญประจำปี การร่วมแสดงความยินดีแก่บุคคลและองค์กรในโอกาสต่างๆ ในนามสมาคม
27. การรณรงค์หาสมาชิกใหม่เชิงรุก และปรับปรุงการให้สิทธิพิเศษต่างๆ แก่สมาชิก	แผนกทะเบียน แผนกประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการบริหาร	นายกสมาคมรณรงค์รับสมัครสมาชิกใหม่ในระหว่าง การจัดกิจกรรมของสมาคมร่วมกับสถาบัน องค์กรต่างๆ อุปนายกคนที่ 1 จัดอบรมสิทธิพิเศษให้ สมาชิกใหม่
28. การจัดศึกษาดูงานทั่วไปประเทศ/ต่างประเทศ	แผนกวิเทศสัมพันธ์ แผนกปฏิคม	จัดศึกษาดูงานช่องทางและเก้าอี้
29. การแสวงหาทุนหรือการสนับสนุนกิจกรรมสมาคมรูปแบบต่างๆ	แผนกหาทุน ประธานแผนกต่างๆ	จัดทำของที่ระลึก จัดกิจกรรมสัมมนา การ เพื่อหาทุน
30. การร่วมมือ กับชุมชนในสังกัด เพื่อสร้างความแข็งแกร่งของ สมาคม และวิชาชีพ	กรรมการและเลขานุการ เลขานุการบริหาร ประธานชุมชน	การร่วมจัดกิจกรรมกับชุมชนห้องสมุด โรงเรียนเอกชน ห้องสมุดเฉพาะ การแก้ไขปัญหาชุมชนที่มีปัญหา โดย มอบรางวัลรายเดือน จันทร์เจริญสิน เป็น ประธานสรรหาคณะกรรมการบริหาร ชบอ และนางสาวกรองกาญจน์ ถนอมพล รักษาการประธานชุมชน ห้องสมุดโรงเรียน
31. การจัดประชุมคณะกรรมการบริหารสัญจร	กรรมการและเลขานุการ เลขานุการบริหาร	ดำเนินการ หมุนเวียนในสถาบันใน กรุงเทพมหานครและมีแผนงานไป ประชุมต่างจังหวัด

III. การพัฒนาวิชาการ วิชาชีพ และสังคม

เน้นปัญหาที่มีความวิกฤต และเร่งด่วน

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
32 การตั้งกองทุนและสวัสดิภาพแห่งทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัย	แผนกวิจัยและพัฒนา	ศ.ดร. ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน มอบทุนประจำเดือนกองทุนการวิจัย 10,000 บาท
33. การยกระดับ สถานภาพ บรรณาธิการชั้นนำ ห้องสมุด โรงเรียน และ ห้องสมุดประชาชน	อุปนายกคนที่ 1 แผนกวิจัยและพัฒนา แผนกนิเทศห้องสมุด โรงเรียน ชั้นรวมบรรณาธิการชั้นนำ ห้องสมุด โรงเรียน ชั้นรวมบรรณาธิการชั้นนำ ห้องสมุด ประชาชน	แผนกมาตรฐานจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนา สถานภาพบรรณาธิการชั้นนำ ห้องสมุด โรงเรียน โดย มี ดร. สุวิมล ชนะผลเดชิ ประธานแผนก มาตรฐาน เป็นประธานคณะกรรมการ และ มีการประสานความร่วมมือกับ สำนัก มาตรฐานวิชาชีพ คุรุสภา สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) และ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
34. การสัมมนาระดมสมองเพื่อกำหนดทิศทางการวิจัยในสาขา บรรณาธิการค่าสตอร์และสารสนเทศ ค่าสตอร์สำหรับประเทศไทย	แผนกวิจัยและพัฒนา	กำลังเตรียมการ
35. การส่งเสริม สนับสนุนให้ทุนวิจัย เพื่อ พัฒนาการบริหารจัดการ และ การดำเนินงานของ สมาคมฯ	แผนกวิจัยและพัฒนา	สนับสนุนการทำสารนิพนธ์ของนักศึกษา เกี่ยวกับเรื่องภาพลักษณ์ของสมาคม
36. การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็ง แก่ชุมชน	อุปนายกคนที่ 2 ประธานชุมชน	การแก้ปัญหาชุมชนที่ไม่มีประธานชุมชนและ คณะกรรมการบริหาร มอบ นางสาวยุพิน จันทร์เจริญ สิน ทำหน้าที่ ตัวแทนคณะกรรมการชุมชน มอบนางสาวกรองกาญจน์ ณ อนพลด รักษาระดับน้ำหนัก การดำเนินการสร้าง คณะกรรมการชุมชน
37. การสัมมนาคณาจารย์ กรรมการ บริหารและสมาชิกเพื่อพัฒนาสมาคม	คณะกรรมการบริหาร กรรมการและ เลขาธุการ 1-2 เลขาธุการบริหาร	จัดรับฟังความคิดเห็นในการประชุมใหญ่ สามัญประจำปี 2550 จะมีการศึกษาความต้องการของสมาชิก

38. การพัฒนาห้องสมุด 38.1 การพัฒนาห้องสมุดฯ อิเล็กทรอนิกส์ 38.2 การจัดทำบรรณานุกรม หนังสือ สำหรับห้องสมุดโรงเรียน 38.3 โครงการพัฒนาห้องสมุด	ประธานแผนกวิชาการ 1 ประธานแผนกวิชาการ 1 ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด บรรณาธิการ	กำลังดำเนินการ กำลังเตรียมการดำเนินการ นิเทศห้องสมุดโรงเรียนคนตาบอดและ โรงเรียนราชวินิตมัชัย
39. การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของ สมาคม	อุปนายกคนที่ 1 แผนกประชาสัมพันธ์ แผนกวิชาการ เลขานุการบริหาร	แต่งตั้งคณะกรรมการมีอุปนายกคนที่ 1 เป็นประธาน มีการรับรองคุณภาพชุมชนให้ผู้สามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการผ่านสื่อในรูปแบบ ต่างๆ
40 การพัฒนาการดำเนินงานเชิง ธุรกิจและงานสำนักงานของสมาคม	เลขานุการบริหาร เหรียญภูมิ	แต่งตั้งคณะกรรมการมีอุปนายกคนที่ 1 เป็นประธาน
41 รางวัลศ.คุณหญิงแม่นมาส ชาลิต	แผนกมาตรฐาน โดยประธานแผนก มาตรฐานคนที่ 1	กำลังจัดทำเกณฑ์ แต่งตั้งคณะกรรมการและ ดำเนินการสรหาราบุคคลเพื่อเชิดชูเกียรติผู้ทำ ความดีสาขาการพัฒนาห้องสมุด เพื่อรับ รางวัลประจำปี 2551

ความร่วมมือกับสถาบันต่างๆ

1. ความร่วมมือจากนิติบัตรลักษณะหลักทรัพย์ฯ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดสรรงประมูลให้สมาคมฯ ในฐานะหน่วยงานที่ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคม ภายใต้ชื่อ “รางวัลศาสตราจารย์ คุณหญิงแม่นมาส ชวลิต”

2. ความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยศ.ดร. สุ่น เนตรทรัพย์ รองอธิการบดี และอุปนายกคนที่ 1 ของสมาคม บริจากคอมพิวเตอร์ และสนับสนุนการจัดกิจกรรมของสมาคม เช่น การจัดประชุมคณะกรรมการบริหารเป็นครั้งคราว การสนับสนุนการจัดพิมพ์วารสารห้องสมุดฉบับพิเศษ และการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และประชุมทางวิชาการ

3. ความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการจัดงานมหกรรมรักการอ่าน กระทรวงศึกษาธิการระหว่างวันที่ 13-17 มิถุนายน 2550 และจัดประชุมทางวิชาการเรื่อง “ภาพลักษณ์ห้องสมุดยุคใหม่...สร้างสัมพันธภาพและความพึงพอใจให้ผู้ใช้บริการ” ณ อิมแพค เมืองทองธานี

4. ความร่วมมือกับสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ผ่านสำนักงานศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (สศบ.) และจัดประชุมสัมมนาเรื่อง “Library 2.0 : จากแนวคิดสู่การประยุกต์ใช้จริง” วันที่ 14 มิถุนายน 2550 ณ อาคารดี เอ็ม โพร์เช่

5. ความร่วมมือกับห้องสมุดมารวย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดโครงการ “ส่งหนังสือ สื่อความรู้ สู่ห้องสมุด” มอบห้องสมุดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ห้องสมุดเรือนจำ กรมราชทัณฑ์ กว่า 300 แห่ง ทั่วประเทศ

6. ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตและมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จัดประชุมทางวิชาการเรื่อง “ห้องสมุด...ยุทธศาสตร์สู่สังคมแห่งการเรียนรู้” โดยมีการลงนามความร่วมมือและเปิดตัวห้องสมุดเคลื่อนที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต วันที่ 13 กรกฎาคม 2550

7. ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยศรีปทุมจัดสัมมนาเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดปีที่ 32 พฤศจิกายน 2550 เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาคน วันที่ 13 กรกฎาคม 2550 ณ อาคารอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กทม

8. ความร่วมมือกับห้องสมุดมารวย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดโครงการ “ส่งหนังสือ สื่อความรู้ สู่ห้องสมุด” มอบห้องสมุดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ห้องสมุดเรือนจำ กรมราชทัณฑ์ กว่า 300 แห่ง ทั่วประเทศ

9. ความร่วมมือกับสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จัดการสัมมนาเรื่อง “การจัดการสารสนเทศท้องถิ่น” ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และศึกษาดูงานสารสนเทศท้องถิ่น แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาชนไทยปี 2550 ระหว่างวันที่ 17-20 กรกฎาคม 2550

10. ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรี และชุมชนห้องสมุด โรงเรียนเอกชนจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด โรงเรียนให้มีชีวิต” ณ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรี วันที่ 4-5 สิงหาคม 2550

11. ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ทิศทางและแนวโน้มความร่วมมือทางวิชาการสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วันที่ 17-19 สิงหาคม 2550

12. ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เรื่อง *Trends in LIS/Information Management Curriculum* และ *Discussion on Sharing of Teaching Materials and Research Collaboration Among LIS Schools in SEA Asia* วิทยากร Assoc. Prof. Christopher Khoo จาก Nanyang University of Technoloby, Singapore ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี วันที่ 21 สิงหาคม 2550

13. ความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ ในการเป็นกรรมการพิจารณาห้องสมุดเรื่องจำ พัฒนามาตรฐานห้องสมุดเรื่องจำ กันยายน 2550

14. ความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี และชุมชนห้องสมุด โรงเรียนเอกชนในการจัดกิจกรรมการประชุมทางวิชาการเรื่องห้องสมุดมีชีวิต ร่วมกับชุมชนห้องสมุด โรงเรียนเอกชน 30 กันยายน 2550

15. ความร่วมมือกับสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และหน่วยจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี จัดสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีอาชีพ” ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วันที่ 14 ตุลาคม 2550

16. ความร่วมมือกับบริษัทหลักทรัพย์กัท จำกัด (มหาชน) จัดโครงการพัฒนาห้องสมุดประชาชนมีชีวิต โดย คัดเลือกห้องสมุดประชาชนเพื่อรับการสนับสนุนทุนจากบริษัทหลักทรัพย์กัทสนับสนุนงบประมาณ

17. ความร่วมมือ โครงการคี กับมหาวิทยาลัยลักษณ์ โดยศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา อุทayan การเรียนรู้เมืองนครศรีธรรมราช สังกัดเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช โดยจะมีการลงนาม ความร่วมมือและจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกันในเดือนพ.ศ. 2551

18. ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรจัดประชุมทางวิชาการ เรื่อง “การอ่าน: ரากฐานแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน” เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วันที่ 1 ธันวาคม 2550

19. ความร่วมมือกับสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตเรื่อง “ภาพลักษณ์สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในทศวรรษของบรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์”

20. ความร่วมมือกับนิตยสารกุลสตรี และ กรมราชทัณฑ์ ในการพัฒนาห้องสมุดทัณฑสถาน หญิง โดยอยู่ในระหว่างการเตรียมการลงนามความร่วมมือและจัดกิจกรรมร่วมกัน

21. ความร่วมมือกับมูลนิธิอมตะ โดยมูลนิธิให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมและ บริจาคหนังสือเพื่อเผยแพร่ไปยังห้องสมุด

22. ความร่วมมือกับสมาคมครุผู้สอนสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย โดยจะมีการลงนาม ความร่วมมือและกิจกรรมร่วมกันในปีนี้

การจัดฝึกอบรม

1. หลักสูตร “การสร้างเว็บไซต์ของห้องสมุด” รุ่นที่ 11 วันที่ 16-18 กรกฎาคม 2550

2. หลักสูตร “การวิจัยเพื่อพัฒนางานห้องสมุด” หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 3 วันที่ 23 – 25

กรกฎาคม 2550

3. หลักสูตร “เทคนิคการเขียนบทความทางวิชาการ รุ่นที่ 2” วันที่ 10 – 11 กันยายน 2550

4. หลักสูตร “การจัดหนุนสื่อระบบเทคโนโลยีดิจิทัล รุ่นที่ 5” วันที่ 15-23 ตุลาคม 2550

5. หลักสูตร “การส่วนรักษาหนังสือและสิ่งพิมพ์ รุ่นที่ 1” วันที่ 26-27 ตุลาคม 2550 และฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีการพิมพ์แห่งชาติ มสธ

6. หลักสูตร “การวิจัยเพื่อพัฒนางานห้องสมุด รุ่นที่ 2” วันที่ 29-31 ตุลาคม 2550

ก้าวสู่สากล

1. การเจรจาความร่วมมือกับ Ms.Roxanne Missingham นายกสมาคมห้องสมุดและสารสนเทศ ออสเตรเลีย และ Professor Dr. Gary Gorman ประธานแผนก RSCAO IFLA ที่ประเทศนิวซีแลนด์ โดย รศ.ดร.ชุติมา สัจจานันท์ นายกสมาคม และ รศ.ดร.ทศนา หาญพล ประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2 ในช่วงที่เดินทางไปราชการเมื่อเดือนพฤษภาคม 2550

2. การประชุมคณะกรรมการบริหารคองชาล 14 ครั้งที่ 1 ที่ Hue City, Vietnam โดย รศ.ดร.ชุติมา สัจจานันท์ นายกสมาคม และ อรพินทร์ ลิ่มสกุล ผู้อำนวยการห้องสมุดแห่งชาติ เข้าประชุม มีคณะกรรมการบริหารจากประเทศไทยเข้าประชุมครบถ้วนประกอบ

3. การต้อนรับคณะบรรณารักษ์จากสมาคมบรรณารักษ์ฟิลิปปินส์ ในโอกาสสามาธิกาจุงาน ประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2550 โดยนายกสมาคมได้บรรยายเรื่อง Thai Library Association และ Thai Librarianship และจัดทำเอกสารเผยแพร่เรื่อง Thai Library Association และเรื่อง Thai Librarianship บนเว็บไซต์สมาคม

ผลงานชมรม

ชมรมห้องสมุดโรงเรียนบเอกชน

● สร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ร่วมเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมกับสถาบันที่มีความร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ดังนี้

1. ร่วมกับสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เรื่อง “ตามรอยการอ่าน จากสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ” ณ อิมแพ็คเมืองทองธานี

2. ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นวิทยากรเรื่อง “การประชุมปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน”

3. ร่วมกับ สำนักเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นพื้นฐานพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ เป็นวิทยากรให้การอบรมเรื่อง “เทคนิคการบริหารห้องสมุดมีชีวิตและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน” และ เรื่อง “การจัดห้องสมุดมีชีวิต และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน”

4. ร่วมกับห้องสมุดโรงเรียนพระมารดาฯ จ.ขอนแก่นฯ และสถานศึกษาเครือข่ายคลองท่อมร่วมใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จ. กระนี่ เป็นวิทยากรอบรม เรื่อง “การใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน”

5. ร่วมกับสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเทศบาลวัดจรั้งสรรค์ เป็นวิทยากร “อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลกรและเสริมบทบาทครุบครัวในการส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน”

6. ช่วยจัดระบบห้องสมุดศาลาคดีเด็กและเยาวชน ศาลาจังหวัดนนทบุรี

- **จัดทำหนังสือ**

ร่วมกับสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จัดทำหนังสือ “คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน” เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองธิราชสมบัติครบ 60 ปี

- **พัฒนาห้องสมุดชนบท**

1. ร่วมกับโรงเรียนอัสสัมชัญชนบุรี พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนวัดสว่าง จ. อุตรดิตถ์
2. ร่วมกับโรงเรียนเขมส荔枝อุสสารณ์ พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนตำราจวนชัยเดนบ้านโคกน้อย อ. วังสมบูรณ์ จ. สระแก้ว ห้องสมุดโรงเรียนวัดรายภูร์บารุง อ.ลาดบัวหลวง จ. พระนครศรีอยุธยา ห้องสมุดโรงเรียนชัยพิทยพัฒนา มูลนิธิชัยพัฒนา

ประเมินห้องสมุดเฉพาะ:

การจัดสัมมนาร่วมกับห้องสมุดมารวย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่อง ช่องทางเพิ่มมูลค่าห้องสมุด ยุคเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างวันที่ 9 - 10 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ณ หอประชุมศ.สังเวียน อินทร์วิชัย มีผู้เข้าร่วมสัมมนา 210 คน

การจัดทำข่าวสารห้องสมุดเฉพาะ

ประเมินห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

จัดบรรยายในการประชุมสามัญประจำปีเรื่อง คนพันธุ์อาร์ กับการรู้สึกการสนับสนุนทางวิชาชีพโดย รองเลขานุการสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

รายชื่อผู้จัดทำวารสารฉบับพิเศษ

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ คุณหลิ่งแม่นมาส ชวลิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจานันท์

บรรณาธิการประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.อุมพจน์ วนิชกุล

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา หาญผล
ดร.วนานี เวสสุนทรเทพ
นางละเอียด ศรีวรรณนันท์
นางครองทรัพย์ เจิดนภาพันธ์
นางจันทima ปานจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลลดา พงษ์พัฒโนบายชิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์
นางยุวดี ดอกรังกุล
นางสาวนงลักษณ์ โชคิวิทยานินทร์
นางสาวกัทธมน อุ่เงิน
นางสาววิสาขารามสมภพ
นางสุพัตรา ศิริวัฒน์
นางกลิ่นประทุม ทองนาค
นางวันเพ็ญ โกวิทวิบูล
นางสาวสุภารัตน์ นำใจดี

ข้าว

สุวรรณดุสิต

*Every bite that you eat
We care for your health*

บริษัท โรงสีข้าวสวนดุสิต จำกัด

295 ถนนราชสีมา ดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2244-5385-7

e-mail : suandusit_rice mill@dusit.ac.th

บ า ห ร า ว ิ พ ห စ ย ร า ช น า ล า น ต ร า ล า

ร ี บ ส บ ก ร ณ ე რ ტ ი გ ა ვ ა

ს უ ა ნ დ უ ს ი ტ რ ა ჯ ა ბ ჰ ა თ უ

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ ถึงแต่เดือนที่ ๑๖ มกราคม – ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๑
สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ Contact Center โทร ๐-๒-๔๔๕-๕๘๙๙
๐-๒-๔๔๕-๗๖๖๖, ๐-๒-๔๔๕-๖๙๖๓-๓ อีเมล www.dusit.ac.th

T.L.A. BULLETIN

วารสารห้องสมุด

ปีที่ 51 ฉบับที่ 2 อكتوبر-ธันวาคม 2550

ISSN 0857-0086